

Inštitút pre výskum práce a rodiny
Institute for Labour and Family Research

Príprava koncepcie prevencie poškodení zdravia pri práci v Slovenskej republike

Správa z riešenia výskumnej úlohy

VÚ č. 2330

Autor – gestor: Ing. Teodor Hatina

Spoluautori: Ing. Anton Kasana

RNDr. Miroslava Kordošová

Ing. Slávka Matulová

PhDr. Beata Perichtova

Zadávatel': MPSVR SR

Sekcia sociálneho poistenia
a dôchodkového sporenia

Bratislava, máj 2010

Príprava koncepcie prevencie poškodení zdravia pri práci v Slovenskej republike

Autor – gestor: Ing. Teodor Hatina

Spoluautori: Ing. Anton Kasana

RNDr. Miroslava Kordošová

Ing. Slávka Matulová

PhDr. Beata Perichtova

Výskumná úloha:

Príprava koncepcie prevencie poškodení zdravia pri práci v Slovenskej republike

Elaboration of concept health at work damages prevention in the Slovak Republic

Zadávatel' úlohy:

Sekcia sociálneho poistenia a dôchodkového sporenia, MPSVR SR

Autori:

Gestor: Ing. Teodor Hatina

Spoluautori: Ing. Anton Kasana

RNDr. Miroslava Kordošová

Ing. Slávka Matulová

PhDr. Beata Perichtová

Uloženia výstupu:

Inštitút pre výskum práce a rodiny, Župné námestie 5 – 6, 812 41 Bratislava

Forma archivácie:

printová a elektronická

Počet výtlačkov: 4

Abstrakt:

Cieľom úlohy bolo pripraviť návrh na úpravu nástrojov pôsobiacich v systéme prevencie pracovných úrazov, chorôb z povolania a iných poškodení zdravia z práce. V súlade so zadaním projektu bol identifikovaný a stručne charakterizovaný súčasný stav a úroveň prevencie uplatňovanej v podmienkach Slovenskej republiky. S cieľom objektivizovať situáciu v SR bola táto oblasť sledovaná aj vo vybraných krajinách Európskej únie.

Osobitná pozornosť bola venovaná štruktúre úrazového poistenia v SR ako významného aspektu prevencie, v porovnaní so systémami úrazového poistenia vo vybraných najmä priemyslovo-vyspelých krajinách EÚ.

Vychádzajúc z uvedených rozborových podkladov a s prihliadnutím na špecifické možnosti a potreby SR bol v správe konkretizovaný súbor zámerov a odporúčaní cielených na skvalitnenie prevencie nežiadúcich účinkov práce.

Kľúčové slová

bezpečnosť a ochrana zdravia pri práci, prevencia v oblasti BOZP, úrazové poistenie, východiská prevencie

Summary

The aim of task was the elaborating of tools modification in the system of work injuries, occupational diseases and others damages to health at work. In compliance with the assignment of project was identified and shortly characterized the current state and level of prevention applied in conditions of the Slovak republic. With the aim of the situation description in the SR this field was monitored in chosen of European countries too.

Particular attention was focused on the structure of the of insurance accident in the SR, who is one important aspect of prevention. The insurance was compared with situation in chosen industrial highly-developed European Union countries.

Issued from this analysed backgrounds, in consideration of specific possibilities and needs of the SR, was specified in the report the set of purposes and recommendation aimed at prevention enhancement of unfavourable impacts of work.

Key words

the occupational safety and health, the OSH prevention, the occupational insurance, the prevention starting points

Obsah

Kľúčové zistenia	10
Úvod	11
I. Súčasný stav prevencie v oblasti BOZP v Slovenskej republike	15
I. 1. Základné legislatívne zázemie prevencie	15
I. 1. 1. Štruktúra legislatívy pred prípravou na vstup SR do EÚ	15
I. 1. 2. Štruktúra legislatívy po vstupe SR do EÚ	16
I. 1. 3. Zákonník práce	18
I. 1. 4. Zákon o bezpečnosti a ochrane zdravia pri práci	18
I. 1. 5. Zákon o inšpekcii práce	20
I. 1. 6. Zákon o ochrane, podpore a rozvoji verejného zdravia	20
I. 1. 7. Zákon o sociálnom poistení	21
I. 2. Prevencia v kontexte dokumentov Medzinárodnej organizácie práce a ďalších nadnárodných východísk	21
I. 2. 1. Charakteristika nadnárodných východísk politiky prevencie	21
I. 2. 2. Dohovor MOP o podpornom rámci pre bezpečnosť a zdravie pri práci	24
I. 2. 3. Stratégia Spoločenstva v oblasti zdravia a bezpečnosti pri práci na obdobie rokov 2007 – 2012	26
I. 3. Štátna politika a štátne riadenie prevencie	28
I. 3. 1. Základné východiská štátnej politiky	28
I. 3. 2. Koncepcia bezpečnosti a ochrany zdravia pri práci v Slovenskej republike na roky 2008 až 2012	29
I. 3. 3. Ďalšie významné dokumenty politiky BOZP	32
I. 3. 4. Štátne riadenie prevencie	34
I. 3. 5. Koordinácia činnosti orgánov štátnej správy	35
I. 3. 6. Platforma pre sociálny dialóg	35
I. 4. Prevencia uplatňovaná systémami štátnych inšpekčných a dozorných orgánov	36
I. 4. 1. Poslanie inšpekcie práce	36
I. 4. 2. Medzinárodné súvislosti	36
I. 4. 3. Inšpekcia práce v Slovenskej republike	39
I. 4. 4. Štátny zdravotný dozor	40
I. 4. 5. Dozor vo vybraných odvetviach (zložkách) národného hospodárstva	41
I. 4. 6. Prevencia závažných priemyslových havárií	42
I. 4. 7. Koordinácia a spolupráca orgánov inšpekcie práce, ostatných dozorných orgánov a odborných inštitúcií	42

I. 5. Dohľad nad bezpečnosťou určených výrobkov	43
I. 5. 1. Medzinárodné súvislosti	43
I. 5. 2. Legislatívne zázemie dohľadu	45
I. 5. 3. Výkon dohľadu orgánmi inšpekcie práce v SR	46
I. 6. Prevencia orgánmi spoločenskej kontroly	50
I. 6. 1. Medzinárodné a právne východiská	50
I. 6. 2. Konfederácia odborových zväzov Slovenskej republiky	51
I. 6. 3. Pôsobnosť odborových zväzov	52
I. 6. 4. Kontrola BOZP vykonávaná orgánmi KOZ SR	52
I. 6. 5. Informačné a poradenské služby poskytované orgánmi KOZ SR	53
I. 6. 6. Účasť orgánov KOZ SR na realizácii koncepcie BOZP	54
I. 7. Prevencia v činnosti reprezentatívnych orgánov zamestnávateľov	54
I. 7. 1. Asociácia zamestnávateľských zväzov a združení	55
I. 7. 2. Republiková únia zamestnávateľov	55
I. 7. 3. Účasť orgánov AZZZ SR a RÚZ na realizácii koncepcie BOZP	56
I. 8. Politika prevencie uskutočňovaná zamestnávateľmi	56
I. 8. 1. Základné zásady prevencie uskutočňovanej zamestnávateľmi	57
I. 8. 2. Riadenie pracovných rizík v systéme prevencie	57
I. 8. 3. Spolupráca zamestnávateľa so zamestnancami	60
I. 8. 4. Kontrolná činnosť zamestnávateľa	60
I. 9. Informačné činnosti a poradenstvo v kontexte prevencie	61
I. 9. 1. Informácie a poradenstvo poskytované orgánmi dozoru	61
I. 9. 2. Informácie a poradenstvo poskytované zamestnávateľovi	63
I. 9. 3. Informačné a poradenské služby poskytované na komerčnom základe	64
I. 9. 4. Informačné centrá	65
I. 9. 5. Odborné periodiká	65
I. 9. 6. Informačné systémy	66
I. 9. 7. Informácie o pracovných úrazoch, chorobách z povolania a rizikových prácach	66
I. 10. Výskum v prevencii negatívnych účinkov práce	67
I. 10. 1. Efektívnosť výskumu BOZP v SR	67
I. 10. 2. Štruktúra výskumných zámerov vyžadujúcich si prioritné riešenie	68
I. 10. 3. Systém koordinácie výskumných a vývojových aktivít	70
I. 10. 4. Diseminácia výsledkov do spoločensko-ekonomickej praxe	71
I. 11. Výchova a vzdelávanie ako nástroj prevencie	73
I. 11. 1. Riadenie výchovy a vzdelávania v SR	73
I. 11. 2. Výchova a vzdelávanie v školách	74
I. 11. 3. Výchova a vzdelávanie v zamestnávateľských subjektoch	76
I. 11. 4. Výkon štátnej inšpekcie oblasti vzdelávania BOZP	77
I. 11. 5. Vzdelávanie v pôsobnosti MZ SR, HBÚ a ostatných orgánov	77

I. 12. Osvetovo-výchovné pôsobenie	78
I. 12. 1. Osvetovo-výchovné pôsobenie orgánov inšpekcie práce	78
I. 12. 2. Osvetovo-výchovné pôsobenie orgánov verejného zdravotníctva	80
I. 12. 3. Ďalšie osvetovo-výchovné aktivity	81
I. 13. Prevencia v činnosti špecializovaných inštitúcií	82
I. 14. Podporné mechanizmy prevencie	85
II. Prevencia profesionálneho poškodenia zdravia vo vybraných krajinách Európskej únie	86
II. 1. Francúzsko	86
II. 2. Česká republika	89
II. 3. Nemecko	91
II. 4. Poľsko	95
II. 5. Rakúsko	98
III. Úrazové poistenie v Slovenskej republike	102
III. 1. Význam a poslanie úrazového poistenia	102
III. 2. Špecifikácia pracovného úrazu, choroby z povolania a zodpovednosti zamestnávateľa	103
III. 3. Vývoj úrazového poistenia na území SR	105
III. 4. Súčasný stav úrazového poistenia v SR	107
III. 4. 1. Základná charakteristika	107
III. 4. 2. Sadzba poistného	107
III. 4. 3. Úrazové dávky	109
III. 4. 4. Tvorba a použitie fondu úrazového poistenia v SR	116
IV. Úrazové poistenie vo vybraných krajinách Európskej únie	117
IV. 1. Všeobecná charakteristika	117
IV. 2. Belgicko	119
IV. 3. Dánsko	122
IV. 4. Fínsko	124
IV. 5. Francúzsko	126
IV. 6. Nemecko	128
IV. 7. Poľsko	137
IV. 8. Portugalsko	140
IV. 9. Rakúsko	141
IV. 10. Česká republika	145
IV. 11. Švajčiarsko	146
IV. 12. Švédsko	148

V. Východiská pre vypracovanie návrhu na úpravu prevencie nadväzujúce na identifikáciu stavu prevencie v oblasti BOZP	150
V. 1. Úrazové poistenie	150
V. 1. 1. Funkcie súčasného úrazového poistenia v SR	150
V. 1. 2. Úrazové poistenie v SR v medzinárodnom kontexte	151
V. 1. 3. Preventívna a motivačná funkcia úrazového poistenia v SR	153
V. 1. 4. Osobitné aspekty úrazového poistenia v SR	155
V. 1. 5. Úrazové poistenie samostatne zárobkovo činných osôb	156
V. 1. 6. Preventívna a motivačná funkcia úrazového poistenia v krajinách EÚ	158
V. 2. Duálny systém požiadaviek BOZP v SR	160
V. 3. Koordinácia systému riadenia BOZP	162
V. 4. Vyšetrovanie príčin úrazov na pracoviskách	162
V. 5. Uplatňovanie rodovej rovnosti	164
V. 6. Vykonávanie bezpečnostno-technickej služby	167
V. 7. Výkon trhového dohľadu	169
V. 8. Výkon inšpekcie práce	170
V. 9. BOZP a ekonomická výkonnosť	172
V. 10. Ekonomická motivácia	175
V. 11. Riadenie pracovných rizík	176
VI. Návrhy na úpravu systému prevencie	180
VI. 1. Úrazové poistenie	180
VI. 1. 1. Úprava riadenia systému úrazového poistenia	180
VI. 1. 2. Využitie finančných prostriedkov	180
VI. 1. 3. Vzťah úrazového poistenia s nemocenským a dôchodkovým poistením	181
VI. 1. 4. Prirážky a úľavy na poistnom úrazového poistenia	181
VI. 1. 5. Účasť úrazového poistenia na prevencii v oblasti BOZP	181
VI. 1. 6. Prostriedky úrazového poistenia na vykonávanie prevencie v oblasti BOZP	182
VI. 1. 7. Kompetencie nositeľa úrazového poistenia v kontexte analýzy vzniku poistných udalostí	182
VI. 1. 8. Úrazové poistenie samostatne zárobkovo činných osôb	183
VI. 1. 9. Eliminácia inflačných vplyvov	183
VI. 2. Duálny systém legislatívy BOZP	183
VI. 3. Koordinácia systému riadenia BOZP	184
VI. 4. Klasifikácia pracovných úrazov	184
VI. 5. Požiadavky rodovej rovnosti	185
VI. 6. Požiadavky na výkon bezpečnostno-technickej služby	185
VI. 7. Posudzovanie zhody v rámci trhového dohľadu	186
VI. 8. Výkon inšpekcie práce	187

VI. 9. Ekonomická motivácia	190
VI.10. Riadenie pracovných (prevádzkových) rizík	190
VII. Súlad navrhovaných opatrení s pripravovaným programom UNITAS	190
VIII. Finančné dopady navrhovaných opatrení	191
VIII. 1. Úrazové poistenie	191
VIII. 2 Racionalizačné opatrenia v systéme štátneho riadenia BOZP	192
VIII. 3. Posudzovanie zhody v rámci trhového dohľadu	192
SWOT analýza	193
Záver	195
Zoznam použitých predpisov, dokumentov a iných prameňov	196
Dokumenty MOP	198
Dokumenty EÚ	199
Ostatné informačné pramene	201
Príloha č. 1. Zoznam smerníc EÚ prijatých na základe čl. 16 ods. 1 smernice 89/391/EHS a ich transpozícia do právnej sústavy SR	204
Príloha č. 2. Zoznam smerníc nového prístupu	209
Príloha č. 3. Zoznam smerníc EÚ o technických požiadavkách na výrobky a ich transpozícia do právnej sústavy SR	213
Príloha č. 4. Centrum prevencie a propagácie ochrany práce (pracovný návrh NIP) ...	216
Príloha č. 5. Návrh zákona, ktorým sa mení a dopĺňa zák. č. 125/2006 Z. z. o inšpekcii práce a o zmene a doplnení zák. č. 82/2005 Z. z. o nelegálnej práci a nelegálnom zamestnávaní a o zmene a doplnení niektorých zákonov v znení neskorších predpisov	219
Príloha č. 6. Prehľad výkonov IP za roky 2005 - 2008	221

Kľúčové zistenia

1. Súčasný stav úrovne prevencie v Slovenskej republike, determinovaný a charakterizovaný v závislosti od funkcie jednotlivých komponentov tvoriacich a ovplyvňujúcich štruktúru bezpečnosti a ochrany zdravia pri práci
2. Systémy prevencie pracovných úrazov a iných nežiadúcich udalostí práce vo vybraných krajinách Európskej únie.
3. Aktuálny stav a súčasná štruktúra úrazového poistenia v SR vrátane tvorby a použitia fondu úrazového poistenia
4. Systémy úrazového poistenia vo vybraných najmä priemyslovo-vyspelých krajinách EÚ. Identifikované rozdiely v systémových prístupoch ku štruktúre úrazového poistenia
5. V nadväznosti na uvedené charakteristiky a zistenia boli špecifikované rozhodujúce východiská a determinované návrhy na úpravu systému prevencie nežiadúcich účinkov práce.

Key findings

1. The current state of prevention level in the Slovak republic, determined and characterized in dependence on function of particular components creating and influencing occupational and health protection structure.
2. Prevention systems of work injuries and others damages to health at work in chosen European countries.
3. The actual state and current structure of the insurance accident systems in the SR including of creating and using of the insurance accident fund.
4. The insurance accident systems in chosen industrial highly-developed EU countries. Identified differences in the approach systems in the field of insurance accident.
5. There were specified conclusive starting-points in connection with the introduction of the characteristics and findings and determined proposals for modification prevention system in the field of unfavourable work impacts.

Úvod

Bezpečnosť a ochrana zdravia pri práci to zn. bezpečnosť pracovných podmienok, pracovného prostredia, resp. pracovného procesu je determinovaná ako pravdepodobnosť, že pri dodržaní bezpečnostných požiadaviek (predpisov, pravidiel, pokynov, technologických a pracovných postupov a pod.) platných pre príslušné pracovisko, resp. pracovný proces a bez pôsobenia nepredvídateľných vonkajších vplyvov bude možnosť ohrozenia života a zdravia osôb, poškodenia alebo zničenia hospodárskych hodnôt znížená na akceptovateľnú úroveň.

Bezpečnosť a ochrana zdravia pri práci¹⁾ (ďalej len „BOZP“) v zjednodušenej forme predstavuje súbor opatrení, prostredníctvom ktorých možno významne obmedziť možnosť poškodenia zdravia pri výkone pracovných činností. Nie je rozhodujúce či sú to opatrenia legislatívne, sociálne, ekonomické, výchovno-vzdelávacie, organizačno-riadiace, opatrenia zdravotného dohľadu alebo technické. Obvykle sú uvedené opatrenia aplikované v účelnej kombinácii. Súbor opatrení v tomto zmysle predstavuje súbor ciest, metód a prostriedkov, určených na dosiahnutie vytýčenej strategickej cieľovej funkcie, ktorou je zachovanie a podpora zdravia pri práci a to najmä vylúčenie jeho poškodenia. Poškodenie zdravia pri práci a následná strata práceschopnosti môže nastať v dôsledku existencie nebezpečenstiev na pracovisku, resp. pri pracovnom procese a počas plnenia pracovných úloh, pričom poškodenie zdravia je každý pracovný úraz, choroba z povolania, profesionálna otrava alebo iné poškodenie zdravia z práce.

S prihliadnutím na súčasné principiálne tendencie vo sfére politiky BOZP je potrebné akceptovať nový významový prístup k tomuto pojmu korešpondujúcemu s princípmi Svetovej zdravotníckej organizácie a uplatňovanému v priemyslovo-vyspelých krajinách Európskej únie. V súlade s týmito prístupmi predmetom systému BOZP nie sú len opatrenia prevencie úrazov a vytváranie podmienok pre bezpečnú a zdraviu nezávadnú prácu, ale aj predpoklady pre pracovnú a sociálnu pohodu, sociálnu ochranu zamestnancov, ochranu pracovného a životného prostredia a ochranu hospodárskych hodnôt. Preto základným cieľom prevencie v oblasti BOZP je nielen predchádzať nenahraditeľným stratám na ľudských životoch a škodách

---

1) Výraz „bezpečnosť a ochrana zdravia pri práci“ je uplatňovaný v legislatívnej sústave SR, tiež v teórii a praxi avšak jeho obsah už nezodpovedá súčasnému zameraniu starostlivosti o túto oblasť, keďže aktivity nie sú orientované len na ochranu zdravia, to zn. zabránenie poškodenia zdravia pri práci, ale súčasne aj na podporu zdravia zamestnancov, teda aj na zvyšovanie úrovne ich zdravia, práceschopnosti a pohody pri práci, tak aby to zodpovedalo všeobecne prijatej definícii zdravia. V dokumentoch EÚ sa vyskytujú spojenia „bezpečnosť a zdravie zamestnancov“ alebo „bezpečnosť a zdravie pri práci“, ktoré dôslednejšie vyjadrujú súlad pojmu s jeho obsahom u svojich členov, vzdelávanie, poradenstvo, osveta).

na zdraví pri pracovných úrazoch, chorobách z povolania a iných poškodeniach zdravia z práce, ale aj veľkým materiálnym stratám, lebo postupy, ktoré prispievajú k zvyšovaniu úrovne BOZP, súčasne pozitívne ovplyvňujú aj produktivitu, efektívnosť a kvalitu práce a vedú k vyššej hospodárskej prosperite.

Právo na ochranu života a zdravia pri práci garantuje aj Ústava Slovenskej republiky²⁾ ako jedno zo základných občianskych práv vo vyspelej demokratickej spoločnosti. Ústava deklaruje povinnosť zamestnávateľov vytvárať spravodlivé a vyhovujúce pracovné podmienky, najmä zabezpečovať zamestnancom ochranu bezpečnosti a zdravia pri práci a zabezpečovať pre ženy, mladistvých a osoby zdravotne postihnuté právo na osobitné pracovné podmienky a zvýšenú ochranu zdravia pri práci.

Uvedené ústavné právo je aplikované súborom predpisov a sústavou opatrení a prístupov štátnych a spoločenských inštitúcií a zamestnávateľských subjektov. Jeho uplatňovanie je sledované systémom štátnych inšpekčných a dozorných orgánov a kontrolnou činnosťou odborových orgánov.

Predchádzanie poškodeniam zdravia pri práci je významnou spoločenskou úlohou, ktorá sa naplňa účelovo zostaveným súborom opatrení vykonávaných všetkými zainteresovanými stranami. Základom týchto opatrení sú preventívne aktivity predovšetkým:

- zamestnávateľov (opatrenia vykonávané v rámci zaistenia bezpečnosti a ochrany zdravia pri práci),
- štátnych orgánov (legislatívne regulačné opatrenia, systém úrazového poistenia, kontrolne štátne mechanizmy),
- verejných inštitúcií, napr. úrazového poistenia (motivačné pôsobenie výšky poistného, osvetové, vzdelávacie, poradenské aktivity),
- inštitúcií dobrovoľného komerčného životného a majetkového poistenia (osвета, propagácia, kampane),
- reprezentatívnych inštitúcií zamestnávateľov a zamestnancov (presadzovanie prevencie. Ako základ prevencie akéhokoľvek poškodenia zdravia pri práci sa uprednostňuje najmä
- preventívna ochranná funkcia zamestnávateľa v rámci jeho zákonom požadovaného systému riadenia bezpečnosti a ochrany zdravia pri práci (ďalej len „BOZP“),
- legislatívna a kontrolná činnosť štátnych orgánov,

---

2) Ústavný zákon č. 460/1992 Zb. – Ústava Slovenskej republiky, § 36 a § 38

- podpora prevencie zamestnávateľov odbornými aktivitami zabezpečovanými systémom úrazového poistenia.

V súčasnom období je v Slovenskej republike systém preventívneho prístupu v oblasti BOZP aplikovaný rôznymi formami a opatreniami avšak doteraz nie je dostačujúco upravené preventívne pôsobenie úrazového poistenia. V záujme efektívneho znižovania počtu a závažnosti poškodení zdravia, ku ktorým dochádza pri plnení pracovných povinností je nevyhnutné zintenzívniť vplyv prevencie pomocou nástrojov vlastných úrazovému poisteniu.

Cieľom je tiež zabezpečiť plnenie požiadaviek Európskej únie a to znížiť v období rokov 2007 – 2012 mieru výskytu pracovných úrazov o 25%.

Predkladaná správa v časti I. identifikuje a stručne charakterizuje súčasný stav a úroveň prevencie pracovných úrazov, chorôb z povolania a iných poškodení zdravia z práce (ďalej len „prevencia“) uplatňovanej v podmienkach SR z nasledujúcich vecných hľadísk:

- základné legislatívne zázemie prevencie,
- prevencia v kontexte dokumentov Medzinárodnej organizácie práce a ďalších nadnárodných východísk,
- štátna politika prevencie a štátne riadenie prevencie,
- prevencia uplatňovaná systémami štátnych inšpekčných a dozorných orgánov a orgánov dohľadu nad bezpečnosťou výrobkov,
- prevencia orgánmi spoločenskej kontroly,
- prevencia v činnosti reprezentatívnych orgánov zamestnávateľov,
- politika prevencie uskutočňovaná zamestnávateľmi,
- výskum v prevencii negatívnych účinkov práce, informačné činnosti a poradenstvo v kontexte prevencie,
- výchova, vzdelávanie a osvetovo-výchovné pôsobenie ako nástroj prevencie,
- podporné mechanizmy prevencie,
- prevencia v činnosti špecializovaných inštitúcií a spoločenských subjektov.

Časť II. je orientovaná na identifikáciu principiálnych otázok prevencie vo vybraných krajinách Európskej únie.

V časti III. je charakterizované úrazové poistenie v Slovenskej republike ako potenciálne významný aspekt prevencie a časť IV. predstavuje prierez systémom úrazového poistenia vo vybraných najmä priemyslovo-vyspelých krajinách EÚ.

Potreba cielene ovplyvňovať procesy preventívneho vytvárania predpokladov pre BOZP si vyžiadala špecifikovať budúce potreby a formulovať východiská pre prevenciu nežiadúcich účinkov práce, ktoré sú uvedené v časti V.

Vo svetle tohto vecného a štrukturálneho porovnania, v komparácii s preventívnymi prístupmi vo vybraných krajinách EÚ a s prihliadnutím na špecifické potreby a možnosti Slovenskej republiky je obsahom časti VI. súbor zámerov konkretizovaný v návrhoch a odporúčaní na úpravu všeobecne záväzných právnych predpisov, príp. v ďalších opatreniach.

I. Súčasný stav prevencie v oblasti BOZP v Slovenskej republike

I. 1. Základné legislatívne zázemie prevencie

Principiálnym legislatívnym východiskom prevencie je Ústava SR. Právo zakotvené v Ústave je premietnuté do komplexu všeobecne záväzných právnych predpisov SR a ostatných bezpečnostných predpisov³⁾. K základným legislatívnym dokumentom v tejto oblasti v kontexte prevencie je možné zaradiť:

- Zákonník práce⁴⁾
- zákon o bezpečnosti a ochrane zdravia pri práci⁵⁾
- zákon o inšpekcii práce⁶⁾
- zákon o ochrane, podpore a rozvoji verejného zdravia⁷⁾
- zákon o sociálnom poistení⁸⁾
- nariadenia vlády SR o bezpečnostných a zdravotných požiadavkách (Príloha č. 1)

I. 1. 1. Štruktúra legislatívy pred prípravou na vstup SR do EÚ

Legislatíva v bývalom Československu, resp. v SR bola v tomto období charakteristická podrobnými požiadavkami na príslušnú oblasť (zariadenia, pracovné postupy, činnosti), ktoré vo sfére BOZP boli detailnejšie špecifikované v česko-slovenských technických normách (neskôr v slovenských technických normách). Hlavnými nedostatkami bola najmä nedostačujúca voľnosť v rozhodovaní zo strany používateľov predpisov (výrobcov, zamestnávateľov, prevádzkovateľov, zamestnancov i štátnych orgánov). Podrobné a jednoznačné vymedzenie povinností neumožňovalo

---

3) Bezpečnostné predpisy tvoria právnu úpravu ochrany človeka v pracovnom procese i ostatných aspektov bezpečnosti práce. Obsahujú záväzné, resp. platné ustanovenia (príkazy, zákazy, limity, parametre, kritériá, postupy a pod.), ktoré majú za cieľ vytvorenie predpokladov pre bezpečnosť práce. Tieto predpisy upravujú napr.: základné bezpečnostné požiadavky, požiadavky bezpečnosti technických zariadení a technológií, pracovné prostredie, bezpečné manipulácie s horľavinami, výbušninami, jedmi a látkami zdraviu škodlivými, podmienky práce žien a mladistvých, požiadavky bezpečného správania sa človeka na pracovisku apod.

4) zákon č. 311/2001 Z. z. v znení neskorších predpisov

5) zákon č. 124/2006 Z. z. o bezpečnosti a ochrane zdravia pri práci a o zmene a doplnení niektorých zákonov v znení neskorších predpisov

6) zákon č. 125/2006 Z. z. o inšpekcii práce a o zmene a doplnení zák. č. 82/2005. Z. z. o nelegálnej práci a nelegálnom zamestnávaní a o zmene a doplnení niektorých zákonov v znení neskorších predpisov

7) zákon č. 355/2007 Z. z. o ochrane, podpore a rozvoji verejného zdravia a zmene a doplnení niektorých zákonov v znení neskorších predpisov

8) zákon č. 461/2003 Zb. o sociálnom poistení v znení neskorších predpisov

používateľom splnenie požiadaviek aj iným často progresívnejším spôsobom. Tento stav bol podporený aj právnym pôsobením technických noriem alebo ich častí, ktoré podľa zákona č. 142/1991 Zb. o česko-slovenských technických normách boli záväzné. V súlade s týmto zákonom (cit.) „právnické osoby a fyzické osoby oprávnené na podnikateľskú činnosť a orgány štátnej správy sú povinné riadiť sa pri svojej činnosti týmito ustanoveniami česko-slovenskej normy“.

Je potrebné však poznamenať, že obdobný princíp (stanovenie podrobných požiadaviek v legislatíve a záväznosť požiadaviek technických noriem) – tzv. „*starý prístup*“, bol do roku 1985 uplatňovaný aj členských štátoch bývalého Európskeho hospodárskeho spoločenstva.

V roku 1996 bol prijatý zákon o bezpečnosti a ochrane zdravia pri práci⁹⁾, ktorý vychádzal najmä z dohovorov MOP č.155¹⁰⁾ a č.161¹¹⁾ a rámcovej smernice č. 89/391/EHS¹²⁾. Uvedený osobitný zákon o BOZP predstavoval nesporný prínos v oblasti BOZP a bol prijatý po 31 rokoch od zrušenia predchádzajúceho zákona o BOZP č. 65/1991 Zb.

Okrem zák. č. 330/1996 Z. z. oblasť BOZP upravovali aj ďalšie zákonné normy najmä Zákonník práce a zákon o ochrane zdravia ľudí¹³⁾.

Špecifické požiadavky na zariadenia a činnosti v oblasti BOZP pokrývali subsidiárne predpisy a to najmä vyhlášky Slovenského úradu bezpečnosti práce, neskôr Úradu bezpečnosti práce Slovenskej republiky. Uvedené orgány v období rokov 1969 – 1996 vydali celkom 30 vyhlášok, z ktorých i v súčasnosti je platných ešte sedem.

I. 1. 2. Štruktúra legislatívy po vstupe SR do EÚ

Slovenská republika v období prípravy na vstup do EÚ v súlade so svojimi záväzkami, vyplývajúcimi z Asociačnej dohody, transponovala do svojej legislatívy základné legislatívne požiadavky EÚ, vzťahujúce sa na oblasť BOZP. Išlo najmä o požiadavky vyplývajúce z *Acquis communautaire*, v kapitole „*sociálne veci a zamestnanosť*“ (vrátane začlenenenej oblasti BOZP) a v kapitole „*slobodný pohyb tovaru*“, ktorá sa vzťahuje aj na určené výrobky¹⁴⁾ v kontexte

---

9) zákon č. 330/1996 Z. z. o bezpečnosti a ochrane zdravia pri práci

10) Dohovor č. 155 z roku 1981 o bezpečnosti a zdraví pracovníkov a pracovnom prostredí, publikovaný v Zbierke zákonov ako vyhl. MZV ČSSR č. 20/1989 Zb.

11) Dohovor č. 161 z roku 1985 o závodných zdravotných službách, publikovaný v Zbierke zákonov ako vyhl. MZV ČSSR č. 145/1988 Zb.

12) Smernica Rady č. 89/391/EHS z 12. júna 1989 o zavádzaní opatrení na podporu zlepšenia bezpečnosti a ochrany zdravia pracovníkov pri práci v znení neskorších predpisov

13) zákon č. 272/1994 Z. z. o ochrane zdravia ľudí v znení neskorších predpisov

14) zákon č. 264/1999 Z. z. o technických požiadavkách na výrobky a o posudzovaní zhody v znení neskorších predpisov

technických požiadaviek na tieto výrobky, postupov posudzovania zhody a výkonu trhového dohľadu.

Legislatíva v tomto období sa obmedzuje najmä na základné požiadavky, vrátane požiadaviek na bezpečnosť a zdravie, pričom v prípade výrobkov sú konkrétne technické špecifikácie uvedené v nezáväzných technických normách alebo v záväzných technických predpisoch.

Legislatíva v oblasti BOZP preto obsahuje len základné požiadavky, v dôsledku čoho je nevyhnutné, aby príslušné národné authority zabezpečili pre ich používateľskú implementáciu vydanie podrobnejších usmernení (napr. príručiek dobrej praxe). Uvedený prístup umožňuje na jednej strane používateľom (zamestnávateľom) samostatne reagovať na nové podmienky bez potreby zmeny príslušnej legislatívy a na strane druhej zabezpečí dlhodobejšiu platnosť príslušných predpisov. Zároveň je tak pre každého zamestnanca v rámci Spoločenstva zabezpečená jednotná minimálna úroveň ochrany bezpečnosti a zdravia pri práci a to tak vo svojej materskej krajine a v prípade vysielaných zamestnancov aj v inom členskom štáte. Právne predpisy v oblasti BOZP vytvárajú takto optimálny priestor pre efektívne rozhodovanie a návrh nových riešení. Pozornosť sa preto nemusí orientovať na technické detaily, ale môže (resp. musí) sa upriamiť na systémové riešenia.

V priebehu preberania európskej legislatívy bol zo strany orgánov EÚ kladený dôraz na dôslednú transpozíciu požiadaviek predpisov do legislatívy SR. Súbežne s týmto procesom bol dôraz kladený aj na dôslednú implementáciu (napĺňanie, uplatňovanie) legislatívnych požiadaviek v praxi.

Najintenzívnejší legislatívny proces sa v SR uskutočňoval v období rokov 1999 – 2004 a to až do vstupu Slovenskej republiky do EÚ dňa 1. mája 2004. Je potrebné zdôrazniť, že týmto aktom sa legislatívny proces neprerušil.

Základom pre prijímanie sekundárnej legislatívy v tejto oblasti bola rámcová smernica Rady č. 89/391/EHS¹²⁾. Smernica obsahuje všeobecné princípy týkajúce sa prevencie ohrozenia pri práci. Slovenská republika transponovala túto smernicu najmä zákonom o BOZP⁵⁾. Niektoré požiadavky smernice sú deklarované aj Zákoníkom práce⁴⁾ (najmä šiesta časť - ochrana práce), zákonom o ochrane, podpore a rozvoji verejného zdravia⁷⁾ (najmä piata časť - tretia hlava – ochrana zdravia pri práci a desiaty časť – štátny zdravotný dozor) a zákonom o inšpekcii práce⁶⁾. Uvedené zákony tvoria právny základ, prostredníctvom ktorého štátny a hospodársko-spoločenský systém uplatňuje ochranu života a zdravia pri práci a zachovanie pracovnej schopnosti.

I. 1. 3. Zákonník práce⁴⁾

Zákonník práce v rámci úpravy zásad pracovno-právnych vzťahov medzi zamestnávateľmi a zamestnancami deklaruje vo vzťahu k BOZP najmä:

- právo na spravodlivé a uspokojivé pracovné podmienky,
- právo na zabezpečenie pracovných podmienok, ktoré umožňujú ženám účasť na práci s ohľadom na ich fyziologické predpoklady a spoločenskú funkciu v materstve, mladistvým rozvoj ich telesných a duševných schopností a zamestnancom so zdravotným postihnutím uplatnenie a rozvoj schopnosti na prácu s ohľadom na ich zdravotný stav,
- právo zamestnancov na zaistenie BOZP,
- povinnosť zamestnávateľa uskutočňovať opatrenia v záujme ochrany života a zdravia zamestnancov pri práci,
- zodpovednosť zamestnávateľa za škody spôsobené zamestnancom pracovným úrazom alebo chorobou z povolania.

Zákonník zdôrazňuje, že starostlivosť o bezpečnosť a zdravie zamestnancov pri práci a zlepšovanie pracovných podmienok je rovnocennou a neoddeliteľnou súčasťou plánovania a plnenia pracovných úloh a znalosť predpisov na zaistenie BOZP je trvalou a neoddeliteľnou súčasťou kvalifikačných predpokladov. Upravuje povinnosť zamestnávateľa sústavne zaisťovať BOZP a na ten účel vykonávať potrebné opatrenia, ako aj právo zamestnancov na BOZP, na príslušné informácie a ich povinnosť dbať pri práci o svoju bezpečnosť a zdravie a o bezpečnosť a zdravie osôb, ktorých sa ich činnosť týka.

Zákonník práce zaručuje tiež právo odborových orgánov vykonávať kontrolu nad stavom BOZP a ustanovuje ich kompetencie.

I. 1. 4. Zákon o bezpečnosti a ochrane zdravia pri práci⁵⁾

Zákon ustanovuje základné požiadavky na zaistenie BOZP najmä na vylúčenie rizík podmieňujúcich vznik pracovných úrazov, chorôb z povolania a iných poškodení zdravia z práce. Vzťahuje sa na zamestnávateľov a zamestnancov vo všetkých odvetviach výrobnjej a nevýrobnjej sféry.

Zákon upravuje:

- všeobecné zásady prevencie, ktorými sú napr. posudzovanie rizika pri výbere a počas používania pracovných prostriedkov, materiálov, látok a pracovných postupov, vykonávanie opatrení na odstránenie nebezpečenstiev v mieste ich vzniku, uprednostňovanie kolektívnych ochranných opatrení pred opatreniami individuálnymi, plánovanie a vykonávanie politiky prevencie zavádzaním bezpečných pracovných prostriedkov, technológií a metód organizácie práce, skvalitňovaním pracovných podmienok a pod.,
- povinnosti projektantov, konštruktérov tvorcov pracovných postupov,
- zodpovednosť zamestnávateľov za plnenie povinností v oblasti BOZP a úlohy vedúcich zamestnancov v tejto oblasti,
- všeobecné základné povinnosti zamestnávateľov, ktorými sú najmä zisťovať nebezpečenstvá a ohrozenia a vykonávať opatrenia na ich odstránenie, preventívne vykonávať potrebné ochranné opatrenia, určovať bezpečné pracovné postupy, vypracovať, aktualizovať a vykonávať koncepciu politiky BOZP a program jej realizácie, vydávať pravidlá o BOZP,
- zriadenie a zabezpečenie činnosti preventívnych a ochranných služieb (bezpečnostno-technickej služby a pracovnej zdravotnej služby) - podnikových inštitútov s preventívnym pôsobením,
- zriadenie funkcie zástupcu zamestnancov pre bezpečnosť a komisie BOZP, ich úlohy a oprávnenia,
- práva a povinnosti zamestnancov vo vzťahu k BOZP,
- spoluprácu zamestnávateľa so zamestnancami pri riešení oblasti BOZP,
- spoluprácu zamestnávateľov pri zaisťovaní BOZP, ak plnia úlohy na spoločnom pracovisku,
- ďalšie povinnosti zamestnávateľov týkajúce sa najmä
  - BOZP v prípade vzniku bezprostredného ohrozenia života alebo zdravia zamestnancov,
  - bezpečnosti používaných stavieb, pracovných priestorov, prostriedkov a postupov,
  - oboznamovania a informovania zamestnancov o požiadavkách BOZP,
  - vzdelávania a odbornej výchovy k BOZP,
  - vykonávania kontrolnej činnosti zameranej na dodržiavanie požiadaviek BOZP a kontroly stavu BOZP na pracoviskách,
  - dodržiavania stanovených postupov pri vzniku pracovného úrazu, choroby z povolania, nebezpečnej udalosti alebo závažnej priemyselnej havárie,
  - zabezpečenia rekondičných pobytov zamestnancov, ktorí vykonávajú vybrané povolania.

Zákon ďalej upravuje

- systém overovania plnenia požiadaviek bezpečnosti technických zariadení,
- úlohy preventívnych a ochranných služieb, podmienky ich činnosti a požiadavky na odbornú spôsobilosť subjektov poskytujúcich tieto služby,
- výchovu a vzdelávanie žiakov, študentov i ostatných občanov k BOZP, podmienky, ktoré musia spĺňať subjekty, ktoré organizujú a vykonávajú výchovu a vzdelávanie v oblasti ochrany práce,
- vydávanie a odoberanie oprávnení a osvedčení na vykonávanie odborných činností významných z hľadiska BOZP a oprávnení na výchovu a vzdelávanie v tejto oblasti.

Zákon splnomocňuje Ministerstvo práce, sociálnych vecí a rodiny SR a Ministerstvo zdravotníctva SR vydať všeobecne záväzné právne predpisy na vykonanie určených ustanovení tohto zákona.

I. 1. 5. Zákon o inšpekcii práce⁶⁾

Zákon upravuje inšpekciu práce, prostredníctvom ktorej sa uskutočňuje výkon štátnej správy v oblasti ochrany zamestnanca pri práci.

Pôsobenie inšpekcie práce v oblasti dozoru nad dodržiavaním predpisov na zaistenie BOZP vrátane predpisov upravujúcich faktory pracovného prostredia, vyvodzovania zodpovednosti za porušovanie týchto predpisov a poskytovanie bezplatného poradenstva je obsahom časti I. 4. tejto správy.

I. 1. 6. Zákon o ochrane, podpore a rozvoji verejného zdravia⁷⁾

Zákon ustanovuje organizáciu, výkon a orgány verejného zdravotníctva, ktorými sú Ministerstvo zdravotníctva SR, Úrad verejného zdravotníctva SR, regionálne úrady verejného zdravotníctva, Ministerstvo obrany SR, Ministerstvo vnútra SR, Ministerstvo dopravy, pôšt a telekomunikácií SR a Slovenská informačná služba. Upravuje ich úlohy pri podpore a ochrane verejného zdravia vrátane posudkovej činnosti a výkonu štátneho zdravotného dozoru.

Ďalej zákon upravuje:

- vykonávanie prevencie ochorení a iných porúch zdravia,
- požiadavky na odbornú spôsobilosť, zriaďovanie skúšobných komisií a vydávanie osvedčení,
- požiadavky na zdravé životné a pracovné podmienky vrátane povinností zamestnávateľov v oblasti ochrany zdravia pri práci a to
  - všeobecné povinnosti: opatrenia na zníženie expozície zamestnancov, posudzovanie zdravotnej spôsobilosti zamestnancov, zabezpečovanie lekárskeho preventívneho prehliadok, predkladanie úradom verejného zdravotníctva návrhy na zaradenie pracovných činností do kategórií rizikových prác,
  - ďalšie povinnosti vzťahujúce sa na ochranu zamestnancov pred negatívnym pôsobením jednotlivých faktorov pracovného prostredia a práce
- povinnosti fyzických a právnických osôb pri ochrane, podpore a rozvoji verejného zdravia a to najmä: opatrenia na predchádzanie ochoreniam, opatrenia pri mimoriadnych udalostiach, predkladanie návrhov a opatrení na posúdenie orgánom verejného zdravotníctva, zisťovanie zdraviu škodlivých faktorov životného a pracovného prostredia, hodnotenie zdravotných rizík vyplývajúcich z expozície faktorom práce a prostredia, vypracúvanie prevádzkových poriadkov, zabezpečenie zdravotného dohľadu a ďalšie.

I. 1. 7. Zákon o sociálnom poistení^{B)}

Účel zákona z hľadiska funkcie úrazového poistenia je uvedený v časti III. 4.

I. 2. Prevencia v kontexte dokumentov Medzinárodnej organizácie práce a ďalších nadnárodných východísk

I. 2. 1. Charakteristika nadnárodných východísk politiky prevencie

Základný nadnárodný právny rámec politiky prevencie v oblasti BOZP je tvorený Listinou základných práv a slobôd, dohovormi Medzinárodnej organizácie práce, smernicami Rady EU a súvisiacimi dokumentmi.

Listina základných práv a slobôd bola do právnej sústavy štátu uvedená ako ústavný zákon¹⁵⁾. Bezpečnostno-pracovné aspekty sú principiálne konštituované najmä v práve na ochranu zdravia, práve zamestnancov na uspokojivé pracovné podmienky, práve žien, mladistvých a osôb zdravotne postihnutých na osobitnú ochranu v pracovných vzťahoch, práve žien v tehotenstve na osobitnú starostlivosť a zodpovedajúce pracovné podmienky a ďalších.

Smernice Rady EÚ, ktoré tvoria európske právo sú obligatónymi dokumentmi pre členské štáty Európskej únie a ich cieľom je harmonizovať národnú legislatívu s komunitárnym právom EÚ s rešpektovaním princípu subsidiárnosti. Základnou smernicou upravujúcou oblasť BOZP je Smernica Rady č. 89/391/EHS¹²⁾. Do právnej sústavy SR je implementovaná najmä ako zákon č. 124/2006 Z. z.⁵⁾. Hlavným cieľom tejto smernice je konštituovanie opatrení na zvýšenie úrovne BOZP a vytváranie podmienok pre prevenciu vzniku úrazov a iných poškodení zdravia, ktoré vznikajú pri pracovnej činnosti alebo v súvislosti s ňou. Preto smernica obsahuje všeobecné princípy týkajúce sa prevencie ohrozenia pri práci, základné požiadavky BOZP, zásady vylúčenia rizikových faktorov práce, požiadavky informovanosti, poradenstva, vyváženej spolupráce, vzdelávania zamestnancov a ich zástupcov, ako aj všeobecných nariadení na vykonanie uvedených princíпов. Smernica upravuje najmä povinnosti zamestnávateľov ale i práva a povinnosti zamestnancov a formy ich účasti na rozhodovaní o otázkach bezpečnosti pracovísk. Ďalej upravuje zriaďovanie inštitútov tvoriacich v podnikových štruktúrach odborné zložky BOZP, ktorými sú preventívne a ochranné služby, komisia BOZP a zástupcovia pre BOZP.

Na základe tejto rámcovej smernice bola prijatá sústava ďalších smerníc, ktoré upravujú špecifické oblasti BOZP a sú do právneho poriadku SR transponované vo forme všeobecne záväzných právnych predpisov.

Pre aktivizáciu preventívnej politiky BOZP v členských štátoch EÚ sú v ostatnom období Radou EÚ prijímané strategické výzvy, ktoré projektujú preventívne koncepcie na obdobie nastávajúcich piatich rokov.

Oblasť zvyšovania kvality pracovného prostredia a ochrany pracovníkov pre negatívnymi účinkami práce je prioritným predmetom záujmu Medzinárodnej organizácie práce (ďalej len „MOP“), ktorej je Slovenská republika členom od 22. januára 1993. MOP od svojho vzniku v roku 1919 prijala rad medzinárodných pracovných noriem – multilaterálnych medzinárodných

---

15) Ústavný zákon FZ ČSFR č. 23/1991 Zb., ktorým sa uvádza Listina základných práv a slobôd

pracovných zmlúv označovaných ako „dohovory MOP“, upravujúcich základné zásady BOZP a ďalších práv zamestnancov. MOP tiež presadzuje v rámci národov svetové programy, ktorých cieľom je dosiahnuť primeranú ochranu života a zdravia pracovníkov.

Úpravy MOP sú v oblasti BOZP deklarované najmä nasledovnými dokumentmi:

- Dohovor č. 155¹⁰⁾ a Odporúčanie č. 164 z roku 1981, ktoré vyžadujú, aby členské štáty prijali národnú politiku BOZP a pracovného prostredia vrátane nástrojov na národnej a podnikovej úrovni, prostredníctvom ktorých budú stanovené preventívne ciele dosiahnuté,
- Dohovor č. 161¹¹⁾ a Odporúčanie č. 171 z roku 1985, ktoré zaväzujú každý členský štát na základe prijatej národnej politiky k postupnému zavádzaniu preventívnych služieb v oblasti ochrany zdravia pri práci s cieľom vytvárať a udržiavať bezpečné a zdraviu nezávadné pracovné prostredie a prispôbovať prácu schopnostiam pracovníkov,
- Dohovor č. 81 o inšpekcii práce v priemysle a obchode z roku 1947, Odporúčanie č. 81 z roku 1965 a Protokol k tomuto dohovoru z roku 1995, ktorým sa rozširuje pôsobnosť dohovoru i na subjekty v sektore neobchodných služieb. Dohovor stanovil podmienky na organizovanie a činnosť inšpekcie práce, ktorá zabezpečuje presadzovanie záväzných opatrení v oblasti BOZP, pracovných podmienok a ďalších úsekoch podľa čl. 3 dohovoru,
- Dohovor č. 129 o inšpekcii práce v poľnohospodárstve z roku 1969 rozširuje pôsobnosť inšpekcie práce na poľnohospodárstvo, keďže patrí medzi odvetvia s najvyššou úrazovosťou,
- Dohovor č. 187¹⁶⁾ o podpornom rámci pre bezpečnosť a zdravie pri práci a Odporúčanie č. 197 z roku 2006.

Pracovné prostredie je v rámci zdravotnej starostlivosti predmetom pozornosti aj Svetovej zdravotníckej organizácie, ktorá od roku 1948 rozšírila svoj program z primárnej zdravotnej starostlivosti aj na ochranu zdravia pri práci. Organizácia proklamuje svoje programové dokumenty prostredníctvom rezolúcií prijímaných jej Valným zhromaždením. Osobitne významným je program publikovaný v roku 1999 pod názvom „Zdravie pre 21. storočie“. V oblasti ochrany zdravia pri práci tento program nie je zameraný len na znižovanie a prevenciu pracovných úrazov a chorôb z povolania ale aj na kvalitu pracovného prostredia, vrátane psychosociálnych pracovných podmienok, ktoré sa premietajú do širšieho okruhu zdravotných aspektov obyvateľstva.

---

16) Dohovor Medzinárodnej organizácie práce o podpornom rámci pre bezpečnosť a zdravie pri práci č. 187 z roku 2006 a Odporúčanie Medzinárodnej organizácie práce o podpornom rámci pre bezpečnosť a zdravie pri práci č. 197 z roku 2006

Uvedené dokumenty medzinárodných organizácií napriek odlišnostiam v prístupoch k riešeniu problematiky BOZP sú charakteristické viacerými spoločnými atribútmi, a to najmä:

- zdôrazňujú význam prevencie, najmä prevencie primárnej, tzn. identifikáciu a postupné odstraňovanie rizikových faktorov prijímaním konkrétnych opatrení,
- deklarujú požiadavky na komponenty štátnej politiky BOZP a nástroje na ich riešenie,
- dôsledne vychádzajú z principiálnej zodpovednosti zamestnávateľov za stav a úroveň ochrany zdravia zamestnancov,
- zdôrazňujú význam informovania zamestnancov o aktuálnych ohrozeniach a rizikách s cieľom zvyšovať ich schopnosť aktívnej ochrany,
- odporúčajú aktívnu účasť zamestnancov (prostredníctvom svojich zástupcov) na riadení a skvalitňovaní BOZP,
- vyžadujú zodpovedajúce zaškolenie, vzdelávanie a výcvik zamestnancov,
- vyžadujú posudzovanie zdravotného stavu zamestnancov pre výkon konkrétnej práce a primeranú zdravotnú starostlivosť.

I. 2. 2. Dohovor MOP o podpornom rámci pre bezpečnosť a zdravie pri práci

Generálna konferencia MOP na svojom 91. zasadnutí v r. 2003 uskutočnila všeobecnú rozpravu založenú na integrovanom prístupe vo vzťahu k normotvorným aktivitám v oblasti BOZP a prijala Globálnu stratégiu o bezpečnosti a zdraví pri práci. Jedným z opatrení prijatých v tejto stratégii bol rozvoj a tvorba nových dokumentov ustanovujúcich podporný rámec v oblasti bezpečnosti a zdravia pri práci. V tomto kontexte prijala Generálna konferencia na 95. zasadnutí v roku 2006 nové medzinárodné dokumenty a to Dohovor č. 187 a na jeho vykonanie Odporúčanie č. 197¹⁶⁾.

Cieľom prijatia týchto dokumentov je dosiahnuť, aby členské štáty MOP v konzultácii s najreprezentatívnejšími organizáciami zamestnávateľov a organizáciami zamestnancov podporili vytváranie bezpečného a zdravého pracovného prostredia a neustále zlepšovanie BOZP, a to sformulovaním vnútroštátnej politiky, ktorá bude podporovať základné tendencie prevencie v oblasti BOZP a prijatím aktívnych opatrení k postupnému dosiahnutiu bezpečného a zdravého pracovného prostredia prostredníctvom vnútroštátneho systému a vnútroštátnych programov v tejto oblasti.

V súlade s Dohovorom č. 187 a Odporúčaním č. 197 *vnútroštátna politika* mala vychádzať zo zásad:

- rešpektovanie obsahu stanovenom Dohovorom MOP č. 155/1981¹⁰⁾
- vypracovanie v spolupráci s najreprezentovanejšími organizáciami zamestnávateľov a zamestnancov,
- rešpektovanie vnútroštátnych podmienok a praxe.

Politika by svojim obsahom mala podporiť základné (rozhodujúce) atribúty BOZP najmä:

- identifikáciu a hodnotenie (posudzovanie) pracovných rizík,
- potláčanie (elimináciu) zdrojov rizík,
- rozvoj preventívnej vnútroštátnej kultúry BOZP a to:
  - rešpektovanie zásady prevencie vyhlásenej ako zásady s najvyššou prioritou,
  - rešpektovanie práva na BOZP na všetkých úrovniach – plošné uplatňovanie požiadaviek BOZP,
  - účasť vlády, zástupcov zamestnávateľov a zamestnancov na vytváraní predpokladov pre BOZP prostredníctvom definovaných práv, zodpovedností a povinností.

Vnútroštátny program:

- sa sformuluje na základe vypracovaného vnútroštátneho profilu charakterizujúceho súčasnú situáciu v oblasti BOZP,
- vypracuje sa (a následne uplatňuje, monitoruje, pravidelne preskúmava a hodnotí) v spolupráci s najreprezentatívnejšími organizáciami zamestnávateľov a zamestnancov,
- podporí rozvoj vnútroštátnej preventívnej kultúry BOZP, preventívnych opatrení a aktivít na pracoviskách,
- identifikuje priority pre stanovenie opatrení, ktoré by mali byť pravidelne aktualizované,
- stanoví smery a ciele rozvoje vrátane ich časového horizontu,
- prispeje k úrovni BOZP odstraňovaním, resp. minimalizáciou nebezpečenstiev a rizík v súlade s vnútroštátnym právom, podmienkami a praxou,
- ak je to aktuálne môže byť podporený, resp. koordinovaný inými (dopĺňajúcimi) vnútornými programami, ktoré prispejú k skvalitňovaniu BOZP.

Obsah programu by mal poskytovať opatrenia

- na ochranu všetkých pracovníkov najmä
  - v osobitne rizikových odvetviach,

- osobitných (znevýhodnených) skupín ako napr. pracovníkov v neformálnej ekonomike, pracovníkov migrujúcich, mladých ai.,
- s cieľom rešpektovať rodovú rovnosť vrátane reprodukčného zdravia,
- na podporu vnútroštátnej preventívnej kultúry BOZP.

Vnútroštátny program v rámci podpory vnútroštátnej preventívnej kultúry BOZP sa zameria na:

- zvyšovanie povedomia na pracoviskách i verejnosti prostredníctvom celoštátnych kampaní najmä v spojení s medzinárodnými aktivitami,
- podporu mechanizmov na poskytovanie vzdelávania a iných foriem odbornej prípravy najmä pre osoby aktívne pôsobiace v oblasti BOZP, resp. zodpovedné za túto oblasť,
- uplatnenie požiadaviek BOZP vo vzdelávacích dokumentoch a profesijných programoch odbornej prípravy,
- racionálnu výmenu štatistických údajov a informácií o BOZP medzi príslušnými štátnymi orgánmi, zamestnávateľmi a ich pracovníkmi (zástupcami),
- poskytovanie zamestnávateľom a zamestnancom a ich príslušným organizáciám informácie, konzultácie a rady, podporovanie a uľahčovanie spolupráce medzi nimi so zámerom minimalizovať nebezpečenstvá a pracovné riziká,
- podporu tvorby politík BOZP, vytváranie komisií a určovanie zástupcov zamestnancov pre BOZP v súlade s národným právom a praxou,
- riešenie špecifických problémov malých a stredných podnikov a dodávateľských organizácií pri uplatňovaní požiadaviek BOZP.

I. 2. 3. Stratégia Spoločenstva v oblasti zdravia a bezpečnosti pri práci na obdobie rokov 2007 – 2012

Stratégia¹⁷⁾ bola prijatá na podporu základných cieľov EÚ v oblasti zvyšovania kvality BOZP vychádzajúcich z globálnej stratégie Spoločenstva podporujúcej dosiahnutie stanovených zámerov, a to najmä:

- zabezpečenie voľného pohybu tovaru s dôrazom na to, aby tento tovar (výrobky) bol bezpečný a neohrozoval zdravie ani životné prostredie,

---

17) Zlepšenie kvality a produktivity práce: stratégia Spoločenstva v oblasti BOZP na obdobie rokov 2007 – 2012 prijatá Radou EÚ vo februári 2007

- zabezpečenie voľného pohybu pracovných síl, pri ktorom nebude dochádzať ku znižovaniu dosiahnutých sociálnych štandardov, resp. ku znižovaniu kvality pracovných podmienok a vzniku sociálneho dumpingu,
- zabezpečenie voľného pohybu služieb poskytovaných v súlade najvyššími štandardmi v oblasti požiadaviek na ochranu života a zdravia a životného prostredia,
- zníženie ohrozenia životného prostredia rizikovými faktormi vznikajúcimi pri pracovných činnostiach (napr. v dôsledku priemyslových havárií).

Prvoradým cieľom stratégie je v uvedenom časovom horizonte znížiť relatívny výskyt pracovných úrazov o 25 %. Uznesením Rady z júna 2007 k novej stratégii Spoločenstva boli členské štáty vyzvané aby v spolupráci so sociálnymi partnermi vypracovali a vykonávali v oblasti BOZP jednotné vnútroštátne stratégie v záujme ďalšieho zníženia počtu pracovných úrazov a chorôb z povolania, najmä v tých odvetviach, ktoré vykazujú ich nadpriemerný výskyt. V záujme dosiahnutia tohto ambiciózneho cieľa stratégia navrhuje:

- posilniť implementáciu právnych predpisov Spoločenstva,
- zvýšiť účinnosť kontroly a dohľadu nad uplatňovaním právnych predpisov,
- zjednodušiť legislatívny rámec a prispôbiť ho vývoju sféry práce,
- adaptovať požiadavky BOZP na špecifické potreby malých a stredných podnikov,
- podporiť rozvoj a implementáciu vnútroštátnych potrieb a zámerov (individuálne potreby, poradenské služby, šírenie osvedčených postupov ai.),
- podporiť rozvoj kultúry prevencie v oblasti BOZP,
- podporiť zmeny v postojoch a správani,
- aplikovať nové metódy riadenia rizík (využiť potenciál základného i aplikovaného výskumu),
- vypracovať nové nástroje na monitorovanie a hodnotenie dosiahnutých výsledkov (pokroku).

I. 3. Štátna politika a štátne riadenie prevencie

I. 3. 1. Základné východiská štátnej politiky

Úroveň starostlivosti o BOZP tvorí významnú súčasť politiky štátu v priemyslovo a kultúrne vyspelých krajinách. Zameraním tejto politiky je najmä preventívne pôsobenie vzniku pracovných úrazov, chorôb z povolania a iných poškodení zdravia z práce, zachovanie pracovnej schopnosti a tiež ochrana životného prostredia.

Základnými východiskami štátnej politiky BOZP v SR sú princípy funkcie štátu v oblasti formovania kvality práce zakotvené v Ústave Slovenskej republiky. Politika je vyjadrením snahy najvyšších výkonných orgánov štátu vytvoriť predpoklady pre zachovanie čo najväčšieho objemu (najväčšej kapacity) pracovnej sily v rámci udržateľného ekonomického a sociálneho rozvoja. Cieľom týchto zámerov je zabezpečiť v podmienkach daného vonkajšieho a vnútorného prostredia čo najvyššiu celkovú výkonnosť ekonomiky a vysokú úroveň kultúry podnikateľských aktivít a pritom naplniť právo zamestnancov deklarované v Ústave SR²⁾ a v Listine základných práv a slobôd¹⁵⁾ na spravodlivé a uspokojujúce pracovné podmienky, najmä na bezpečnosť a ochranu zdravia pri práci. Uvedené zámery sú základom nadnárodných tendencií zdôrazňujúcich zodpovedný celostný prístup k vytváraniu a udržiavaniu bezpečného a zdraviu nezávadného životného prostredia vrátane prostredia pracovného.

Potreba ustanoviť, vykonávať, pravidelne vyhodnocovať a aktualizovať vnútroštátnu politiku BOZP a pracovného prostredia je deklarovaná v Dohovore MOP č. 155¹⁰⁾. Dohovor vychádza zo zásady, že vysokou úrovňou BOZP je možné zabrániť nenahraditeľným stratám na ľudských životoch a zdraví spôsobených pracovnými úrazmi, chorobami z povolania či inými poškodeniami zdravia z práce a tiež i následným nepriaznivým dopadom na populáciu, ktoré predstavujú okrem humánneho aspektu i značné materiálne škody. Pozitívny ekonomický efekt vyhovujúcej (správnej) politiky i praxe v oblasti BOZP sa najvýraznejšie prezentuje v zachovaní maximálnej pracovnej kapacity, vo vyššej produktivite, efektívnosti a kvalite práce, vyššej prosperite hospodárskej základne a v znížení prostriedkov vynakladaných na zmiernenie negatívnych dôsledkov pracovných činností na zdraví, majetkových hodnotách a životnom prostredí. Zvyšovanie nákladov a strát v dôsledku pracovných úrazov a iných poškodení zdravia z práce má negatívny dopad na nielen na ekonomickú situáciu jednotlivcov a podnikajúcich subjektov, ale prináša i celospoločenské ekonomické straty. Straty a náklady

vyvolané pracovnými úrazmi a chorobami súvisiacimi s prácou sú v jednotlivých štátnych štatistikách uvádzané v rozpätí medzi 4 % až 10 % hrubého domáceho produktu, pričom ekonomicky rozvinuté štáty vykazujú rozpätie od 4 % do 5 %.

Aktuálnosť štátneho riadenia starostlivosti o BOZP prostredníctvom deklarovania štátnej politiky a prijatím vnútroštátnych programov naplňajúcich ciele tejto politiky bola v ostatnom období zdôraznená Dohovorom MOP č. 187¹⁶⁾ a odporúčaním k tomuto dohovoru.

Dôležitou výzvou pre aktivizáciu vnútroštátnej preventívnej politiky BOZP je aj Stratégia Spoločenstva v oblasti BOZP¹⁷⁾.

I. 3. 2. Konceptia bezpečnosti a ochrany zdravia pri práci v Slovenskej republike na roky 2008 až 2012

Konceptia¹⁸⁾ je určujúcim riadiacim dokumentom štátnej politiky BOZP v SR. Vytýčila základné smerovanie, ciele a úlohy orientované na zvyšovanie úrovne BOZP, vytváranie uspokojivých pracovných podmienok a kultúry práce. Konceptia vychádza z Programového vyhlásenia vlády SR, z európskej sociálnej a právnej kultúry, dohovorov MOP, Európskej sociálnej charty, právnych a strategických dokumentov EÚ.

Príprava koncepcie sa uskutočnila prostredníctvom Koordinačného výboru pre BOZP a bola vypracovaná v súčinnosti predstaviteľov rezortných orgánov štátnej správy, najvyšších odborových orgánov a orgánov zamestnávateľov, zástupcov vedecko-výskumnej základne, vysokoškolskej sféry a ďalších zainteresovaných strán.

Konceptia nadväzuje na obdobný dokument štátnej politiky BOZP z roku 2002, ktorá bola programovaná na obdobie piatich rokov. Na účely ďalšieho zvýšenia úrovne BOZP v období rokov 2008 – 2012 je nevyhnutné v zmysle cieľov stratégie Spoločenstva¹⁷⁾ uskutočniť efektívne a prakticky realizovateľné aktivity, ktorými sa prehĺbi snaha zamestnávateľov pri vytváraní predpokladov pre bezpečnú a zdravú nezávadnú prácu, čo sa následne prejaví v očakávanom znížení miery výskytu pracovných úrazov.

V záujme zníženia počtu poškodení zdravia pri práci a úspešného dosiahnutia stanoveného cieľa konceptia vymedzuje prioritné oblasti, ktoré transformuje do konkrétnych programových zámerov. Následne sú stanovené priority stručne charakterizované a uvedené sú rozhodujúce programové zámery.

---

18) Konceptia bezpečnosti a ochrany zdravia pri práci v Slovenskej republike na roky 2008 až 2012 prijatú uznesením vlády SR č. 114 z. 20. februára 2008 a program jej realizácie

Priority koncepcie

Prevenčia

(Minimalizácia škôd na zdraví i nákladov na odstránenie týchto škôd prostredníctvom maximalizácie vstupov určených na tento účel)

Základným nástrojom prevencie je identifikácia a dôsledné systémové riadenie existujúcich, novovznikajúcich i potenciálnych pracovných rizík.

Programové zámery:

- zabezpečiť vyššiu informovanosť o možnosti využívania finančných prostriedkov Európskej únie (ESF, PROGRESS),
- upraviť súčasné úrazové poistenie ako účinný ekonomicko-stimulačný systém,
- zabezpečiť aby zamestnávateľské, zamestnanecké i profesijné (cechové) združenia vypracovali a realizovali programy finančného stimuluovania svojich členov k zvyšovaniu starostlivosti o BOZP.

Poradenstvo

Zabezpečiť dostupnosť kvalitných poradenských, preventívnych a ochranných služieb.

Poskytovať poradenstvo aj reprezentatívnymi organizáciami zamestnávateľov a zamestnancov.

Programové zámery:

- vytvoriť vlastné systémy týchto reprezentatívnych organizácií na poskytovanie poradenstva zamestnávateľom – osobitne malým a stredným podnikateľom a samostatne zarobkovo činným osobám

Informovanosť a propagácia

Využívanie vhodných nástrojov na šírenie informácií a propagáciu

Programové zámery:

- pripraviť projekt na zriadenie internetovej stránky špecializovanej na BOZP,
- vykonávať propagáciu prostredníctvom: propagačno-vzdelávacích materiálov (CD, DVD, letáky, brožúry), usporadúvaním odborných seminárov (najmä pre MSP), organizovaním kampaní, využívaním prostriedkov masmediálnej komunikácie.

Výchova a vzdelávanie

Utváranie a rozvíjanie odborných vedomostí, schopností a zručností.

Primerané včlenenie problematiky BOZP do

- školského systému,
- systému celoživotného vzdelávania,
- vzdelávanie vykonávané zamestnávateľmi,
- subjektami oprávnenými na vzdelávanie BOZP.

Programové zámery:

- profilovať rozvoj školského systému na všetkých typoch škôl,
- výchova v predškolských zariadeniach,
- príprava špeciálnych pedagógov.

Spolupráca soc. partnerov

Aktívna spolupráca reprezentatívnych organizácií zamestnávateľov a zamestnancov a na podnikovej úrovni spolupráca zamestnávateľov so zamestnancami.

Programové zámery:

- koordinovať prípravu a predkladanie projektov financovaných z fondov EÚ,
- uskutočňovať spoluprácu soc. partnerov na odvetvovej a krajskej úrovni,
- motivovať a koordinovať účasť zamestnávateľov v dobrovoľných projektoch.

Medzinárodná spolupráca

Presadzovať záujmy SR pri príprave dokumentov orgánov medzinárodných inštitúcií (EÚ, MOP a ďalšie).

Programové zámery:

- vytvárať podmienky pre medzinárodnú spoluprácu sociálnych partnerov, dozorných orgánov a inštitúcií a zapájať odborníkov BOZP do práce expertných tímov, technických komisií a pod.

Inštitucionálne zabezpečenie (Inšpekcia práce, dozorné orgány)

Zvýšenie účinnosti v pôsobení štátnych inšpekčných a dozorných orgánov

Programové zámery:

- sledovať a hodnotiť systémy riadenia BOZP v podnikoch,

- kontrolovať dodržiavanie podmienok stanovených na vykonávanie preventívnych a ochranných služieb a vykonávanie výchovy a vzdelávania,
- spolupráca pri kontrolnej a poradenskej činnosti inšpekcie práce a regionálnych úradov verejného zdravotníctva,
- vytvoriť personálne, technické a odborné podmienky na výkon kontrol bezpečnosti výrobkov.

Legislatíva

Programové zámery:

- pripraviť podklady pre ratifikáciu dohovorov MOP,
- identifikovať potenciálne problémy pri uplatňovaní právnych predpisov,
- priebežne vypracúvať návrhy predpisov.

Výskum

Zdôrazňovaný je významný podiel výskumu v prevencii negatívnych účinkov práce.

Programové zámery:

- zdokonaľovať spôsoby identifikovania, hodnotenia a riadenia pracovných rizík,
- vypracúvať plány efektívneho výskumu BOZP a navrhnuť nástroje na jeho zefektívnenie,
- priebežne zabezpečovať prenos výsledkov výskumu BOZP do spoločensko-ekonomickej praxe.

I. 3. 3. Ďalšie významné dokumenty politiky BOZP

Programové vyhlásenie vlády SR na roky 2006 – 2010

Na zlepšenie zdravotného stavu pracujúcej populácie vytyčuje Programové vyhlásenie najmä nasledovný program:

- zabezpečiť znižovanie miery zdravotných rizík zamestnancov z pracovného prostredia i spôsobu práce (hluk, vibrácie, nebezpečné chemické faktory, karcinogénne a mutagénne faktory, azbest, biologické faktory, dlhodobé nadmerné a jednostranné zaťaženie, psychická pracovná záťaž), najmä zamestnancov, ktorí vykonávajú rizikové práce,
- navrhovať a realizovať intervenčné aktivity zamerané na ochranu a podporu zdravia zamestnancov (Zdravé pracoviská),

- zabezpečiť efektívny štátny zdravotný dozor v oblasti ochrany zdravia pri práci zameraný na kontrolu plnenia povinností zamestnávateľov vyplývajúcich z legislatívnych úprav harmonizovaných s právom Európskych spoločenstiev; zvýšiť rozsah špecializovaných odborných činností zameraných na prioritné oblasti ochrany zdravia pri práci,
- zabezpečiť efektívny odborný dozor nad výkonom činnosti pracovnej zdravotnej služby zahŕňajúcim dohľad nad pracovnými podmienkami a nad zdravím zamestnancov v súvislosti s prácou

Štátna politika zdravia v Slovenskej republike

Podľa programu „Štátna politika zdravia v SR“ prijatého vládou SR sa uskutočňuje zdravotná politika štátu.

Základnou stratégiou programu je najmä posilňovanie, podpora a ochrana zdravia u zdravých občanov a ochrana občanov ohrozených biologickými, chemickými, či fyzikálnymi faktormi prostredia. Cieľmi programu sú:

- presadzovať orientáciu zdravotníctva na prevenciu a včasnú diagnostiku,
- zvýrazniť kľúčovú úlohu verejného zdravotníctva v procese starostlivosti štátu o verejné zdravie,
- zlepšovať a rozvíjať spoluprácu medzi poskytovateľmi zdravotnej starostlivosti, inštitúciami vyvíjajúcimi svoje aktivity na poli verejného zdravotníctva a ľuďmi prijímajúcimi rozhodnutia,
- zlepšiť systém zdravotnej starostlivosti, jej dostupnosť, zabezpečovať občanom zvyšovanie kvality a bezpečnosti poskytovania zdravotnej starostlivosti na všetkých jej úrovniach,
- umiestňovať a využívať finančné zdroje tak, aby všetci mali rovnakú možnosť na poskytnutie dostupnej, medicínsky účinnej a nákladovo efektívnej zdravotnej starostlivosti,
- vytýčiť priority v oblasti zdravotníctva, ciele, dostatočne dimenzované zdroje a štandardné kritériá na meranie pokroku (vrátane vytvorenie jednotného informačného systému zdravotníctva).

Národný program podpory zdravia

Národný program podpory zdravia bol v aktualizovanej forme prijatý vládou SR v r. 2005. Program vychádza z politiky Svetovej zdravotníckej organizácie „Zdravie 21 – zdravie pre Európsky región pre 21. Storočie“. Program je zameraný na vybrané determinanty zdravia

a jedným z jeho cieľov je presadzovať dodržiavanie princípov zdravých životných podmienok v podnikoch. Na splnenie tohto cieľa sú orientované nasledovné aktivity:

- podporovať zavádzanie systému riadenia ochrany a podpory zdravia pri práci a bezpečnosti pri práci, vrátane edukácie v tejto oblasti,
- podporovať zavádzanie programov na prevenciu a redukciiu neprítomnosti zamestnancov v práci z dôvodov ochorenia súvisiacich s prácou,
- vytvárať vhodné psychosociálne podmienky práce na všetkých úrovniach riadenia,
- zlepšovať podmienky pre zamestnancov z hľadiska prevencie chorôb z povolania a nadmernej psychickej záťaže v odvetviach s významnými rizikovými faktormi práce a pracovného prostredia (napr. zdravotníctvo),
- realizovať preventívne a edukačné programy na ochranu a podporu zdravia zamestnancov.

Okrem uvedených programových dokumentov s prierezovým pôsobením boli vypracované ďalšie významné rezortné dokumenty:

Koncepcia politiky bezpečnosti a ochrany zdravia pri práci v rezort ministerstva obrany,

Koncepcia politiky bezpečnosti a ochrany zdravia pri práci pre úsek Železničnej polície na roky 2006–2010

Koncepcia politiky bezpečnosti a ochrany zdravia pri práci a program jej realizácie v colnej správe.

I. 3. 4. Štátne riadenie prevencie

Podľa zákona o organizácii ústrednej štátnej správy¹⁹⁾ sú ústrednými orgánmi štátnej správy pre

- BOZP, inšpekciu práce a úrazové poistenie Ministerstvo práce, sociálnych vecí a rodiny SR
- ochranu zdravia (vrátane zdravia pri práci) Ministerstvo zdravotníctva SR
- hlavný dozor nad BOZP a bezpečnosťou prevádzky v banskej činnosti, činnosti vykonávanej banským spôsobom a pri používaní výbušnín Ministerstvo hospodárstva SR.

V oblastiach, ktoré súvisia s BOZP zákon ustanovuje tieto ústredné orgány štátnej správy:

- Ministerstvo vnútra SR pre ochranu pred požiarmi,
- Úrad jadrového dozoru SR pre oblasť jadrovej bezpečnosti,
- Úrad pre normalizáciu, metrológiu a skúšobníctvo SR pre oblasť posudzovania zhody.

---

19) zák. č. 575/2001 Z. z. o organizácii činnosti vlády a organizácii ústrednej štátnej správy v znení neskorších predpisov

Ministerstvá a ostatné ústredné orgány v oblastiach, ktoré sú predmetom ich pôsobnosti vykonávajú analýzy, určujú opatrenia na riešenie aktuálnych otázok a spracúvajú koncepcie rozvoja. Garantujú kvalitu a aktuálnosť právnej úpravy, pripravujú návrhy zákonov a ďalších všeobecne záväzných právnych predpisov a dbajú na dodržiavanie zákonnosti. Zabezpečujú úlohy súvisiace s rozvojom medzištátnych vzťahov a medzinárodnej spolupráce, vrátane úloh, ktoré pre SR vyplývajú z medzinárodných zmlúv a z členstva v medzinárodných organizáciách.

I. 3. 5. Koordinácia činnosti orgánov štátnej správy

Koordinácia činnosti orgánov štátnej správy v oblasti BOZP je v súlade so zákonom o inšpekcii práce⁶⁾ v kompetencii MPSVR SR. Ministerstvo v r. 2003 zriadilo *Koordináčny výbor BOZP* na koordinovanie aktivít štátnych orgánov v oblasti prípravy zásadných materiálov a hodnotenie politických koncepcií vlády SR. Vedením výboru bol poverený Národný inšpektorát práce a jeho členmi sú zástupcovia vybraných ministerstiev (MPSVR SR, MV SR, MSp. SR, MO SR, MZd. SR), štátnych dozorných orgánov (NIP, HBÚ, ÚVZ SR, HBÚ), KOZ SR, reprezentantov zamestnávateľov (AZZZ, RÚZ), akademickej obce a výskumu (TÚ Košice, STÚ Bratislava, IVPR), Asociácie pre BOZP a OPP a Sociálnej poisťovne. Koordináčny výbor najmä:

- identifikuje zásadné otázky BOZP, iniciuje ich riešenie a koordinuje aktivity štátnych orgánov pri príprave zásadných materiálov vrátane legislatívnych aktivít,
- hodnotí celoštátnu politiku BOZP, iniciuje jej tvorbu a aktualizáciu,
- navrhuje smerovanie aktivít štátnych orgánov v oblasti BOZP a ich koordináciu,
- navrhuje opatrenia na zaistenie kompatibility s orgánmi a inštitúciami v oblasti BOZP v členských krajinách EÚ,
- navrhuje významné úlohy pre riešenie výskumnými pracoviskami,
- hodnotí výchovu a vzdelávanie v oblasti BOZP a navrhuje opatrenia na zlepšenie.

I. 3. 6. Platforma pre sociálny dialóg

S účinnosťou od 1. apríla 2007 bola zákonom č. 103/2007 zriadená Hospodárska a sociálna rada SR ako konzultačný a dohodovací orgán zástupcov vlády SR s predstaviteľmi zamestnancov a zamestnávateľov. V rámci rady sa uskutočňuje aj dialóg k vybraným materiálom obsahujúcim problematiku BOZP. Poradný orgán rady, ktorý by vytvoril priestor pre podrobnejšie konzultácie v oblasti BOZP v súčasnom období zriadený nie je. Na Slovensku takýto orgán pôsobil v r. 2003, kedy zanikla Stála pracovná skupina pre BOZP, ktorá bola súčasťou Rady hospodárskej a sociálnej dohody.

I. 4. Prevencia uplatňovaná systémami štátnych inšpekčných a dozorných orgánov

I. 4. 1. Poslanie inšpekcie práce

Štátna inšpekcia BOZP je odvodená od funkcie štátu vytvárať, realizovať a prehodnocovať štátnu politiku, v rámci ktorej štát ustanovuje komplexný funkčný systém pre zabezpečenie ústavných práv účastníkov pracovného procesu. Je jednou z významných foriem aktívnej spoluúčasti štátu na tvorbe štátnej politiky práce, ktorá svojim regulačným, kontrolným, poradenským a represívnym pôsobením presadzuje aktuálne potreby ochrany zamestnancov pri práci.

Politika štátnej inšpekcie BOZP prezentuje účasť štátneho systému na vytváraní, riadení, implementácii a skvalitňovaní postavenia človeka v systéme práce. Cieľom tejto politiky je prispieť ku kvalitatívnemu rozvoju inšpekcie ako nevyhnutnej podmienky pre zvýšenie kvality pracovného prostredia a uskutočňovať všestrannú ochranu zamestnancov a to elimináciou rizikových činiteľov vznikajúcich v systéme práce.

Inšpekcia BOZP ako funkcia štátnej politiky vo sfére práce, ktorá je verejným (celospoločenským) záujmom, sa deklaruje ako:

- uplatňovanie foriem prevencie negatívnych účinkov práce,
- uplatňovanie oprávnených záujmov zamestnancov a zamestnávateľov,
- vyžadovanie plnenia povinností vyplývajúcich z ustanovení záväzných predpisov založené najmä na identifikovaní, posudzovaní a hodnotení kvalitatívnych bezpečnostných ukazovateľov výrobných a prevádzkových systémov zamestnávateľov,
- poradenstvo a poskytovanie informácií, námetov a odporúčaní zamestnávateľom i zamestnancom,
- v nevyhnutných prípadoch účinné presadzovanie, resp. vynucovanie plnenia bezpečnostných požiadaviek prostredníctvom využitia zákonom stanovených sankčných opatrení,
- pozitívne ovplyvňovanie a stimulovanie zamestnávateľov i zamestnancov v prospech kontinuálneho zvyšovania úrovne ochrany práce.

I. 4. 2. Medzinárodné súvislosti

Medzinárodná organizácia práce prijala záväzné dokumenty, z ktorých sa odvodzujú kompetencie, povinnosti a oprávnenia orgánov inšpekcie práce avšak v jurisdikcii EÚ doteraz

nie je záväzný legislatívny dokument (nariadenie, rozhodnutie), ktorý by stanovoval pôsobnosť týchto orgánov. MOP prijala pre túto oblasť nasledovné dokumenty:

- Dohovor o inšpekcii práce v priemysle a obchode²⁰⁾,
- Dohovor o inšpekcii práce v poľnohospodárstve²¹⁾,
- Protokol k Dohovoru o inšpekcii práce v priemysle a obchode²²⁾.

Uvedené dohovory ratifikovala väčšina členských štátov EÚ, Slovenská republika je v štádiu prípravy na ich ratifikáciu.

Podľa týchto dohovorov úlohou systému inšpekcie práce je:

a) zabezpečiť presadzovanie právnych ustanovení o podmienkach práce a ochrane pracovníkov pri výkone ich práce, ako sú predpisy o:

- pracovnom čase,
- mzdách,
- bezpečnosti,
- zdraví a sociálnej starostlivosti,
- zamestnávaní detí a mladých osôb,
- a iných súvislostiach.

b) poskytovať zamestnávateľom a pracovníkom odborné informácie a rady o najúčinnějších spôsoboch dodržiavania právnych ustanovení;

c) upozorňovať príslušný úrad na nedostatky alebo zneužitia, ktoré nepokrývajú existujúce právne ustanovenia.

Orgány EÚ kladú zvýšený dôraz na zlepšenie účinnosti inšpekcie práce, ktorú považuje za rozhodujúci faktor pre efektívne a primerané uplatňovanie vnútroštátnych predpisov, ktoré v oblasti BOZP transponujú *acquis communautaire*, ako nevyhnutnú podmienku zabezpečenia porovnateľných úrovní ochrany zamestnancov vo všetkých členských štátoch.

Na vnútroštátnej úrovni podľa Stratégie Spoločenstva v oblasti BOZP na obdobie 2007 – 2012¹⁷⁾ je potrebné poskytnúť primerané prostriedky pre inšpekcie práce, aby tieto mohli zabezpečiť že, „zainteresované strany splnia svoje záväzky a dokážu uplatniť svoje práva

---

20) Dohovor Medzinárodnej organizácie práce o inšpekcii práce v priemysle a obchode č. 81 z roku 1947

21) Dohovor Medzinárodnej organizácie práce o inšpekcii práce v poľnohospodárstve č. 129 z roku 1969

22) Protokol Medzinárodnej organizácie práce z roku 1995 k Dohovoru Medzinárodnej organizácie práce č. 81 z roku 1947

vrátane kontrol, ktoré prinášajú účinné uplatňovanie odrádzajúcich a úmerných postihov a trestné stíhanie za nedodržanie zdravotných a bezpečnostných predpisov. Nové výzvy vrátane migračných tokov odôvodňujú kontroly s užším zameraním a prehĺbovanie vedomostí“.

Európsky parlament vo svojom uznesení k Stratégii spoločenstva²³⁾ v bode 23 uvádza, že inšpekciu práce považuje za veľmi dôležitú súčasť uplatňovania právnych predpisov o ochrane zdravia a bezpečnosti a vyzýva preto Komisiu aby:

- iniciovala výskum zameraný na vyhodnocovanie efektívnosti a vplyvu inšpekčných činností, ako to navrhuje výbor SLIC, s cieľom zaviesť spoločné kvantitatívne a kvalitatívne ciele inšpekcií a podporiť tým využitie inšpektorátov, čo uľahčí vytváranie účinnej a efektívnej kultúry zdravia a bezpečnosti u pracovníkov;
- zaviedla spôsoby a prostriedky na vyhodnocovanie národných inšpekčných systémov.

Zároveň Európsky parlament vyzýva členské štáty, aby:

- poskytovali primerané personálne a finančné zdroje svojim národným inšpektorátom, zvyšovali počet inšpektorov bezpečnosti práce s cieľom zabezpečiť pomer aspoň 1 inšpektor na 10000 pracovníkov, čo je v súlade s odporúčaniami MOP;
- zvyšovali kvalifikáciu inšpektorov práce zabezpečovaním multidisciplinárnych školení v oblastiach, ako sú psychológia, ergonómia, hygiena, environmentálne riziká a toxikológia,
- zamerali inšpekcie na prioritné oblasti, odvetvia a podniky s vysokým rizikom výskytu úrazov a vysokým podielom ohrozených skupín, ako sú migrujúci pracovníci, pracovníci v pracovnom pomere na dobu určitú vysielaní cez agentúry, mladí a starší pracovníci a pracovníci so zdravotným postihnutím.

Podporu rozvíjaniu činnosti inšpekcie práce vyjadrila aj Rada Európskej únie vo svojom uznesení o novej stratégii Spoločenstva²⁴⁾, v ktorom v bode 8 písm. g) vyzýva členské štáty, aby zabezpečili lepšie a efektívnejšie vykonávanie inšpekcie práce a prijali vhodné opatrenia na zabezpečenie primeraných zdrojov pre pracovné inšpektoráty.

---

23) Uznesenie Európskeho parlamentu z 15. januára 2008 o stratégii Spoločenstva v oblasti BOZP na obdobie 2007- 2012 (2007/2146 /INI). s. 8

24) Uznesenie Rady z 25 júna 2007 o novej Stratégii Spoločenstva v oblasti BOZP, čl. II. ods. 9, písm. g), Ú. v. EÚ 2007 C 145, s. 4

I. 4. 3. Inšpekcia práce v Slovenskej republike

Do 1. júla 2000, kedy pre Slovenskú republiku nadobudol účinnosť zákon o inšpekcii práce²⁵⁾, platil zákon o štátnom odbornom dozore nad bezpečnosťou práce v znení neskorších predpisov²⁶⁾. Uvedené zákony v dobe ich prijatia predstavovali pokrok v zrovnaní predchádzajúcim legislatívnym stavom, avšak nevytvorili súlad s medzinárodnými štandardami (najmä s dohovormi MOP) a s legislatívou vyspelých európskych štátov. Dňa 1. júla 2006 nadobudol účinnosť zákon č. 125/2006 Z. z. o inšpekcii práce⁶⁾, ktorý:

- a) upravuje inšpekciu práce, ktorej prostredníctvom sa presadzuje ochrana zamestnancov pri práci a výkon štátnej správy v oblasti inšpekcie práce,
- b) vymedzuje pôsobnosť orgánov štátnej správy v oblasti inšpekcie práce a ich pôsobnosť pri výkone dohľadu podľa osobitného predpisu,
- c) ustanovuje práva a povinnosti inšpektora práce a povinnosti fyzickej osoby a právnickej osoby.

V tomto zákone sa uplatnili poznatky z aplikačnej praxe, získané realizáciou predchádzajúceho zákona č. 95/2000 a v značnom rozsahu boli do zákona premietnuté aj požiadavky dohovorov MOP, najmä č. 81 z roku 1947²⁰⁾ a č. 129 z roku 1969²¹⁾ a protokolu z roku 1995²²⁾.

Od nadobudnutia účinnosti bol tento zákon v rokoch 2007 až 2009 novelizovaný celkom štyrikrát, najmä z dôvodov čo najviac zákon zosúladiť s medzinárodnými dokumentmi a štandardami.

Podľa zákona sú kompetencie orgánov inšpekcie práce zamerané na vykonávanie:

- a) dozoru nad dodržiavaním
  1. pracovnoprávných predpisov, ktoré upravujú pracovnoprávne vzťahy, najmä ich vznik, zmenu a skončenie, mzdové podmienky a pracovné podmienky zamestnancov vrátane pracovných podmienok žien, mladistvých, domáckych zamestnancov, osôb so zdravotným postihnutím a osôb, ktoré nedovršili 15 rokov veku, a kolektívne vyjednávanie,
  2. právnych predpisov, ktoré upravujú štátno-zamestnanecké vzťahy,
  3. právnych predpisov a ostatných predpisov na zaistenie bezpečnosti a ochrany zdravia pri práci vrátane predpisov upravujúcich faktory pracovného prostredia,
  4. právnych predpisov, ktoré upravujú zákaz nelegálnej práce a nelegálneho zamestnávania,

---

25) Zákon č. 95/2000 Z. z. o inšpekcii práce a o zmene a doplnení niektorých zákonov v znení neskorších predpisov

26) Zákon č. 174/1968 Zb. o štátnom odbornom dozore nad bezpečnosťou práce v znení neskorších predpisov

5. záväzkov, ktoré vyplývajú z kolektívnych zmlúv,
  6. osobitného predpisu určujúceho zamestnávateľovi v rozsahu jeho povinností uzatvoriť zamestnávateľskú zmluvu a platiť a odvádzať príspevky na doplnkové dôchodkové sporenie za zamestnanca vykonávajúceho práce, ktoré sú na základe rozhodnutia orgánu na ochranu zdravia zaradené do kategórie 3 alebo 4, a za zamestnanca, ktorý vykonáva práce tanečného umelca alebo hudobného umelca, ktorý vykonáva profesiu hráča na dychový nástroj,
- b) vyvodzovanie zodpovednosti za porušovanie predpisov uvedených v písmene a) a za porušovanie záväzkov vyplývajúcich z kolektívnych zmlúv,
- c) poskytovanie bezplatného poradenstva zamestnávateľom, fyzickým osobám, ktoré sú podnikateľmi a nie sú zamestnávateľmi, a zamestnancom v rozsahu základných odborných informácií a rád o spôsoboch, ako najúčinnjšie dodržiavať predpisy ustanovené v písmene a).

I. 4. 4. Štátny zdravotný dozor

Štátny dozor nad dodržiavaním ustanovení zákona o ochrane, podpore a rozvoji verejného zdravia⁷⁾, všeobecne záväzných právnych predpisov vydaných na jeho vykonanie a iných predpisov upravujúcich ochranu verejného zdravia. Je vykonávaný orgánmi v jurisdikcii Ministerstva zdravotníctva SR.

V rámci výkonu zdravotnej prevencie na úseku ochrany zdravia pri práci sa orgány štátneho zdravotného dozoru zameriavajú najmä na:

- uplatňovanie požiadaviek na ochranu zdravia pri zavádzaní nových technologických a pracovných postupov a uvádzaní pracovných priestorov do prevádzky,
- dodržiavanie kritérií zdravých pracovných podmienok a limitných hodnôt faktorov práce a pracovného prostredia v prevádzke,
- vytváranie podmienok pre fyziologickú racionalizáciu práce, najmä pokiaľ ide o prispôbovanie práce fyzickým a psychickým danostiam zamestnancov,
- zisťovanie zdravotných rizík, sledovanie a hodnotenie vystavenia zamestnancov fyzikálnym, chemickým, biologickým a iným faktorom práce a pracovného prostredia s osobitným zreteľom na rizikové práce,
- plnenie nariadených opatrení na predchádzanie vzniku ochorení podmienených prácou a na obmedzenie ich výskytu.

I. 4. 5. Dozor vo vybraných odvetviach (zložkách) národného hospodárstva

1. Štátny odborný dozor na úseku štátnej banskej správy.

Hlavný dozor nad BOZP a bezpečnosťou prevádzky v banskej činnosti, činnosti vykonávanej bankým spôsobom a pri používaní výbušnín

Vykonávaný orgánmi v jurisdikcii Ministerstva hospodárstva SR podľa zák. č. 51/1988 Zb. o banskej činnosti, výbušnínach a o štátnej banskej správe v znení neskorších predpisov

2. Štátny dozor v oblasti mierového využívania jadrovej energie

Štátny dozor v oblasti využívania jadrovej energie a bezpečného nakladania s vyhoretým jadrovým palivom a rádioaktívnymi odpadmi, pri fyzickej ochrane jadrových materiálov a pri havarijnom plánovaní

Vykonávaný Úradom jadrového dozoru SR v súlade so zák. č. 541/2004 Z. z. (atómový zákon)

3. Štátny odborný dozor nad bezpečnosťou a požiarnou ochranou pri výkone štátnej služby príslušníkov Policajného zboru (vrátane Železničnej polície), Slovenskej informačnej služby, Zboru väzenskej a justičnej stráže SR

Vykonávaný služobnými úradmi podľa zák. č. 73/1998 Z. z. o štátnej službe príslušníkov Policajného zboru a Železničnej polície, Slovenskej informačnej služby a Zboru väzenskej a justičnej stráže SR

4. Dozor v colnej správe

Štátny odborný dozor nad BOZP pri výkone štátnej služby colníka a ochranou pred požiarmi

Vykonávaný orgánom dozoru Colného riaditeľstva SR podľa zák. č. 200/1998 Z. z. o štátnej službe colníkov v znení neskorších predpisov

5. Štátny odborný dozor v doprave

Štátny dozor nad bezpečnosťou prevádzky vybraných objektov, zariadení a dopravných ciest, prevádzkou dopravy a bezpečnosťou dopravných zariadení

Vykonávaný Ministerstvom dopravy, pôšt a telekomunikácií SR a organizáciami v jurisdikcii ministerstva a to:

Leteckým úradom v civilnom letectve podľa zák. č. 143/1998 Z. z. o civilnom letectve v znení neskorších predpisov

Štátnou plavebnou správou nad vnútrozemskou plavbou podľa zák. č. 338/2000 Z. z. o vnútrozemskej plavbe v znení neskorších predpisov

Úradom pre reguláciu železničnej dopravy nad prevádzkou dráh a prevádzkou dopravy na dráhach podľa zák. č. 513/2009 Z. z. o dráhach a o zmene a doplnení niektorých zákonov.

I. 4. 6. Prevencia závažných priemyslových havárií

V súlade so zák. č. 261/2002 Z. z. o prevencii závažných priemyslových havárií v znení neskorších predpisov je ústredným orgánom štátneho dozoru v tejto oblasti Ministerstvo životného prostredia SR. S ministerstvom pri výkone štátneho dozoru spolupracujú:

- Ministerstvo práce, sociálnych vecí a rodiny SR,
- Ministerstvo vnútra SR,
- Slovenská inšpekcia životného prostredia,
- okresné úrady životného prostredia.

Predmetom dozoru je dodržiavanie ustanovených požiadaviek na prevenciu havárií v podnikoch s prítomnosťou vybraných nebezpečných látok a pripravenosť na zdoľavanie havárií.

V rozsahu svojej pôsobnosti vykonávajú štátny dozor na úseku prevencie závažných havárií aj orgány inšpekcie práce, orgány verejného zdravotníctva a orgány štátnej banskej správy.

I. 4. 7. Koordinácia a spolupráca orgánov inšpekcie práce, ostatných dozorných orgánov a odborných inštitúcií

Koordináciu a spoluprácu orgánov inšpekcie práce upravuje zákon o inšpekcii práce⁶⁾. Týka sa najmä spolupráce s orgánmi verejného zdravotníctva, dozoru v jadrovej energetike a nad jadrovou bezpečnosťou, so Štatistickým úradom SR a s ostatnými orgánmi štátnej správy, s organizáciami zamestnancov a zamestnávateľov, s verejnoprávnymi inštitúciami a ďalšími fyzickými a právnickými osobami. Významná časť spolupráce sa uskutočňuje a reguluje najmä prostredníctvom dohôd uzatvorených medzi nasledujúcimi orgánmi (inštitúciami):

- Úrad bezpečnosti práce SR - Ministerstvo obrany SR,
- Ministerstvo práce, sociálnych vecí a rodiny SR - Ministerstvo vnútra SR,
- Úrad bezpečnosti práce SR – Ministerstvo vnútra SR,
- Ministerstvo práce, sociálnych vecí a rodiny SR – Konfederácia odborových zväzov SR,
- Ministerstvo práce, sociálnych vecí a rodiny SR – Ministerstvo zdravotníctva SR,
- Úrad bezpečnosti práce SR – Poradný zbor pre práce vo výškach,
- Národný inšpektorát práce SR – Hlavný banský úrad,
- Úrad bezpečnosti práce SR – Slovenský červený kríž,

- Asociácia zamestnávateľských zväzov a združení SR - Konfederácia odborových zväzov SR - Úrad bezpečnosti práce SR,
- Úrad bezpečnosti práce SR – Český úřad bezpečnosti práce,
- Úrad bezpečnosti práce SR – Slovenský odborový zväz verejnej správy,
- Národný inšpektorát práce SR – Technický skúšobný ústav Piešťany.

Spolupráca a koordinácia rezortných dozorných orgánov s MPSVR SR a NIP sa uskutočňuje najmä prostredníctvom zástupcov v Koordinačnom výbore SR. V ostatnom období sa aktivizovala najmä spolupráca inšpekcie práce s:

- úradmi verejného zdravotníctva,
- Slovenskou inšpekciou životného prostredia,
- štátnym požiarnym dozorom,
- Hlavným banským úradom,
- Policajným zborom SR,
- úradmi práce sociálnych vecí a rodiny,
- Sociálnou poisťovňou,
- Úradom pre dohľad nad zdravotnou starostlivosťou,
- Súdny lekárstvom,
- Inštitútom pre výskum práce a rodiny,

I. 5. Dohľad nad bezpečnosťou určených výrobkov

I. 5. 1. Medzinárodné súvislosti

Voľný pohyb tovaru, ktorý patrí medzi deklarované základné „štyri slobody“ je ústredným pilierom jednotného trhu členských štátov EÚ a hlavnou hybnou silou konkurenčnej schopnosti a hospodárskeho rastu v EÚ. Voľný pohyb tovaru v jednotnom trhu EÚ, od členských štátov vyžaduje:

- zjednotiť požiadavky na vybrané (určené) výrobky,
- zjednotiť postupy posudzovania zhody týchto výrobkov s bezpečnostno-kvalitatívnymi požiadavkami,

- stanoviť jednotné kritéria pre akreditovanie (autorizáciu) osôb a
- zabezpečiť maximálne dosiahnuteľnú úroveň bezpečnosti týchto výrobkov.

Voľný obeh výrobkov sa reguluje prostredníctvom smerníc EÚ, ktorými sa stanovili základné požiadavky na výrobky. Tieto smernice v značnej miere prispeli k dobudovaniu a úspešnosti jednotného trhu. Ustanovuje sa v nich potrebná úroveň ochrany oprávnených záujmov užívateľov výrobkov, predovšetkým požiadavky bezpečnosti a ochrany zdravia osôb, ktoré je nevyhnutné rešpektovať. Zároveň sa hospodárskym subjektom poskytujú prostriedky na preukazovanie zhody, čo podmieňuje voľný obeh výrobkov na základe dôvery voči ich bezpečnostnej kvalite.

Smernice EÚ ďalej poskytujú v systéme akreditácie spoločný rámec na účely kontroly orgánov posudzujúcich zhodu a orgánov vykonávajúcich dohľad nad trhom a tiež na účely kontroly výrobkov a hospodárskych subjektov. Spoločný trh, ktorý v súčasnosti zahŕňa 27 členských štátov EÚ a ďalšie tri štáty v rámci Dohody o Európskom hospodárskom priestore je regulovaný princípmi „Nového prístupu k stanovovaniu základných požiadaviek smernicami“ a „Globálneho prístupu k certifikácii a skúšaniam“.

Nové legislatívne požiadavky a stratégia voľného pohybu tovaru boli deklarované rezolúciou Rady o Novom prístupe k technickej harmonizácii a k normalizácii z roku 1985. Nový prístup stanovil zásady, aby smernice EU stanovovali len základné požiadavky na výrobky, ale aby bola zaručená vysoká úroveň ochrany záujmov budúcich užívateľov, najmä ochrana ich bezpečnosti. Zároveň Nový prístup umožňuje, aby základné požiadavky smerníc boli konkretizované technickými špecifikáciami a to prostredníctvom nezáväzných harmonizovaných noriem.

Okrem princípov stanovených Novým prístupom, je potrebné stanovenie podmienok pre spoľahlivé a preukázateľné posudzovanie zhody. Kľúčovými prvkami v tomto ohľade sú: vybudovanie dôvery prostredníctvom spôsobilosti a transparentnosti a vytvorenie komplexnej koncepcie a vecného rámca pre posudzovanie zhody. Rezolúciou Rady o Globálnom prístupe k certifikácii a skúšaniam z roku 1989 podľa príručky Európskej komisie ²⁷⁾ sú určené nasledovné hlavné princípy koncepcie Spoločenstva pre posudzovanie zhody:

- Konzistentný prístup je vytvorený v legislatíve Spoločenstva navrhnutím modulov pre rôzne etapy postupov posudzovania zhody a stanovením kritérií pre používanie týchto postupov, pre určenie orgánov vykonávajúcich tieto postupy a pre používanie označenia CE

---

27) Príručka k implementácii smerníc založených na Novom prístupe a Globálnom prístupe

- Použitie európskych noriem týkajúcich sa zabezpečenia kvality (rada EN ISO 9000), a požiadaviek, ktoré majú splniť orgány posudzovania zhody prevádzkujúce zabezpečenie kvality (rada EN 45000) je všeobecné
- Zostavenie systémov akreditácie a používanie techník vzájomného porovnávania je na úrovni Spoločenstva podporované členskými štátmi
- Sú podporované Dohody o vzájomnom uznávaní týkajúce sa skúšania a certifikácie v právne neupravenej oblasti
- Rozdiely existujúcich infraštruktúr pre kvalitu (ako sú systémy kalibrácie a metrologie, skúšobné laboratória, certifikačné a inšpekčné orgány a akreditačné orgány) medzi členskými štátmi a medzi priemyselnými sektormi sa minimalizujú pomocou programov
- Medzinárodný obchod medzi Spoločenstvom a tretími krajinami je podporovaný prostredníctvom dohôd o vzájomnom uznávaní, spolupráci a programami o technickej pomoci.

Globálnym prístupom bol zavedený modulárny systém, ktorý rozčlenil posudzovanie zhody do niekoľkých operácií (modulov). Tieto moduly sa odlišujú podľa etapy existencie výrobku (napr. vývoj, prototyp, riadna výroba), druhu príslušného posudzovania (napr. kontroly dokumentácie, schválenie typu) a osoby vykonávajúcej posudzovanie (výrobca alebo tretia strana).

I. 5. 2. Legislatívne zázemie dohľadu

V súlade so zákonom o technických požiadavkách na výrobky a o posudzovaní zhody¹⁶⁾, s účinnosťou od 1. januára 2000 orgánmi dohľadu sú orgány štátnej správy zriadené podľa osobitných predpisov. Tieto orgány najmä preverujú, či vlastnosti výrobkov, uvedených na trh alebo do prevádzky sú v súlade s príslušnými predpismi Slovenskej republiky, resp. EÚ. Smernice EÚ, tzv. smernice Nového prístupu, ktorými sa stanovili základné požiadavky na výrobky (celkom 25 smerníc) sú Slovenskou republikou transponované do právnej sústavy SR. Smernice sú publikované Úradom normalizácie, metrologie a skúšobníctva Slovenskej republiky (Príloha č. 2)

V tejto práci sa pozornosť sústreďuje najmä na činnosti orgánov inšpekcie práce v oblasti výkonu dohľadu nad výrobkami, ktoré sú uvádzané do prevádzky, tzn., ktoré používajú zamestnanci pri výkone svojej práce.

I. 5.3. Výkon dohľadu orgánmi inšpekcie práce v SR

Výkon dohľadu podľa zákona o technických požiadavkách na výrobky a o posudzovaní zhody¹⁴⁾ určuje pôsobnosť dohľadu, ochranné a represívne opatrenia. Zákonom č. 231/2002 Z. z., ktorým sa menil a dopĺňal zákon o inšpekcii práce²⁵⁾ boli inšpektoráty práce od 3. apríla 2002 oprávnené vykonávať dohľad nad určenými výrobkami podľa osobitného predpisu, ktorým v súčasnosti je spomínaný zákon¹⁴⁾. V súlade s týmto zákonom sú orgány inšpekcie práce „orgánmi dohľadu nad určenými výrobkami, ktoré sú uvádzané do prevádzky a ktoré používajú zamestnanci v práci“ (Príloha č. 3).

Pôsobnosť orgánov inšpekcie práce pri výkone dohľadu

Pôsobnosť inšpektorátov práce ako výkonných zložiek inšpekcie práce v oblasti dohľadu vyplýva zo zákona č. 125/2006 Z. z. o inšpekcii práce⁶⁾. Z textu uvedeného zákona vyplýva, že ide o osobitný druh činnosti orgánov inšpekcie práce odlišný od tradičnej inšpekcie.

Súčasťou inšpekcie práce i v oblasti výkonu dohľadu je aj vyvodzovanie zodpovednosti za porušovanie predpisov a poskytovanie bezplatného poradenstva najmä zamestnávateľom a zamestnancom v rozsahu základných odborných informácií a rád o spôsoboch, ako najúčinnšie dodržiavať príslušné predpisy.

Orgány inšpekcie práce vykonávajú dohľad nad určenými výrobkami najmä kontrolou, či:

- a) na určené výrobky uvedené do prevádzky bolo vydané vyhlásenie o zhode, a ak to technický predpis vyžaduje, či sú označené značkou zhody,
- b) vlastnosti určených výrobkov uvedených do prevádzky a spôsob posudzovania zhody zodpovedajú určeným podmienkam vydaného vyhlásenia o zhode,
- c) sú značky zhody použité oprávnené a či sú nezmenené alebo nesfalšované.

Zásady činnosti a postupy orgánov inšpekcie práce Slovenskej republiky pri výkone dohľadu

V súčasnom právnom poriadku Slovenskej republiky nie sú stanovené konkrétne požiadavky na budovanie, (personálnu, technickú a ekonomickú spôsobilosť) a výkon dohľadu zo strany príslušných štátnych orgánov.

Európska komisia vydala v roku 1994 Príručku k implementácii smerníc založených na Novom prístupe a Globálnom prístupe (tzv. „Modrá kniha“), ktorá bola aktualizovaná v roku 2000. Príručka nenahrádza právny text príslušných smerníc, avšak ich objasňuje aplikovaním

poznatkov Európskej únie a ustanovení Zmluvy Európskeho spoločenstva, vrátane precedentného práva Európskeho súdneho dvora. Príručka je určená členským štátom a vyjadruje oficiálny názor Európskej komisie najmä v nasledovných oblastiach, týkajúcich sa orgánov dohľadu.

1. Orgány dohľadu sú dôležitým nástrojom na presadenie smerníc Nového prístupu v celom Spoločenstve. Občania (aj zamestnanci) majú nárok na rovnakú úroveň ochrany na celom jednotnom trhu, bez ohľadu na pôvod výrobku.
2. Orgány dohľadu okrem toho pomáhajú eliminovať nekalú súťaž (§ 42 až § 52 zákona č. 513/1991 Zb.)²⁸⁾.
3. Orgány dohľadu je povinný zriadiť každý členský štát. Tieto orgány musia mať:
  - a) potrebné zdroje pre svoje dozorné činnosti,
  - b) právomoci,
  - c) technickú spôsobilosť,
  - d) odborne spôsobilých zamestnancov.
1. Orgány dohľadu musia konať nezávislým a nediskriminačným spôsobom, pokiaľ ide o zásadu proporcionality (primeranosti).
2. Rešpektovanie zásady proporcionality znamená, že zásah (opatrenie) orgánu dohľadu musí byť v súlade so stupňom rizika alebo nezhody a dopad na voľný obeh výrobkov nemôže byť väčší, ako je potrebné pre dosiahnutie cieľov dohľadu.
3. Potrebné finančné zdroje a technická spôsobilosť musia umožniť orgánom dohľadu:
  - a) sledovať určené výrobky uvádzané do prevádzky, resp. na trh (všetky skupiny a na celom území štátu),
  - b) posúdiť (vlastným technickým a personálnym vybavením alebo zmluvne prostredníctvom autorizovanej - notifikovanej osoby), či tieto výrobky spĺňajú požiadavky predpisov,
  - c) v prípade nezhody urobiť primeraný zásah, tzn. mať potrebné právomoci na urobenie primeraného zásahu na presadenie zhody.

Výber subjektov na výkon dohľadu orgánov inšpekcie práce nad určenými výrobkami

Zhľadiska účinnosti dohľadu je potrebné, aby sa sústreďoval tam, kde sú riziká pravdepodobne vyššie a kde sa predpokladá väčší výskyt určených výrobkov. Pri výbere sa využívajú najmä tieto zdroje informácií:

---

28) Zákon č. 513/1991 Zb. Obchodný zákonník v znení neskorších predpisov

- a) nedostatky zistené pri určených výrobkoch v rámci uvádzania stavieb, technologických celkov, zariadení a pod. do prevádzky,
- b) nedostatky zistené na určených výrobkoch pri celoslovenských alebo krajských previerkach, alebo pri vyšetrovaní udalostí,
- c) podnety zamestnávateľov, zamestnancov alebo ich zástupcov pre bezpečnosť,
- d) informácie Slovenskej obchodnej inšpekcie a ďalších orgánov trhového dohľadu,
- e) informácie orgánov colnej správy,
- f) informácie Európskej komisie na základe zistení orgánov trhového dohľadu členských štátov (tzv. „bezpečnostná klauzula“),
- g) informácie autorizovaných / notifikovaných osôb.

Na základe výsledkov dohľadu alebo poznatkov z iných činností (zistených vlastnou činnosťou alebo oznámených inými orgánmi a inštitúciami) orgány inšpekcie práce plánujú previerky na určité skupiny výrobkov, ktoré sú uvádzané do prevádzky. Výkon dohľadu inšpekciou práce je vykonávaný u:

- a) prevádzkovateľa (používateľa) určených výrobkov (najčastejšie v rámci kolaudačných konaní stavieb, pri tematických celoslovenských previerkach alebo pri následných previerkach – kontrole uložených opatrení),
- b) výrobcu určeného výrobku (na základe zistenia nedostatkov na jeho výrobkoch),
- c) dovozcu (na základe nedostatkov, zistených v rámci a) alebo b)),
- d) vystavovateľa (vystavované alebo predvádzané výrobky).

Výkon dohľadu orgánov inšpekcie práce u prevádzkovateľa (používateľa) výrobkov

Tento výkon patrí medzi najčastejšie druhy výkonov v oblasti dohľadu. Pri tomto výkone sa overuje, či ide o určený výrobok, na ktorý sa vzťahuje príslušné nariadenie vlády SR. Pokiaľ ide o takýto výrobok sa pri kontrole zisťuje, či prevádzkovateľ má:

- a) od výrobcu alebo dovozcu vyhlásenie o zhode (ES vyhlásenie) a skontroluje sa jeho obsah podľa príslušného nariadenie vlády SR,
- a) návod na používanie v štátnom jazyku²⁹⁾,

---

29) Zákon č. 270/1995 Z. z. o štátnom jazyku Slovenskej republiky v znení neskorších predpisov

Na určenom výrobku sa skontroluje, či:

- a) je určený výrobok označený značkou zhody, ak to vyžaduje príslušné nariadenie vlády SR,
- b) je značka zhody (slovenská, alebo označenie CE) použitá oprávnenne a v súlade s § 17 – 21 zákona č. 264/1999 Z. z (vyhotovenie, umiestnenie, veľkosť),
- c) značka zhody nie je zmenená alebo sfaľšovaná,
- d) označenie výrobku podľa príslušného nariadenia vlády SR (najmä názov a adresa výrobcu, rok výroby, označenie série alebo typu, prípadne výrobné číslo).

Na výrobku sa ďalej kontroluje najmä, či:

- a) vlastností určeného výrobku zodpovedajú požiadavkám príslušného nariadenia vlády SR (nariadení vlády), harmonizovaných STN a STN vhodných na posudzovanie zhody v zmysle vydaného vyhlásenia o zhode, najmä, či je výrobok bezpečný,
- b) spôsob posudzovania zhody zodpovedá určeným technickým predpisom a podmienkam vydaného vyhlásenia o zhode a to samotným výrobcom, resp. autorizovanou -notifikovanou osobou.

V prípade, že vlastností výrobku nezodpovedajú predpisom, sa zisťuje, či nezhodu výrobku spôsobil výrobca, alebo prevádzkovateľ. V prípade zistenia porušenia zo strany prevádzkovateľa je inšpekcia povinná:

- a) nariadiť odstránenie nedostatkov, alebo
- b) zakázať používanie výrobku, ak tento bezprostredne ohrozuje bezpečnosť a zdravie zamestnancov a ostatných osôb.

Ak za zistené nedostatky zodpovedá výrobca (dovozca) a ak je sídlo výrobcu na území Slovenskej republiky je inšpekcia povinná vykonať dohľad u výrobcu.

Ak je pre posúdenie vlastností určeného výrobku potrebná technická dokumentácia, alebo dokumentácia o použitom postupe posudzovania zhody a vyhlásenie o zhode, inšpekcia požiada výrobcu o jej poskytnutie.

V prípade, že pre posúdenie vlastností výrobku sú potrebné osobitné merania, skúšky a technické prostriedky je inšpekcia oprávnená požiadať autorizovanú alebo notifikovanú osobu o posúdenie konkrétnych vlastností výrobku. Výsledok tohto posúdenia je pre orgán dohľadu podkladom pre jeho ďalšie konanie.

Postup orgánov inšpekcie práce pri ukladaní ochranných opatrení

V prípade, ak inšpekcia na základe výkonu dohľadu uloží ochranné opatrenie o zákaze uvádzať určený výrobok na trh, alebo vydá rozhodnutie o jeho stiahnutí z trhu alebo z používania a ide o výrobok s označením CE (uplatnenie bezpečnostnej klauzuly), je povinná túto skutočnosť oznámiť ÚNMS SR.

Návrh na zrušenie určenia STN za harmonizovanú alebo vhodnú na posudzovanie zhody

Ak pri výkone dohľadu alebo z iného podnetu inšpekcia zistí že harmonizovaná STN alebo STN vhodná na posudzovanie zhody nie je v súlade s príslušným nariadením vlády SR o určenom výrobku, v zmysle zák. č. 264/1999 Z. z. navrhne ÚNMS SR zrušenie určenia STN za harmonizovanú alebo vhodnú na posudzovanie zhody.

I. 6. Prevencia orgánmi spoločenskej kontroly

I. 6. 1. Medzinárodné a právne východiská

V súlade so Zákonníkom práce⁴⁾ v oblasti presadzovania záujmov BOZP môžu byť zástupcami zamestnancov príslušný odborový orgán, zamestnanecká rada alebo zamestnanecký dôverník, a tiež aj zástupca zamestnancov pre bezpečnosť. Zatiaľ čo zamestnanecké rady, zamestnaneckí dôverníci a zástupcovia zamestnancov pôsobia iba v rámci zamestnávateľských subjektov, odborové štruktúry pôsobia aj na miestnej, regionálnej, odvetvovej a celoštátnej úrovni.

Postavenie odborov, ich práva a preventívne pôsobenie v oblasti BOZP v súlade s Dohovorom MOP č. 155¹⁰⁾ a Ústavou SR²⁾ vymedzujú Zákonník práce a zákon o BOZP⁵⁾, vrátane práva kontroly odborov nad bezpečnosťou a ochranou zdravia zamestnancov.

V súlade s Dohovorom MOP č. 87/1948³⁰⁾ a zákonom č. 83/1990 Zb.³¹⁾ sú súčasné odborové štruktúry na Slovensku spravidla tvorené základnou organizáciou, ktorá môže pôsobiť u zamestnávateľa alebo na miestnej úrovni, odborovým zväzom alebo združením a republikovou odborovou ústredňou. V súčasnom období pôsobia v SR odborové centrály:

- Konfederácia odborových zväzov Slovenskej republiky,
- Konfederácia umenia a kultúry
- Nezávislé kresťanské odbory Slovenska.

---

30) Dohovor MOP č. 87 z roku 1948 o slobode združovania a ochrane práva organizovať sa

31) zákon č. 83/1990 Zb. o združovaní občanov v znení neskorších predpisov

I. 6. 2. Konfederácia odborových zväzov Slovenskej republiky

Konfederácia odborových zväzov SR (ďalej len „KOZ SR“) je odborovou centrálou združujúcou v SR najväčší počet zamestnancov.

Politika prevencie v oblasti BOZP je súčasťou celkovej odborovej politiky KOZ SR, podľa ktorej v súlade so zákonom o BOZP⁵⁾ a dohovorom MOP č. 155¹⁰⁾, odbory vystupujú ako priamy a nezávislý účastník kontrolného systému BOZP. Ťažiskom činnosti KOZ SR v tejto oblasti je priama účasť na legislatívnom procese. Ďalej sú to pravidelná analyticko-vyhodnocovacia činnosť, koordinačná činnosť a systematická propagačná činnosť.

V programe KOZ SR sa vo vzťahu k BOZP deklaruje: „Starostlivosť odborov o BOZP vyplýva z ich historického poslania obhajovať základné záujmy a právo zamestnancov na ochranu života a zdravia pri práci. Postavenie a úloha odborov v tejto oblasti vychádza z platnej legislatívy v súlade s medzinárodnými dohovormi a smernicami EÚ. Odbory majú pri dohľade nad stavom BOZP nezastupiteľné miesto“.

Na základe Charty KOZ SR bolo na konfederácii zriadené odborné pracovisko BOZP. Úlohou odborného pracoviska KOZ SR pre BOZP je najmä:

- zjednocovať a presadzovať spoločné stanoviská odborových zväzov pri tvorbe a novelizácii všeobecne záväzných predpisov na zaistenie BOZP a ostatných predpisov vo vzťahu k orgánom štátu,
- zabezpečovať spoluprácu s ústrednými orgánmi štátnej správy, orgánmi zamestnávateľov, ústrednými orgánmi štátnych odborných dozorov nad bezpečnosťou práce, hygienou práce a orgánmi štátnej zdravotnej správy na úseku priemyselnej medicíny, poisťovacími ústavmi na úseku odškodňovania pracovných úrazov a chorôb z povolania,
- viesť centrálnu evidenciu štatistických ukazovateľov pracovnej úrazovosti a chorôb z povolania,
- spolupracovať s odborovými zväzmi a Inštitútom vzdelávania pri výchove funkcionárov pôsobiacich v oblasti BOZP, príprave výučbových programov a propagácii BOZP, poskytovať poradenskú a informačnú službu pre odborové orgány a členov.

V roku 1990 bolo Snemom KOZ SR konštituované Združenie špecialistov ochrany práce – inšpektorov bezpečnosti práce KOZ SR. Toto združenie je tvorené zväzovými a regionálnymi inšpektormi a pracovníkmi odborného pracoviska BOZP KOZ SR. Úlohou združenia je

presadzovať a usmerňovať plnenie programu KOZ SR v oblasti BOZP, konzultovať zámery jednotlivých odborových zväzov, sprostredkovať výmenu skúseností a pod.

KOZ má svojich zástupcov delegovaných v Luxemburskom poradnom výbore EK pre BOZP, Správnej rade Európskej agentúry pre BOZP, pracovných skupinách MOP pre prípravu novej legislatívy a Koordinačnom výbore BOZP SR.

I. 6. 3. Pôsobnosť odborových zväzov

Základným poslaním odborového zväzu v oblasti BOZP je:

- vo vzťahu k základným organizáciám združeným vo zväze
  - poskytovať metodickú pomoc v záujme dosiahnutia vysokej účinnosti spoločenskej kontroly, pomoc pri riešení závažných problémov v otázkach BOZP a pri výchove funkcionárov a pracovníkov,
  - vlastnou kontrolnou činnosťou sledovať zaistenie BOZP zo strany zamestnávateľov,
- vo vzťahu k príslušným ústredným orgánom
  - zúčastňovať sa na rokovaní o otázkach BOZP, predkladať riešenia zásadných problémov,
  - prerokovať návrhy právnych predpisov na zaistenie BOZP, vyjadrovať k nim stanoviská a pripomienky,
  - zúčastňovať sa na príprave a prerokovaní pravidiel BOZP platných v príslušnom odvetví,
- vo vzťahu k orgánom štátnych dozorov nad bezpečnosťou práce a hygienou práce
  - informovať orgány dozoru o závažných nedostatkoch zistených pri spoločenskej kontrole a prijatých opatreniach a dávať podnety na vyvodenie postihov,
  - v prípade potreby konzultovať svoje stanoviská v záujme objektívneho vyšetrovania príčin pracovných úrazov.

Odborové zväzy pre účely plnenia úloh prevencie v oblasti BOZP ustanovujú profesionálnych špecialistov ochrany práce – inšpektorov bezpečnosti práce OZ. Na regionálnej úrovni pôsobia regionálni odboroví inšpektori.

I. 6. 4 Kontrola BOZP vykonávaná orgánmi KOZ SR

Kontrola je konštituovaná v súlade s dohovormi MOP, smernicami a odporúčaniami EÚ. Odborové orgány sú oprávnené:

- kontrolovať, ako zamestnávateľ plní svoje povinnosti v starostlivosti o BOZP a či sústavne vytvára podmienky bezpečnej a zdraviu neškodnej práce, pravidelne preverovať pracovisko a zariadenie zamestnávateľa pre zamestnancov a kontrolovať hospodárenie s osobnými ochrannými pracovnými prostriedkami,
- kontrolovať, či zamestnávateľ riadne vyšetruje príčiny pracovných úrazov, zúčastňovať sa na ich vyšetrovaní, príp. ich sami vyšetrovať,
- požadovať od zamestnávateľa odstránenie nedostatkov v prevádzke, na strojoch a zariadeniach alebo pri pracovných postupoch a prerušenie práce v prípade bezprostredného a vážneho ohrozenia života alebo zdravia zamestnancov a ostatných osôb zdržiavajúcich sa v priestoroch zamestnávateľa s jeho vedomím
- upozorniť zamestnávateľa na prácu nadčas a nočnú prácu, ktorá by ohrozovala bezpečnosť a zdravie zamestnancov.

Je zrejmé, že kontrola je zameraná najmä na prevenciu pracovných úrazov a iných poškodení zdravia pri práci.

Základným článkom kontroly sú výbory základných odborových organizácií pôsobiace u zamestnávateľa. Výbory majú tiež právo podávať návrhy na odstránenie nedostatkov a zlepšenie podmienok práce. Odborové zväzy vykonávajú kontrolu u zamestnávateľov, kde pôsobí odborová organizácia a to prostredníctvom odvetvových špecialistov – inšpektorov.

I. 6. 5. Informačné a poradenské služby poskytované orgánmi KOZ SR

Odborné pracovisko pre BOZP na KOZ SR poskytuje poradenskú službu pre všetky odborové orgány a členov odborov. Ďalej organizuje a vykonáva informačnú službu s využitím banky údajov o právnych a ostatných predpisoch BOZP, opatreniach vlády SR, medzinárodných dokumentoch, odbornej literatúre, odborných podujatiach apod. KOZ SR prevádzkuje internetovú stránku, prostredníctvom ktorej poskytuje aktuálne informácie. Informácie sú tiež pravidelne publikované v periodiku Informačný spravodajca KOZ SR. Publikačná činnosť KOZ SR sleduje cieľ posilňovať právne vedomie členov odborov, funkcionárov, zamestnancov, zástupcov zamestnancov pre BOZP a pomáhať zamestnávateľom.

Regionálne poradenské a kontrolne centrá pre BOZP pilotne zriadila KOZ SR súbežne s účinnosťou zákona o BOZP v roku 2006.

Poradenskú a konzultačnú činnosť vykonávajú aj odvetvoví špecialisti a regionálni inšpektori. Poskytujú odbornú pomoc základným odborovým organizáciám, zástupcom zamestnancov pre bezpečnosť, jednotlivým zamestnancom, ale aj zamestnávateľom najmä v malých a stredných podnikoch.

I. 6. 6. Účasť orgánov KOZ SR na realizácii Koncepcie BOZP

Aktuálna štátna politika deklarovaná Koncepciou BOZP v SR na roky 2008 – 2012¹⁸⁾ predpokladá aktívne konanie orgánov KOZ SR. Ich účasť na „Program realizácie koncepcie BOZP“ formou spolupráce sa očakáva najmä v nasledujúcich oblastiach:

- zabezpečovanie poradenstva pre malých a stredných podnikateľov a SZČO,
- spoločenské stimulovanie svojich členov k zvyšovaniu starostlivosti o BOZP,
- propagovanie motivačného programu „Bezpečný podnik“,
- príprava projektu pre začínajúcich podnikateľov „Podnikaj bezpečne“,
- príprava a propagovanie projektu „Pravidlá dobrej praxe“,
- úprava úrazového poistenia s cieľom zabezpečiť preventívne aktivity z prostriedkov poistného úrazového poistenia,
- príprava projektu internetovej stránky špecializovanej na BOZP,
- organizovanie tematických odborných seminárov so zameraním najmä na novú legislatívu,
- spolupráca sociálnych partnerov na odvetvovej a krajskej úrovni,
- vytváranie podmienok pre medzinárodnú spoluprácu,
- prenos výsledkov výskumu do podnikovej sféry,
- identifikácia potenciálnych problémov pri uplatňovaní legislatívy.

I. 7. Prevencia v činnosti reprezentatívnych orgánov zamestnávateľov

Zamestnávatelia uplatňujú svoje záujmy v oblasti BOZP prostredníctvom Asociácie zamestnávateľských zväzov a združení SR (ďalej len „AZZZ“) a Republikovej únie zamestnávateľov (ďalej len „RÚZ“). Tieto zamestnávateľské orgány sústreďujú svoje úsilie najmä na presadzovanie záujmov zamestnávateľov pri príprave všeobecne záväzných právnych predpisov. Systematické a pravidelné aktivity zamerané na podporu zvyšovania úrovne BOZP u svojich členov (organizovanie seminárov, školenia vedúcich zamestnancov, propagácia, vydávanie príručiek, informačná činnosť apod.) zatiaľ vykonávané nie sú.

I. 7. 1. Asociácia zamestnávateľských zväzov a združení

AZZZ ako záujmové združenie je vrcholovou zamestnávateľskou organizáciou v Slovenskej republike založenou v roku 1991. Členmi AZZZ sú zamestnávateľské podnikateľské zväzy a združenia pôsobiace na Slovensku (celkom 12). Poslaním AZZZ je zabezpečovať vytváranie podmienok pre dynamický rozvoj podnikania v SR a na ochranu a presadzovanie zamestnávateľských, podnikateľských a obchodných záujmov svojich členov. V oblasti BOZP doteraz neprijala vlastnú politiku ani programové zámery. Otázkami BOZP sa zaoberá v prípade, že sa týkajú záujmov zamestnávateľov.

AZZZ sa najmä vyjadruje k návrhom zákonov a ostatných právne záväzných prepisov a koordinuje aktivity svojich členov pri príprave spoločných stanovísk. Organizuje pre svojich členov školenia a semináre. Vo vzťahu k BOZP napr. odborný seminár k novele Zákonníka práce.

AZZZ má zastúpenie v Hospodárskej a sociálnej rade SR, Koordinačnom výbore pre BOZP a Luxemburskom poradnom výbore EK pre BOZP.

I. 7. 2. Republiková únia zamestnávateľov

RÚZ má zriadený výbor práce a sociálnej politiky. Doteraz neprijala vlastnú samostatnú politiku BOZP, ale v zmysle princípov svojho pôsobenia rieši aj problematiku BOZP. Monitoruje problémy súvisiace s aplikáciou zákonov a ostatných právnych predpisov v oblasti BOZP a predkladá návrhy na ich riešenie. Súčasne v spolupráci so svojimi členmi priebežne pripomienkuje tieto predpisy pri predkladaní do medzirezortného pripomienkového konania a následne na pôde Hospodárskej a sociálnej rady SR. V rámci tohto procesu uplatňujú najmä princíp, aby sa legislatíva BOZP zbytočne nekomplikovala a súčasne nevyvolávala nadmerné zvyšovanie nákladov zamestnávateľov pri plnení povinností vyplývajúcich z tejto legislatívy. Zdôrazňujú najmä problémovú implementáciu smerníc EÚ, keď často dochádza zo strany príslušných ministerstiev k nežiadúcemu navyšovaniu požiadaviek a to pridávaním nových opatrení, ktoré nevyplývajú z týchto smerníc. RÚZ preto odporúča dôslednejšiu spoluprácu pri príprave predpisov a to už v etape legislatívneho zámeru.

RÚZ má zastúpenie v Európskej agentúre pre BOZP, Koordinačnom výbore pre BOZP a Pracovnej skupine MPSVR SR pre problematiku BOZP.

I. 7. 3. Účasť orgánov AZZZ SR a RÚZ na realizácii koncepcie BOZP

Aktuálna štátna politika deklarovaná koncepciou BOZP v SR na roky 2008 – 2012¹⁸⁾ predpokladá aktívne konanie orgánov AZZZ SR a RÚZ. Ich účasť na „Program realizácie koncepcie BOZP“ formou spolupráce sa očakáva najmä v nasledujúcich oblastiach:

- zabezpečovanie poradenstva pre malých a stredných podnikateľov a SZČO,
- spoločenské stimulovanie svojich členov k zvyšovaniu starostlivosti o BOZP,
- propagovanie motivačných programov: „Bezpečný podnik“ a „Zdravé pracoviská“,
- príprava projektu pre začínajúcich podnikateľov „Podnikaj bezpečne“,
- príprava a propagovanie projektu „Pravidlá dobrej praxe“,
- koordinovanie aktivít v oblasti prípravy a predkladania projektov na zaistenie BOZP prostredníctvom fondov EÚ,
- úprava úrazového poistenia s cieľom zabezpečovať preventívne aktivity z prostriedkov poistného úrazového poistenia,
- príprava projektu internetovej stránky špecializovanej na BOZP,
- organizovanie tematických odborných seminárov so zameraním najmä na novú legislatívu,
- spolupráca sociálnych partnerov na odvetvovej a krajskej úrovni,
- vytváranie podmienok pre medzinárodnú spoluprácu,
- prenos výsledkov výskumu do podnikovej sféry,
- identifikácia potenciálnych problémov pri uplatňovaní legislatívy.

Z vyhodnotenia plnenia úloh koncepcie na roky 2008 a 2009 je zrejmé, že účasť ústredných zamestnávateľských orgánov na realizácii týchto opatrení je zatiaľ nepostačujúca.

I. 8. Politika prevencie uskutočňovaná zamestnávateľmi

Prevenciu v činnosti zamestnávateľov možno charakterizovať ako systém plánovaných a uskutočnených opatrení zamestnávateľom zameraných na vylúčenie alebo obmedzenie výskytu faktorov podmieňujúcich vznik pracovných úrazov, chorôb z povolania, profesionálnych otráv alebo iných poškodení zdravia z práce a určenie postupov pre prípad bezprostredného a vážneho ohrozenia života a zdravia zamestnancov.

Prevenencia v činnosti zamestnávateľov je podmienená dôsledným plnením požiadaviek stanovených najmä zákonom o BOZP⁵⁾.

I. 8. 1. Základné zásady prevencie uskutočňovanej zamestnávateľmi

K základným zásadám prevencie patrí:

- identifikácia a hodnotenie rizikových činiteľov,
- odstraňovanie, resp. obmedzovanie nebezpečenstiev v mieste ich vzniku,
- uprednostňovanie kolektívnych ochrán pred ochranami individuálnymi,
- nahrádzanie prác s rizikom poškodenia zdravia prácami s nižším rizikom poškodenia zdravia,
- prispôsobovanie práce potrebám zamestnanca,
- zohľadňovanie ľudských schopností, vlastností a možností pri organizovaní práce a výroby s cieľom maximálne znížiť negatívne pôsobenie práce na zdravie zamestnanca,
- plánovité vykonávanie aktívnej preventívnej politiky (uplatňovanie nových technológií, nových metód organizácie práce, skvalitňovanie pracovných podmienok ai.),
- vydávanie pokynov a poskytovanie informácií z oblasti BOZP.

I. 8. 2. Riadenie pracovných rizík v systéme prevencie

Hlavným cieľom každého zamestnávateľského subjektu by mal byť kvalitný výkon svojej činnosti, založený na bezpečných podmienkach práce. Pre splnenie tohto cieľa je nevyhnutné vytvoriť také podmienky, ktoré by zaručovali všeobecne prijateľnú mieru ohrozenia. Posudzovanie rizika vytvára pre dosiahnutie tohto cieľa veľmi dobrú východiskovú základňu. Proces zisťovania nebezpečenstiev a ohrození, posudzovania a hodnotenia rizika musí byť plánovaný, musí vyplývať z vnútornej potreby poznania a riadenia všetkých procesov.

Preto je správne, že povinnosť zamestnávateľov posudzovať riziko v oblasti BOZP je uložená zákonom, resp. dvomi zákonmi a to zákonom o BOZP⁵⁾ a zákonom o ochrane, podpore a rozvoji verejného zdravia⁷⁾.

Povinnosti zamestnávateľov posúdiť riziko a vykonať nadväzujúce opatrenia vyplývajú z viacerých ustanovení zákona o BOZP:

- projektanti, konštruktéri a tvorcovia pracovných postupov musia po vyhotovení projektov, návrhov strojov alebo iných technických zariadení a pracovných postupov vyhodnotiť ne-

- odstrániteľné nebezpečenstvá a neodstrániteľné ohrozenia, posúdiť riziko pri ich používaní a vypracovať návrh ochranných opatrení proti týmto nebezpečenstvám a ohrozeniam,
- zamestnávateľ je povinný zisťovať nebezpečenstvá a ohrozenia, posudzovať riziko a vypracovať písomný dokument o posúdení rizika pri všetkých činnostiach vykonávaných zamestnancami,
  - zamestnávateľ je povinný vypracovať zoznam poskytovaných osobných ochranných pracovných prostriedkov na základe posúdenia rizika a hodnotenia nebezpečenstiev vyplývajúcich z pracovného procesu a z pracovného prostredia,
  - zamestnávateľ je povinný zamestnancom a zástupcom zamestnancov vrátane zástupcov zamestnancov pre bezpečnosť poskytnúť vhodným spôsobom a zrozumiteľne potrebné informácie o nebezpečenstvách a ohrozeniach, ktoré sa pri práci a v súvislosti s ňou môžu vyskytnúť, a o výsledkoch posúdenia rizika,
  - zamestnávateľ je povinný predložiť zamestnancom alebo zástupcom zamestnancov pre bezpečnosť podklady a poskytnúť primeraný čas na vyjadrenie sa k posúdeniu rizika, určeníu a vykonávaniu ochranných opatrení vrátane poskytovania osobných ochranných pracovných prostriedkov a prostriedkov kolektívnej ochrany.

Obdobné povinnosti vyplývajú aj zo zákona o ochrane, podpore a rozvoji verejného zdravia:

- fyzické osoby – podnikatelia a právnické osoby sú povinné hodnotiť zdravotné riziká vyplývajúce z expozície faktorom pracovných a životných podmienok podľa osobitných predpisov a vypracovať posudok o riziku, ak to ustanovujú osobitné predpisy.

Základné faktory úspešnosti efektívneho hodnotenia rizík podľa Európskej agentúry pre bezpečnosť a ochranu zdravia pri práci³²⁾ sú tieto:

- podrobné hodnotenie rizík je logickým a štruktúrnym predpokladom efektívneho odstraňovania - znižovania rizík,
- výrazná motivácia významnej (vplyvnej) skupiny (napr. oddelenie, riadiaci výbor zamestnancov, zamestnávateľ),
- vysoká motivácia iniciátorov opatrenia na riadenie rizík alebo konkrétneho rizika a žiadne výrazné námietky iných strán, či už z prostredia danej inštitúcie alebo mimo neho,

---

32) Európska agentúra pre BOZP: Hodnotenie, odstraňovanie a výrazné znižovanie rizík pri práci. - zhmutie správy agentúry, 2009,

- podpora zo strany najvyššieho vedenia, je nevyhnutná na zabezpečenie potrebných zdrojov napr. finančných prostriedkov, ľudských zdrojov, vybavenia apod.,
- zapojenie príslušných aktérov, najmä samotných zamestnancov, odborníkov na BOZP z praxe atď. Dôležitou skupinou, ktorú je potrebné zapojiť, sú zamestnanci, ktorí by sa mali podieľať nielen na samotnej analýze rizík, ale aj na hľadaní a uplatňovaní možných riešení. Ich praktické a podrobné znalosti a schopnosti sú často potrebné na vyvinutie účinných preventívnych opatrení.
- kvalitná analýza, dobré znalosti dostupných potenciálnych riešení, osvedčenej praxe a vedeckých alebo technologických inovácií,
- atmosféra dôvery a spolupráce medzi kľúčovými aktérmi zapojenými do procesu hodnotenia rizík.
- neprítomnosť zásadných prekážok brániacich prijatiu preventívnych opatrení, ku ktorým patria:
  - hospodárske prekážky, ako napríklad nedostatok finančných prostriedkov alebo negatívne hodnotenie rentabilnosti,
  - nedostatok dostupných riešení, ako napr. alternatívne technológie, strojové vybavenie, pracovné postupy,
  - negatívny dosah na iných (zamestnancov, oddelenia) v dôsledku prenesenia rizika na inú oblasť.

Dôkladné a podrobné zhodnotenie rizík predstavuje pre zamestnávateľov najmä tieto prínosy:

- zdravé a bezpečné pracoviská (lepšie pracovné prostredie, menej častá práceneschopnosť, nižšia fluktuácia zamestnancov, motivovaná pracovná sila, menej sťažností, menej ťažkostí zapríčinených vysokou úrovňou hluku, prácou v neprirodzených polohách, vysokými teplotami atď.),
- zníženie nákladov spojených s pracovnými úrazmi a chorobami z povolania,
- vo väčšine prípadov sú celkové náklady na riešenia nižšie než náklady vyvolané predchádzajúcim stavom,
- uplatnené zmeny (reorganizácia pracoviska, nové alebo upravené strojové vybavenie, nové pracovné postupy) nie sú len bezpečnejšie a prijateľnejšie pre zdravie, ale tiež účinnejšie a produktívnejšie,
- prijaté riešenie umožňuje vykonávanie práce širšiemu spektru zamestnancov (napríklad z dôvodu zníženia podielu požadovanej fyzickej sily).

Systematické hodnotenie rizík preto zvyšuje úroveň BOZP na pracovisku a celkovú výkonnosť podniku.

I. 8. 3. Spolupráca zamestnávateľa so zamestnancami

Zamestnávateľ je povinný umožniť zamestnancov zúčastňovať sa na riešení problematiky BOZP a vopred s nimi prerokovať otázky, ktoré môžu túto oblasť ovplyvňovať. Je povinný umožniť zamestnancom sa vyjadriť k:

- návrhu koncepcie politiky BOZP, k programu jej realizácie a vyhodnoteniu,
- návrhu na výber pracovných prostriedkov, technológií, organizácii práce, pracovnému prostrediu a pracovisku,
- návrhu na určenie odborníkov na vykonávanie preventívnych a ochranných služieb, záchranných prác, evakuácie a na poskytovanie prvej pomoci,
- vykonávaniu úloh preventívnych ochranných služieb, ak sa tieto úlohy vykonávajú dodávateľským spôsobom,
- posúdeniu rizika, určení a vykonávaniu ochranných opatrení vrátane poskytovania osobných ochranných pracovných prostriedkov (ďalej len „OOPP“) a prostriedkov kolektívnej ochrany,
- pracovným úrazom, nebezpečným udalostiam, chorobám z povolania a k ostatným poškodeniam zdravia z práce, vrátane výsledkov zisťovania príčin ich vzniku a k návrhom opatrení,
- spôsobu a rozsahu informovania zamestnancov, zástupcov zamestnancov pre bezpečnosť a určených odborných zamestnancov na vykonávanie preventívnych a ochranných služieb,
- plánovaniu a zabezpečovaní oboznamovania a informovania zamestnancov o BOZP a ku školeniu zástupcov zamestnancov.

Každý zamestnanec má právo prerokovať so zamestnávateľom všetky otázky BOZP súvisiace s jeho prácou.

I. 8. 4. Kontrolná činnosť zamestnávateľa

Zamestnávateľ je povinný sústavne preventívne vykonávať kontrolnú činnosť na úseku BOZP tzn. kontrolovať dodržiavanie právnych a ostatných predpisov na zaistenie BOZP,

zásad bezpečnej práce, ochrany zdravia pri práci a bezpečného správania sa na pracovisku a dodržiavanie bezpečných pracovných postupov, pričom sa má zamerať najmä na:

- stav BOZP vrátane stavu bezpečnosti technických zariadení (na ten účel zabezpečovať kontrolu, meranie a hodnotenie faktorov pracovného prostredia a tiež prehliadky a skúšky vyhradených technických zariadení),
- riadne používanie OOPP, ochranných zariadení a iných ochranných opatrení,
- dodržiavanie určeného zákazu fajčenia, zákazu práce pod vplyvom alkoholu, omamných alebo psychotropných látok,
- činnosť zamestnancov pracujúcich osamote alebo na odlúčenom pracovisku.

I. 9. Informačné činnosti a poradenstvo v kontexte prevencie

I. 9. 1. Informácie a poradenstvo poskytované orgánmi dozoru

Sústava inšpekcie práce v súlade so zriaďovacím a kompetenčným zákonom⁶⁾ poskytuje bezplatné poradenstvo zamestnávateľom, fyzickým osobám oprávneným na podnikanie a zamestnancom, a to v rozsahu základných odborných rád a informácií a rád o spôsoboch ako najúčinnšie dodržiavať predpisy, ktoré upravujú BOZP vrátane predpisov upravujúcich faktory pracovného prostredia. Poradenská činnosť je zameraná najmä na informácie týkajúce sa všeobecných zásad prevencie (riadenie rizík, výchova v organizáciách, poskytovanie prostriedkov osobnej ochrany), požiadaviek na pracoviská, technické zariadenia, pracovné prostriedky, mikroklimatické podmienky, vyšetovanie úrazov ai.

Národný inšpektorát práce v rámci úloh vymedzených kompetenčným zákonom zabezpečuje prevádzku informačného systému ochrany práce a jeho programové a technické vybavenie. Zabezpečuje v tejto oblasti tvorbu, zhromažďovanie, šírenie, sprístupňovanie a publikovanie informácií. NIP poskytuje informácie občanom SR i členských štátov EÚ o pracovných podmienkach v SR i v štátoch EÚ.

Informačné centrum ochrany práce - prvé verejné informačné stredisko v SR zabezpečujúce poskytovanie informácií v oblasti BOZP bolo zriadené za finančnej pomoci projektu PHARE ako organizačná zložka NIP v roku 2002 so zámerom zvýšiť informovanosť verejnosti a napomáhať pri implementácii legislatívy v praxi. Centrum plnilo najmä nasledovné úlohy:

- zhromažďovanie aktuálnych informácií v oblasti BOZP a ich šírenie najmä prostredníctvom publikácií, vzdelávacích materiálov, plagátov a propagáciou v elektronických a tlačových médiách,
- prevádzkovanie internetovej stránky,
- poskytovania požadovaných informácií zamestnávateľom, zamestnancom a širokej verejnosti,
- zabezpečovanie účasti na národných a regionálnych konferenciách a výstavách,
- vykonávať funkciu kontaktného miesta pre spoluprácu s Európskou agentúrou pre BOZP a MOP.

Centrum bolo ako samostatná zložka NIP v r. 2004 zrušené a jeho kompetencie boli presunuté na ostatné odbory NIP.

V rámci NIP bolo v r. 2003 zriadené tzv. *Národné kontaktné miesto* určené pre stály styk a spoluprácu s Európskou agentúrou pre BOZP so sídlom v Bilbau. Hlavnou úlohou kontaktného miesta je presadzovanie cieľov a úloh agentúry pri šírení osvedčenia a povedomia o BOZP v SR. Činnosť kontaktného miesta sa sústreďuje na zber informácií o BOZP, oznamovanie týchto informácií zamestnávateľom, zamestnancom a verejnosti a rozvíjanie vedomostí, čo znamená najmä propagáciu prevencie a postupov vedúcich k eliminácii pracovných rizík. Kontaktné miesto zabezpečuje plnenie úloh a šírenie informácií prostredníctvom operačnej siete tzv. *Národnej siete BOZP*, ktorá je založená na princípe tripartity.

Významným prínosom k šíreniu zovšeobecnených poznatkov je aj publikačná a prednášková činnosť zamestnancov sústavy NIP a informácie uverejňované v tlačových a elektronických médiách ako aj na odborných seminároch a konferenciách.

Orgány štátneho zdravotného dozoru - Úrad verejného zdravotníctva SR a regionálne úrady poskytujú odborné poradenstvo a informácie pre zamestnávateľov i zamestnancov. Informácie sa týkajú implementácie legislatívnych úprav do praxe, ochrany zdravia pri vystavení rôznym faktorom práce a prostredia, expozície chemickým a biologickým faktorom, chorôb z povolania, preventívnej lekárskej starostlivosti ai. Poskytované je aj poradenstvo k uvádzaniu pracovísk do prevádzky, k vypracovaniu posudku o riziku na pracovisku a k určovaniu rizikových prác, k rozsahu podkladov pre otváranie chránených pracovísk, k činnostiam s výskytom azbestu ai.

Pracovníci úradov zdravotníctva poskytujú informácie v masovo-komunikačných prostriedkoch, a na popularizačných podujatiach. Významným nástrojom je aj využívanie internetových stránok.

Orgány hlavného banského dozoru poskytujú bezplatné poradenstvo v súlade s vnútornými smernicami. Najmä sú poskytované informácie v oblasti vyhradených technických zariadení a evidencie a registrácie pracovných úrazov.

Orgány dozoru na úseku ozbrojených zborov a ozbrojených síl poskytujú bezplatné poradenstvo formou prednášok, porád, osobných stretnutí apod. a to v rozsahu základných odborných informácií a rád.

I. 9. 2. Informácie a poradenstvo poskytované zamestnávateľovi

V súlade so zákonom o BOZP⁵⁾ je zamestnávateľ povinný zabezpečiť preventívne a ochranné služby, ktoré súvisia s vykonávaním odborných úloh pri zaistovaní BOZP. Tieto služby vykonávajú *bezpečnostno-technická služba* (ďalej len „BTS“) a *pracovná zdravotná služba* (ďalej len „PZS“).

BTS poskytuje zamestnávateľovi poradenské služby v oblasti odborných, metodických, organizačných, kontrolných, koordinačných, vzdelávacích a iných úloh, najmä z hľadiska primeranosti pracovných priestorov a stavieb, pracovných procesov a pracovných postupov, pracovných prostriedkov a iných technických zariadení, pracovného prostredia a ich technického, organizačného a personálneho zabezpečenia.

PZS u zamestnávateľa identifikuje pracovné riziká, ktoré ohrozujú zdravie, dohliada na faktory pracovného prostredia a stav pracovných podmienok, podporuje prispôsobovanie práce zamestnancom, poskytuje poradenstvo najmä pri plánovaní a organizovaní práce, usporadúvaní pracovísk, technológiách a látkach ohrozujúcich zdravie a pri ochrane a kladnom ovplyvňovaní zdravia, hygiene, fyziológii a psychológii práce, ergonómii vrátane kolektívnej i individuálnej ochrany.

Preventívne a ochranné služby navzájom spolupracujú a podľa potreby koordinujú svoju činnosť. Zákon im zároveň ukladá povinnosť spolupracovať s príslušnými organizačnými útvarmi zamestnávateľa a so zástupcami zamestnancov pre bezpečnosť. Zamestnávateľ je povinný zabezpečiť, aby BTS a PZS najmenej raz do roka vykonali spoločnú previerku pracovísk zamestnávateľa.

Každá fyzická alebo právnická osoba, ktorá vykonáva prepravu, nakládku alebo vykládku nebezpečných vecí (resp. tovaru) alebo činnosť, ktorá súvisí s ich balením, plnením apod. je povinná ustanoviť jedného alebo viacerých bezpečnostných poradcov, ktorí mu budú

poskytovať v tejto oblasti odborné poradenstvo. Bezpečnostný poradca musí byť odborne spôsobilý. Podrobnosti o školení a skúške bezpečnostného poradcu ustanovuje vyhláška č. 241/2007 Z. z.³³⁾

I. 9. 3. Informačné a poradenské služby poskytované na komerčnom základe

Pokiaľ zamestnávateľ s prihliadnutím na veľkosť organizácie, počet zamestnancov, pracovné podmienky, rozsah, charakter a štruktúru pracovných ohrození a vyskytujúcich sa rizík nezamestnáva dostatok odborných pracovníkov je povinný zmluvne dohodnúť vykonávanie BTS a PZS dodávateľským spôsobom a to so subjektami, ktoré majú na výkon týchto služieb oprávnenie.

BTS môže dodávateľským spôsobom ako svoju podnikateľskú činnosť vykonávať právnická alebo fyzická osoba na základe oprávnenia vydaného NIP. PZS môže dodávateľským spôsobom vykonávať osoba na základe oprávnenia vydaného Úradom verejného zdravotníctva SR. Žiadateľ o vydanie oprávnenia musí preukázať, že na výkon BTS alebo PZS:

- má odborných zamestnancov, s ktorými má uzatvorený pracovný pomer,
- má vypracované pracovné postupy na vykonávanie jednotlivých odborných činností a primerané organizačné zabezpečenie na ich vykonávanie,
- má primerané pracovné priestory,
- je primerane prístrojovo a technicky vybavený,
- je nezávislý pri vykonávaní odborných činností vo vzťahu k zamestnávateľovi.

Fyzická osoba, ktorá je podnikateľom a nie je zamestnávateľom, je oprávnená osobne vykonávať BTS dodávateľským spôsobom bez tohto oprávnenia, ak je bezpečnostným technikom alebo autorizovaným bezpečnostným technikom.

Zoznam oprávnených subjektov na dodávateľský výkon BTS je zverejnený na internetovej stránke NIP a na výkon PZS na stránke Úradu verejného zdravotníctva SR.

---

33) vyhláška MDPT SR č. 241/2007 Z. z., ktorou sa ustanovujú podrobnosti o školení a skúške bezpečnostného poradcu, o činnosti skúšobných komisií a o vzore osvedčenia o odbornej spôsobilosti bezpečnostného poradcu

I. 9. 4. Informačné centrá

DISSO – Dokumentačné a informačné stredisko sociálnej ochrany

Stredisko bolo založené pod záštitou Programu EÚ Consensus a je zriadené na Inštitúte pre výskum práce a rodiny. Stredisko zhromažďuje, eviduje, uschováva a sprístupňuje domáce a zahraničné publikácie, periodiká, výskumné správy, štatistické dokumenty z oblasti sociálnej politiky, BOZP, pracovnej úrazovosti, sociálneho poistenia a ostatných oblastí sociálnej sféry. Poskytuje služby knižničné, informačné, dokumentačné, rešeršné, výpožičné a reprografické.

Centrum pre chemické látky a prípravky

Centrum informuje ministerstvo zdravotníctva, ministerstvo životného prostredia a ministerstvo hospodárstva, resp. i verejnosť o poznatkoch získaných z aktualizovaných údajov hodnotenia rizík chemických látok a biocídnych výrobkov. Zabezpečuje medzinárodnú výmenu informácií v predmetnej oblasti s príslušnými orgánmi členských štátov EÚ a Európskou komisiou.

Národné toxikologické informačné centrum

Centrum poskytuje v nepretržitej prevádzke informácie a konzultácie lekárom, iným zdravotníckym pracovníkom a laickej verejnosti pri akútnych intoxikáciách chemikáliami, priemyslovými prípravkami, rastlinami a živočíšnymi toxínmi.

I. 9. 5. Odborné periodiká

V súčasnom období sú v oblasti BOZP vydávané dve odborné periodiká.

Bezpečná práca

Dvojmesačník pre teóriu a prax bezpečnosti práce, vydávateľ: Anastázia Bezáková - A + Z

Bezpečnosť práce

Mesačník uverejňujúci najmä výklady nových predpisov, informácie z praxe a nové teoretické poznatky, vydávateľ: Ing. Miroslav Mračko

Pozn.: Časopis v I. polr. 2010 prestal byť vydávaný.

Dvojmesačník BOZP – otázky a odpovede

Poradca BOZP pre podnikateľov, zamestnávateľov a odborných pracovníkov, vydávateľ: Mária Lenková

I. 9. 6. Informačné systémy

Z hľadiska dostupnosti je jedným z najvýznamnejších zdrojov informácií o BOZP internet. Tieto informácie poskytujú informačné systémy nasledovných orgánov, inštitúcií a subjektov:

- Ministerstvo práce, sociálnych vecí a rodiny SR
- Národný inšpektorát práce
- Inštitút pre výskum práce a rodiny
- inšpektoráty práce
- Technická inšpekcia
- Ministerstvo zdravotníctva SR
- Úrad verejného zdravotníctva
- regionálne úrady verejného zdravotníctva
- Klinika pracovného lekárstva a toxikológie Bratislava
- Hlavný banský úrad
- Ministerstvo hospodárstva
- Konfederácia odborových zväzov SR
- Centrum pre chemické látky a prípravky
- Asociácia pre bezpečnosť a ochranu zdravia pri práci a ochranu pred požiarom
- Ústredný portál verejnej správy
- BE – soft, a. s., e – BTS
- BOZPO AGENCY
- e Noviny – servis

Pozn.: Informačné a poradenské služby poskytované Konfederáciou odborových zväzov sú uvedené v časti I. 6. 5.

I. 9. 7. Informácie o pracovných úrazoch, chorobách z povolania a rizikových prácach

Zhromažďovanie, uschovávanie a spracúvanie údajov o pracovných úrazoch, chorobách z povolania a rizikových prácach je zabezpečované orgánmi inšpekcie práce, orgánmi verejného zdravotníctva, ďalšími orgánmi dozoru pôsobiacimi v oblasti BOZP, Sociálnou poisťovňou, ako aj inštitúciami činnými v oblasti štatistiky.

I. 10. Výskum v prevencii negatívnych účinkov práce

I. 10. 1. Efektívnosť výskumu BOZP v SR

Skvalitňovanie starostlivosti o celkovú ochranu zdravia človeka v pracovnom procese v jeho interakcii s technickými prostriedkami práce v konkrétnych podmienkach pracovného prostredia je podmienkou efektívneho systému ochrany človeka v práci. Je prirodzené, že v tomto vzťahu sa neustále hľadajú nové racionálne prvky a nie je náhodné, že podiel vedy a využitie výsledkov vedeckého výskumu v prevencii negatívnych účinkov práce v celosvetovom meradle narastá. Úspešnosť tohto preventívneho pôsobenia si vyžaduje vychádzať z vecnej analýzy príčin vytvárajúcich nebezpečné väzby medzi ľudským faktorom a podmienkami práce a identifikovať komplex mechanizmov, ktoré spolurozhodujú pri vzniku týchto väzieb. Zabezpečenie optimálneho súladu zložiek systému práce preto nie je možné bez výskumného zázemia faktorov ovplyvňujúcich ochranu človeka v pracovnom procese.

V Slovenskej republike je inštitúciou profesionálne vykonávajúcou výskum BOZP najmä Inštitút pre výskum práce a rodiny pôsobiaci v jurisdikcii MPSVR SR. Popri tomto inštitúte je v SR v širšom ponímaní výskum BOZP vykonávaný 21 výskumnými ústavmi (vrátane štyroch ústavov Slovenskej akadémie vied), ôsmimi vysokými školami, troma úradmi verejného zdravotníctva a dvoma klinikami pracovného lekárstva a klinickej toxikológie. Tento výskum je zameraný na vybrané špecificky orientované oblasti bezpečnosti práce, bezpečnosti technických zariadení a technológií, resp. špecifické druhy ohrozenia, súvisiace s kmeňovou náplňou činnosti inštitúcie (výučba, inšpekcia, špeciálny odvetvový výskum – vývoj). Okrem tradičného ponímania výskumu sú tieto inštitúcie zamerané aj na skúšobníctvo, hodnotenie, certifikáciu, monitoring, diagnostiku a vykonávanie analýz.

Zvýšenie efektívnosti výskumu BOZP je jedným z programových opatrení Koncepcie BOZP v SR¹⁸⁾. V súlade s týmto dokumentom uložilo MPSVR SR Inštitútu pre výskum práce a rodiny vypracovať návrh na zvýšenie efektívnosti výskumu v SR³⁴⁾. V rámci tohto výskumného projektu IVPR najskôr vypracoval programové zámery výskumu BOZP v strednodobom výhľade, ktorými rámcovo vymedzil orientáciu jednotlivých oblastí tohto výskumu v časovom horizonte desiatich rokov. V kontexte efektívnosti výskumu inštitút v ďalšej časti projektu

---

34) Správa IVPR z riešenia výskumnej úlohy: Návrh na zvýšenie efektívnosti výskumu BOZP v SR

Č. ú. č. 1 Identifikácia súčasného výskumu a vypracovanie návrhu koncepcie výskumu BOZP v SR - r. 2008

Č. ú. č. 2 Návrh systému koordinácie výskumu BOZP v SR a transpozície výsledkov výskumu do praxe – r. 2009

aplikoval racionálne prvky vo všetkých etapách jeho prípravy, uskutočňovania a využívania výsledkov. Keďže obsahová štruktúra deklarovaných strednodobých zámerov a ich rozsah s prihliadnutím na disponibilné kapacity na výskum BOZP neumožňujú ich paralelné výskumné zabezpečenie, bolo preto nevyhnutné diferencovať zámery z hľadiska ich významu a potreby naliehavosti riešenia a stanoviť výskumné priority. Ďalej bolo potrebné vypracovať návrh na koordináciu výskumných a vývojových aktivít BOZP v rámci výskumnej základne SR a návrh na disemináciu výsledkov výskumu do spoločensko-ekonomickej praxe.

I. 10. 2. Štruktúra výskumných zámerov vyžadujúcich si prioritné riešenie

Diferencovanie zámerov bolo ovplyvnené

- integračnými tendenciami,
- diverzifikáciou podnikateľských aktivít,
- štruktúrou foriem práce a zamestnanosti,
- novovznikajúcimi rizikovými faktormi práce,
- potrebou zvyšovania ekonomickej zainteresovanosti na starostlivosti o BOZP,
- špecifickým postavením mikropodnikov, malých a stredných podnikateľských subjektov
- podpory integrácie riadenia BOZP do riadiacich systémov podnikov a. i.

S prihliadnutím na uvedené súvislosti za prioritné výskumné zámery možno považovať najmä:

Legislatívna úprava

Návrh úpravy zákona ustanovujúceho systém úrazového poistenia s cieľom

- uplatniť účinný ekonomicko-stimulačný aspekt úrazového poistenia s cieľom výrazne diferencovať odvody,
- úhrada časti nákladov spojených s preventívnym pôsobením v oblasti BOZP

Podpora výkonu štátnej inšpekcie BOZP

Flexibilnejšie formy práce inšpektorov najmä vo väzbe na

- existenciu menších podnikateľských subjektov,
- kratšiu dobu existencie jednotlivých subjektov kontroly,
- existenciu fiktívnych zamestnávateľov,
- nových foriem zamestnávania apod.

Koncepcie výkonu inšpekcie so zameraním na tzv. systémové prvky riadenia,

Riadiace aspekty BOZP

Účinné a ekonomicky prijateľné preventívne koncepcie pre malé a stredné podniky

Faktory pracovného prostredia

Zdokonaľovanie metód hodnotenia a úpravy pracovného prostredia so zameraním na fyzikálne škodliviny v oblastiach akustickej pohody a rádiologickej ochrany,

Pracovné podmienky

Požiadavky na vytváranie podmienok:

- pri atypických formách zamestnania a organizácie práce (flexibilné inovatívne metódy a formy práce, práca v domácych podmienkach, samostatná – individuálna práca, dočasná práca, samozamestnávanie, práca rodinných príslušníkov, práca na diaľku – dištančná práca, subcontracting ai.),
- pri integrácii špecifických skupín populácie do pracovného procesu (mladých začínajúcich pracovníkov, staršej populácie, ľudí so zdravotným obmedzením a s civilizačnými chorobami).

Psycho-sociálne aspekty BOZP

Zdokonaľovanie metód pre objektivizáciu psychickej záťaže a zvyšovanie spoľahlivosti ľudského činiteľa v oblastiach:

- práce zaťažujúce z hľadiska organizácie pracovného času, .
- identifikácia a zvládanie záťažových situácií - záťaž v kontexte veku a osobnosti

Riadenie rizikových činiteľov

Rozvíjajúce sa rizikové faktory:

- nové trendy v zamestnanosti, atypické formy zamestnávania
- vyvolané následkom demografického vývoja; osobitné kategórie pracovníkov nadmerne vystavené pracovným rizikám

Technické aspekty BOZP

- technická bezpečnosť zariadení a technológií, ktoré sú dôsledkom rozvoja nových konštrukčných, kompozitných, multifunkčných a inteligentných materiálov,

- aplikácia ukazovateľov spoľahlivosti technických systémov a zariadení v proces zvyšovania ich bezpečnosti.

Socio-ekonomické aspekty BOZP a motivácia

Využitie ekonomických zákonitostí a motivačných prvkov

- programy pre ekonomické a spoločenské stimulovanie zamestnávateľov i zamestnancov,
- ekonomické stimulovanie vhodného pre malé a stredné podniky

Výchova a vzdelávanie

Odporúčania na prehĺbenie výkonu inšpekcie práce v oblasti výchovy a vzdelávania BOZP v zamestnávateľských subjektoch a vzdelávania oprávnenými vzdelávacími subjektami

Informačné pôsobenie, osвета a komunikácia

- systémy efektívnej komunikácie s verejnosťou,
- program informačného, osvetovo-výchovného a motivačného pôsobenia na malé a stredné podniky s dôrazom na diferencovaný postup v etape tzv. „informačného nárazu“ a v etape „následného permanentného informačného pôsobenia“

Ergonomické aspekty BOZP

- prevencie muskuloskeletárnych ochorení (choroby z povolania s najvyššou incidenciou):
- ergonomické aspekty v kontexte zvyšujúceho sa veku ekonomicky činnnej populácie

Environmentálna bezpečnosť

Riziká vyvolané integrovanou pracovnou a environmentálnou expozíciou.

I. 10. 3. Systém koordinácie výskumných a vývojových aktivít

Cieľom koordinácie je

- zabezpečovať distribúciu požiadaviek a potrieb,
- ovplyvňovať tvorbu koncepčných zámerov výskumu,
- regulovať plánovanie,
- usmerňovať vykonávanie výskumu,

- prispievať k organizačnému zabezpečeniu spolupráce,
- prispievať k transpozícii výsledkov výskumu do praxe, príp. aj
- sledovať efektívnosť výskumu.

Výkonným orgánom koordinácie výskumu je „Koordinačná rada výskumu BOZP v SR“. Rada je zriadená pri Inštitúte pre výskum práce a rodiny, Hlavným poslaním rady je vytvárať odborné zázemie a tým prispieť k naplneniu úlohy MPSVR SR určenej zákonom o inšpekcii práce, podľa ktorej ministerstvo zabezpečuje a usmerňuje výskumnú činnosť v oblasti BOZP. Rada sa v súlade s jej poslaním v zásade zameriava na oblasti analyticko-koncepčné, informačné, monitorovacie, programové, usmerňovacie, metodické a koordinačné, vyhodnocovacie a poradenské.

V rade sú zastúpené príslušné ministerstvá, výskumná základňa, univerzity, štátne dozorné inštitúcie, Agentúra na podporu výskumu a vývoja, zástupcovia zamestnancov i zamestnávateľov a stavovská organizácia združujúca odborníkov na BOZP.

I. 10. 4. Diseminácia výsledkov do spoločensko-ekonomickej praxe

K zásadným otázkam efektívneho prenosu poznatkov generovaných výskumom patrí aj spôsob organizácie výskumnej práce v tejto oblasti. Pre racionalizáciu tohto prenosu je potrebné uplatniť tzv. integrovaný, resp. kolaboratívny prenos poznatkov. Tento je založený na spolupráci:

- realizátorov výskumu,
- jeho zadávateľov a
- širšou platformou odberateľov vo všetkých fázach realizácie projektu.

Spolupráca je aktuálna pri:

- profilovaní a štruktúrovaní základného výskumného zámeru,
- voľbe metodológie,
- uskutočňovaní (riešení) výskumných projektových úloh a
- pri ich vyhodnocovaní s prihliadnutím na cieľové potreby praxe.

Vychádza sa z predpokladu, že každý z uvedených aktérov má na realizácii výskumného projektu osobitný záujem.

Využitie výstupov je aktuálne najmä všetkými, ktorí akoukoľvek formou participujú na vytváraní predpokladov pre bezpečnú a zdraviu nezávadnú prácu. Sústavné využívanie je zrejmé najmä odborníkmi profesionálne pôsobiacimi v tejto oblasti:

- odborníci vykonávajúci bezpečnostno-technickú službu a pracovnú zdravotnú službu vo všetkých sférach výroby, prevádzky a služieb (profesionálne centrá preventívnych a ochranných služieb),
- profesionálne výchovno-vzdelávacie, poradenské a auditorské agentúry,
- odborníci na ochranu životného prostredia,
- odborníci na psychologické, pedagogické aspekty BOZP, na ekonomické ukazovatele BOZP,
- inšpektori štátnych odborných dozorov nad bezpečnosťou práce a technických zariadení,
- orgány spoločenskej kontroly,
- skúšobní a kontrolní technici bezpečnosti technických zariadení
- lektori vykonávajúci výchovu k BOZP v organizáciách,
- zástupcovia zamestnancov pre bezpečnosť a členovia komisií BOZP a ďalší.

Významné je tiež využívanie:

- v edukačnom procese k BOZP na všetkých typoch a stupňoch škôl aj pri príprave špecializovaných pedagógov a v rámci predškolskej výchovy,
- v osvetovo-výchovnom pôsobení, pri tvorbe inštruktážnych príručiek dobrej praxe BOZP a iných popularizačných,
- pri konštruovaní zariadení, príprave technológií a výrobkov a pri projektovaní stavieb,
- v legislatívnom procese

Výstupy sú adresované aj širokej komunite zamestnávateľov (vedúcich pracovníkov na všetkých stupňoch riadenia) pre procesy organizácie a riadenia BOZP.

Systém prenosu výsledkov ako nevyhnutný predpoklad ich využitia si vyžaduje

- determinovať vecnú štruktúru výstupov,
- špecifikovať ich formy,
- vymedziť potenciálnych užívateľov a
- navrhnuť optimálne cesty a spôsoby ich diseminácie.

K aktuálnym formám diseminácie patria najmä:

- zasielanie písomne vypracovaných výstupov príslušným ústredným štátnym orgánom, Národnému inšpektorátu práce, odborovým orgánom a zamestnávateľským, vybraným ústavom a vzdelávacím mimoškolským subjektom,
- zasielanie písomne vypracovaných výstupov legislatívnym a normotvorným akterom,
- uverejňovanie výstupov na internetovom portáli IVPR,
- distribúcia príručiek, návodov, postupov, odporúčaní ai. prostredníctvom inšpekcie práce, štátneho zdravotného dozoru, inšpektorov KOZ, na popularizačných akciách,
- distribúcia relevantných informácií v odborných periodikách, na vzdelávacích a popularizačných akciách a prostredníctvom informačných inštitúcií.

I. 11. Výchova a vzdelávanie ako nástroj prevencie

I. 11. 1. Riadenie výchovy a vzdelávania v SR

Výchovu a vzdelávanie v súlade so zákonom o inšpekcii práce⁶⁾ odborne usmerňuje Národný inšpektorát práce. Usmerňovanie sa uskutočňuje najmä prípravou legislatívnych podkladov, vydávaním príslušných oprávnení, uskutočňovaním dozoru nad výkonom vzdelávania a poskytovaním poradenstva. NIP ďalej vykonáva osvetovo-výchovné pôsobenie, organizuje kampane, vydáva príručky dobrej praxe a zabezpečuje propagáciu v médiách.

V súlade s Koncepciou štátnej politiky BOZP prijatou vládou SR v r. 2002 MPSVR SR iniciovalo riešenie výskumnej úlohy VVÚBP (IVPR): „Návrh systému (koncepcie) vzdelávania v oblasti BOZP“. Cieľom úlohy riešenej v r. 2003 – 2006 bolo navrhnúť efektívny systém vzdelávania a formovania postojov k bezpečnému správaniu a konaniu a k ochrane zdravia pri práci v rámci celoživotného vzdelávania od predškolskej výchovy detí až po vzdelávanie ekonomicky činných občanov. V rámci riešenia úlohy bol zhodnotený súčasný stav vzdelávania BOZP, zistené hlavné potreby a navrhnutý spôsob na ďalší kvalitatívny rozvoj vzdelávania.

Koncepcia BOZP¹⁸⁾ prijatá vládou SR v r. 2008 ukladá „zabezpečiť rozvoj školského systému výchovy a vzdelávania k BOZP a kvality výchovy a vzdelávania v predškolských zariadeniach, základných školách, stredných a vysokých školách, v ďalšom vzdelávaní a v príprave učiteľov na výchovu a vzdelávanie k BOZP.

I. 11. 2. Výchova a vzdelávanie v školách

Výchovu a vzdelávanie k BOZP v školskom systéme požaduje Dohovor MOP č. 155¹⁰⁾. V súčasnosti v SR upravuje túto oblasť zákon o BOZP⁵⁾, podľa ktorého problematika BOZP a prevencia rizík musia byť predmetom výučby na školách pripravujúcich žiakov a študentov na výkon povolania a ďalšieho vzdelávania dospelých vrátane rekvalifikácií.

V nadväznosti na Konceptiu štátnej politiky z r. 2002 bol vypracovaný akčný plán a vytvorený systém výchovy a vzdelávania k BOZP od predškolských zariadení, cez základné školy, stredné školy až po vysoké školy.

Bezpečné správanie sa stalo súčasťou programu výchovy detí v materských školách.

Učebné osnovy „Výchova žiakov k BOZP v základných školách“ schválilo Ministerstvo školstva SR s účinnosťou od 1. 9. 2002. Ide o základný pedagogický dokument, upravujúci problematiku BOZP prierezovo v jednotlivých vyučovacích predmetoch.

Pre gymnáziá boli pripravené učebné osnovy a manuál s názvom „Výchova a vzdelávanie k BOZP v príprave na povolanie v stredných školách“. Na stredných odborných školách, stredných odborných učilištiach a združených stredných školách je BOZP zakomponovaná do základných pedagogických dokumentov a to v teoretickej i praktickej zložke vzdelávania, v rozsahu, aký si príslušný študijný alebo učebný odbor vyžaduje.

Oblasť BOZP na vysokých školách a univerzitách je predmetom študijných programov alebo je ich súčasťou.

Vysoké školy a univerzity, ktoré v súčasnosti majú oblasť BOZP zaradenú v príprave na povolanie:

Slovenská technická univerzita v Bratislave

Materiálovo-technologická fakulta so sídlom v Trnave

- Bezpečnosť a ochrana zdravia pri práci – bakalárske štúdium
- Environmentálne a bezpečnostné inžinierstvo – inžinierske štúdium
- Bezpečnosť a ochrana zdravia pri práci – doktorantské štúdium

BOZP je tiež zaradená v inžinierskom štúdiu „Inžinierstvo životného prostredia“ a bakalárskom štúdiu „Priemyselná ekológia“.

Na *Fakulte elektrotechniky a informatiky* sa BOZP vyučuje v dvoch povinných predmetoch a jednom voliteľnom predmete: Bezpečnosť elektrických zariadení. Ostatné fakulty majú vybrané časti BOZP včlenené do programu podľa zamerania štúdia.

Technická univerzita Košice

Strojnícka fakulta

- Bezpečnosť a ochrana zdravia pri práci – bakalárske štúdium
- Bezpečnosť technických systémov - inžinierske štúdium
- Bezpečnosť technických systémov a bezpečnosť práce – doktorantské štúdium

Fakulta baníctva, ekológie, riadenia a geotechnológií

- Záchranárska, požiarna a bezpečnostná technika - bakalárske štúdium

Fakulta výrobných technológií so sídlom v Prešove

- Integrované manažérske systémy - bakalárske štúdium

TU Košice konštituovala program vzdelávania odborníkov v oblasti BOZP „Manažment rizika“ určený pre bezpečnostných technikov, inšpektorov práce, odborových inšpektorov apod.

Univerzita Konštantína Filozofa v Nitre

Pedagogická fakulta

- Bezpečnosť a ochrana zdravia pri práci – bakalárske štúdium

Fakulta sociálnych vied a zdravotníctva

- Zdravotnícke záchranárstvo - bakalárske štúdium

Univerzita Komenského v Bratislave

Lekárske fakulty sa zameriavajú na oblasť zdravia pri práci a to v predmetoch „hygiena“ a „pracovné lekárstvo“.

Preventívne pracovné lekárstvo a toxikológia, klinické pracovné lekárstvo a klinická toxikológia, pracovné lekárstvo a služby zdravia pri práci sú špecializačnými odbormi v rámci postgraduálneho vzdelávania. Hygiena pracovných podmienok a vyšetrovacie metódy v preventívnom pracovnom lekárstve a toxikológii sú špecializačnými odbormi pre VŠ štúdium II. stupňa so spôsobilosťou na výkon práce v zdravotníctve.

Študijný program „Verejné zdravotníctvo“, ktorý pripravuje odborníkov v zdravotníckom manažmente, štátnom zdravotnom dozore, hygienickej službe apod. možno absolvovať na I. a II.

stupni na Lekárskej fakulte UK v Bratislave, Slovenskej zdravotníckej univerzite v Bratislave, Univerzite P. J. Šafárika v Košiciach a na Trnavskej univerzite.

Zo strany NIP sa uskutočňujú aktivity zamerané na oboznamovanie frekventantov stredných škôl a učilíšť s problematikou BOZP a pracovnoprávných vzťahov s ohľadom na ich aplikáciu v praxi. Tieto aktivity majú pozitívnu odozvu.

I. 11. 3. Výchova a vzdelávanie v zamestnávateľských subjektoch

Zamestnávateľ je v súlade so zákonom o BOZP⁵⁾ povinný zabezpečiť aby BOZP a prevencia rizík boli súčasťou vzdelávania a odbornej výchovy všetkých zamestnancov. Táto povinnosť tiež vyplýva aj zo Zákonníka práce a je jedným z opatrení na uplatňovanie všeobecných zásad prevencie v oblasti BOZP. Zamestnávateľ je povinný pravidelne, zrozumiteľne a preukázateľne oboznamovať zamestnanca

- s právnymi a ostatnými predpismi na zaistenie BOZP pri práci, so zásadami bezpečnej práce a ochrany zdravia pri práci, zásadami bezpečného správania sa na pracovisku a s bezpečnými pracovnými postupmi a overovať ich znalosť,
- s vyskytujúcimi sa a predvídateľnými nebezpečenstvami, ich účinkami na zdravie a s ochranou pred nimi,
- so zákazom vstupovať do priestoru, zdržiavať sa v priestore a vykonávať činnosti, ktoré by mohli život alebo zdravie zamestnanca ohroziť,
- so zoznamom prác a pracovísk zakázaných mladistvým a tehotným ženám, matkám do deviateho mesiaca po pôrode a dojčiacim ženám.

S uvedenými skutočnosťami je zamestnávateľ povinný oboznamovať pri prijatí zamestnanca do zamestnania, pri preložení na iné pracovisko, prevedení na inú prácu, pri zavedení novej technológie, nového pracovného postupu alebo nového pracovného prostriedku. Pravidelnosť a obsah oboznamovania musia byť prispôbené charakteru práce vykonávanej zamestnancom, pracovisku a iným okolnostiam, pričom sa musí vykonávať najmenej raz za dva roky.

Zamestnanci sú povinní na oboznamovanie a inom vzdelávaní organizovanom zamestnávateľom sa zúčastňovať.

Zamestnávateľ plní vzdelávacie povinnosti buď vlastnými zamestnancami alebo dodávateľsky a to subjektami podnikajúcimi v uvedenej oblasti na základe oprávnenia vydaného NIP. Vzdelávanie odborníkov rozličných profesií, u ktorých v oblasti BOZP sú predpismi stanovené

kvalifikačné požiadavky (obsluha vyhradených technických zariadení, práca vo výškach apod.) môže vykonávať osoba oprávnená na vzdelávanie v oblasti BOZP.

I. 11. 4. Výkon štátnej inšpekcie oblasti vzdelávania BOZP

Subjekty môžu organizovať a vykonávať vzdelávanie pre inú fyzickú alebo právnickú osobu len na základe oprávnenia vydaného NIP alebo iným príslušným orgánom dozoru. Zákon o BOZP⁵⁾ stanovuje druhy oprávnení a činnosti, na ktoré sa tieto oprávnenia vzťahujú. Tieto oprávnenia sa nevyžadujú pre stredné a vysoké školy, ktoré pripravujú žiakov a študentov na výkon povolania. Vzdelávanie bezpečnostných technikov môžu tieto školy vykonávať v prípade, že obsah a rozsah študijného zamerania BOZP vymedzia po dohode s NIP.

V súlade so zákonom o inšpekcii práce⁶⁾ inšpekcia preveruje dodržiavanie rozsahu a podmienok vydaných oprávnení na výchovu v oblasti BOZP. V prípade zistených závažných a opakujúcich sa nedostatkov alebo porušovaných právnych predpisov pri vykonávaní výchovy a vzdelávania môže inšpekcia oprávnenie odobrať.

I. 11. 5. Vzdelávanie v pôsobnosti MZ SR, HBÚ a ostatných orgánov

Ministerstvo zdravotníctva SR

Ministerstvo určuje smery vzdelávania v oblasti ochrany, podpory a rozvoja verejného zdravia. Zákon⁷⁾ ustanovuje, na vykonávanie ktorých činností je potrebné osvedčenie o odbornej spôsobilosti a aké sú požiadavky na odbornú spôsobilosť. Overovanie odbornej spôsobilosti a vydávanie príslušných osvedčení vykonávajú ÚVZ SR a v rozsahu svojej špecializácie aj RÚVZ.

Odborné činnosti pri plnení úloh orgánov verejného zdravotníctva môžu vykonávať len osoby so spôsobilosťou podľa osobitného predpisu.

Hlavný banský úrad

Podľa banského zákona³⁵⁾ právnická alebo fyzická osoba môže vykonávať poradenstvo, výchovu a vzdelávanie v oblasti BOZP pri činnostiach upravených týmto zákonom ako podnikateľskú činnosť len na základe oprávnenia vydaného Hlavným banským úradom.

---

35) Zákon SNR č. 51/1988 Zb. o banskej činnosti, výbušninách a o štátnej banskej správe

Ostatné dozorné orgány

Orgány pôsobiace v rezortoch MO SR, MV SR a na úseku ZVJS SR, Železničnej polície a v colnej správe usmerňujú výchovu k BOZP v rámci svojej pôsobnosti.

V rezorte MO SR hlavní inšpektori zabezpečujú výchovu a vzdelávanie inšpektorov práce a inšpektorov technických zariadení, overujú ich odbornú spôsobilosť a vydávajú o tom osvedčenie. Na vykonávanie vzdelávania obslúh technických zariadení vydávajú inšpekčné orgány oprávnenie právnickým a fyzickým osobám, ktoré o to požiadali, a to na základe overenia odbornej spôsobilosti. Platnosť oprávnenia je obmedzená len na rezort obrany.

V rezorte MV SR je súčasťou činnosti orgánov dozoru overovanie odbornej spôsobilosti a vydávanie oprávnení a osvedčení na činnosti súvisiace s vyhradenými technickými zariadeniami.

Konfederácia odborových zväzov SR

Vzdelávanie inšpektorov bezpečnosti práce odborových zväzov zabezpečuje KOZ SR. Vzdelávanie BOZP vykonávané odborovými zväzmi je orientované spravidla na funkcionárov základných odborových organizácií patriacich do pôsobnosti príslušného zväzu a zástupcov zamestnancov pre BOZP. Na regionálnej úrovni sa ťažisko vzdelávania sústreďuje na základné organizácie. Realizáciu vzdelávacích aktivít zabezpečuje centrálné vzdelávacie zaradenie KOZ SR – Inštitút vzdelávania odborov v Sládkovičove.

I. 12. Osvetovo-výchovné pôsobenie

Systematické osvetovo-výchovné pôsobenie prispieva u občanov k pozitívnemu ovplyvňovaniu verejnej mienky a formovaniu žiadúcich postojov k BOZP a vytvára u nich kladný vzťah k bezpečnému konaniu a správaniu a k ochrane vlastného života a zdravia, ako aj života a zdravia iných osôb.

I. 12. 1. Osvetovo-výchovné pôsobenie orgánov inšpekcie práce

Inšpekcia práce popri výkone bezplatného poradenstva uskutočňuje viaceré popularizačné aktivity:

- NIP je každoročne spoluorganizátorom medzinárodnej konferencie „Aktuálne otázky bezpečnosti práce“ určenej najmä odbornej verejnosti,
- účasť NIP a krajských inšpektorátov práce na odborných výstavách (ELP SYS, UNIPRO-TECH ai.), kde sú záujemcom poskytované odborné informácie,
- v rámci „týždňa otvorených dverí“ organizovaného ako súčasť Európskeho týždňa BOZP poskytovanie propagačných materiálov, rád a informácií,
- organizovanie seminárov „Iniciatíva za zdravé pracoviská“ s príspevom Európskej agentúry pre BOZP, na ktorých NIP prezentuje novú legislatívu, aktuálne problémy BOZP, podmienky získania ocenení za dobrú prax, pravidlá súťaže „Bezpečný podnik“ a i.
- semináre pre študentov vysokých škôl so zameraním na problematiku BOZP a činnosť inšpekcie práce,
- pracovníci inšpekcie práce svojou aktívnou odbornou účasťou podporujú vzdelávacie aktivity určené pre odborných pracovníkov BOZP a bezpečnosti technických zariadení a prispievajú k zvyšovaniu ich úrovne,

Na popularizácii BOZP sa významnou mierou podieľali kampane a súťaže organizované z iniciatívy Výboru vrchných predstaviteľov inšpekcie práce (SLIC), resp. v spolupráci s Európskou agentúrou BOZP napr.:

- kampaň „Bezpečný štart“ – venovaná mladým ľuďom s cieľom zaistiť im bezpečný štart do pracovného života,
- kampaň „Inšpekcia práce a azbestom“, pripravená bola praktická príručka osvedčených postupov na minimalizáciu rizík pri práci s azbestom, určená zamestnávateľom, zamestnancom a inšpekcii práce,
- kampaň „Obmedzte hluk“,
- súťaž „Mladý európsky filmár roka“ a „Mladý slovenský filmár roka“. Cieľom bolo očami mladých ľudí zachytiť vo filmovej podobe možné ohrozenia a riziká, ktorým sú ľudia pri práci vystavení
- kampaň venovaná ochoreniam a poškodeniam podporno-pohybovej sústavy,
- motivačná kampaň na podporu zavádzania systému riadenia BOZP v podnikoch

Propagačná činnosť sa uskutočňuje prostredníctvom viacerých oznamovacích médií a tlačových agentúr TASR a SITA. Všetky kampane a aktivity NIP a Národného kontaktného miesta Európskej agentúry sú propagované v médiách.

Prostredníctvom médií sústava NIP reaguje na aktuálne témy ako napr. nová legislatíva, pracovné úrazy a pod.

Uskutočňujú sa tlačové konferencie organizované NIP, resp. krajskými inšpektorátmi práce.

Významnú úlohu v ovplyvňovaní verejnej mienky zohráva aj publikačná činnosť v odbornom časopise „Bezpečná práca“. Sú v ňom pravidelne zverejňované komentáre k novým bezpečnostným predpisom, informácie o kampaniach, seminároch a konferenciách apod. Verejnosť je oboznamovaná s aktuálnym stavom úrazovosti, výsledkami vykonávaných inšpekcí apod. v populárnych periodikách ako Hospodárske noviny, Národná obroda, Pravda ai. Tieto aktivity prispievajú významnou mierou k zvyšovaniu povedomia zamestnávateľov, zamestnancov i ostatnej verejnosti.

Propagácia BOZP sa orgánmi inšpekcie práce priebežne uskutočňuje vydávaním inštruktážnych a výchovných materiálov prostredníctvom súboru publikácií „Pravidlá dobrej praxe“ a informačných listoviek. Pravidlá sú praktickým návodom ako uskutočniť riešenia, ktoré spĺňajú záväzné požiadavky BOZP. Tematicky sú orientované na aktuálnu problematiku BOZP napr.: manipulácia s bremenami, zásady poskytovania osobných ochranných pracovných prostriedkov, zamestnávanie mladistvých, zásady BOZP s nebezpečnými chemickými látkami ai.

MPSVR SR vydalo informačnú publikáciu „Bezpečnosť a ochrana zdravia pri práci v nových právnych predpisoch“, ktorá charakterizovala požiadavky právnej úpravy harmonizovanej s právom EÚ. Publikácia bola distribuovaná malým a stredne veľkým podnikateľom a ostatným zamestnávateľom.

Zamestnanci sústavy NIP boli spoluautormi príručky pod názvom „Rodová rovnosť na pracovisku“ vydané v rámci Iniciatívy Spoločenstva EQUAL „Pracovné podmienky ako determinanty rodovej nerovnosti práce“.

Ďalšími propagačnými materiálmi editovanými NIP sú informačné letáky napr.: „Bezpečne na ceste“, „Chceš pracovať načierno?“, „Nebezpečné látky – opatrne“ ai. a tzv. „Facts“ – materiály Európskej agentúry pre BOZP v Bilbau, ktoré sú preložené do slovenčiny a distribuované prostredníctvom inšpekcie práce.

1. 12. 2. Osvetovo-výchovné pôsobenie orgánov verejného zdravotníctva

Orgány verejného zdravotníctva osvetovo-výchovne pôsobia prostredníctvom poradní zdravia, šírením informácií v tlači a elektronických médiách. ÚVZ SR a vybrané RÚVZ

poriadajú alebo spoluorganizujú odborné podujatia s problematikou ochrany zdravia pri práci, a to:

- Nosálov deň pracovného lekárstva,
- Kongres pracovného lekárstva s medzinárodnou účasťou,
- Košické dni pracovného lekárstva,
- Martinské dni pracovného lekárstva,
- konferencia „Životné podmienky a zdravie“
- Dni zdravotnej výchovy I. Stodolu.

I. 12. 3. Ďalšie osvetovo-výchovné aktivity

Materiálovo-technologická fakulta so sídlom v Trnave poriada každoročne v spolupráci so Slovenskou poisťovňou medzinárodnú vedeckú konferenciu „Integrovaná bezpečnosť“.

Konfederácia odborových zväzov SR sa podieľa na organizovaní „týždňov BOZP“. Na ovplyvňovanie svojich členov v prospech BOZP využíva priestor na internetovej stránke KOZ SR a mesačník „Informačný spravodaj KOZ SR“. Pravidelne vydáva praktickú publikáciu „Pomoc zástupcom zamestnancov“.

Inštitút pre výskum práce a rodiny prostredníctvom „dňa otvorených dverí“ organizovaného v rámci „Týždňa vedy a techniky na Slovensku“ propaguje nové trendy v oblasti BOZP, poskytuje informácie, rady a odpovedá záujemcom na ich otázky.

V bulletine „Rodina a práca“ popularizuje aktuálne výsledky výskumu BOZP vykonávaného inštitútom. K prehĺbovaniu postojov verejnosti k ochrane zdravia a k vytváraniu psychickej, fyzickej a sociálnej pohody prispieva inštitút aj vystúpeniami svojich zamestnancov v prostriedkoch masovej komunikácie.

Slovenská obchodná a priemyselná komora organizuje odborné semináre na celoštátnej a regionálnej úrovni. Na rozvoji právneho vedomia sa podieľa individuálnym a kolektívnym poradenstvom, odbornými článkami v časopise „Spravodaj SOPK“ a informáciami na internetovej stránke SOPK.

I. 13. Prevencia v činnosti špecializovaných inštitúcií

Inštitút pre výskum práce a rodiny

Štátna príspevková organizácia pôsobiaca v jurisdikcii MPSVR SR.. Hlavnou náplňou činnosti IVPR je aplikovaný sociálny výskum v oblasti sociálnej a rodinnej politiky, politiky trhu práce a zamestnanosti, zamestnaneckých vzťahov a bezpečnosti a ochrany zdravia pri práci. Okrem výskumnej činnosti (uvedené v časti I.10.) vykonáva činnosť vedecko-organizačnú a informačnú (uvedené v časti I. 9. 4.) a osvetovo-výchovnú činnosť (uvedené v časti I. 12. 3.),

Centrum pre chemické látky a prípravky

Orgán štátnej správy s postavením národného orgánu Slovenskej republiky na úseku uvádzania chemických látok, chemických prípravkov a detergentov na trh, na úseku oznamovania nových chemických látok, klasifikácie, evidencie a inventarizácie chemických látok ako aj hodnotenia rizík pri ich používaní v rámci uvádzania na trh (informačné činnosti centra sú uvedené v časti I. 9. 4.).

Národné toxikologické informačné centrum

Zriadené pri Fakultnej nemocnici s poliklinikou (informačné činnosti centra sú uvedené v časti I. 9. 4.).

Národné referenčné centrá

Špecializované pracoviská Úradu verejného zdravotníctva SR alebo regionálnych úradov verejného zdravotníctva na riešenie úloh verejného zdravotníctva. Národné referenčné centrum:

- zabezpečuje špecializovanú nadstavbovú i finálnu laboratórnu diagnostiku a overovanie laboratórnych výsledkov,
- stanovuje referenčné metódy a štandardy,
- vykonáva expertízu, metodickú a publikačnú činnosť,
- zabezpečuje epidemiologický dohľad,
- uschováva vzorky biologického alebo iného materiálu,
- spolupracuje s príslušnými inštitúciami EÚ a so Svetovou zdravotníckou organizáciou,
- zabezpečuje zaškolenie o nových laboratórnych metodikách.

Technická inšpekcia, a.s.

Technicko-expertízna inštitúcia oprávnená overovať plnenie požiadaviek predpisov na zaistenie bezpečnosti technických zariadení. V súlade so zákonom o BOZP⁵⁾ vykonáva:

- overovanie odbornej spôsobilosti zamestnávateľa na odborné prehliadky a skúšky a opravy vyhradeného technického zariadenia, na plnenie tlakovej nádoby na dopravu plynov, vrátane plnenia nádrží motorového vozidla plynom a vydávanie oprávnení,
- vykonávanie prehliadky, riadenie a vyhodnocovanie alebo vykonávanie úradnej skúšky na vyhradených technických zariadeniach,
- overovanie odborných vedomostí fyzickej osoby na vykonávanie skúšky, odborných prehliadok a odborných skúšok, opráv a obsluhy vyhradeného technického a vydávanie osvedčenia alebo preukazu na tieto činnosti,
- posudzovanie, či technické zariadenia, materiál, projektová dokumentácia s technickým zariadením a jej zmeny, dokumentácia technických zariadení a technológií spĺňajú požiadavky BOZP a vydávanie odborného stanoviska.

Technická inšpekcia (ďalej len „TI“) je notifikovanou osobou na posudzovanie zhody podľa zákona o posudzovaní zhody¹⁴⁾. Je držiteľom osvedčenia o akreditácii na vykonávanie inšpekčnej činnosti. Na vykonávanie certifikačnej činnosti má osvedčenie o akreditácii na certifikáciu strojov a technických zariadení, certifikáciu systémov manažérstva a certifikáciu osôb.

Slovenská asociácia pre bezpečnosť a ochranu zdravia pri práci a ochranu pred požiarmi

Dobrovoľná, nezisková, nezávislá, nepolitická odborná organizácia, ktorej záujmovou oblasťou je BOZP, bezpečnosť technických zariadení, manažérske systémy riadenia BOZP a OPP, hygiena práce, pracovné prostredie, pracovné podmienky, pracovné vzťahy, psychosociálne faktory práce, sociálna ochrana zamestnancov, ochrana pred požiarmi, dopady negatívnych účinkov práce na spoločnosť a životné prostredie, ochrana práce s ohľadom na všetky aspekty súvisiace s prácou. Poslaním Asociácie je:

- združovať odborníkov a ostatné fyzické a právnické osoby a organizácie zaoberajúce sa záujmovou oblasťou Asociácie, byť reprezentatívnou a stavovskou organizáciou odborností v tejto oblasti,
- presadzovať spoločné záujmy a potreby jej členov zamerané na zvyšovanie úrovne BOZP a OPP, zabezpečovať vzájomnú podporu pri riešení úloh súvisiacich s ochranou práce,

- rozvíjať spoločenské povedomie, pozitívne postoje a motiváciu k BOZP a OPP, podporovať spoločenské docenenie významu BOZP a OPP,
- prispieť k celkovému pozdvihnutiu úrovne BOZP a OPP a zvyšovaniu kultúry práce a ku kvalite pracovného života občanov SR,
- podporovať realizáciu koncepcie štátnej politiky BOZP a OPP

Cech motorových vozíkov

Združuje odborné osoby pôsobiace v oblasti

- projektovania, konštruovania, výroby, skúšania (skladovacích zariadení, techniky a technológií motorových vozíkov a prídavných zariadení) a prevádzky,
- školenia, skúšok, praktického zacvičenia a preskúšania (inštruktorov, obslúh motorových vozíkov, užívateľov motorových vozíkov, ich závozníkov a skladových robotníkov),
- kontroly nad prevádzkou motorových vozíkov, nad ich technickým stavom a stavom skladovacích zariadení.

Cech najmä:

- metodicky riadi a usmerňuje činnosť školiacich stredísk, inštruktorov pôsobiacich v oblasti výchovy a vzdelávania,
- metodicky usmerňuje výchovu a vzdelávanie obslúh motorových vozíkov,
- vydáva osvedčenia a preukazy inštruktorov vzdelávania obslúh motorových vozíkov,
- vedie evidenciu osvedčení a preukazov,
- uchováva podkladovú dokumentáciu k vydaným osvedčeniam a preukazom,
- uchováva podkladovú dokumentáciu zrušených školiacich stredísk v oblasti vzdelávania obslúh motorových vozíkov,

Slovenská obchodná a priemyselná komora

(vykonáva propagačné a osvetové aktivity uvedené v časti I. 12. 3.)

I. 14. Podporné mechanizmy prevencie

Na podporu zavádzania efektívneho systému riadenia ochrany práce a neustáleho zvyšovania úrovne BOZP v zamestnávateľských subjektoch bola v roku 2005 vyhlásená motivačná kampaň „Bezpečný podnik“. Účastníkom kampane sa môže stať ktorýkoľvek zamestnávateľský subjekt nezávisle od jeho veľkosti, formy vlastníctva a druhu ekonomickej činnosti, resp. v osobitných prípadoch aj jeho organizačná zložka so stálym sídlom v SR.

Podmienkou účasti v kampani je najmä zámer zamestnávateľského subjektu zaviesť progresívny systém riadenia BOZP odporúčaný metodickými materiálmi NIP. Po splnení stanovených podmienok a po ich preverení akreditovaným subjektom udeľuje MPSVR SR certifikát „Bezpečný podnik“. Pre udelenie a udržanie si tohto osvedčenia je okrem zavedenia systému riadenia BOZP aj nízka úrazovosť, dobrá úroveň starostlivosti o BOZP, úroveň sociálnej starostlivosti a zodpovedajúca celková kultúra práce.

Motivačná kampaň „Bezpečný podnik“ vytvára optimálne možnosti pre ovplyvňovanie pozitívneho prístupu zamestnávateľov k BOZP.

Národné kontaktné miesto SR pre spoluprácu SR s Európskou agentúrou pre BOZP organizovalo európsku kampaň pod názvom „Iniciatíva za zdravé pracovisko“, pomáhajúcu podnikom a ostatným zamestnávateľom získať významné aktuálne informácie potrebné pre skvalitnenie systému starostlivosti o BOZP.

II. Prevencia profesionálneho poškodenia zdravia vo vybraných krajinách Európskej únie

II. 1. Francúzsko

Prevencia pracovných úrazov a chorôb z povolania vo Francúzsku predstavuje duálny systém tvorený orgánmi štátnej správy na jednej strane a sociálnym poistením na strane druhej (riadeným sociálnymi partnermi). Ministerstvo práce zodpovedá za štátnu politiku v tejto oblasti. Orgány sociálneho zabezpečenia určujú opatrenia a prostriedky na podporu prevencie vo firmách spadajúcich pod rámec všeobecného systému sociálneho zabezpečenia..

Inštitúcie preventívneho pôsobenia na štátnej úrovni

Riadenie prevencie v oblasti BOZP je v zodpovednosti Ministerstva práce a sociálneho zabezpečenia.

Ministerstvo práce, konkrétne odbor pracovných vzťahov (DRT - *Direction des relations du Travail*), vytvára a riadi národnú verejnú politiku prevencie na pracovisku tiež plánuje, pripravuje, vyvíja a implementuje predpisy v tejto oblasti.

Ako poradný orgán pomáha ministerstvu práce **Vyššia rada pre prevenciu pracovných rizík** (CSPRP - *Conseil supérieur de la prevention des risques professionnels*). Združuje zástupcov štátnych orgánov, zamestnancov a zamestnávateľov a odborníkov BOZP. CSPRP môže navrhovať opatrenia prevencie uplatňované na pracoviskách. Plní poradnú (konzultačnú) funkciu pri príprave návrhov a vyhodnotení účinnosti nariadení týkajúce sa prevencie rizík na pracovisku.

Výkonnými zložkami (predĺženými rukami) DRT sú **Regionálne a odvetvové riaditeľstvá práce, zamestnanosti a odborného vzdelávania** (DRTEFPs – *Directions régionales du Travail, de l'Emploi et de la Formation professionnelle* and DDTEFPs - *Directions départementales du Travail, de l'Emploi et de la Formation professionnelle*) a tiež orgány **Inšpekcie hygieny práce**. Francúzsky zákonník práce uvádza, že regionálna inšpekcia hygieny práce „musí permanentne pôsobiť v oblasti na ochranu telesného a duševného zdravia zamestnancov na pracoviskách a prispievať k monitorovaniu v oblasti zdravia v prospech pracovníkov“.

Kontroly, iné dozorné činnosti, ako aj informačné a poradenské aktivity, v oblasti

presadzovania právnych predpisov a opatrení týkajúcich sa pracovných podmienok, bezpečnosti a ochrany zdravia pri práci, sú prevažne vykonávané **Inšpekciou práce**.

Úloha **Správy sociálneho zabezpečenia** (DSS - *Direction de la Sécurité sociale*) je stanoviť systém pravidiel a podmienok kompenzácie pre zamestnancov v prípade pracovného úrazu a choroby z povolania. DSS spolupracuje s ministerstvom práce na vypracúvaní politiky prevencie v oblasti BOZP. DSS je podporovaná na celoštátnej úrovni **Národným fondom zdravotného poistenia zamestnancov** (CNAMTS - *Caisse nationale de l'assurance maladie des travailleurs salariés*) a stanovuje prostriedky a opatrenia na podporu prevencie v oblasti BOZP vo firmách v súlade so všeobecným systémom sociálneho zabezpečenia. Pokiaľ ide o riadenie prevencie, kompetencie CNAMTS sú delegované na **Komisiu pracovných úrazov a chorôb z povolania** (CATMP – *Commission des accidents du travail et des maladies professionnelles*), zloženú zo zástupcov zamestnancov a zamestnávateľov.

Národné technické výbory (CTNs - *Comités techniques nationaux*), zoskupené podľa povolania alebo skupiny povolání, svojou činnosťou podporujú CATMP v jej poslaní. Najmä vypracúvajú štúdie výskytu rizík špecifických pre oblasť činnosti výboru a tvoria návrhy technických odporúčaní pre jednotlivé ekonomické sektory. Pozostávajú zo zástupcov zamestnancov a zamestnávateľov,

Pokiaľ ministerstvo práce a jeho odbory konajú predovšetkým prostredníctvom nariadení, CNAMTS sa orientuje na akcie zamerané na praktické odporúčania, finančné stimuly, dohľad, technickú pomoc a poradenstvo, na realizovanie vhodných preventívnych opatrení pre firmy alebo na podporu vzdelávania a informovanosti o BOZP.

Šestnásť **Regionálnych zdravotných poisťovní** (CRAMs - *Caisses régionales d'assurance maladie*) a štyri **Všeobecné fondy sociálneho zabezpečenia** (CGSSes - *Caisses générales de Sécurité sociale*) nadväzujú na CNAMTS a prispôbujú pokyny CNAMTS regionálnej realite. Inšpektori (agenti) CRAM a CGSS okrem dohľadu podporujú a vedú firmy k prijímaniu opatrení, ktoré je potrebné vykonať na predchádzanie pracovných úrazov a chorôb z povolania.

Obdobným spôsobom CTNs svojou činnosťou podporujú CATMP a regionálne technické výbory (CTR - *Comités techniques régionaux*), zoskupené podľa profesie alebo skupiny profesií a podporujú CRAMs a CGSSes v systémoch prevencie v oblasti BOZP.

Národný inštitút pre bezpečnostný výskum (INRS - *Institut national de recherche et de sécurité*) Vykonáva výskum v oblastiach: riadenie aktuálnych pracovných rizík, prevencia pracovných úrazov a chorôb z povolania (analýzy vzniku nehodových multifaktorov), bezpečnosť

pracovísk, identifikácia determinantov pracovného prostredia, tvorba nových metód zvyšovania efektívnosti BOZP ai. Inštitút pôsobí v súlade s zámermi systému sociálneho zabezpečenia a v súlade so smernicami stanovenými CNAMTS. Poskytuje tiež technickú pomoc, vypracúva štúdie, vykonáva analýzy, vzdelávanie, dokumentárnu a informačnú pomoc pre účely prevencie v oblasti BOZP (periodiká, plagáty, brožúry, audiovizuálne materiály, webové stránky).

Iné organizácie prispievajúce k prevencii BOZP:

Národná agentúra pre zlepšenie pracovných podmienok (ANACT - *Agence pour l'amélioration des conditions de travail*) patrí do systému ministerstva práce. Jej poslaním je prispievať k rozvoju výskumu zameraného na zlepšenie pracovných podmienok, zberu a šíreniu informácií v tejto oblasti a pomáhať organizáciám hodnotiť, riadiť a eliminovať riziká.

Organizácia pre prevenciu rizík pri práci pre pozemné a inžinierske stavebníctvo (OPPBTP - *Organisme professionnel de prévention du bâtiment et des travaux publics*) patrí do systému ministerstva práce. Prispieva k prevencii v oblasti BOZP v stavebných firmách.

Eurogip verejné záujmové združenie vytvorené CNAMTS a INRS, dopĺňa systém prevencie v oblasti BOZP tým že vyvíja a podporuje aktivity na európskej úrovni, najmä v oblasti štandardizácie.

Sociálni partneri sú neoddeliteľnou súčasťou systému prevencie. Sociálni partneri pomáhajú štátnym orgánom prostredníctvom Vyššej rady pre prevenciu pracovných rizík (CSPRP). Riadia sektor pracovných úrazov a chorôb z povolania prostredníctvom Komisie pracovných úrazov a chorôb z povolania (CATMP) a ustanovujú predstavenstvo INRS.

Odborníci BOZP pôsobiaci u zamestnávateľov, profesijných zväzov, predstaviteľov zamestnaneckých inštitúcií sa podieľajú na vypracovávaní návrhov pravidiel a opatrení. Participujú vo Vyššej rade pre prevenciu pracovných rizík (CSPRP), Národných technických výboroch (CTNs) a regionálnych technických výboroch (CTR).

Prínos k prevencii v oblasti BOZP majú aj nasledujúce vedecko-technické organizácie:

Národný inštitút zdravia a lekárskeho výskumu (INESRM) – vykonáva výskum BOZP v kontexte výskumu aspektov verejného zdravia a výskumu tzv. „zdravých technológií“.

Ústav radiačnej ochrany a nukleárnej medicíny (IRSN - *Institut de radioprotection et de sûreté nucléaire*) je verejná inštitúcia priemyselnej a obchodnej povahy patriaca pod spoločnú právomoc ministerstiev obrany, životného prostredia, priemyslu, výskumu a zdravia. IRSN vykonáva výskum a expertízy v oblasti rizika spojeného s ionizačným žiarením, a to jednak v prírodnom prostredí ale aj pri využívaní v priemysle alebo v zdravotníctve.

Inštitút verejného zdravotníctva (INVS - *Institut de veille sanitaire*) - jeho poslaním je permanentné sledovanie zdravia populácie a jeho vývoja. Vykonáva epidemiologické sledovania a vyšetrovania, analýzy a uplatňovanie poznatkov o rizikách poškodenia zdravia, vykonávanie expertíz ai. Inštitút má samostatné oddelenie pracovného lekárstva.

Všetky uvedené organizácie plnia svoje vlastné úlohy v systéme prevencie v oblasti BOZP a vzájomne účinne spolupracujú.

II. 2. Česká republika

V systéme prevencie v oblasti BOZP pretrváva podobnosť so Slovenskou republikou ako dôsledok predchádzajúceho spoločného vývoja BOZP, členstva oboch štátov v EÚ a harmonizácie legislatívy s legislatívou EÚ. Niektoré odlišnosti sa vyskytujú, a to v prospech Českej republiky najmä podporovaním prevencie v oblasti BOZP prostredníctvom výskumných a vzdelávacích inštitúcií.

Najvyšším orgánom štátnej správy pre oblasť BOZP v ČR je **Ministerstvo práce a sociálnych vecí ČR**. Riadi predmetnú oblasť prostredníctvom tvorby štátnej politiky bezpečnosti práce, legislatívy a ďalších opatrení,

Významným inštitútom vlády ČR je **Rada vlády pre bezpečnosť a ochranu zdravia pri práci** (ďalej len „Rada“). Je to stály poradný orgán vlády ČR, ktorý pripravuje a schvaľuje návrhy a odporúčania na vykonávanie a pravidelné hodnotenie plnenia národnej politiky BOZP, ktorej cieľom je predchádzať poškodeniu zdravia pri práci v dôsledku pracovných úrazov a chorôb z povolania. Rada predovšetkým prerokúva a odporúča vláde základné koncepčné smery postupu vlády pri presadzovaní väčšej miery koordinácie činnosti a spolupráce všetkých orgánov verejnej správy a ďalších inštitúcií v oblasti BOZP, prerokúva materiály z oblasti BOZP pripravené pre príslušné orgány EÚ a ostatné medzinárodné inštitúcie, identifikuje aktuálne problémy BOZP v ČR a navrhuje ich riešenia, odporúča zmeny rezortných koncepcií BOZP a pod. Pri tejto činnosti sa opiera o stále výbory Rady, ktoré sú orientované na jednotlivé problematiky BOZP. Rada má tripartitný charakter. Predsedom rady je zvyčajne minister práce a sociálnych vecí, ktorý má právo vyžadovať súčinnosť všetkých orgánov verejnej správy a ďalších inštitúcií. Členmi Rady sú zástupcovia rezortných ministerstiev (zvyčajne námestníci ministrov), predsedovia a riaditelia vybraných štátnych inštitúcií, zástupcovia zamestnávateľov, zástupcovia zamestnancov a štyria nezávislí odborníci z oblasti BOZP.

Orgánom štátnej správy spadajúcim pod priamu jurisdikciu Ministerstva práce a sociálnych vecí ČR je **Štátny úrad bezpečnosti práce**, ktorý riadi desať **oblastných inšpektorátov práce**. Systém inšpekcie práce nevykonáva len dozornú (kontrolnú a represívnu) činnosť, ale významné je tiež jeho poslanie v oblasti poradenstva, prevencie, usmerňovania zamestnávateľských subjektov a zároveň spätné poskytovanie informácií vyšším riadiacim orgánom o stave BOZP v spoločnosti, o problémoch pri uplatňovaní právnych predpisov a potrebách legislatívnej úpravy v tejto oblasti.

V oblasti ochrany a podpory zdravia pri práci najvyšším orgánom štátnej správy je **Ministerstvo zdravotníctva ČR**, ktoré zabezpečujúce riadenie uvedenej oblasti prostredníctvom legislatívy. Výkonnými zložkami MZ ČR pre túto oblasť sú **krajské hygienické stanice**, t.j. štátne orgány vykonávajúce dozorné a poradenské aktivity pre uplatňovanie právnych predpisov v podnikovej praxi. Krajské hygienické stanice, ktorých je celkom 14 spolupracujú s oblastnými inšpektorátmi práce a koordinujú s nimi niektoré dozorné a preventívne aktivity.

Odbornými (špecializovanými) organizáciami pre oblasti ochrany a podpory zdravia v pôsobnosti Ministerstva zdravotníctva ČR sú **Štátny zdravotný ústav Praha** (ďalej len „SZÚ“) a **krajské zdravotné ústavy** v celkovom počte 14, ktoré sú referenčnými pracoviskami pre jednotlivé problematiky ochrany a podpory zdravia. V týchto ustanovizniach pôsobia tiež odbory hygieny práce a pracovného lekárstva. SZÚ je zameraný na prípravu podkladov pre národnú zdravotnú politiku, na ochranu a podporu zdravia, na monitorovanie a výskum vzťahov životného a pracovného prostredia a zdravia, na medzinárodnú spoluprácu, postgraduálnu výchovu v lekárskejších odboroch ochrany a podpory zdravia a na zdravotnú výchovu obyvateľstva. Jeho cieľom je okrem iného predchádzať vzniku chorôb z povolania a iných poškodení zdravia z práce.

Výskum v oblasti BOZP v pôsobnosti Ministerstva práce a sociálnych vecí ČR vykonávajú dva výskumné ústavy: **Výskumný ústav práce a sociálnych vecí** a **Výskumný ústav bezpečnosti práce** (ďalej len „VÚBP“). Prvý z menovaných je orientovaný najmä na problematiku zamestnanosti a oblasť sociálnej starostlivosti a výskumom v oblasti BOZP sa zaoberá v hraničných sférach prieniku BOZP a sociálnych vecí. VÚBP je verejnou výskumnou inštitúciou zameranou na skúmanie, overovanie a aplikáciu metód prevencie rizík spôsobených pracovnými činnosťami a ohrozujúcimi zdravie ľudí, životné prostredie alebo majetok.

V rezorte MPSV ČR tiež pôsobí výchovno-vzdelávacie zariadenie **Inštitút výchovy bezpečnosti práce**, ktorý je poverený výchovou a vzdelávaním zamestnancov štátneho odborného dozoru a ostatnej odbornej verejnosti v oblasti bezpečnosti práce a v predmete

výchovy tiež vykonáva výskum. V špeciálnych oblastiach BOZP vykonávajú výskum aj ďalšie inštitúcie:

- Ústav jadrového výskumu,
- Ústav geoniky AV ČR,
- Štátny ústav radiačnej ochrany,
- Centrum dopravného výskumu,
- Akadémia práce a zdravia ČR,
- Inštitút technickej inšpekcie,
- RECETOX – Výskumné centrum pre chémiu životného prostredia a ekotoxikológiu PrF MÚ

V prevencii v oblasti BOZP sú aktívne odborové zväzy, z ktorých väčšina je združených v **Česko-moravskej komore odborových zväzov** (ďalej len „ČMKOZ“). ČMKOZ sa podieľa na tvorbe národnej politiky BOZP. Prevencia pracovných úrazov a chorôb z povolania je predmetom činnosti **Centra BOZP a ŽP ČMKOS**. Jednotlivé odborové zväzy majú vlastných odborníkov BOZP zameraných na problematiku BOZP v príslušnom ekonomickom odvetví.

V rámci sociálneho zabezpečenia sa v ČR zákonom ustanovuje úrazové poistenie (s účinnosťou v r. 2013). Úrazové poistenie bude riadené **Českou správou sociálneho zabezpečenia** a **Radou úrazového poistenia**. Uvedené dva orgány budú rozhodovať o distribúcii finančných prostriedkov (vo výške 6% z objemu dávok vyplatených v predchádzajúcom kalendárnom roku) pre aktivity prevencie v oblasti BOZP, ktoré budú zamerané najmä na odstraňovanie, resp. obmedzovanie rizík vzniku poškodenia zdravia zamestnancov, poradenstvo, vývoj a výskum, výchovu a vzdelávanie, osvetu, propagáciu a poskytovanie informácií v oblasti bezpečnosti a ochrany zdravia pri práci.

II. 3. Nemecko

Prevencia v oblasti BOZP má významné miesto v činnosti federálnych orgánov, v pôsobení spolkových krajín i na úrovni jednotlivých ekonomických sektorov. Systém riadenia BOZP v Nemecku je označovaný ako duálny tzn. štátny systém riadenia a inštitúcie úrazového poistenia. Aby sa vylúčila možnosť zdvojenia práce uvedených systémov, sú partneri oboch systémov zviazaní k úzkej súčinnosti a výmene skúseností. Na spoločných grémiách si odovzdávajú informácie, koordinujú aktivity a pripravujú kooperácie.

Inštitúcie preventívneho pôsobenia v línii štátneho riadenia

Zákony a nariadenia v oblasti BOZP sú vytvárané na spolkovej úrovni. Najvyšším orgánom štátnej správy pre oblasť BOZP je **Spolkové ministerstvo práce a sociálnych vecí** (*Bundesministerium für Arbeit und Soziales – BMAS*).

Za uvádzanie právnych predpisov do praxe sú zodpovedné **krajinské orgány BOZP** (*Arbeitsschutzbehörden der Länder – LASI*), pod ktoré spadajú dozorné orgány BOZP, t.j. **živnostenské dozorné úrady** (*Gewerbeaufsichtämter*) a **štátne úrady pre ochranu práce** (*Staatliche Ämter für Arbeitsschutz*) so svojimi **inšpektorátmi práce**. Dozorné orgány sú zodpovedné za monitorovanie dodržiavania legislatívy ochrany práce, vrátane technických, zdravotníckych a sociálnych predpisov, ktoré stanovujú požadovanú úroveň bezpečnosti a ochrany zdravia pri práci. Okrem výkonu dozoru, vrátane v nevyhnutných prípadoch nariadenia (prikázania) opatrení na ochranu zdravia a bezpečnosť zamestnancov je ich náplňou aj poradenstvo zamestnávateľom a zamestnancom.

BMAS spolupracuje s LASI a na rozhodovaní a práci sú plne zúčastnení ďalší partneri: zastrešujúca organizácia odborov (DGB), zastrešujúca organizácia zamestnávateľov (BDA), vrchní predstavitelia úrazových poisťovní a profesijných združení.

Významnou inštitúciou je **Federálny inštitút pre bezpečnosť a ochranu zdravia pri práci** (*Bundesanstalt für Arbeitsschutz und Arbeitsmedizin - BAuA*) spadajúci priamo pod Spolkové ministerstvo práce a sociálnych vecí (BMAS). Jeho úlohy su diverzifikované. Poskytuje odbornú podporu Ministerstvu práce a sociálnych vecí. Vykonáva monitoring situácie v jednotlivých oblastiach BOZP a výskum v tejto oblasti. Výsledky výskumov, ale aj ustanovenia právnych predpisov, transformuje do „rukovätí“ pre užívateľov (zamestnancov, zamestnávateľov, pracovníkov v oblasti BOZP na podnikovej úrovni, odborárskych pracovníkov BOZP atď.). Široko pôsobí v rámci výchovy a vzdelávania BOZP, poskytovania informačných služieb a osvete (v hlavnom sídle BAuA v Dortmunde je zriadená trvalá expozícia zameraná na prácu a bezpečnosť pri práci, v pobočke v Drážďanoch je tzv. „múzeum človeka“, zamerané na možné poškodenia zdravia pri práci a na podporu zdravia pri práci).

Inštitúcie preventívneho pôsobenia v línii úrazového poistenia

Popri štátnej línii riadenia BOZP a prevencie v tejto oblasti pôsobí v Nemecku prevencia v oblasti BOZP prostredníctvom zákonných nositeľov úrazového poistenia (*Unfallversicherungsträger - UVT*). UVT zahŕňa obchodno-priemyselné profesijné zväzy a úrazovú poisťovňu verejnej

správy v spoločnom zastúpení inštitúciou **Nemecké zákonné úrazové poistenie** (Deutsche Gesetzliche Unfallversicherung – *DGUV*) a poľnohospodárske a záhradnícke profesijné zväzy v spoločnom zastúpení **Federáciou poľnohospodárskych profesijných zväzov** (*Bundesverband der Landwirtschaftlichen Berufsgenossenschaften – BLB*).

Všetci zamestnávateľa, podniky a verejná správa sú povinnými účastníkmi tohto systému úrazového poistenia, aby všetci zamestnanci v prípade pracovného úrazu a choroby z povolania boli poistení. UVT majú však za úlohu vykonávať všetkými vhodnými prostriedkami prevenciu pracovných úrazov a chorôb z povolania a postarať sa o účinnú prvú pomoc. Na plnenie týchto úloh prijímajú jednotlivé profesijné zväzy predpisy na prevenciu úrazov (*Unfallversicherungsvorschriften – UVV*), ktoré podliehajú schváleniu spolkového ministerstva. Kontrola dodržiavania UVV je vykonávaná **Technickou dozornou službou** (*Technischen Ausichtsdienste – TAD*) príslušného profesijného zväzu. Ďalšou hlavnou úlohou UVT a TAD je poskytovanie poradenstva zamestnávateľom a zamestnancom.

Obdobne ako v línii štátneho riadenia BOZP pôsobí BAuA, v línii úrazového poisťovníctva pôsobí **Inštitút pre bezpečnosť práce Nemeckej zákonnej úrazovej poisťovne** (Institut für Arbeitsschutz Deutschen Gesetzlichen Unfallversicherung - IFA). Je to výskumný a skúšobný ústav, ktorého hlavnými úlohami sú:

- výskum a vývoj,
- testovanie výrobkov a vzoriek látok,
- prevádzkové merania,
- poradenstvo,
- účasť na štandardizácii a normalizácii,
- poskytovanie odborných informácií a poznatkov.

Okrem spoločného IFA majú jednotlivé profesijné zväzy zriadené vlastné výskumné a vzdelávacie inštitúcie vecne zamerané na problematiku príslušného ekonomického sektora. Poradenstvo a vzdelávanie pre príslušníkov profesijného zväzu je zvyčajne bezplatné, resp. za symbolickú cenu.

Sociální partneri

Federálna únia nemeckých zamestnávateľských združení (*Bundesvereinigung der Deutschen Arbeitgeberverbände – BDA*) sa podieľa na riadení BOZP a prevencie v tejto oblasti

svojim zastúpením v komisiách a grémiách ako v línii štátneho riadenia BOZP tak aj v línii úrazového poistenia.

Nemecká konfederácia odborových zväzov (*Deutscher Gewerkschaftsbund - DGB*) a jej dcérske spoločnosti pôsobia na rôznych úrovniach od podnikovej úrovne po účasť v rôznych výboroch a poradných orgánoch na krajinskej i spolkovej úrovni.

Iné organizácie prispievajúce k prevencii BOZP

Spolková pracovná skupina pre BOZP (*Bundesarbeitsgemeinschaft für Sicherheit und Gesundheit bei der Arbeit – BASI*) je korporácia pozostávajúca z 51 nemeckých inštitúcií pôsobiacich v oblasti BOZP. Pôsobí na národnej a medzinárodnej úrovni, pričom zachováva nezávislosť svojich členov.

Komisia pre bezpečnosť práce a normalizáciu (*Kommission Arbeitsschutz und Normung – KAN*) je zložená zo sociálnych partnerov, zástupcov vlády (spolkovej/krajinskej), zástupcov Konfederácie profesijných združení a Nemeckého inštitútu normalizácie. Komisia má za úlohu vypracovávať z poverenia Nemeckého štátu stanoviská k materiálom v rámci európskej normalizácie.

Profesijné združenie BOZP (*Fachvereinigung Arbeitssicherheit – FAS*) je organizácia zastrešujúca tri odborno-technické združenia:

- **Nemeckú asociáciu inšpektorov práce** (*Verein Deutscher Gewerbeaufsichtsbeamten – VDGA*) – členmi sú inšpektori úradov pre bezpečnosť práce, inšpektorátov práce, úradov pre ochranu životného prostredia; pridružené je Nemecké združenie lekárov štátneho sektoru (*Verein der Deutschen Staatlichen Gewerbeärzte – VDSGA*),
- **Asociácia nemeckých revíznych technikov** (*Verein Deutscher Revisionsingenieure – VDRI*),
- **Asociácia nemeckých technikov bezpečnosti práce** (*Verein Deutscher Sicherheitsingenieure – VDSI*),

Spoločnosť pre kvalitu ochrany práce (*Gesellschaft für Qualität im Arbeitsschutz – GQA*) v spolupráci s VDSI zabezpečuje poradenstvo, vzdelávanie a odbornú prípravu v predmetnej oblasti.

Združenie nemeckých lekárov pracovnej zdravotnej služby (*Verband deutscher Betriebs- und Werksärzte – VDBW*) poskytuje svojim členom a odbornej verejnosti kvalifikované odborné informácie z oblasti ochrany zdravia pri práci.

Stredisko spolupráce Hamburg (*Kooperationsstelle Hamburg*) je agentúrou Úradu pre

vedu a výskum Hamburg. Jeho úlohou je podporovať spoluprácu medzi akademickou obcou a inštitúciami zameranými na výskum, vzdelávanie a odbornú prípravu.

Informačný portál Ariadne „Psychosociálne faktory v pracovnej činnosti“ (*Ariadne Informationsportal „Psychosoziale Faktoren bei der betriebsärztlichen Tätigkeit“*). Portál prevádzkujú odborníci z oblasti pracovného lekárstva, pričom budú poskytovať poradenstvo v oblasti psychosociálnych aspektov práce a rady na riešenie problémov v tejto oblasti. Portál je výsledkom výskumného projektu realizovaného BAuA, ktorého výsledky na základe prieskumu ukázali potrebu takéhoto poradenstva.

II. 4. Poľsko

System štátneho riadenia BOZP uskutočňuje parlament, jednotlivé ministerstvá a iné štátne orgány (regulačné a kontrolne). Prioritné postavenie v tomto systéme má **parlament**. Jeho hlavná úloha spočíva v prijímaní zákonov a základných princípov celého systému. Významná úlohu v systéme patrí **Rade ochrany práce** (*Rada ochrony pracy*), ktorá je orgánom parlamentu a pozostáva zo zástupcov vlády, predstaviteľov zamestnávateľov a zamestnancov, odborov, poslancov a senátorov, ako aj vrcholových odborníkov v oblasti BOZP. Rada, okrem iného, v zmysle zákona dohliada na činnosť **Národnej inšpekcie práce** (*Państwowa Inspekcja Pracy*).

Vláda a úrady jednotlivých ministerstiev najmä **Ministerstvo práce** a **Ministerstvo zdravotníctva** odborne usmerňujú štátnu politiku a podieľajú sa na legislatívnej činnosti v oblasti BOZP. Významné miesto v riadení BOZP má tiež Ministerstvo hospodárstva a ďalšie ministerstvá.

Subjektami vyžadujúcimi uplatňovanie požiadaviek (predpisov a zásad) BOZP v hospodársko-spoločenskej praxi sú orgány dozoru a dohľadu, najmä: už spomínaná Národná inšpekcia práce so svojimi inšpektorátmi, ďalej sú to **Štátna zdravotná inšpekcia** (*Państwowa Inspekcja Sanitarna*) spadajúca pod Ministerstvo zdravotníctva, **Úrad technického dozoru** (*Urząd Dozoru Technicznego*) spadajúci pod Ministerstvo hospodárstva, ďalšie orgány dozoru a kontroly (Štátna požiarna služba, Národný inšpektorát ochrany životného prostredia, Vrchný banský úrad a ďalšie regulačné orgány) a následne súdy a prokuratúry. V zmysle svojich zákonných právomocí uvedené orgány požadujú od zamestnávateľov aby si plnili si svoje povinnosti v oblasti BOZP. Tieto orgány sú oprávnené ukladať sankcie, vydávať príkazy alebo rozhodnutia, nariaďovať v nevyhnutných prípadoch pozastavenia činnosti prevádzky alebo

jej časti, resp. zastavenie prevádzky zariadenia určitého typu. Súčasťou činnosti dozorných orgánov je i poradenstvo pre zamestnávateľov i zamestnancov.

V systéme riadenia BOZP prostredníctvom štátnych orgánov významné miesto patrí vedecko-výskumným ústavom, ktoré zriadené pre realizáciu výskumnej činnosti v oblasti BOZP. Sú to **Centrálny inštitút bezpečnosti práce – štátny výskumný ústav** (*Centralny instytut ochrony pracy – państwowy instytut badawny, CIOP - PIB*) a **Inštitúty pracovného lekárstva** (*Instituty medycyny pracy*).

CIOP - PIB je výskumná inštitúcia, ktorá sa zaoberá otázkami vytvárania optimálnych pracovných podmienok vo vzťahu k danostiam človeka s osobitným dôrazom na jeho psychofyzické predpoklady. Výsledky výskumu a vývoja vyúsťujú na vznik nových postupov v oblasti podpory zdravia pri práci, bezpečného vykonávania práce, ergonómie, ako aj pri dosahovaní sociálno-ekonomickej politiky štátu v tejto oblasti. Riešenie výskumných úloh vyžaduje od CIOP - PIB Rada ministrov. Poznatky z výskumných prác sú disseminované odbornej verejnosti prostredníctvom publikácií, vystúpeniami na konferenciách, seminároch a pod. Výsledky sú implementované do praxe za účelom eliminácie príčin spôsobujúcich pracovnú úrazovosť a choroby z povolania. Inštitút zabezpečuje odbornú prípravu a postgraduálne vzdelávanie v oblasti BOZP a ergonómie a národnému vzdelávaciemu systému poskytuje vzdelávacie programy a pomoc v uvedenej oblasti. Vyvíja a pripomienkuje normy v oblasti BOZP. Zároveň pôsobí ako akreditačné a certifikačné centrum ďalších služieb, resp. výrobkov v oblasti BOZP. Inštitút má právo udeľovať doktorský titul v odbore inžinierstvo životného prostredia.

Inštitúty pracovného lekárstva (centrálny je *Instituty medycyny pracy im. prof. J. Nofera* v Lodži) pôsobia ako vedecko-výskumné pracoviská v oblasti ochrany a podpory zdravia pri práci, ďalej ako poradenské centrá, ale aj pracoviská vyhotovujúce posudky a stanoviská v predmetnej oblasti. Centrálny inštitút pôsobí aj ako popredné vzdelávacie centrum v krajine pre špecialistov pracovného lekárstva, verejného zdravotníctva a zdravého životného prostredia. Prostredníctvom vlastnej Školy verejného zdravia (*Szkola zdrowia publicznego*) organizuje programy celoživotného vzdelávania, kurzy, školenia v krátkodobom i dlhodobom horizonte.

V prevencii v oblasti BOZP sa aktívne presadzujú aj odbory. Významným inštitútom v tomto smere je **Sociálna inšpekcia práce** (*Spoleczna inspekcja pracy – SIP*), ktorá okrem Národnej inšpekcie práce a Štátnej zdravotnej inšpekcie práce je zo zákona oprávnená vykonávať dohľad a kontrolu dodržiavania pracovnoprávných predpisov, a teda aj predpisov BOZP. Spoločenská

kontrola a zodpovednosť môže byť realizovaná len v tých spoločnostiach, v ktorých pôsobia odbory. Kompetencie sociálnej inšpekcie práce sú:

- kontrola budov, strojov, technických zariadení a hygienických a technologických procesov z hľadiska bezpečnosti a ochrany zdravia pri práci,
- kontrola dodržiavania pracovnoprávných predpisov, vrátane ustanovení kolektívneho vyjednávania, a to v oblasti zdravia a bezpečnosti práce (najmä žien, mladistvých a zdravotne postihnutých), pracovnoprávných predpisov v oblasti dodržiavania stanoveného pracovného času, dovoleniek a náhrad z dôvodu pracovných úrazov a chorôb z povolania,
- spolupracuje na kontrole dodržiavania predpisov na pracovisku týkajúcich sa ochrany životného prostredia,
- spolupracuje na stanovovaní okolností a príčin vzniku pracovných úrazov a pri analýze príčin pracovných úrazov a chorôb z povolania a iných ochorení z práce,
- kontroluje a monitoruje realizáciu vhodných preventívnych opatrení,
- pripomienkuje projekty a plány na zlepšenie BOZP a pracovnej rehabilitácie,
- aktívne sa podieľa na formovaní zdravých a bezpečných pracovných podmienok.

Ďalšie úlohy inšpektora sociálnej práce, resp. zvýšenie jeho právomocí môžu byť stanovené vnútornými predpismi platnými na pracovisku. Opatrenia, ktoré uloží sociálny inšpektor práce na konkrétnom pracovisku, sú nahlasované národnej inšpekcii práce a zamestnávateľ ich musí realizovať. Uložené opatrenie môže zrušiť len národná inšpekcia práce.

Ekonomické aspekty prevencie BOZP sú uskutočňované hlavne prostredníctvom úrazového poistenia v rámci systému sociálneho zabezpečenia – **Správa sociálneho zabezpečenia** (Zakład Ubezpieczeń Społecznych – ZUS). Poľnohospodársky sektor má vlastnú úrazovú poisťovňu - **Pokladňu poľnohospodárskeho sociálneho zabezpečenia** (*Kasa Rolniczego Ubezpieczenia Społecznego - KRUS*). Úrazové poisťovne nezabezpečujú len odškodnenia pracovných úrazov a chorôb z povolania, ale podieľajú sa aj na prevencii pracovných úrazov a chorôb z povolania, jednak poradenstvom, jednak spoluprácou s výskumnými ústavmi a to zadávaním a spolufinancovaním úloh s cieľom riešiť otvorené otázky v nových požiadavkách BOZP v konkrétnych ekonomických sektoroch, povolaniach, činnostiach a pod. Okrem úrazového poisťovníctva v rámci ekonomických nástrojov pôsobiacich v prospech prevencie v oblasti BOZP je v Poľsku aktívny aj systém podpory zamestnávateľov, systém daňových úľav a systém preferovaných bankových úverov, príp. hospodárske a finančné obmedzenia.

Na internetovej sieti sú prevádzkované dva portály zamerané na BOZP a prevenciu v tejto oblasti: **Portál KulturaBezpieczeństwa.pl** (<http://www.kulturabezpieczeństwa.pl>) a **Portalbhp.pl** (<http://www.portalbhp.pl>). Uvádzajú platné predpisy BOZP, aktuálne aktivity, rady a odporúčania pre zaistenie zdravotného a bezpečného pracovného prostredia.

II. 5. Rakúsko

Štátna inštitúcia zodpovedná za úroveň riadenia BOZP v Rakúsku je **Centrálny inšpektorát práce** (*Zentral-Arbeitsinspektorat*), ktorý je súčasťou Spolkového ministerstva práce, sociálnych vecí a ochrany spotrebiteľa (*Bundesministerium für Arbeit, Soziales und Konsumentenschutz*), pričom najvyšší predstaviteľ rakúskej inšpekcie práce je v pozícii sekčného šéfa ministerstva. Inšpekcia práce zodpovedá za prípravu legislatívy v predmetnej oblasti, kontrolu nedostatkov v BOZP, vytvára predpoklady pre ochranu života a zdravia pri práci plnením svojich kompetencií vyplývajúcich s príslušnej legislatívy. V tejto súvislosti je potrebné poznamenať, že spolkový zákon Rakúska člení aj v oblasti BOZP zákonodárne kompetencie do dvoch funkčných úrovní: spolkovú (ustrednú) úroveň a úroveň jednotlivých spolkových krajín. Z hľadiska vecného obsahu je spolková i krajinská legislatíva BOZP harmonická s ustanoveniami rámcovej smernice 89/391/EHS a ďalších smerníc (napr. o pracovnom čase). Jednotlivé spolkové krajiny uplatňujú svoje legislatívne kompetencie najmä v predpisoch týkajúcich sa ochrany práce v poľnohospodárskom sektore a sektore lesného hospodárstva a ochrany zamestnancov v služobnom pomere v krajinskej a obecnej správe a krajinských učiteľov.

Centrálnemu inšpektorátu práce podlieha 19 krajinských a regionálnych inšpektorátov práce a osobitný Inšpektorát práce pre stavebníctvo (*Arbeitsinspektorat für Bauarbeiten*). Okrem bezpečnosti práce je v náplni inšpekcie práce tiež ochrana a podpora zdravia pri práci a predchádzanie chorôb z povolania. Každý inšpektoráte práce (vrátane centrálneho inšpektorátu práce) zamestnáva lekára špecializovaného na pracovné lekárstvo a aspoň jedeného zdravotného pracovníka so zameraním na hygienu práce. Pre zabezpečovanie úloh v súvislosti s ochranou detí a mladistvých, ako aj ochranou žien je na každom inšpektoráte aspoň jeden inšpektor poverený úlohami z oblasti detskej práce a ochrany mladistvých a taktiež jeden inšpektor poverený úlohami ochrany žien pri práci.

V Rakúsku okrem inšpekcie práce pôsobí:

Dopravná inšpekcia práce (*Verkehrs-Arbeitsinspektion*) zameraná na oblasť ochrany práce v železničnej, vodnej a leteckej doprave, v telekomunikačnom sektore a na poštách,

Federálna pôdohospodárska a lesnícka inšpekcia (*Land- u. Forstwirtschaftsinspektionen der Bundesländer*), ktorej podliehajú krajinské inšpekcie pre poľnohospodársky sektor a pre sektor lesného hospodárstva, riadiace sa príslušnými krajinskými predpismi (ktoré sú v súlade s platným spolkovo-krajinským pracovným zákonom).

Inšpekcia práce, okrem legislatívnych aktivít, dozornej a poradenskej činnosti, je povinná orientovať svoju pozornosť aj na

- prevenciu úrazov a chorôb z povolania,
- ďalší rozvoj bezpečnosti a ochrany zdravia pri práci,
- spoločenskú akceptovateľnosť opatrení BOZP.

Inšpekcia práce intenzívne spolupracuje s (so):

- podnikmi
- vzdelávacími a výcvikovými inštitúciami
- výskumnými, skúšobnými a poradenskými inštitúciami
- projektovými a konštrukčnými organizáciami
- zamestnancami, zástupcami pre bezpečnosť práce a zamestnaneckými rádami
- odbormi
- odborníkmi na prevenciu a centrami prevencie
- profesijnými združeniami a komorami
- nositeľmi sociálneho poistenia
- službami trhu práce
- Dopravnou inšpekciou práce, banskými úradmi, poľnohospodárskou a lesníckou inšpekciou práce,
- ďalšími orgánmi, ako sú úrady miestnej správy, stavebné úrady a bezpečnostné orgány.

Spolkové ministerstvo práce, sociálnych vecí a ochrany spotrebiteľa každé dva roky udeľuje trom najlepším zamestnávateľským subjektom „štátnu cenu bezpečnosti práce“ (*Der Staatspreis Arbeitssicherheit*) za konkrétne opatrenia v oblasti BOZP. Štátnou cenou ministerstvo oceňuje iniciatívy a vynikajúce projekty na zlepšenie BOZP a motivuje zamestnávateľov k inovačným

riešeniam, zvýšeniu úrovne bezpečnosti a ochrany zdravia na konkrétnych pracoviskách a skvalitneniu vlastnej práce v predmetnej oblasti.

Inšpekciu práce pri plnení jej úloh podporujú úrazové poisťovne, ktorým táto povinnosť vyplýva zo zákona. Úrazové poisťovne môžu na základe vlastných zistení navrhovať inšpekciu práce vykonať prehliadky a kontroly v konkrétnych zamestnávateľských subjektoch. V takýchto prípadoch sa kontroly spravidla zúčastňujú aj odborní pracovníci úrazovej poisťovne.

Systém úrazového poistenia predstavujú hlavne štyri najvýznamnejšie poisťovacie ustanovizne:

- *Všeobecná úrazová poisťovňa (Allgemeine Unfallversicherungsanstalt - AUVA)* poisťujúca zamestnancov, samozamestnancov, žiakov, študentov a ďalšie skupiny chránených osôb
- *Sociálna poisťovňa poľnohospodárov (Sozialversicherungsanstalt der Bauern - SVB)*. Inštitúcia sociálneho zabezpečenia pre pôdohospodársky sektor vrátane lesného hospodárstva (zamestnancov, samozamestnávateľov, živnostníkov a pod.).
- *Poisťovňa rakúskych dráh a baníctva (Versicherungsanstalt der Osterreichischen Eisenbahnen und Bergbau - VAEB)* – poisťuje zamestnancov železníc a ostatných dráh a zamestnancov ťažobného sektora.
- *Poisťovňa zamestnancov verejného sektora (Versicherungsanstalt öffentlich Bediensteter - BVA)* poisťujúca pracovníkov štátnej a verejnej správy.

Uvedené poisťovne spolupracujú s ostatnými poisťovacími inštitúciami v rámci členstva vo Federácii inštitúcií sociálneho poistenia (*Hauptverband der Sozialversicherungsträger*).

Úrazové poisťovne okrem kompenzácií pracovných úrazov a chorôb z povolania, organizovania prvej pomoci, liečebných aktivít a rehabilitácií majú vo svojej agende tiež prevenciu pracovnej úrazovosti a chorôb z povolania. Najväčšia úrazová poisťovňa AUVA sa zameriava na celostný vplyv práce na človeka. V súlade s týmto zámerom je organizovaný výskum v oblasti BOZP, kde v rámci AUVA okrem iného pôsobí aj Inštitút Ludwiga Boltzmannu zameraný na experimentálnu a klinickú traumatológiu. Snahou všetkých výskumných zložiek je bezprostredná implementácia výskumných poznatkov do hospodárskej praxe. Služby v oblasti prevencie poskytujú okrem centra aj jej štyri krajské a päť regionálnych pobočiek, pričom sa zameriavajú hlavne na posudzovanie rizík na pracoviskách a elimináciu rizík ohrozujúcich život a zdravie zamestnancov. Na základe dohôd s Hospodárskou komorou Rakúska (*Wirtschaftskammer Österreich - WKÖ*) a Spolkovou komorou práce (*Bundesarbeitskammer - BAK*) AUVA spolupracuje na programoch „dobrej praxe“ uplatnených v niektorom zo zamestnaneckých subjektov s cieľom zainteresovať

verejnost' prostredníctvom portálu www.eval.at, vlastnej internetovej stránky www.auva.at, resp. prostredníctvom brožúr, letákov, iných publikácií a elektronických informačných nosičov. AUVA vydáva časopisy ako pre odbornú, tak aj pre laickú verejnost'. Rôznorodá je jej vzdelávacia činnosť a to od odborného vzdelávania a kurzov až po spoluprácu so školami a prípravu žiakov a študentov na vstup do sveta práce. Nezanedbateľná je jej činnosť v oblasti skúšobníctva, certifikácie, notifikácie a akreditácie, pričom poisťovňa spolupracuje s rakúskymi normalizačnými spoločnosťami.

Rakúsky odborový zväz (*Österreichischer Gewerkschaftsbund - ÖGB*) je tiež aktívny v prevencii BOZP, pričom okrem bezpečnosti pracovného prostredia a podpore zdravia na pracovisku sa venuje aj problematike pracovno-právnych vzťahov, šikanovania na pracovisku, stresu na pracovisku, problematike starnutia zamestnancov a pod. Okrem poradenstva na vlastnom internetovom portáli vydáva brožúry a informačné materiály s uvedenými témami.

Spolková komora práce (BAK) prevádzkuje dva internetové portály zamerané na prevenciu v oblasti BOZP, a to:

- Informačný AK-Portál Informácie pre dôverníkov BOZP [Infos für Sicherheitsvertrauenspersonen beim AK-Portal](#),
- Informačný AK-Portál Informácie o ochrane zamestnancov [Infos über Arbeitnehmer/innenschutz beim AK-Portal](#).

S inšpekciou práce a úrazovými poisťovňami spolupracujú a na prevencii BOZP sa aktívne podieľajú aj ďalšie profesijné a odborné združenia, organizácie a inštitúcie:

- Združenie rakúskych bezpečnostných inžinierov - [Verband österreichischer Sicherheits-Ingenieure](#),
- Rakúska spoločnosť pracovného lekárstva - [Österreichische Gesellschaft für Arbeitsmedizin](#),
- Základňa bezpečnosti práce (všetko pre evaluáciu) - [Plattform zur Arbeitssicherheit \(Alles zur Evaluierung\)](#),
- Práca a vek (veku ústretová organizácia práce) - [Arbeit und Alter \(alternsgerechte Arbeit-organisation\)](#),
- Práca a invalidita - [Arbeit und Behinderung](#),
- Rakúska sieť Podpora zdravia na pracovisku - [Österreichisches Netzwerk Betriebliche Gesundheitsförderung](#),
- Združenie Bezpečnosť práce - [Verband Arbeitssicherheit](#),
- Linecká akadémia pracovného lekárstva a bezpečnostnej techniky - [Linzer Akademie für Arbeitsmedizin und Sicherheitstechnik](#).

III. Úrazové poistenie v Slovenskej republike

III. 1. Význam a poslanie úrazového poistenia

Pracovné úrazy a choroby z povolania sa prezentujú svojou sociálnou i ekonomickou dimenziou. Okrem priamych dôsledkov týchto nežiadúcich udalostí (náklady vyvolané pracovnou neschopnosťou, resp. úmrtím zamestnanca, finančné straty postihnutého alebo pozostalých apod.) je potrebné zdôrazniť aj nepriame dôsledky na postihnutého (obmedzená možnosť využitia pracovných skúseností alebo strata zručností, preradenie na inú pracovnú pozíciu ai.), ale aj na zamestnávateľa (zníženie produkcie v dôsledku straty pracovného času postihnutého, náklady na zaškolenie a zapracovanie iného zamestnanca, platby poistného do fondu povinného úrazového poistenia ai.).

Účelné a efektívne pôsobiace úrazové poistenie vytvára optimálne predpoklady najmä pre:

- ochranu zamestnávateľov pred ekonomickými dôsledkami ich zodpovednosti za náklady vyvolané výskytom pracovných úrazov a chorôb z povolania,
- ochranu zamestnancov pred hmotnou zodpovednosťou za udalosti, ktoré vzniknú vzájomným ohrozením,
- ekonomické a sociálne zabezpečenie osôb postihnutých pracovnými úrazmi a chorobami z povolania (odškodnenie postihnutého pracovníka, príp. jeho pozostalých),
- podpora a pomoc pri návrate postihnutého do pracovného procesu (prostredníctvom rehabilitácie a rekvalifikácie),
- motiváciu zamestnávateľov k vyššej starostlivosti o bezpečnosť a ochranu zdravia pri práci,
- skvalitnenie preventívneho pôsobenia v procese zvyšovania starostlivosti o BOZP čím prispieva k eliminácii výskytu nežiadúcich udalostí práce.

V podmienkach trhovej ekonomiky je úrazové poistenie osvedčenou metódou ochrany zamestnávateľa pred zvýšenými ekonomickými nákladmi pre prípad jeho zodpovednosti za škodu vzniknutú v dôsledku pracovného úrazu alebo choroby z povolania jeho zamestnancom využívaním poistného princípu. Na báze kolektívnej solidarnosti sa kumulujú finančné prostriedky, ktoré sú určené na úhradu škôd vyvolaných poistnou udalosťou.

Inštitút úrazového poistenia bol v SR zavedený zákonom o sociálnom poistení⁸⁾ s účinnosťou od 1.I.2004, ako osobitný subsystém sociálneho poistenia pre prípad poškodenia zdravia alebo úmrtia v dôsledku pracovného úrazu, služobného úrazu alebo choroby z povolania. Úrazové poistenie tak nahradilo predchádzajúcu existenciu systému zákonného poistenia zodpovednosti zamestnávateľa za škodu pri pracovnom úraze a chorobe z povolania.

III. 2. Špecifikácia pracovného úrazu, choroby z povolania a zodpovednosti zamestnávateľa

Pracovné úrazy a choroby z povolania patria k „mimoriadnym udalostiam“, ku ktorým pri pracovnej činnosti môže dôjsť.

V zmysle Zákonníka práce⁴⁾:

- pracovným úrazom je poškodenie zdravia, ktoré bolo zamestnancovi spôsobené pri plnení pracovných úloh alebo v priamej súvislosti s ním nezávisle od jeho vôle krátkodobým, náhlym a násilným pôsobením vonkajších vplyvov; pracovný úraz nie je úraz, ktorý zamestnanec utrpel na ceste do zamestnania a späť;
- ak u zamestnanca došlo pri plnení pracovných úloh alebo v priamej súvislosti s ním k poškodeniu zdravia alebo k jeho smrti úrazom (pracovný úraz), zodpovedá za škodu tým vzniknutú zamestnávateľ, u ktorého bol zamestnanec v čase pracovného úrazu v pracovnom pomere;
- za škodu spôsobenú zamestnancovi chorobou z povolania zodpovedá zamestnávateľ, u ktorého zamestnanec pracoval naposledy pred jej zistením v pracovnom pomere za podmienok, pri ktorých vzniká choroba z povolania, ktorou bol postihnutý.
- zamestnávateľ zodpovedá za škodu, aj keď dodržiava povinnosti vyplývajúce z predpisov na zaistenie bezpečnosti a ochrany zdravia pri práci, ak sa podľa Zákonníka práce tejto zodpovednosti nezbaví;
- dôvodom zbavenia sa zodpovednosti môže byť iba preukázané zavinené protiprávne konanie zamestnanca, ktoré je v príčinnej súvislosti so vznikom škody.

Z uvedeného vyplýva, že zodpovednosť za škodu (ujmu na zdraví, príp. aj vecnú škodu) ktorá vznikne pri pracovnom úraze a pri chorobe z povolania má zamestnávateľ. Ani dodržanie

všetkých povinností vyplývajúcich z predpisov na zaistenie BOZP nie je dôvodom na obmedzenie alebo zbavenie sa zodpovednosti zamestnávateľa za následky pracovného úrazu a vzniknutú škodu. Ide tu o tzv. objektívnu zodpovednosť zamestnávateľa.

Predpokladom vzniku zodpovednosti zamestnávateľa je pracovnoprávny vzťah medzi zamestnancom a zamestnávateľom. K uplatňovaniu tejto zodpovednosti je postačujúce, ak sú splnené nasledovné podmienky:

- vznik škody - ujmy,
- výskyt mimoriadnej udalosti,
- príčinná súvislosť medzi mimoriadnou udalosťou a škodou - ujmu.

Zamestnávateľ sa môže zbaviť zodpovednosti **celkom**, ak preukáže, že jedinou príčinou škody bola skutočnosť, že :

- a) škoda bola spôsobená tým, že postihnutý zamestnanec svojím zavinením porušil predpisy alebo pokyny na zaistenie BOZP, s ktorými bol riadne a preukázateľne oboznámený a ich znalosť a dodržiavanie sa sústavne vyžadovali a kontrolovali, alebo
- b) škodu si spôsobil zamestnanec pod vplyvom alkoholu, omamných alebo psychotropných látok a zamestnávateľ nemohol škodu zabrániť.

Zamestnávateľ sa **zbaví zodpovednosti sčasti**, ak preukáže, že :

- a) zamestnanec porušil svojím zavinením predpisy, alebo pokyny na zaistenie BOZP, s ktorými bol riadne a preukázateľne oboznámený, a že toto porušenie bolo jednou z príčin škody;
- b) jednou z príčin škody bolo, že zamestnanec bol pod vplyvom alkoholu, omamných látok alebo psychotropných látok;
- c) zamestnancovi vznikla škoda preto, že si počínal v rozpore s obvyklým spôsobom správania sa tak, že je zrejmé, že hoci neporušil predpisy alebo pokyny na zaistenie BOZP, konal ľahkomyselne a musel si pritom byť vzhľadom na svoju kvalifikáciu a skúsenosti vedomý, že si môže privodiť ujmu na zdraví.

Ak sa zamestnávateľ zbaví zodpovednosti sčasti, určí sa časť škody, za ktorú zodpovedá zamestnanec, podľa miery jeho zavinenia. V takom prípade sa zamestnancovi uhradí aspoň jedna tretina škody.

Zamestnávateľ sa nemôže zbaviť zodpovednosti, ak zamestnanec utrpel pracovný úraz pri

odvracaní hrozacej škody alebo nebezpečenstva priamo ohrozujúceho život alebo zdravie, ak zamestnanec tento stav sám úmyselne nevyvolal.

III. 3. Vývoj úrazového poistenia na území SR

Zavedením zákonného úrazového poistenia na Slovensku v roku 2004 sa nadviazalo na prerušenú viac ako 40-ročnú tradíciu na našom území, kde bolo už v roku 1907 v rámci Uhorska zákonom ustanovené povinné úrazové poistenie a tento systém pretrvával až do 50-tych rokov 20.storočia.

Rakúsko Uhorsko prijalo už v roku 1887 zákon o tzv. robotníckom úrazovom poistení, avšak len pre rakúsku časť habsburskej monarchie. Pre územie Slovenska bolo toto poistenie zavedené zákonom až v roku 1907. Tento zákon zaviedol jednotný systém povinného nemocenského a úrazového poistenia pre zamestnancov v priemyselných a obchodných podnikoch s počtom nad 20 zamestnancov.

Československá republika po svojom vzniku v roku 1918 prebrala rakúske a uhorské právne normy o povinnom úrazovom poistení, pričom novelou v roku 1919 sa pôsobnosť zákona, ktorý sa pôvodne vzťahoval len na niektoré robotnícke povolania rozšírila aj na ďalšie skupiny robotníkov, hlavne na lesných robotníkov a zamestnancov v domácnosti.

Nositelkou úrazového poistenia na Slovensku bola *Zemská úradovňa pre poisťovanie robotníkov na Slovensku v Bratislave*, zriadená v roku 1919. V roku 1939 po vzniku Slovenskej republiky bola premenovaná na *Ústrednú sociálnu poisťovňu*. Z tejto sa v roku 1940 stala *Robotnícka sociálna poisťovňa*, s ktorou sa v roku 1941 zlúčili aj ďalšie poisťovne a vznikol tak jeden ústav pre Slovensko s úradovňami v župných mestách.

V marci 1945 bola Robotnícka sociálna poisťovňa zrušená a jej práva a povinnosti, ako aj záväzky a majetok prešli na *Ústrednú sociálnu poisťovňu* a jej okresné sociálne poisťovne.

Až do roku 1948 sa výkon úrazového poistenia na našom území v podstate riadil rakúsko-uhorským zákonom, prirodzene s niekoľkými úpravami, ako napr. zahrnutie liečenia a odškodňovania chorôb z povolania, zavedenie systému nebezpečnostných tried s diferencovanou výškou poistného podľa veľkosti ohrozenia a pod.

V apríli 1948 zákonom o národnom poistení vznikol tzv. systém jednotného národného poistenia, do ktorého sa včlenili všetky druhy sociálneho poistenia. V rámci tohto systému bol stanovený aj úrazový príspevok zamestnávateľa vo výške 1% vymeriavacieho základu. Čoskoro však došlo k výrazným zásahom do tohto systému.

Prvé obdobie zmien nastalo v rokoch 1951 až 1952, kedy napr. nemocenské poistenie prešlo pod správu odborov a prostriedky Národnej poisťovne ako jedinej nositeľky sociálneho poistenia boli zoštátnené. V ďalších rokoch došlo v tejto sfére k rozmachu štátneho paternalizmu a v roku 1956 nastal definitívny prechod od sociálneho poistenia k sociálnemu zabezpečeniu. V rámci týchto zmien došlo aj k zániku úrazového poistenia a prešlo sa k systému náhrad, resp. k odškodňovaniu pracovných úrazov a chorôb z povolania z celospoločenských prostriedkov.

Tento systém bol upravovaný viacerými právnymi predpismi. Za význačnejší medzník možno považovať zákon č. 65/1965 Zb. - Zákonník práce, ktorý obsahoval ustanovenia o zodpovednosti organizácie za škodu pri pracovných úrazoch a chorobách z povolania a riešil aj samotné odškodňovanie pracovníkov. Organizácia bola povinná v rozsahu, v ktorom zodpovedala za škodu, poskytnúť pracovníkovi náhradu za:

- a) stratu na zárobku,
- b) bolesť a sťaženie spoločenského uplatnenia,
- c) účelne vynaložené náklady spojené s liečením,
- d) vecnú škodu.

Podobne bola upravená aj povinnosť náhrad pozostalým v prípade, že pracovník v dôsledku pracovného úrazu a lebo choroby z povolania zomrel.

Náklady, ktoré vznikli štátu z úrazov a chorôb z povolania bola organizácia povinná uhradiť predpísanými regresnými náhradami, v prípade že v súvislosti s udalosťou porušila predpisy o BOZP. Táto právna úprava odškodňovania platila až do roku 1990, kedy začali pôsobiť v tejto oblasti poisťovne, a to v súlade so zákonom č.105/1990 Zb. *o súkromnom podnikaní občanov*, ktorý ustanovil zákonné poistenie zodpovednosti podnikateľa za škodu, vzniknutú pracovníkom pri plnení pracovných povinností alebo v priamej súvislosti s ním, za ktorú podnikateľ zodpovedá podľa Zákonníka práce.

Zákomom č. 455/1991 Zb. *o živnostenskom podnikaní* sa ustanovilo povinné zmluvné poistenie zodpovednosti za škodu, ktoré sa s účinnosťou od 1.1.1993 zmenilo na zákonné poistenie zodpovednosti organizácie za škodu a to zákonom č.231/1992 Zb., *ktorým sa mení a dopĺňa Zákonník práce a zákon o zamestnanosti*.

Praktickú účinnosť nadobudlo zákonné poistenie zodpovednosti za škodu až potom ako bola zákonom č.275/1993 Z. z. určená poisťovňa (Slovenská poisťovňa, a.s.), ktorá toto poistenie má vykonávať v období do zriadenia úrazovej poisťovne. Sociálna poisťovňa, ktorá vznikla

zákonom č. 274/1994 Z. z., ako verejnoprávna inštitúcia, prevzala od Slovenskej poisťovne (v zmysle zákona č.242/2001 Z. z.) od 1.januára 2002 aj poistenie zodpovednosti zamestnávateľa za škodu pri pracovnom úraze a pri chorobe z povolania.

K zásadnej zmene došlo zákonom č.461/2003 Z. z. o sociálnom poistení. V zmysle tohto zákona vykonáva Sociálna poisťovňa od 1. januára 2004 sociálne poistenie, ktorým je nemocenské poistenie, dôchodkové poistenie (starobné a invalidné), ďalej úrazové poistenie, garančné poistenie a poistenie v nezamestnanosti.

III. 4. Súčasný stav úrazového poistenia v SR

III. 4. 1. Základná charakteristika

Úrazové poistenie bolo zavedené ako osobitný systém sociálneho poistenia pre prípad poškodenia zdravia alebo úmrtia v dôsledku pracovného úrazu, služobného úrazu (ďalej len „pracovný úraz“) alebo choroby z povolania. Je konštituované ako povinné poistenie zamestnávateľa, ktoré ho má ochraňovať pred rizikom ekonomickej záťaže pre prípad jeho zodpovednosti za škodu vzniknutú v dôsledku pracovného úrazu alebo choroby z povolania jeho zamestnancom, ktorá mu vyplýva zo Zákonníka práce. Je viazané na zamestnávateľa, ktorý je v pozícii poistenca a platí si toto poistenie. Úrazové poistenie vzniká zamestnávateľovi odo dňa, v ktorom začal zamestnávať aspoň jedného zamestnanca, a zaniká dňom, v ktorom už nikoho nezamestnáva.

Súčasná právna úprava je koncipovaná ako poistný systém prevažne kompenzačného charakteru. Niektoré úrazové dávky majú v zásade nadstavbový charakter k dôchodkovým dávkam (invalidný dôchodok) alebo k nemocenským dávkam (nemocenské), čo sa premieta aj do podmienok nároku na tieto úrazové dávky alebo na ich výplatu a na určovanie ich sumy.

III. 4. 2. Sadzba poistného

Sadzba poistného je vo výške 0,8 % z vymeriavacieho základu stanoveného zákonom. Podľa pôvodného znenia zákona z roku 2003 bolo poistné na úrazové poistenie vo výške 0,8 % obmedzené časovým obdobím - do 31. decembra 2006. Po tomto období sa mali v záujme zvýšenia zainteresovanosti zamestnávateľov na zlepšovaní starostlivosti o BOZP uplatňovať diferencované sadzby poistného a k nim prirážky alebo zľavy nasledovne:

1) Sadzba poistného je pre zamestnávateľa zaradeného do prvej (najnižšej) nebezpečnostnej triedy - 0,3 % z vymeriavacieho základu a v každej ďalšej nebezpečnostnej triede sa sadzba zvyšuje o 0,2 %.

V desiatej (najvyššej) nebezpečnostnej triede je teda sadzba 2,1 % z vymeriavacieho základu. Nebezpečnostná trieda sa má určiť v závislosti od bezpečnostného rizika jednotlivých skupín ekonomickej činnosti podľa ich odvetvovej klasifikácie. Pri hodnotení bezpečnostného rizika sa má vychádzať zo štatistických ukazovateľov počtu pracovných úrazov, chorôb z povolania ako aj z počtu zamestnancov vykonávajúcich rizikové práce za predchádzajúce hodnotené roky v jednotlivých skupinách ekonomickej činnosti

2) K sadzbe poistného stanoveného pre jednotlivé nebezpečnostné triedy sa zamestnávateľovi ukladá prirážka k poistnému alebo sa poskytuje zľava v závislosti od úrovne bezpečnostného rizika tohto zamestnávateľa v porovnaní s priemernou hodnotou pre celú skupinu zamestnávateľov v danej skupine OKEČ. Hodnoty prirážky a zľavy sú rozčlenené podľa veľkosti rozdielu medzi bezpečnostným rizikom zamestnávateľa a priemerom v skupine, a to nasledovne:

- ak je zistená úroveň bezpečnostného rizika u zamestnávateľa percentuálne vyššia ako priemerná hodnota u zamestnávateľov zaradených do rovnakej skupiny podľa OKEČ , v rozsahu:
  - do 25 % - prirážka sa neuloží,
  - nad 25 % do 50 % - uloží sa prirážka 1 % k poistnému,
  - nad 50 % do 100 % - uloží sa prirážka 2 % k poistnému,
  - nad 100 % do 200 % - uloží sa prirážka 3 % k poistnému,
  - nad 200 % - uloží sa prirážka 4 % k poistnému.
- ak je zistená úroveň bezpečnostného rizika u zamestnávateľa percentuálne nižšia ako priemerná hodnota u zamestnávateľov zaradených do rovnakej skupiny podľa OKEČ, v rozsahu :
  - do 25 % - zľava sa neposkytuje,
  - nad 25 % do 50 % - poskytuje sa zľava 0,5 % z poistného,
  - nad 50 % do 75 % - poskytuje sa zľava 1 % z poistného,
  - nad 75 % - poskytuje sa zľava 2 % z poistného.

Nadobudnutie účinnosti ustanovení zákona regulujúcich sadzby poistného sa však zatiaľ odsúva a podľa súčasnej právnej úpravy³⁶⁾ je stav nasledovný:

1. do 31. decembra 2011 zamestnávateľ platí poistné na úrazové poistenie vo výške 0,8 % z vymeriavacieho základu;
2. do 31. decembra 2011 sa prirážka k poistnému neukladá a zľava sa neposkytuje;
3. zaradenie jednotlivých skupín ekonomických činností podľa OKEČ do desiatich nebezpečnostných tried s diferencovanými sadzbami poistného vykoná prvýkrát Sociálna poisťovňa v roku 2011 s účinnosťou od 1. januára 2012 podľa priemerného porovnateľného bezpečnostného rizika zisteného za jednotlivé skupiny ekonomických činností;

III. 4. 3. Úrazové dávky

Sú to sociálne dávky hradené z úrazového poistenia a sú poskytované v peňažnej i nepeňažnej forme poškodenému, resp. inej oprávnenej osobe, ktorý utrpel pracovný úraz alebo u neho vznikla choroba z povolania, resp. v prípade jeho smrti poskytované pozostalým. Účelom úrazových dávok je preklenutie nepriaznivej finančnej situácie spôsobenej stratou príjmu poškodeného v dôsledku pracovného úrazu alebo choroby z povolania a umožnenie poškodenému opätovne sa uplatniť na trhu práce.

Právna úprava vecných úrazových dávok (rehabilitácia a rekvalifikácia) je založená na fakultatívnom princípe, zatiaľ čo peňažné úrazové dávky majú charakter obligatórny.

Z úrazového poistenia sú poskytované úrazových dávky prevažne peňažného charakteru a to:

- úrazový príplatok,
- úrazová renta,
- jednorazové vyrovnanie,
- pozostalostná úrazová renta,
- jednorazové odškodnenie,
- pracovná rehabilitácia (vecná dávka) a rehabilitačné,
- rekvalifikácia (vecná dávka) a rekvalifikačné,
- náhrada za bolesť a náhrada za sťaženie spoločenského uplatnenia,
- náhrada nákladov spojených s liečením,
- náhrada nákladov spojených s pohrebom.

---

36) zákon č. 572/2009 Z. z., ktorým sa mení a dopĺňa zákon č. 461/2003 Z. z.

Nárok na úrazové dávky z úrazového poistenia zamestnávateľa má jeho zamestnanec.

Pri výskyte pracovného úrazu a choroby z povolania majú nárok na dávky aj:

- a) žiak strednej školy a študent vysokej školy pri praktickom vyučovaní, resp. odbornej (výrobnej) praxi,
- b) fyzická osoba združená v Dobrovoľnej požiarnej ochrane SR a v iných občianskych združeníach, pri plnení úloh na úseku ochrany pred požiarom a člen banského záchranného zboru pri činnostiach tohto zboru,
- c) fyzická osoba, ktorá osobne pomáhala pri havárii, živelní pohrome a inej mimoriadnej udalosti alebo pri odstraňovaní ich následkov,
- d) dobrovoľný zdravotník Slovenského Červeného kríža alebo inej právnickej osoby pri výkone zdravotníckych služieb pri športovom podujatí alebo spoločenskom podujatí,
- e) dobrovoľný člen horskej služby alebo iná fyzická osoba, ktorý osobne pomáhal pri záchranej akcii v teréne.

Nárok na dávky má aj manžel (manželka), nezaopatrené dieťa po poškodených, ako aj fyzická osoba, voči ktorej mala poškodená osoba v čase úmrtia vyživovaciu povinnosť.

Nárok na výplatu úrazovej dávky vzniká:

- a) splnením podmienok na príslušnú úrazovú dávku,
- b) splnením podmienok nároku na výplatu úrazovej dávky,
- c) podaním žiadosti o priznanie alebo vyplácanie úrazovej dávky,

Nárok na dávku, s výnimkou pracovnej rehabilitácie a rekvalifikácie, vznikne poškodenému v rozsahu zodpovednosti zamestnávateľa stanovenej Zákonníkom práce (zbavenie sa zodpovednosti za poškodenie zdravia alebo smrť poškodeného).

Úrazový príplatok

Je peňažnou dávkou, ktorá sa poskytuje zamestnancovi počas dočasnej pracovnej neschopnosti. Jej účelom je nahradiť do určitej miery rozdiel medzi čistým príjmom, ktorý zamestnanec dosahoval v čase, keď bol pracovne aktívny a náhradou príjmu alebo nemocenským, ktoré sa mu poskytujú počas jeho dočasnej pracovnej neschopnosti.

Výška dávky je:

- a) 55 % denného vymeriavacieho základu od prvého dňa dočasnej pracovnej neschopnosti do tretieho dňa tejto pracovnej neschopnosti,
- b) 25 % denného vymeriavacieho základu od štvrtého dňa dočasnej pracovnej neschopnosti.

Ak zamestnávateľ, ktorý má podľa Zákonníka práce objektívnu zodpovednosť za poškodenie zdravia, preukázal určitú mieru zavinenia poškodeného za vznik tohto poškodenia, znižuje sa suma úrazového príplatku o mieru zavinenia tak, aby konečná suma úrazového príplatku zodpovedala skutočnému rozsahu zodpovednosti, ktorú má za škodu zamestnávateľ.

Úrazový príplatok sa poskytuje za obdobie od prvého dňa dočasnej pracovnej neschopnosti. Za prvých desať dní sa poskytuje za podmienky trvania nároku na náhradu príjmu a od 11. dňa za podmienky trvania nároku na výplatu nemocenského. Ak zanikne nárok na nemocenské alebo na jeho výplatu, zastaví sa aj výplata úrazového príplatku.

Úrazová renta

Je pravidelnou peňažnou dávkou úrazového poistenia, ktorá má poškodenému zmierniť pokles zárobku po jeho opätovnom zaradení sa do pracovného procesu a kompenzovať pokles schopnosti vykonávať činnosť vykonávanú poškodeným pred vznikom udalosti.

Na úrazovú rentu má nárok zamestnanec a fyzická osoba, ktorých zákon definuje ako poškodených.

Nárok na úrazovú rentu vzniká poškodenému, ak je jeho pokles pracovnej schopnosti podľa posudku vydaného lekárom väčší ako 40 % a nedovršil dôchodkový vek alebo mu nebol priznaný predčasný starobný dôchodok.

Ak bol poškodený po vzniku poistnej udalosti dočasne práceneschopný, nárok na úrazovú rentu mu vznikne až odo dňa, keď nebude mať nárok na úrazový príplatok.

Suma úrazovej renty sa určí podľa príslušných ustanovení zákona. Ak sa preukáže poškodenému určitá miera zavinenia, vypočítaná suma sa príslušne zníži.

Vznik, resp. trvanie poklesu schopnosti poškodeného vykonávať doterajšiu činnosť posudzuje posudkový. Pokles pracovnej schopnosti pre účely rozhodovania o úrazovej rente sa posudzuje v súvislosti s plnením pracovných úloh.

Jednorázové vyrovnanie

Účelom je kompenzovať pokles pracovnej schopnosti poškodeného, ktorý dosiahol minimálne 10 % a maximálne 40 %.

Na jednorázové vyrovnanie má nárok zamestnanec, ak má v dôsledku udalosti pokles pracovnej schopnosti v rozsahu najmenej 10 % a najviac 40 %. Poškodený má tiež nárok na jednorázové vyrovnanie, ak :

- mu zanikol nárok na úrazovú rentu z dôvodu dovŕšenia dôchodkového veku, nemá nárok na starobný dôchodok a má pokles pracovnej schopnosti najmenej 10 %, alebo
- mu nevznikol nárok na úrazovú rentu z dôvodu priznania predčasného starobného dôchodku alebo z dôvodu dovŕšenia dôchodkového veku a má pokles pracovnej schopnosti najmenej 10 %

Výška dávky sa určí ako súčin 365 násobku denného vymeriavacieho základu a koeficientu určeného ako podiel čísla zodpovedajúceho percentuálnemu poklesu pracovnej schopnosti a čísla 100. Ak poškodenému preukážu určitú mieru zavinenia, vypočítaná suma sa príslušne zníži.

Ak podľa posudku lekára na základe zmien v zdravotnom stave poškodeného sa dosiahne zmena poklesu pracovnej schopnosti viac než 40 % napr. z dôvodu neskorších komplikácií bude mať nárok na priznanie úrazovej renty.

Pozostalostná úrazová renta

Pravidelná peňažná dávka na zabezpečenie osôb, ktorým poškodený, ktorý zomrel bol povinný poskytovať výživu na základe rozhodnutia súdu.

Na túto dávku má nárok fyzická osoba, voči ktorej mal poškodený, v čase úmrtia vyživovaciu povinnosť určenú súdom a v čase úmrtia nedovŕšil dôchodkový vek alebo mu nebol priznaný predčasný starobný dôchodok, s výnimkou osôb, ktorým z dôvodu smrti poškodeného vznikol nárok na jednorázové odškodnenie, t. j. manžela, manželky a nezaopatrených detí.

Mesačná suma pozostalostnej úrazovej renty sa určí vo výške výživného alebo príspevku na výživu, ktoré bol poškodený povinný platiť ku dňu svojej smrti.

Jednorázové odškodnenie

Poskytuje sa manželovi, manželke a nezaopatrenému dieťaťu poškodeného na preklopenie nepriaznivej finančnej situácie rodiny, ktorá je spôsobená stratou príjmu poškodeného. Suma

jednorazového odškodnenia manžela alebo manželky je 730-násobok denného vymeriavacieho základu poškodeného, avšak táto suma je limitovaná hornou hranicou, ktorá napr. v období od 1. januára 2009 je 45 109,47 EUR.

Suma odškodnenia na každé nezaopatrené dieťa je polovica sumy odškodnenia manžela alebo manželky zosnulého poškodeného. Úhrn súm odškodnenia nezaopatrených detí nesmie presiahnuť hranicu stanovenú pre odškodnenie manžela/manželky.

Pracovná rehabilitácia a rehabilitačné

Vecná dávka poskytovaná fakultatívne, ktorá má podporiť snahu poškodeného o pracovnú a sociálnu reintegráciu. Touto rehabilitáciou sa sleduje výcvik potrebný na získanie pracovnej schopnosti na výkon doterajšej činnosti poškodeného alebo inej vhodnej činnosti zodpovedajúca zdravotnej spôsobilosti s prihliadnutím na jeho vek, pracovné schopnosti a kvalifikáciu.

Pracovná rehabilitácia môže byť poskytnutá po posúdení zdravotnej spôsobilosti u poškodeného, ktorý má pokles pracovnej schopnosti. Toto posudzovanie vykonáva posudkový lekár. Rehabilitácia sa môže poskytnúť v rozsahu najviac šiestich mesiacov.

Pracovná rehabilitácia sa neposkytuje poberateľom starobného dôchodku.

S pracovnou rehabilitáciou ako vecnou dávkou súvisí aj dávka peňažného charakteru – **rehabilitačné**, na ktorú má nárok poškodený, ktorému sa poskytuje pracovná rehabilitácia. Účelom tejto dávky je jeho finančné zabezpečenie počas absolvovania pracovnej rehabilitácie. Suma rehabilitačného je 80 % denného vymeriavacieho základu poškodeného.

Rekvalifikácia a rekvalifikačné

Vecná dávka, ktorá má podporiť snahu poškodeného o pracovnú a sociálnu reintegráciu.

Rekvalifikáciou sa rozumie zmena doterajšej kvalifikácie poškodeného a to získaním nových znalostí a zručností, teoretickou alebo praktickou prípravou umožňujúcou jeho pracovné uplatnenie v inej vhodnej činnosti zodpovedajúcej zdravotnej spôsobilosti na prácu s prihliadnutím na jeho vek, pracovné schopnosti a kvalifikáciu.

Rekvalifikácia môže byť poskytnutá po posúdení zdravotnej spôsobilosti u poškodeného, ktorý má pokles pracovnej schopnosti. Toto posudzovanie vykonáva posudkový lekár.

Rekvalifikácia sa neposkytuje poberateľom starobného dôchodku.

Rekvalifikácia sa môže poskytnúť v rozsahu najviac šiestich mesiacov.

S rekvalifikáciou ako vecnou dávkou súvisí aj dávka peňažného charakteru - **rekvalifikačné**,

na ktoré má nárok poškodený, ktorému sa poskytuje rekvalifikácia. Účelom tejto dávky je finančne zabezpečiť poškodeného počas absolvovania rekvalifikácie.

Suma rekvalifikačného je 80 % denného vymeriavacieho základu poškodeného.

Náhrada za bolesť a náhrada za sťaženie spoločenského uplatnenia

Náhrada za bolesť

Je dávkou, ktorá sa poskytuje poškodenému jednorazovo podľa osobitného predpisu³⁷⁾, a jej účelom je kompenzovať bolesť, ako ujmu spôsobenú poškodením zdravia, jeho liečením alebo odstraňovaním jeho následkov.

Poskytuje sa na základe lekárskeho posudku a nárok na túto dávku má zamestnanec ak bola táto bolesť, ako ujma spôsobená poškodením zdravia následkom pracovného úrazu alebo choroby z povolania, jeho liečením alebo odstraňovaním jeho následkov, posudzujúcim lekárom bodovo ohodnotená.

Pri určení výšky tejto dávky sa vychádza z celkového počtu bodov, ktorým sa bolesť ohodnotila podľa sadzieb v príslušnom predpise.

Náhrada za bolesť musí byť primeraná zistenému poškodeniu na zdraví, priebehu liečenia alebo odstraňovaniu jeho následkov. Ak sa poškodenému preukáže určitá miera zavinenia, suma náhrady za bolesť sa mu príslušne zníži.

Náhrada za sťaženie spoločenského uplatnenia

Je dávkou, ktorá sa poskytuje poškodenému jednorazovo podľa osobitného predpisu³⁷⁾, a jej účelom je kompenzovať zníženie možnosti spoločenského uplatnenia, ako ujmu spôsobenú stavom súvisiacim s poškodením na zdraví, ktoré má preukázateľne nepriaznivé následky pre životné úkony poškodeného, na uspokojovanie jeho životných a spoločenských potrieb alebo na plnenie jeho spoločenských úloh.

Náhrada sa poskytuje zamestnancovi ak v lekárskom posudku bolo sťaženie spoločenského uplatnenia, ako stav v súvislosti s poškodením na zdraví, ktoré má preukázateľne nepriaznivé následky na možnosti poškodeného uplatniť sa v živote a v spoločnosti, posudzujúcim lekárom bodovo ohodnotenú.

---

37) zákon č. 437/2004 Z. z. o náhrade za bolesť a o náhrade za sťaženie spoločenského uplatnenia a o zmene a doplnení zákona Národnej rady Slovenskej republiky č. 273/1994 Z. z. o zdravotnom poistení, financovaní zdravotného poistenia, o zriadení Všeobecnej zdravotnej poisťovne a o zriaďovaní rezortných, odvetvových, podnikových a občianskych zdravotných poisťovní v znení neskorších predpisov.

Náhrada musí byť primeraná povahe následkov a ich predpokladanému vývoju, a to v rozsahu, v akom sú obmedzené možnosti poškodeného uplatniť sa v živote a v spoločnosti.

Lekár hodnotí sťaženie spoločenského uplatnenia počtom bodov, podľa sadzieb stanovených v príslušnom predpise.

Pri určení výšky náhrady sa vychádza z celkového počtu bodov, ktorým sa sťaženie spoločenského uplatnenia ohodnotilo v lekárskom posudku podľa príslušného predpisu.

Ak sa poškodenému preukáže určitá miera jeho zavinenia, suma náhrady sa príslušne znižuje.

Náhrada nákladov spojených s liečením

Účelom dávky je nahradiť poškodenému náklady spojené s liečením, ktoré mu nemôžu byť uhradené zo zdravotného poistenia. Poškodený má nárok na náhradu nákladov spojených s liečením, ktoré sa neuhrádzajú z povinného zdravotného poistenia a ktoré účelne vynaložil na svoje liečenie v dôsledku pracovného úrazu alebo choroby z povolania na základe odporúčania odborného lekára.

Účelnosť vynaložených nákladov spojených s liečením, posudzuje posudkový lekár.

Náhrada sa poskytuje na základe predložených dokladov. Suma náhrady nákladov spojených s liečením je limitovaná v zmysle zákona.

Ak sa poškodenému preukáže určitá miera zavinenia, suma náhrady sa príslušne zníži.

Náhrada nákladov spojených s pohrebom

Na náhradu nákladov spojených s pohrebom poškodeného, ktorý zomrel v dôsledku pracovného úrazu alebo choroby z povolania, má za podmienok ustanovených zákonom ten, kto tieto náklady spojené s pohrebom uhradil. Na náhradu výdavkov na smútočné ošatenie a cestovných výdavkov na prepravu z miesta trvalého pobytu na miesto pohrebu a späť má nezaopatrené dieťa poškodeného a fyzická osoba, ktorá s poškodeným ku dňu jeho smrti žila v domácnosti.

Suma náhrady nákladov spojených s pohrebom je limitovaná, ale každoročne valorizovaná. Maximálna suma náhrady nákladov spojených s pohrebom platná od 1. januára 2009 je 2 255,56 EUR.

III. 4. Tvorba a použitie fondu úrazového poistenia v SR

Štatistické údaje využitia fondu úrazového poistenia v mld. Sk

Položka/rok	2005	2006	2007	2008
Príjmy v bežnom roku z poistného na úrazové poistenie	2,87	3,07	3,42	3,79
Prevod z minulých rokov do základného fondu úrazového poistenia	3,56	1,26	1,21	0,83
Celkom zdroje v základnom fonde úrazového poistenia	6,46	4,35	4,60	4,56
Výdavky (náklady) zo základného fondu úrazového poistenia	0,71	0,93	1,07	1,09
Bilančný rozdiel po vykrytí deficitu, v základnom fonde úrazového poistenia	1,26	1,21	0,83	3,47

Porovnaním príjmov a výdavkov fondu úrazového poistenia v bežnom roku je možno konštatovať, že výdavky v ostatných 3 rokoch predstavovali cca 1/3 príjmov (v roku 2008 28,7%).

Pozn.:

Sociálna poisťovňa uverejňuje na svojej internetovej stránke základné údaje týkajúce sa tvorby jednotlivých fondov a použitia finančných prostriedkov. Údaje v tabuľke sú vybrané z poskytnutých údajov na stránke www.socpoist.sk/hospodarenie.

IV. Úrazové poistenie vo vybraných krajinách Európskej únie

IV. 1. Všeobecná charakteristika

Odbornou platformou pre spoluprácu a výmenu informácií v oblasti poistenia pracovných úrazov a chorôb z povolania je tzv.: Európske fórum - EUROPEAN FORUM of Insurances against Accidents at Work and Occupational Diseases. Bolo založené v roku 1992 v Ríme so súčasným sídlom v Bruseli.

V súčasnosti je jeho členmi 21 inštitúcií v 18 krajinách EÚ.

Hlavnými cieľmi Fóra je propagovať a presadzovať ochranné systémy a princípy úrazového poistenia pracovných úrazov a chorôb z povolania. Fórum samotné vykonáva aktivity na zlepšenie situácie postihnutých zamestnancov a snaží sa tak prispieť k zmierneniu následkov nežiadúcich udalostí pracovného procesu.

Spoločnou črtou úrazového poistenia v členských štátoch je snaha chrániť ľudské zdroje a kompenzovať vzniknuté škody pri výskyte pracovných úrazov a chorôb z povolania. Systém platenia poistného vyplýva z povinnosti zamestnávateľa a spočíva v dávkovom systéme, ktorý Rievajová³⁸⁾ člení do štyroch skupín:

- zdravotná starostlivosť a náhrada nákladov vynaložených na liečenie,
- náhrady príjmu (úrazové dávky, renty, jednorazové vyrovnanie),
- pomoc pri opätovnom zaradení do práce a spoločnosti (rehabilitácia, rekvalifikácia, náhrada za sťaženie spoločenského uplatnenia),
- dávky pre pozostalých poškodeného (jednorazové odškodnenie, príspevok na pohreb, sirotské, vdovské - vdovecké renty).

Poistenie je povinné (zákonné) vo všetkých krajinách EÚ. Je poskytované buď hlavným, všeobecným systémom sociálnej ochrany (napr. Veľká Británia, Francúzsko, Slovensko), alebo poloverejnými inštitúciami, pod dohľadom štátneho sociálneho systému (napr. Španielsko, Nemecko), alebo súkromnými poisťovnými spoločnosťami so zameraním na poistenie pracovných úrazov (napr. Belgicko, Dánsko, Fínsko).

---

38) Rievajová, E. a kol. Sociálne zabezpečenie. EKONÓM, 2008

Okruh poistených osôb a štruktúra nositeľov úrazového poistenia sa v jednotlivých krajinách odlišuje. V niektorých štátoch je jeden hlavný nositeľ úrazového poistenia avšak vo väčšine štátov existujú odvetvové zoskupenia, ktoré podliehajú špecifickému zákonodarstvu a majú rôzne systémy poistenia, napr. poľnohospodári, železničiari, štátni zamestnanci, armáda, námorníci atď. Povinne poistení sú aj žiaci a študenti, v niektorých krajinách aj deti v škôlkach a detských kluboch.

Úrazové poistenie ako z názvu vyplýva je viazané na výskyt pracovného úrazu alebo vzniku choroby z povolania. Špecifikácie týchto udalostí sú v jednotlivých krajinách čiastočne odlišné. Niekde sa aj úraz pri ceste do a z práce považuje za pracovný úraz avšak táto cesta je presne určená a zamestnanec musí použiť zamestnávateľom určený dopravný prostriedok.

Úrazové poistenie platí za svojich zamestnancov zamestnávateľ, ktorý znáša všetky náklady s tým spojené. Je povinný prihlásiť zamestnancov do úrazovej poisťovne, vyplniť záznam (hlásenie) o úraze alebo chorobe z povolania a zaslať ho do poisťovne. Priemerná výška poistných príspevkov sa určuje na základe štatistických údajov z predchádzajúcich rokov osobitne pre jednotlivé odvetvia. Najmä pre väčšie podniky a čiastočne i stredné sa výška príspevkov individualizuje systémom úľav a prirážok k poistnému. Závisí to od triedy rizika, od výskytu poistných udalostí a od celkovej úrovne BOZP v podniku.

O miere plnenia v prípade výskytu poistnej udalosti rozhoduje nositeľ úrazového poistenia alebo vládou zriadené a kontrolované dozorné orgány, ktoré dohliadajú na činnosť úrazových poisťovní. Vo všetkých krajinách existuje možnosť odvolať sa proti rozhodnutiam na osobitný výbor alebo u príslušných špecializovaných súdov.

Poisťovne uhradzujú postihnutým (pozostalým) stanovené dávky. Je to najmä denné úrazové nemocenské, liečebné náklady - náhrada nákladov spojených s liečením, náhrada straty zárobku počas práceneschopnosti - úrazový príplatok, náhrada nákladov spojených s pohrebom (v prípade smrti poškodeného), rodinné, pozostalostné a detské dávky, ďalej rehabilitačné, úrazová renta a ďalšie.

Rozhodujúcim kritériom pre plnenie je miera zníženia zárobku. Denné úrazové nemocenské sa rozlišuje pri dočasnej alebo trvalej práceneschopnosti a vypočítava sa z priemerného zárobku.

Aktivity úrazových poisťovní s cieľom prevencie v oblasti BOZP sú orientované najmä na:

- poskytovanie bezpečnostno-technických a pracovno-zdravotných služieb pre podnikateľské subjekty,
- vykonávanie výskumu resp. jeho podporu,
- informačné a poradenské aktivity,
- bezpečnostno-technické skúšobníctvo a testovanie,
- osvetovú, propagačnú a edičnú činnosť,
- vzdelávaciu činnosť.

Pri trvalom znížení pracovnej schopnosti vyrovnávajú v niektorých krajinách stratu príjmu, ku ktorej došlo v dôsledku poistnej udalosti. Úrazové poisťovne zabezpečujú aj zdravotnú, funkčnú a profesijnú rehabilitáciu.

V ďalšej časti sú charakterizované systémy úrazového poistenia vo vybraných krajinách EÚ.

IV. 2. Belgicko

Systém je založený na vzájomnej solidarite medzi pracujúcimi, nezamestnanými, chorými a zdravými.

Úrazové poistenie je jedným zo šiestich pilierov sociálneho systému, ktorý zahŕňa:

1. Dôchodkové poistenie
2. Poistenie v nezamestnanosti
3. Poistenie pracovných úrazov
4. Poistenie chorôb z povolania
5. Rodinné benefity
6. Nemocenské a invalidné poistenie

Výkon poistenia

Poistenie je vykonávané súkromnými poisťovacími spoločnosťami, na činnosť ktorých dohliada štát prostredníctvom osobitne zriadených fondov.

Fond pre pracovné úrazy je verejnou záujmovou organizáciou zodpovednou za riadenie dávok vyplácaných súkromnými spoločnosťami. Fond pôsobí v rámci spoločnej správy predstaviteľov zamestnávateľov a zamestnancov.

Fond pre choroby z povolania je založený a pôsobí na rovnakom princípe ako Fond pre pracovné úrazy.

Fondy v osobitných prípadoch pôsobia priamo ako poisťovacie subjekty a to:

- poistenie odvetvových oblastí, ktoré nie sú poisťované súkromnými spoločnosťami (majitelia lodí, námorníci),
- poistenie zamestnávateľov, ktorí neuzatvorili (vynechali – prerušili) úrazové poistenie; dávky s cieľom odškodniť udalosť sú priamo Fondom vyplácané postihnutému a následne sú refundované zamestnávateľovi.

Systémy poistenia

Poistenie je diferencované s ohľadom na formu pracovného vzťahu a oblasť zamestnania. Odlišné princípy a schémy sú pre zamestnancov v tradičnom pracovnoprávnom vzťahu, iné pre samozamestnávateľov a iné pre štátnu službu a štátnych zamestnancov.

Samozamestnávateľa nie sú obligatónnymi subjektami zákonného úrazového poistenia ale môžu využiť schémy poistenia pre živnostníkov. Tie obsahujú aj poistenie v prípade bankrotu a dávky v prípade narodenia alebo adopcie detí.

Systém poistenia štátnych zamestnancov rozlišuje medzi obdobiami dočasnej a trvalej pracovnej neschopnosti. Obdobie dočasnej pracovnej neschopnosti nie je limitované časom a nemá žiadny vplyv na obdobie ochorenia. Počas tohto obdobia dostávajú štátni zamestnanci plný plat. Po tzv. „konsolidácii“ sa potvrdzuje obdobie trvalej pracovnej neschopnosti. Od tohto obdobia má štátny zamestnanec nárok na rentu.

Poistenie vzniká uzatvorením kontraktu medzi zamestnávateľom a kompetentnou poisťovacou inštitúciou. Úraz je zamestnávateľ povinný nahlásiť do 8 dní poisťovni. Ak zamestnávateľ úraz nenahlási, môže tak urobiť postihnutý zamestnanec, alebo príslušník jeho rodiny.

Krytie poistením

Kryté sú pracovné úrazy a choroby z povolania. Pracovným úraz je každý úraz, ktorý sa stane zamestnancovi v priebehu práce počas trvania pracovnoprávneho vzťahu. Príčinou takéhoto úrazu musí byť „náhla udalosť“. Dôvodom na priznanie nároku na náhradu škody môže byť aj jedna jednoduchá vonkajšia príčina. Ak postihnutý môže dokázať, že bol na mieste vzniku úrazu a že mu bolo spôsobené poškodenie je táto kombinácia považovaná za pracovný úraz.

Za pracovný úraz možno považovať aj nehodu pri ceste do práce a z práce

Úhrady vyvolané poistnými udalosťami

Liečebné náklady – úhrada nemocničnej starostlivosti, liekov, operácií, dentálnej a farmaceutickej starostlivosti a zároveň aj ortopedických pomôcok a dopravy do a zo zdravotníckeho zariadenia.

Pri pracovných úrazoch sa nevyžaduje minimálna doba poistenia, potrebná pre vznik nároku na úrazové dávky. Z poistenia sa podľa Pastorkovej³⁹⁾ poskytujú nasledujúce druhy dávok:

Strata zárobku počas práceneschopnosti (úrazový príplatok) - vyrovnanie straty na zárobku počas práceneschopnosti.

Dávka v dočasnej invalidite - v sume 90 % z referenčného zárobku až do doby vyliečenia alebo do doby získania nároku na trvalý invalidný dôchodok.

Denný referenčný zárobok je $1/365$ z celoročného zárobku rok pred udalosťou.

Dávka v čiastočnej dočasnej invalidite - dávka sa rovná rozdielu medzi zárobkom pred úrazom a čiastočným zárobkom.

V prípade chorôb z povolania sa dočasná invalidná dávka (pre celkovú alebo čiastočnú invaliditu) nevypláca, pokiaľ invalidita netrvá viac než 15 dní.

Trvalý invalidný dôchodok – vypláca sa osobe, ktorá bola uznaná za čiastočne invalidnú vo výške 100 % z referenčného zárobku.

Dávka v čiastočnej invalidite - vypláca sa z referenčného zárobku v závislosti od stupňa trvalej invalidity (musí byť viac ako 10%).

Pozostalostný dôchodok - predstavuje 30 % zo zárobku zosnulého. Dôchodok sa vypláca vdove alebo vdovcovi a rozvedenému partnerovi, ktorý dostáva výživné na deti.

Druhovi - družke sa pozostalostný dôchodok nepriznáva.

Sirotský dôchodok - každá osoba mladšia ako 18 rokov (alebo staršia sirota, ak má nárok na rodinné prídavky) má nárok na sirotský dôchodok, pričom dôchodok predstavuje 15 % z poistného zárobku zosnulého na sirotu (20 % ak ide o úplnú sirotu). Maximálna výška sirotského dôchodku sa rovná 45 % zo zárobku poisteného, 60 % pre úplnú sirotu. Ak zosnulý nemal deti, nárok prechádza na tie osoby, ktoré boli závislé od zárobku zosnulého (rodič, vnuk, brat alebo sestra vo veku pod 18 rokov)

---

39) Pastorková, L. Sociálne poistenie v Európskej únii. Belgicko. Národné poistenie, december 2007

Príspevok na pohreb - ide o paušálnu čiastku, zodpovedajúcu mesačnému zárobku, minimálna dávka sa rovná nemocenskej dávke. Preplácajú sa aj náklady na prevoz vrátane administratívnych nákladov a nákladov na prevoz tela na miesto pohrebu (aj do zahraničia).

Prevenia

Systémom zákonného úrazového poistenia sú zabezpečované najmä nasledovné aktivity:

- poradenstvo,
- vzdelávanie zamestnávateľov,
- školenia, výcvik a tréningové aktivity zamestnancov,
- vydávanie publikácií a propagačných materiálov,

IV. 3. Dánsko

Systém poistenia

Poistenie sa uskutočňuje na základe tzv. Zákona o zamestnaneckých náhradách. Uvedený zákon tvorí „nadštruktúru“, legislatívny sociálneho poistenia. Platby do poistného systému zabezpečujú všetci zamestnávatelia. Samozamestnávatelia – živnostníci majú nárok na poistenie, ale nie sú povinní sa poistiť. Neplatenie alebo oneskorená platba sú kvalifikované ako porušenie záväznej povinnosti a finančne postihované.

Výkon poistenia

Zamestnávateľ je povinný uzatvoriť zmluvu o poistení s úrazovou poisťovňou a platiť odvody do tzv. Fondu profesionálnych ochorení (Fondu AES), resp. Fondu pre pracovné úrazy. V prípade výskytu udalosti je zamestnávateľ povinný túto udalosť nahlásiť predpísaným spôsobom poisťovacej spoločnosti alebo Fondu. Poisťovňa môže v období do 5 týždňov oznámiť zamestnávateľov či udalosť kvalifikuje ako pracovný úraz, resp. CHZP. Administratívu v súvislosti s kompenzáciou pracovných úrazov zabezpečuje Národný výbor (komisia) pre priemyselné úrazy, (Arbejds Skadestyrelsen). Výbor dohliada nad činnosťou úrazových poisťovní. Výbor je administratívne podriadený Ministerstvu zamestnanosti Dánskeho kráľovstva. Výbor má aj osobitnú divíziu pre privátne úrazové poistenie (voľnočasové aktivity a dopravné úrazy).

Krytie poistením

Predmetom úrazového poistenia je úraz v práci alebo choroba z povolania. Podmienkou je aby uvedená udalosť bola dôsledkom pracovnej činnosti alebo pracovných podmienok.

Objekty poistenia

Podľa zákona o zamestnaneckých náhradách sú poistené/í

- osoby, ktoré majú s dánskym zamestnávateľom uzatvorený pracovnoprávny vzťah,
- členovia zamestnávateľovej rodiny ak pracujú u zamestnávateľa,
- samozamestnávatelia (v prípade záujmu z ich strany),
- zamestnanci pracujúci na dánskych lodiach,
- živonarodené deti, ak ich matky pracovali pred pôrodom,
- pracujúci v špeciálnych rezidenčných inštitúciách,
- študenti a zamestnanci, ktorí sa ďalej vzdelávajú,
- osoby poskytujúce prvú pomoc, záchranné práce, dobrovoľníci ,
- osoby poskytujúce zamestnávateľovi služby v zahraničí.

Úhrady vyvolané poistnými udalosťami

Poškodená osoba (resp. pozostalí), má nárok na nasledovné dávky (resp. náhrady), ktoré sú legislatívne upravené v zákone o zamestnaneckom odškodňovaní:

- náhrada oprávnených nákladov na liečenie, ošetrovanie a rehabilitáciu,
- odškodnenie za úplnú, trvalú ujmu,
- odškodnenie za stratu zárobkovej schopnosti,
- dávky pre pozostalých v prípade úmrtia poškodeného,
- odškodnenie za stratu živiteľa rodiny,
- špeciálne odškodnenie pre pozostalých v prípade úmrtia spôsobeného hrubou nedbanlivosťou alebo zámernou činnosťou.

Prevenencia

Národný výbor pre priemyselné úrazy v rámci prevencie zabezpečuje najmä vzdelávanie, poradenstvo a edično-propagačnú činnosť v uvedenej oblasti.

IV. 4. Fínsko

Systém poistenia

Pracovné úrazy a choroby z povolania sú predmetom systému zákonného úrazového poistenia. Zákonné úrazové poistenie je jedným z pilierov fínskeho sociálneho systému. Sociálne poistenie pozostáva z povinného dôchodkového poistenia, povinného nemocenského poistenia, povinného úrazového poistenia v práci a povinného zabezpečenia v nezamestnanosti.

Realizácia úrazového poistenia je do značnej miery delegovaná na súkromné - komerčné úrazové poisťovacie spoločnosti, ktorých je v súčasnom období 13.

Podľa zákona o úrazovom sociálnom poistení nemá samozamestnávateľ - živnostník povinnosť uzatvoriť úrazové poistenie.

Poistenie farmárov, pôdohospodárov, rybárov a chovateľov sobov je organizované a zabezpečované prostredníctvom Farmárskej sociálnej poisťovne – Mela, ktorá poisťuje zamestnancov od 18 do 67 rokov a penzistov podľa zákona o farmárskom dôchodku.

Za poistenie vládnych a štátnych zamestnancov je zodpovedný Úrad štátnej pokladne. Úrad nie je bezprostrednou poisťovacou inštitúciou, ale prostredníctvom externých služieb zabezpečuje kompenzácie pracovných úrazov a chorôb z povolania

Výkon poistenia

Povinnosť uzatvoriť pre svojich zamestnancov zákonné úrazové poistenie má každý zamestnávateľ, ak títo zamestnanci pre neho pracujú najmenej 12 kalendárnych dní v roku. Ak pri zahájení pracovnoprávneho vzťahu je zrejmé, že 12 dňová lehota bude prekročená, úrazové poistenie musí byť uzatvorené ihneď. Za začiatok poisťovacieho obdobia sa považuje doba, kedy poisťovacia spoločnosť dostala žiadosť o poistenie.

Povinnosť platiť poisťovacie príspevky má v súlade so zákonom zamestnávateľ.

Výška poistného závisí od typu a sídla podniku, od miery pracovného rizika, od typu práce, od úrovne bezpečnosti práce v podniku, od počtu úrazov vyskytujúcich sa v podniku.

Poistná prémie pozostáva z rizikovej prémie, z administratívnych nákladov na likvidáciu škôd a tzv. zákonných prírastkov. Priemerná hodnota prémie je okolo 1,2 % vyplatených miezd zamestnávateľa.

Krytie poistením

Právo na príjem náhrady (kompenzácie) za pracovný úraz sa opiera o „uskutočňovanie práce pre inú osobu“, t.j. na pracovnoprávnom vzťahu medzi zamestnancom a zamestnávateľom. Zákon o úrazovom poistení špecifikuje pracovný úraz ako udalosť, ktorá súvisí s prácou na pracovnom mieste, pri ceste do práce a z nej. Obdobne je špecifikovaná aj choroba z povolania.

Kompenzácie sú uhrádzané poškodenému v nasledujúcich prípadoch (určené zákonom) :

1. Výskyt pracovného úrazu :

- v práci,
- v podmienkach súvisiacich s prácou,
- na pracovnom mieste a v areáli súvisiacom s pracovným miestom,
- na ceste do a z práce,
- na služobnej pochôdzke,
- keď zamestnanec vykonáva ochranu svojho zamestnávateľa alebo jeho majetku a hodnoty v súvislosti s jeho prácou.

1. Choroby z povolania - určené v zákone o chorobách z povolania

2. Úrazy spôsobené osobitne špecifikovaným fyzickým vypätím alebo iným nepriaznivými ergonomickými podmienkami

Úhrady vyvolané poistnými udalosťami

Kompenzácie za úraz pri práci alebo chorobu z povolania obsahujú:

1. Náklady na liečenie a lekársku starostlivosť, denné náhrady, úrazový dôchodok a dávku pre hendikepovaných a všetky relevantné dodatky k tomu, náhrady za náklady spojené s domácou pomocou a náhrada straty zárobku počas práceneschopnosti
2. Dôchodok pre pozostalých po postihnutom zamestnancovi
3. Náklady spojené s pohrebom
4. Dávky odškodného vo forme úrazovej renty a renty pre pozostalých sú nasledovné:
  - denná dávka pre štvortýždňové obdobie po úraze,
  - dávka po tomto období je 1/360 ročného zamestnaneckého príjmu,
  - maximálna ročná úrazová renta je 85% z ročného zamestnaneckého príjmu,
  - ak zamestnanec dovŕšil 65 rokov, je to 70% z ročného zamestnaneckého príjmu.

Kontrolny systém

Dohľad nad úrazovým poistením vykonáva Federácia úrazových poisťovní, ktorá združuje poisťovacie inštitúcie zaoberajúce sa týmto druhom poistenia. Úzko spolupracuje aj s Ministerstvom sociálnych vecí a zdravia a podieľa sa na príprave legislatívy v oblasti pracovných úrazov a pracovného práva.

Činnosť poisťovacích spoločností je považovaná za súčasť verejnej správy. Preto parlamentný ombudsman má právo vykonávať inšpekciu v poisťovacích inštitúciách a dozerať na ich činnosť.

Prevencia

Úrazové poisťovne poskytujú poradenstvo a inštruktážnu pomoc pri uvádzaní objektov a zariadení do prevádzky. Vykonávajú informačnú činnosť, propagujú progresívne formy riadenia BOZP a pod.

IV. 5. Francúzsko

Systém poistenia

Sociálne zabezpečenie (Sécurité sociale) zahŕňa systém zdravotnej starostlivosti, úrazy pri práci, choroby z povolania, rodinné prídavky, poistenie v nezamestnanosti, dôchodkové poistenie a invalidné poistenie. Úrazy v práci sú ošetrené systémom špeciálnych právnych noriem, ktoré sú súčasťou tzv. Zákonníka sociálnej ochrany .

Francúzsky národný fond zdravotného poistenia spravuje nemocenské poistenie, materské poistenie, a poistenie v dôsledku úrazov v práci a chorôb z povolania. Za tým účelom sú zriadené regionálne a lokálne pracoviská fondu, ktoré sú zapojené do prevencie, cenotvorby dávok a odškodňovania úrazov v práci a chorôb z povolania

Výkon poistenia

Zamestnávateľ je povinný nahlásiť svojich zamestnancov do príslušnej úrazovej poisťovne a platiť za nich stanovenú výšku poistného. Zamestnanec je povinný úraz nahlásiť do 24 hod zamestnávateľovi. Zamestnávateľ musí úraz nahlásiť do príslušnej poisťovne (lokálneho fondu zdravotného poistenia) do 48 hodín.

Poist'ovňa v termíne do 30 dní rozhoduje o priznaní udalosti. Oznámi to aj príslušnému inšpektorátu práce. Poist'ovňa si môže vyžiadať expertné posudky.

Ak poškodený alebo zamestnávateľ nesúhlasia s rozhodnutím poisťovne, môžu sa odvolať na odvolaciu komisiu CRA. Ďalším odvolacím stupňom je Tribunál sociálnej ochrany a napokon špeciálny súd.

Postihnutý si môže nárokovať kompenzácie bez toho, aby musel dokázať zavinenie zo strany svojho zamestnávateľa. Náhrada škody je paušálna, podľa stanoveného systému a limitov odškodnenia.

Krytie poistením

Úrazové poistenie zahŕňa poistenie pri úraze v práci, choroby z povolania a aj úraz pri ceste do a z práce.

Objekty poistenia

Poistenie je poskytované okruhom poistených osôb podľa 3 základných schém:

- Všeobecná schéma - pre zamestnancov v priemysle, obchode a službách, zahŕňajúca pracovníkov - zamestnancov. V tejto forme je v súčasnosti pokrytých 85% francúzskej populácie.
- Poľnohospodárska schéma pre zamestnancov v poľnohospodárstve a farmárov.
- Schéma pre nezávislých profesionálov - nezávislé profesie, maloobchodníci, prenajímatelia a i.

Súčasťou systému sú aj špeciálne schémy pre námorníkov, baníkov, železničiarov, zamestnancov MHD v Paríži, zamestnancov Národnej banky Francúzska, Parlamentu, Senátu, advokátov, sudcov, klérus a ďalších. Poistení sú aj:

- žiaci a študenti,
- stážisti vo firmách,
- evidovaní uchádzači o prácu,
- úradníci nábory pracovných síl na úradoch práce,
- účastníci rekvalifikačných kurzov poriadanych úradmi práce,
- dobrovoľníci v oblasti sociálnych prác a pomoci.

Osoby nepatriace do tejto skupiny si môžu uzatvoriť dobrovoľné poistenie vo vlastnej zdravotnej poisťovni.

Úhrady vyvolané poistnými udalosťami

Priemyslové úrazové poistenie pokrýva všetky liečebné a rehabilitačné výdavky v súvislosti s úrazom v práci, ďalej dôchodky a odškodnenie v prípade smrti. Poistenie začína prvým dňom v práci a závisí od výšky príspevku zamestnávateľa. Počas prvých 28 dní práceneschopnosti je to 60% z platu (horná hranice je cca 171,67 €), od 29 dňa je to ohraničené 80%, max. 228,89 €. Po troch mesiacoch môže byť dávka prehodnotená. Rozlišuje sa aj dočasná a trvalá práceneschopnosť.

Pri trvalej invalidite sa poskytuje dôchodok, ktorý závisí od dvoch kritérií: stupeň postihnutia a plat pred úrazom. Oblastný Fond zdravotného poistenia určí aktuálny stupeň postihnutia poškodeného na základe expertných posudkov, veku a profesionálnych skúseností a stanoví výšku dôchodku.

Členom rodiny postihnutého a pozostalým sa poskytujú:

- pozostalostná renta v závislosti od veku poškodeného,
- dávky pre deti do 20 rokov (25% zo základného platu poškodeného pre prvé dve deti a 20% pre každé ďalšie dieťa). Sirotský dôchodok je vyplácaný do 20 rokov veku ale neskôr je nárok na ďalšie rodinné benefity.
- celková čiastka platených dôchodkov vo vzájomnej kombinácii je do 85% ročného platu.

Prevenencia

V rámci prevencie v oblasti BOZP sú systémom úrazového poistenia poskytované prostriedky najmä na:

- výskum,
- vzdelávanie a výchovu,
- vypracúvanie štatistických prehľadov a vykonávanie analýz,
- poradenstvo,
- osvetu a propagáciu.

IV. 6. Nemecko

Systém poistenia

Úrazové poistenie patrí do systému sociálneho zabezpečenia. Toto zahŕňa dávky v rámci zdravotného, nemocenského, úrazového a dôchodkového poistenia, dávky v nezamestnanosti a

rodinné prídavky. Sociálne úrazové poistenie je jedným z pilierov nemeckého systému sociálnej ochrany. Jeho primárnou funkciou je chrániť občanov v prípade úrazu pri práci, choroby z povolania alebo iného poškodenia zdravia z práce.

Úrazové poistenie vychádza z tzv. Sociálneho zákonníka (SGB)

Na rozdiel od zdravotného poistenia a poistenia v nezamestnanosti nie je úrazové poistenie založené na osobných príspevkoch (poplatkoch, poistkách...). Všetky príspevky hradí štát a zamestnávateľia.

Systém zákonného úrazového poistenia vychádza z nasledovných princípov:

- prevencia úrazov a iných nežiadúcich udalostí,
- rehabilitácia (obnovenie zdravotného stavu a schopnosti pracovať),
- priznanie dôchodku a iných foriem kompenzácií za udalosť.

Progresívnosť systému spočíva v motivácii podnikov i jednotlivcov k preventívnym aktivitám v oblasti BOZP. Ak sa spoločnosť (podnik, inštitúcia) aktívne a iniciatívne podieľa na zlepšovaní úrovne BOZP, je zvýhodnená znížením výšky príspevkov do poistného systému a inými bonusmi. Bezpečnosť práce a preventívna zdravotná starostlivosť zamestnávateľa (počet vymeškaných hodín v dôsledku úrazu alebo ochorenia, sociálne dopady a iné) ale aj prístup zamestnancov podporuje motivačnú funkciu úrazového poistenia. Spoločnosti, ktoré vyvinú zvýšené úsilie za zdravé prostredie a ich zamestnanci pociťujú túto starostlivosť, v nižšej miere participujú na výške poistného a sú im poskytované vyššie prémie.

Nositelia úrazového poistenia popri poistnom plnení sú povinní vykonávať všetkými vhodnými prostriedkami prevenciu pracovných úrazov, chorôb z povolania a iných poškodení zdravia z práce a vytvoriť predpoklady pre poskytovanie účinnej prvej pomoci. Prevencia sa orientuje najmä na vykonávanie vzdelávacích aktivít, poskytovanie konzultácií a poradenstva, informácií vo forme konkrétnych návodov, príručiek a ďalších pomocných dokumentov (napr. pre riadenie rizík), vykonávanie výskumu BOZP a laboratórneho skúšobníctva.

S cieľom prehĺbiť preventívne pôsobenie vydávajú úrazové poisťovne aj vlastné bezpečnostné predpisy, ktoré podliehajú schváleniu spolkovým Ministerstvom hospodárstva a práce Nemecka. Kontrolu dodržiavania týchto predpisov vykonáva Technická dozorná služba – TAD (Technischen Aufsichtendienste) príslušného profesijného zväzu, ktorej ďalšie ťažiskové úlohy spočívajú v poradenstve.

Organizačné zabezpečenie

Ústrednou riadiacou inštitúciou úrazového poistenia je tzv. Spitzenverband DGUV – Ústredný zväz nemeckého zákonného úrazového poistenia.

Ústredný zväz - DGUV (Deutsche Gesetzliche Unfallversicherung) zastrešuje inštitúcie úrazového poistenia v priemyselnom a poľnohospodárskom sektore, ktorými sú živnostenské profesijné zväzy, poľnohospodárske profesijné zväzy (BG) ďalej sú to úrazové poisťovne vo verejnej správe (Unfallversicherungsträger der öffentlichen Hand), hasičské úrazové pokladne, železničarska úrazová pokladňa, úrazová pokladňa pre pošty a telekomunikácie a spolková úrazová pokladňa.

DGUV zastupuje spoločné záujmy svojich členov a podporuje ich pôsobenie v záujme členských spoločností a poistených osôb. DGUV reprezentuje ako orgán zastupujúci inštitúcie úrazového poistenia pri rokovaní s politickými subjektami a subjektami zástupcov zamestnancov, zástupcami zamestnávateľov na regionálnej, národnej a európskej úrovni. Na čele poisťovne je výkonný riaditeľ volený členmi Riadiaceho výboru (jeho členmi sú volení zástupcovia všetkých členských poisťovní).

DGUV zriaďuje a financuje aj vlastné výskumné inštitúcie, ktoré sa špecializujú na zložité príčinné vzťahy medzi expozíciou a zdravotnými rizikami. Okrem toho podporuje projekty, ktorých cieľom je zvýšenie kvality v oblasti BOZP a prevencia prevádzkových rizík.

Poisťovne BG - (živnostenské, priemyselné) sú organizované na sektorovej, brandžovej - odvetvovej úrovni. Ich činnosť poukazuje na skutočnosť, že podniky v podobných oblastiach podnikania (sektore) vytvárajú samostatné združenia za účelom poskytovania spoločného úrazového poistenia. Ich činnosť zastrešuje HVBG - Federácia BG poisťovní. Tieto združenia (BG) sú priamymi nositeľmi úrazového poistenia. V súčasnosti je v štruktúre tohto Ústredného zväzu 13 jednotlivých odvetvových zoskupení. V súlade s územným usporiadaním je zriadených 35 odborových úrazových poisťovní (Unfallkassen), poskytujúcich zákonné úrazové poistenie (údaje za rok 2009).

Každý zamestnávateľ je podľa zákona členom príslušného profesijného združenia (BG). Úrazové poistenie, tzn. ochrana v prípade vzniku pracovného úrazu alebo choroby z povolania a povinnosť platiť poisťné a členstvo v BG – vzniká v okamžiku založenia podniku, ktorý je povinný sa do 8 dní prihlásiť do príslušného BG. Povinnosť pre vznik poistenia sa vzťahuje aj na občana (živnostníka), ktorý pracuje sám. Okrem toho sa môže každý zamestnanec dobrovoľne pripoistiť.

Spolkové združenie poľnohospodárskych profesijných zväzov - BLB (Bundesverband der Landwirtschaftlichen Berufsgenossenschaften) zastupuje poľnohospodárske úrazové poisťovne **ZLF/ZLA** – (Zusatzversorgungskasse und Zusatzversorgungswerk).

Týchto poisťovní je 17 a zabezpečujú dôchodkové pripoistenie a poistenie zamestnancov pracujúcich v poľnohospodárstve a lesníctve. Z finančných príspevkov zamestnávateľov v poľnohospodárstve a lesníctve financujú programy pomoci a dôchodky bývalých poľnohospodárskych a lesných pracovníkov. V súčasnosti ich pôsobí v Nemecku desať vo všetkých spolkových krajinách. Ich cieľom je predchádzať pracovným úrazom a chorobám z povolania a udržať život a zdravie svojich poistencov v čo najlepšom stave. Zabezpečujú skúšky a kontroly pôdohospodárskych a lesníckych strojov a nástrojov, zabezpečujú poradenstvo a poskytujú informácie prostredníctvom školení a seminárov a tiež poskytujú informácie tlačí a novinárom za účelom osvetly.

Poisťovne majú formu verejnoprávných organizácií a ich riadenie je založené na zásade paritnej samosprávy s rovnovážnou účasťou zástupcov zamestnávateľov a zamestnancov. Zabezpečujú prevenciu, výskum, školenia a vzdelávanie vo vlastných tréningových centrách, vydávajú propagačné materiály a odborné príručky pre svojich členov.

Poisťovne pre verejný sektor (Unfallkasse) - 38 poisťovní – zabezpečujúcich úrazové poistenie pre zamestnancov vo verejných službách a inštitúciách. Každý z poisťovateľov má vymedzený konkrétny región.

Výkon poistenia

Poisťovne pôsobia na princípe tripartitnej samosprávnej inštitúcie. Predstavenstvo pozostáva zo zástupcov zamestnancov, zamestnávateľov a predstaviteľov poisťovne (vrátane predstaviteľov štátnej správy).

Poisťovne nie sú ziskovými organizáciami, poisťné čiastky sú určené len pre presne určené účely a úlohy. Vlastné prevádzkové náklady nesmú presiahnuť hranicu 7 % vybraných poisťných dávok.

Poisťné dávky sú stanovované dodatočne každý rok so zohľadnením spätného trojročného priemeru. Týmto spôsobom sa vylučuje náhodnosť mimoriadnej situácie. Poisťné dávky sú splatné najneskôr k 15. 5. nasledujúceho roku. Pri oneskorenej platbe je zamestnávateľ sankcionovaný.

Výška poisťnej dávky sa stanoví na základe vyplatených miezd všetkých kategórií zamestnancov a predovšetkým zo zaradenia podniku do niektorej z nebezpečnostných tried

príslušného odboru činnosti. Tieto nebezpečnostné triedy schvaľuje predstavenstvo BG a podliehajú schváleniu príslušného štátneho dozorného orgánu.

V rámci podniku môže existovať aj niekoľko nebezpečnostných tried zamestnancov (úradníci, rôzne robotnícke kategórie). Výsledná „trieda“ je potom váženým priemerom viacerých tried podľa skupín zamestnancov. Výpočet dávky pozostáva z nasledujúcich krokov :

1. Stanovenie jednotnej poistnej dávky: (celková suma vyplatených miezd x trieda nebezpečnosti) - platí pre všetky podniky príslušného odboru ekonomickej činnosti
2. Stanovenie základu poistnej dávky (celkové náklady vynaložené na odškodnenie : jednotnou poistnou dávkou).
3. Stanovenie výslednej poistnej dávky (jednotná poistná dávka x základ poistnej dávky).

Stav s minimálnym počtom úrazov a chorôb z povolania ovplyvňuje aj zníženie poistnej dávky (bonus), zatiaľ čo podniky nevenujúce dostatočnú pozornosť BOZP, platia plnú dávku alebo dostávajú výnimočné zvýšenie (malus) a sú predmetom častejšej kontroly orgánov dozoru. Výsledky podniku v stanovených ukazovateľoch sa porovnávajú s brandžovým priemerom a odchýlky pozitívnym smerom sú honorované bonusom až do výšky 10% poistného.

V priemere poistná čiastka dosahuje hodnoty 1,48 % vyplatených miezd.

Pri vzniku pracovného úrazu musí poisťovňa uhradiť všetky dávky v plnej výške, a to bez ohľadu na mieru zavinenia zamestnancom.

Krytie poistením

Predmetom zákonného úrazového poistenia sú:

- pracovné úrazy spojené s výrobnou činnosťou, obchodom, rokovaním so zákazníkmi, služobnými cestami, s činnosťou v zdravotníctve ai.,
- pracovné úrazy pri ceste z domu do zamestnania a naspäť,
- úrazy pri činnostiach schválených zamestnávateľom (podnikové výlety, športová činnosť, obchodné rokovania v reštauračných zariadeniach),
- choroby z povolania, ktoré sú určené nariadením spolkovej vlády.

Pôsobnosť poistenia

Systém poistenia je založený na zásade zodpovednosti zamestnávateľa za svojich zamestnancov. Zabezpečuje sa tým sociálny zmier a vzájomne výhodná spolupráca.

Náklady na úrazové poistenie spadajú do zodpovednosti Fondu úrazového poistenia federálnej spolkovej vlády

Hlavné úlohy poisťovní:

- vykonávajú aktivity v oblasti úrazového poistenia
  - finančné odškodnenie pracovného úrazu alebo choroby z povolania,
  - zabezpečenie ortopedických a invalidných pomôcok,
  - predbežné vyrovnanie miezd pre prípad nemožností vykonávať pôvodnú profesiu,
  - čiastočný alebo plný invalidný dôchodok,
  - príspevok deťom pri ťažkom úraze,
  - príspevok rodine pri úmrtí,
  - vdovský dôchodok,
  - sirotská renta,
- v prípade poškodenia zdravia zabezpečujú lekársku (nemocničnú) starostlivosť,
- zabezpečujú rehabilitáciu (liečenie, obnova pracovných schopností),
- vykonávajú pravidelné lekárske prehliadky zamestnancov,
- vykonávajú prevenciu (ochrana pred úrazmi, chorobami z povolania a poškodeniami zdravia spôsobenými pri pracovnom procese),

Inštitúcie úrazového poistenia prispievajú k bezpečnosti a ochrane zdravia v spoločnostiach a to rôznymi spôsobmi. Inšpektori práce poskytujú poradenstvo a vykonávajú dohľad nad spoločnosťami v tejto oblasti. V prípade pracovného úrazu alebo choroby odborové poisťovne úzko spolupracujú s nemocnicami a lekármi v súkromnej praxi. Odborové poisťovne si zriaďujú a financujú aj vlastné ústavy, ktoré sa špecializujú na rehabilitáciu postihnutých úrazmi a chorobami z povolania. Tieto služby pokrývajú primárnu lekársku starostlivosť. Rozširujú sa v prípade potreby na rehabilitáciu, ďalej sú k dispozícii prostriedky na sociálnu a pracovnú rehabilitáciu. Zásadou je, že obnova pracovnej schopnosti postihnutého má prednosť pred dôchodkom.

Objekty poistenia

Zákonné úrazové poistenie sa vzťahuje na nasledujúce skupiny:

- zamestnancov a osoby zamestnávajúce,
- farmárov (pôdohospodárov) a členov ich rodín,

- deti v dennej starostlivosti v škôlkach,
- žiakov, študentov a vysokoškolských študentov,
- postihnutých ľudí zamestnaných v chránených dielňach a pracoviskách,
- ľudí, ktorí pomáhajú na miestach výskytu úrazov a katastrof,
- civilnú ochranu a zamestnancov poskytujúcich pohotovosť a prvú pomoc,
- darcov krvi a orgánov,
- ošetrovateľov a domácich pomocníkov,
- pomocníkov na nekomerčných stavebných projektoch,
- osoby - dobrovoľníkov na spolkových, federálnych, vládnych alebo iných verejných akciách, vrátane súdnych svedkov a porotcov,
- nezamestnané osoby a ostatných príjemcov sociálnej pomoci ak sú riadne registrovaní,
- väzňov,
- dobrovoľne poistených podnikateľov.

System využíva viac ako 70 miliónov poistencov - obyvateľov Nemecka, z toho 17,3 milióna detí a študentov. Zabezpečuje asi 3 milióny komerčných spoločností, 450 000 verejných inštitúcií a 120 000 škôl.

Do pôsobnosti odborových – priemyselných, resp. živnostenských poisťovní patria:

- zmluvní zamestnanci, praktikanti alebo učni v odvetví priemyslu, vrátane dočasného vyslania do zahraničia,
- osoby, ktoré sú zamestnané a pracujú doma, na diaľku, teleworkeri ,
- osoby, u ktorých prebieha rehabilitácia,
- podnikatelia a príslušníci slobodných povolání, ktorí majú aj dobrovoľné poistenie a tiež povinné poistenie v úrazových poisťovniach,

Do pôsobnosti agrárnych - pôdohospodárskych poisťovní patria :

- pôdohospodárski zamestnanci - farmári, ktorí sú samozamestnávateľia, alebo pracujú v rodinných podnikoch – farmách.

Do pôsobnosti poisťovní verejného sektora patria:

- zamestnanci verejnej správy,
- zamestnanci železníc, pôšt a telekomunikácií,

- deti v materských školách a v mimoškolských krúžkoch a aktivitách,
- žiaci a študenti,
- domáci opatrovatelia,
- domáci pomocníci,
- osoby v záchranných tímoch a pohotovostiach,
- darcovia krvi a orgánov,
- dobrovoľníci (pri nehodách, úrazoch, haváriách, dobrovoľní hasiči, dobrovoľníci Nemeckého červeného kríža),
- slobodné povolania,
- svedkovia,
- osoby asistujúce a pomáhajúce pri stavebných prácach na nekomerčnej báze,
- nezamestnaní a osoby poberajúce dávky sociálnej ochrany,
- väzni, ktorí pracujú
- pracovníci rozvojových projektov.

Úhrady vyvolané poistnými udalosťami

V prípade nehody, školského úrazu, pracovného úrazu alebo uznanej choroby z povolania, poisťovacia inštitúcia preberá náklady na akútnu starostlivosť, prípadnú rehabilitáciu, kompenzáciu a dôchodok (rentu). Koncepcia prevencie platí aj v tomto prípade. Využíva sa komplexná a efektívna liečba a rehabilitácia aby sa predišlo trvalej invalidite a tak sa minimalizovali náklady vyvolané udalosťou. Rehabilitácia sa neobmedzuje len na lekársky aspekt. Poisťovne využívajú všetky dostupné prostriedky na zabezpečenie návratu postihnutej osoby do pracovného života.

Osobitné aktivity úrazových poisťovní (BGs)

- Stavebné profesijné združenia iniciovali a spolufinancovali výskumno-prieskumný program s cieľom získať poznatky o využívaní malých (príručných) zdvíhacích zariadení s cieľom znížiť zaťaženie podporno-pohybového systému a dosiahnuť vyššiu ekonomickú efektívnosť.
- Všetky profesijné združenia organizovali akciu s názvom „Bezpečná chôdza“, s cieľom znížiť výskyt pracovných úrazov spôsobených zakopnutím, pošmyknutím a pádom. Zámerom akcie bolo zvýšiť vnímavosť zamestnancov na túto oblasť, keďže ročne vzniká cca 255 tis. pracovných úrazov, to zn. že každý piaty úraz je z týchto príčin. Straty spôsobe-

né absenciou sa odhadujú na 8 miliárd € ročne. Náklady prof. združení vyvolané týmito udalosťami sú ročne cca 330 mil. €, čo predstavuje štvrtinu všetkých úhrad vyplácaných združeniami.

- Úrazové poisťovne väčšinou vo vlastných zariadeniach vyškolia ročne 350.000 pracovníkov podnikov zabezpečujúcich odborné úlohy BOZP. Poisťovne sú po štátnych inštitúciách druhým najväčším školiteľom.
- Úrazové poistenie pripravuje svojich odborníkov pre manažment úrazového poistenia v duálnom bakalárskom štúdiu v kooperácii s odbornou vysokou školou (Fachhochschule – univerzita aplikovanej vedy). Štúdium vzniklo na podklade vedecko-empirickej štúdie z podnetu profesijných združení.
- Snahy podnikov o zvýšenie úrovne BOZP majú obvykle vplyv na výšku vzniknutých škôd, ale tento vplyv sa vo výške škôd prejaví s časovým oneskorením. Z tohto dôvodu zákonná úrazová poisťovňa pre mäsiarske odvetve (Fleischerei Berufsgenossenschaft) zaviedla systém, v ktorom sú podniky finančne motivované v prípade, že prijímajú opatrenia nad nevyhnutnú predpismi stanovenú úroveň. Ide o osobitný druh prémie podnikom uskutočňujúcim opatrenia, ktorými je možné ovplyvniť veľkosť škôd v strednodobej i dlhodobej perspektíve. Pri rozhodovaní stojí v popredí nie iba krátkodobý úspech dosiahnutý znížením počtu (závažnosti) udalostí spôsobujúcich škody.

Profesijné združenie vydáva katalóg opatrení, pri realizácii ktorých sa vypláca prémie (s uvedením priorít a hodnotení). Pri tomto prémiovom systéme je možné získať plnú prémie vo výške 5% z poistného.

- Mäsiarske profesijné združenie vykonáva pre svoje podniky (22 tis. podnikov s 265 tis. zamestnancami) školenie všetkých osôb, ktoré akoukoľvek formou pôsobia v oblasti BOZP. Sú to najmä: podnikatelia, nastupujúci podnikatelia, manažéri, predáci, predavačky a učni. Združenie vlastní moderné centrum vzdelávania v oblasti BOZP, ktoré ročne vyškolí cca 4 tis. účastníkov najmä z malých a stredných podnikov. Okrem toho združenie uskutočňuje aj školenia v podnikoch.

Prevencia

V rámci výkonu preventívnych aktivít:

- poskytujú prostriedky na výskum a vývoj v oblasti BOZP,

- DGUV zriaďuje a financuje aj vlastné výskumné inštitúcie, ktoré sa špecializujú na zložité príčinné vzťahy medzi expozíciou a zdravotnými rizikami,
- vypracúvajú a poskytujú zamestnávateľom prostriedky na programy prevencie,
- poskytujú odborné poradenstvo ku všetkým otázkam bezpečnosti práce,
- zabezpečujú vzdelávanie a výchovu, organizujú školenia a semináre,
- prevádzkujú vlastné tréningové strediská,
- vykonávajú skúšky a kontroly strojov a zariadení,
- vydávajú pravidlá pre bezpečnosť a ochranu zdravia pri práci a odborné príručky,
- vykonávajú osvetu, organizujú kampane na jednotlivé témy (riziko, úrazy...),
- vykonávajú edičnú a propagačnú činnosť, organizujú kampane,
- zabezpečujú informačnú činnosť.

IV. 7. Poľsko

Systém poistenia

Sociálne úrazové poistenie tvorí s ostatnými typmi poistenia jeden z pilierov poľského sociálneho systému, ktorý obsahuje:

- dôchodkové poistenie,
- nemocenské poistenie,
- poistenie zdravotného postihnutia,
- úrazové poistenie v práci,
- zdravotné poistenie.

Systém sociálneho poistenia je legislatívne upravený v zákone o sociálnom poistení. Pravidlá pre stanovovanie a vyplácanie dávok v dôsledku úrazov a chorôb z povolania sú uvedené v zákone o sociálnom poistení pracovných úrazov a chorôb z povolania z 30. októbra 2002.

Výkon poistenia

Poistenie začína od prvého dňa v práci a podpísania pracovnej zmluvy. Príspevky na úrazové poistenie v práci v plnom rozsahu za svojich zamestnancov uhrádzajú zamestnávatelia. Výška tohto príspevku je rôznorodá a závisí na type pracovných rizík a ich možných následkov, ktoré

sú charakteristické pre dané pracovisko. Základom pre stanovenie výšky poistného je kategória rizika určovaná výskytom

- pracovných úrazov súhrnne,
- smrteľných a ťažkých pracovných úrazov,
- chorôb z povolania,
- osôb vykonávajúcich rizikové práce.

Kategória rizika je určovaná dvojstupňovo a to na úrovni odboru ekonomickej činnosti (raz za tri roky) a na úrovni platiteľov poistného (raz za rok). V oboch prípadoch je kategorizácia regulovaná početnosťou uvedených štyroch ukazovateľov. Zatriedňovanie platiteľov do jednotlivých odborov ekonomickej činnosti je závislé od prevažne vykonávanej činnosti. Výška poistného plateného podnikmi môže byť upravovaná vo vzťahu k výške poistného stanoveného pre príslušnú skupinu ekonomických činností, do ktorej sú podniky zaradené. Miera diferenciácie závisí od veľkosti rozdielu medzi kategóriou rizika určenou pre platiteľa poistného a kategóriou určenou pre jeho skupinu ekonomickej činnosti.

Úprava výšky poistného (bonus – malus) pre daný podnik je v rozpätí od 5% do 25% zo základného poistného.

Príspevok je stanovený vždy vopred na nastávajúci rok, ktorý trvá od 1. apríla daného roka do 31. marca budúceho roka.

Výška dávky uhrádzanej poisťovňou je rovnaká pre všetky poistené osoby.

V roku 2004 tvorili príspevky na úrazové poistenie 0,97% - 3,6% z vymeriavacieho základu.

Objekty poistenia

Osoby, ktoré sú poistené pre prípad pracovných úrazov sú obsiahnuté v zákone o sociálnom poistení zo dňa 13. októbra 1998. V systéme úrazového poistenia sú poistení:

- zamestnanci v pracovnoprávných vzťahoch,
- samozamestnávateľia a ich spolupracujúci členovia rodín,
- členovia Poľského parlamentu (poslanci),
- členovia Poľského senátu,
- účastníci športových aktivít,
- študenti,

- väzni, ktorí pracujú,
- registrovaní nezamestnaní,
- členovia cirkví,
- dobrovoľníci, záchranári...

Právne predpisy stanovujú povinné a dobrovoľné poistenie, rovnako ako možnosť pokračovať v poistení. Takmer na všetky skupiny pracovníkov sa vzťahuje povinné starobné a invalidné dôchodkové poistenie, ale nie všetky skupiny sú objektom povinného zdravotného a úrazového poistenia.

Úrazové poistenie poľských farmárov zabezpečuje poisťovňa KRUS (Kasa Rolniczego Ubezpieczenia Społecznego), Hlavnými úlohami sú :

- poskytovať poistenie farmárom,
- zabezpečovať prevenciu pred úrazmi v práci ,
- zvyšovať zdravie farmárov a členov ich rodín, ktorí spolupracujú,
- zabezpečovať rehabilitáciu.

Ich aktivity sa sústreďujú aj na analýzu a zdroje pracovných úrazov a chorôb z povolania zvyšovanie úrovne BOZP roľníkov a farmárov a vlastný výskum, propagáciu a osvetu.

Úhrady vyvolané poistnými udalosťami

Poistené osoby majú nárok na tieto dávky splatné pri pracovnom úraze alebo chorobe z povolania:

- *nemocenské dávky* - pokrývajú náklady poškodeného,
- *rehabilitačné* – poskytuje sa osobám, ktorým rehabilitácia im umožní obnoviť pracovnú schopnosť. Prispieva sa najviac na 1 rok
- *dôchodok za úraz v práci alebo chorobu z povolania* - plní funkciu náhrady za stratu príjmu po skončení práceneschopnosti.
- *pozostalostná renta* - pozostalostný dôchodok - pre rodinných príslušníkov zosnulej osoby. Pre jednu oprávnenú osobu je to 85% z dávky, na ktorú mala nárok poškodená zosnulá osoba.
- *príspevok na opatrovateľa* - príspevok invalidnej osoby na opatrovateľskú službu.
- *rekvalifikačné* - poskytuje sa na obdobie zabezpečenia teoretickej a praktickej prípravy za účelom nového pracovného uplatnenia po úraze. Poskytuje sa na obdobie 6 mesiacov.
- *rodinné dávky* – sú určené na zabezpečenie rodinných príslušníkov poškodeného.
- *náhrada nákladov spojených s liečením* - dentálne náhrady, ortopedické náhrady, očkovanie.

Dávky nie sú poskytované v prípade, že sa preukáže, že príčinou úrazu a nehody bol poistenec a jeho úmyselné správanie, alebo porušenie predpisov BOZP. Dávky sa nepriznajú aj v prípade, ak bol poistenec pod vplyvom alkoholu alebo omamných a psychotropných látok. V týchto prípadoch nemajú nárok na dávky v súvislosti ani rodinný príslušníci. Na ostatné dávky nesúvisiace s úrazom zostáva nárok.

Prevenencia

Úrazové poistenie sa podieľa na prevencii pracovných úrazov a chorôb z povolania najmä:

- poskytovaním poradenstva,
- spoluprácou s výskumnými ústavmi pôsobiacimi v oblasti BOZP zadávaním výskumných úloh a konzultačným pôsobením,
- spolufinancovaním nákladov na riešenie úloh,
- aktívnym prispievaním k riešeniu otvorených otázok BOZP s prihliadnutím na nové požiadavky v tejto oblasti v konkrétnych ekonomických sektoroch, povolaniach a činnostiach.

III. 8. Portugalsko

Systém poistenia

Za poistenie zamestnancov je zodpovedný zamestnávateľ. Odvody do poistného systému sú závislé od stupňa rizika s odstupňovaním jednotlivých nebezpečnostných tried 0,5 %. Výška odvodov sa ustanoví zo súčtu miezd. Poistenie kryje zamestnancov i samozamestnávateľov. Poistené osoby do fondu neprispievajú. Samozamestnávatelia majú vlastný systém poistenia.

Výkon poistenia

Poisťovacie spoločnosti vykonávajú a riadia politiku poistenia a manažovanie poistných zmlúv.

Úhrady vyvolané poistnými udalosťami

- pri čiastočnej invalidite a znížení pracovnej schopnosti je to 70% ročnej mzdy za prvých 12 mesiacov, neskôr 75%; príspevok sa vypláca do obdobia preverenia zdravotného stavu a uznania trvalej invalidity,
- pri úplnej invalidite - strate práceschopnosti sa vypláca *invalidný dôchodok*,

- pre pozostalých sa vypláca *pozostalostná renta* pre manžela, rozvedeného manžela vo výške 30% ročného príjmu a vo veku 65 a viac je to 40%,
- sirotsky dôchodok: 20% z ročného zárobku poškodeného pre deti mladšie ako 18 rokov (22 alebo 25 ak ide o študenta), 40% pre dve deti a 50% pre tri a viac detí; úplné siroty dostávajú dvojnásobnú dávku, najviac však 80% ročného zárobku poškodeného,
- rodičovský dôchodok: každý pozostalý rodič má nárok na 10% z ročného platu poškodeného, najviac 30%.
- príspevok na pohreb: v súčasnosti je to sociálna dávka cca 400€.

Kontrólly systém

Administratívne a organizačne zabezpečujú dohľad nad úrazovým poistením:

- Ministerstvo financií Portugalska prostredníctvom Portugalského poistného inštitútu.
- Ministerstvo práce a sociálnej solidarity vykonáva všeobecný dohľad nad programom chorôb z povolania
- Národný fond poistenia chorôb z povolania administruje programy chorôb z povolania.

Pozn.:

O preventívnom pôsobení úrazového poistenia v Portugalsku nebolo možné získať relevantné informácie.

IV. 9. Rakúsko

Systém poistenia

Úrazové poistenie vychádza zo Všeobecného zákona o sociálnom poistení (Allgemeines Sozialversicherungsgesetz BGBl. I Nr. 47/1997) s účinnosťou od 01. 07. 1997.

Poistenie je jedným z pilierov sociálneho zabezpečenia v Rakúsku. Spolu so zdravotným a dôchodkovým poistením tvoria tzv. sociálne poistenie v užšom zmysle. Uvedené typy poistenia sú povinné, dávky sa vyplácajú pri splnení predpokladov.

Poistenie je organizované na princípe samosprávy. Zástupcovia poistencov i zamestnávateľov vykonávajú činnosti sociálneho poistenia a štát má právo dohľadu. Hlavnou zásadou rakúskeho sociálneho poistenia je solidarita - ako akt vedomého spolucitenia.

Krytie poistením

Hlavnými plneniami sociálneho úrazového poistenia sú:

1. Zabránenie vzniku pracovných úrazov a chorôb z povolania
2. Starostlivosť preventívneho pracovného lekárstva
3. Liečenie úrazov
4. Rehabilitácia
5. Odškodnenie pri pracovných úrazoch a chorobách z povolania, dôchodok (renta) pre poškodených, dávky pre pozostalých, náhrada za integritu.

Výkon poistenia

Výkon sociálneho poistenia je daný do kompetencií poisťovacím spoločnostiam. Ide o 25 poisťovacích spoločností (17 fondov zdravotného poistenia a 8 poisťovní, ktoré môžu vykonávať poisťovanie v dvoch alebo viacerých oblastiach sociálneho poistenia). Uvedené členenie je teritoriálne a podľa profesií.

V roku 2008 bolo priemerne úrazovo poistených 5,9 milióna osôb. Poistenie sa financuje v rozsahu 99,60 % z príspevkov zamestnávateľov, vrátane samostatne zárobkovo činných osôb. Zostávajúca časť z príspevkov Fondu na vyrovnanie sociálnej situácie rodiny, z regresných náhrad a výnosov z kapitálového trhu.

V roku 2006 tvorili sociálne dávky 28,5 % hrubého domáceho produktu a z toho úrazové poistenie tvorilo 0,5%.

Zamestnávatelia uhrádzajú za svojich zamestnancov čiastku 1,4% z tzv. vymeriavacieho základu. Samostatne zárobkovo činné osoby bez zamestnancov platia každoročne fixnú čiastku.

Úrazové poistenie v Rakúsku zastrešuje najmä **AUVA - Všeobecná úrazová poisťovňa**. Ďalšími úrazovými poisťovňami sú :

- Sociálna poisťovňa stavbárov (SVB)
- Poisťovňa železničiarov a baníkov (VAEB)
- Poisťovňa štátnych zamestnancov (BVA)
- Rakúska notárska poisťovňa

Podľa zákona o sociálnych veciach sa musí každý pracovný úraz (pri ktorom práceneschopnosť trvá najmenej tri dni), alebo úmrtie v dôsledku pracovného úrazu do piatich dní nahlásiť do úrazovej poisťovne.

Pracovným úrazom je každé telesné poškodenie v príčinnej, miestnej a časovej súvislosti s prácou alebo vzdelávaním. Za pracovný úraz sa považuje aj cesta do a z práce.

Okrem štátneho sociálneho úrazového poistenia existuje možnosť dobrovoľného a komerčného poistenia. Súkromné poisťovne môžu vzhľadom na výšku rizika odmietnuť poistiť danú osobu alebo zamestnávateľa.

Objekty poistenia AUVA

AUVA vykonáva úrazové poistenie pre cca 4,5 mil. poistencov. Poistené osoby:

1.30 milióna žiakov a študentov,

0.37 milióna živnostníkov a samozamestnávateľov,

1.49 milióna úradníkov - tzv. „zamestnancov s bielymi goliermi“

1.21 milióna robotníkov - tzv. „zamestnancov s modrými goliermi“

Príjmy a výdaje poisťovne sú cca 1,1 miliardy € ročne.

Hlavnou náplňou činnosti AUVA sú najmä (s uvedením čerpania nákladov):

- prevencia pracovných úrazov a poškodení zdravia – 5%,
- poúrazové liečenie – 30%,
- rehabilitácia – 7%,
- kompenzácia (odškodnenie) pri prac, úrazoch a chorobách z povolania – 36%,
- príspevky na príplatok ku mzde pri prac, úrazoch a chorobách z povolania – 5%,
- náklady na správu – 7%,
- ostatné náklady – 4%,
- odpisy – 6%.

AUVA zabezpečuje vo svojich 7 rehabilitačných zariadeniach vysokošpecializovanú starostlivosť o postihnutých úrazom alebo chorobou z povolania. Liečia a rehabilitujú najmä ťažké úrazy a ich následky.

Vo svojej starostlivosti má asi 180 000 postihnutých pracovnými úrazmi a chorobami z povolania. V jej rehabilitačných a tzv. „trauma“ centrách je ročne ošetrovaných asi 300 000 účastníkov nehôd rôzneho druhu. Ročne platia asi 73 000 kompenzácií obetiam pracovných úrazov a chorôb z povolania a ich rodinám. Ročný rozpočet je približne 1 099 milióna EUR. Od roku 1977 sú do sociálneho a úrazového poistenia začlenení aj žiaci a študenti. Pri úrazoch

v súvislosti so vzdelávaním sa poskytujú plnenia zo sociálneho úrazového poistenia, napr. pri úrazoch na ceste do školy, počas vyučovania, na exkurziách a lyžiarskych kurzoch. Úraz treba nahlásiť poisťovni, aby sa mohlo poskytnúť plnenie. Riaditeľstvo školy má zo zákona ohlasovaciu povinnosť. Poistení žiaci a študenti neplatia príspevky. Dávky sa vyplácajú z bežných príspevkov a z Fondu na vyrovnanie sociálnej situácie rodiny.

Úhrady vyvolané poistnými udalosťami

Pozostávajú z tzv. prechodných (dočasných) dávok (*Übergangsgeld*) a dávok za úraz (*Versehrtegeld*). K dlhodobým dávkam patrí úrazová renta (*Versehrtenrente*). Je vyplácaná v prípade straty 20% pracovnej kapacity v dôsledku úrazu. Pri úplnej strate zárobkovej kapacity je dôchodok 66% z ročného príjmu zamestnanca. Ďalšími dávkami sú renta pre pozostalých, renta pre deti, rehabilitačné s príspevkov na pohreb.

Prevenčia

Z celkových výdavkov poisťovne (ročne cca 970 mil. €) sa 5 % vynakladá na prevenciu v oblasti BOZP. Rozsah činností poisťovne AUVA, vykonávaných v rámci prevencie je nasledovný:

- organizovanie kampaní a súťaží (v podnikoch i školách),
- poskytovanie zdravotno-pracovnej a bezpečnostno-technickej služby pre malé a stredné podniky prostredníctvom tzv. Centra prevencie,
- profylaktika chorôb z povolania (zdravotný dohľad, prevádzkové zdravotno-hygienické požiadavky),
- vypracúvanie podnikových bezpečnostných predpisov,
- výskum BOZP,
- vydávanie odborných časopisov (Bezpečná práca, Bezpečnostný magazín) a iných prostriedkov (videá, CD nosiče ai.),
- ochranné očkovanie,
- vydávanie podkladov pre vyučovanie BOZP v školách,
- bezpečnostné poradenstvo,
- bezpečnostno-technické skúšobníctvo (akreditované skúšobné, kontrolné a certifikačné pracoviská),
- poskytovanie servisných služieb,

- vykonávanie vzdelávania (príprava rôznych odborných profesií, odborné semináre),
- vydávanie propagačných a reklamných materiálov,

V súvislosti s malými a strednými podnikmi je osobitne aktuálne spomenúť špecifickú poradenskú službu AUVASICHER. Služba zabezpečuje prostredníctvom siete regionálnych pobočiek bezplatné poradenstvo a pomoc podnikom s počtom zamestnancov do 250.

IV. 10. Česká republika

Systém poistenia

Úrazové poistenie zamestnancov bolo konštituované zákonom č. 266/2006 Sb., ktorý nadobudne účinnosť 1. januára 2013.

Poistenie sa okrem zamestnancov v štandardnom pracovnom pomere vzťahuje aj na iné osoby, napr. zamestnancov na základe dohôd o prácach vykonávaných mimo pracovného pomeru, sudcov, členov vlády, dobrovoľných pracovníkov opatrovateľskej služby, pestúnov, ktorí vykonávajú pestúnsku starostlivosť v zariadeniach pre výkon pestúnskej starostlivosti.

Úrazové poistenie sa však nevzťahuje na úrazy, ktoré vzniknú na ceste do zamestnania a späť.

Poistné platí len zamestnávateľ, pričom zákon stanovuje podmienky zvýšenia, resp. zľavy z poistného.

Krytie poistením

Štruktúra poskytovaných kompenzácií a dávok je obdobná ako v SR, avšak odlišné sú výšky náhrad.

Motivačné pôsobenie poistenia

Príslušná okresná správa sociálneho zabezpečenia môže na základe písomného podnetu orgánov inspekcie práce, orgánov ochrany verejného zdravia alebo odborových orgánov uložiť prirážku k poistnému zamestnávateľovi, u ktorého tieto orgány pri výkone svojej kontrolnej pravomoci zistili opakovane závažné porušenie povinností uložených právnymi predpismi na zaistenie bezpečnosti a ochrany zdravia pri práci.

Výška prirážky k poistnému je do 10 % poistného.

Prevenencia

Preveniou v systéme úrazového poistenia sú opatrenia na základe výsledkov analýz pracovných úrazov a chorôb z povolania na zisťovanie, obmedzovanie alebo odstraňovanie rizik a rizikových faktorov vyskytujúcich sa u viacerých zamestnávateľov, ktorých cieľom je obmedzovanie a odstraňovanie príčin vzniku poškodenia zdravia.

Ministerstvo vyhlasuje k dosiahnutiu tohto cieľa programy zamerané najmä na podporu:

- a) odstraňovania a obmedzovania rizik vzniku poškodení zdravia,
- b) poradenstva k predchádzaniu vzniku poškodení zdravia,
- c) výchovy a vzdelávania k zvyšovaniu bezpečnosti a ochrany zdravia pri práci,
- d) osvetu a propagácie v oblasti bezpečnosti a ochrany zdravia pri práci,
- e) vývoja a výskumu v oblasti bezpečnosti a ochrany zdravia pri práci,
- f) poskytovania informácií o nových poznatkoch vedy a techniky v oblasti vyhodnocovania a odstraňovania rizik a podporu ich rozširovania.

Česká správa sociálneho zabezpečenia:

- a) zadáva verejné zakázky a vyhlasuje verejnú súťaž vo vede a výskume na vypracovanie projektov na uskutočňovanie programov BOZP a na realizáciu schválených projektov,
- b) zverejňuje vyhlásené programy, zadania verejných zákazok, vyhlásenia verejnej súťaže vo vede a výskume a schválené projekty spôsobom umožňujúcim diaľkový prístup,
- c) preberá vypracované projekty a zadáva ich realizáciu..

Česká správa sociálneho zabezpečenia rozhoduje o umiestnení a výške prostriedkov na prevenciu v úrazovom poistení v rámci objemu prostriedkov vyčlenených na oblasť BOZP.

Objem prostriedkov na prevenciu v kalendárnom roku je vo výške 6 % z objemu dávok vyplatených v predchádzajúcom kalendárnom roku.

IV. 11. Švajčiarsko

Systém poistenia

Úrazové poistenie je súčasťou švajčiarskeho sociálneho systému. Je zákonne povinné pre zamestnávateľov a dobrovoľné pre samozamestnávateľov.

Výkon poistenia

V závislosti od pracovnej kategórie je poskytované **Švajčiarskym fondom úrazového poistenia** (Swiss National Accident Insurance Fund) alebo inými autorizovanými fondami v závislosti od kategórie krytia:

SUVA (Schweizerische Unfallversicherungsgesellschaft)

Fond zabezpečuje okrem poistenia aj rehabilitáciu a preventívne aktivity. Je nezávislou verejnou a neziskovou organizáciou.

SVV (Schweizerischer Versicherungsverband)

Krytie poistením

Pokrýva úrazy, ktoré sa stali na pracovisku v súvislosti s výkonom práce pracovnými podmienkami a chorobu z povolania. Zahŕňa aj **mimopracovné úrazy**, ak zamestnanec pracuje najmenej 8 hodín týždenne. Poistenie začína prvým dňom zamestnania a končí 30 dní po skončení pracovného pomeru.

Objekty poistenia

Poistení sú:

- všetci zamestnaní (všetky zárobkovo činné osoby),
- osoby, ktoré pracujú z domu,
- uční, žiaci,
- dobrovoľníci,
- zamestnanci v domácnostiach na výpomoc (gazdiné, správcovia...),
- zamestnanci v domácnostiach (upratovačka, výchova detí...),
- registrovaní nezamestnaní na úradoch práce.

Úrazové poistenie nekryje nezamestnané osoby ako:

- manželov a manželky zamestnancov,
- deti,
- študentov,
- dôchodcov.

Dobrovoľne poistení sú samozamestnávateľia a členovia ich rodiny, ktorí s nim spolupracujú.

Úhrady vyvolané poistnými udalosťami

Kompenzácie závisia od typu zamestnávateľa. Časť odškodnenia za úraz v práci je uhrádzaná zamestnávateľom, časť pokrýva nepracovné úrazové poistenie konkrétnej osoby (súkromná poisťka).

Poistenie pokrýva lekársku starostlivosť vyvolanú úrazom v práci alebo chorobou z povolania. V prípade úplnej invalidity poistená osoba dostáva 80% z platu, v prípade čiastočnej invalidity sa táto čiastka znižuje. Zahŕňa to zubné náhrady, ortopedické náhrady a výdavky na liečebnú starostlivosť počas práceneschopnosti a výdavky na dopravu.

SUVA zabezpečuje pre poškodených aj komplexnú rehabilitáciu vo svojich rehabilitačno – rekondičných klinikách a centrách.

Dávky

- od tretieho dňa po dni úrazu je to 80% z platu a zvyšuje sa so stupňom postihnutia,
- invalidný dôchodok je 80% z platu poškodeného, zvyšuje sa so stupňom postihnutia,
- kompenzácia integrity – jednorazový príspevok,
- pozostalostná renta pre príbuzných a deti - je 40%, siroty, ktoré stratili jedného rodiča 15%, oboch rodičov 25%.

Prevenencia

V rámci prevencie v oblasti BOZP Švajčiarsky fond úrazového poistenia zabezpečuje:

- činnosť školiacich stredísk,
- tréningové aktivity,
- poskytovanie poradenstva,
- organizovanie osvetových a propagačných akcií,
- organizovanie kampaní ai.

IV. 12. Švédsko

Systém poistenia

Úrazové poistenie je súčasťou systému všeobecného sociálneho poistenia. Poistenie je povinné pre všetky ekonomicky aktívne osoby – zamestnancov, zamestnávateľov, samostatne zárobkovo činné osoby (ďalej len „SZČO“) bez ohľadu na národnosť, avšak SZČO musia byť občanmi Švédska.

Poistné príspevky odvádzajú zamestnávatelia v rámci sociálneho poistenia a sú vyberané

prostredníctvom daňových úradov, avšak dohľad nad povinným poistením má Národná rada pre sociálne poistenie.

Odvolačím orgánom pre otázky poistenia pri PÚ je Krajský odvolací súd (spolu 23 krajských súdov).

Okrem povinného úrazového poistenia existuje ešte aj doplnkový poistný systém, ktorý zriaďujú zamestnávateľia zo súkromného sektora pre svojich zamestnancov. Doplnkový poistný systém je založený na kolektívnej zmluve a je spravovaný poisťovňou AFA Försäkring.

Krytie poistením

Za pracovné úrazy kryté poistením sa považujú aj úrazy, ktoré nastanú pri ceste do práce a z práce za predpokladu, že cesta bola zdôvodnená a priamo súvisela s prácou poistenej osoby.

Úhrady vyvolané poistnými udalosťami

Počas obdobia pracovnej neschopnosti v dôsledku pracovného úrazu dostáva zamestnanec nemocenskú od zamestnávateľa a peňažnú nemocenskú dávku vyplácanú sociálnou poisťovňou podľa predpisov o nemocenskom poistení. Úrazové poistenie sleduje cieľ, aby sa finančná situácia poistenej osoby v dôsledku úrazu nezmenila. Osoba, ktorej trvalo poklesla schopnosť vykonávať pracovnú činnosť poberá tzv. „anuitu“. Anuita z úrazového poistenia v súčte s invalidným dôchodkom korešponduje so 100 % výškou príjmu z predchádzajúceho obdobia.

Z poistenia sa podľa Pastorkovej⁴⁰⁾ poskytujú nasledujúce druhy dávok:

Dočasná invalidná dávka – predstavuje 80 % z predchádzajúceho príjmu, ktorá sa vypláca od 15. dňa pracovnej neschopnosti. Zamestnávateľ platí dávku úrazového poistenia od 2. do 14. dňa vo výške 80 % z príjmu, dávka sa zdaňuje.

Dávka trvalej invalidity – vypláca sa, ak strata schopnosti vykonávať zárobkovú činnosť je 100 %, dávka sa zdaňuje.

V prípade smrteľného pracovného úrazu, pozostalí majú nárok na životnú anuitu a podporu na pohreb. Anuita zodpovedá výške, na akú by osoba mala nárok pri úplnej strate pracovnej schopnosti v čase smrti.

Podpora na pohreb je jednorazová peňažná dávka vo výške 30 % vymeriavacieho základu v čase smrti.

Pozn.: O preventívnom pôsobení úrazového poistenia vo Švédsku nebolo možné získať relevantné informácie.

---

40) Pastorková, L. Sociálne poistenie v Európskej únii. Švédsko (2), Národné poistenie, september 2008

V. Východiská pre vypracovanie návrhu na úpravu prevencie nadväzujúce na identifikáciu stavu prevencie v oblasti BOZP

V. 1. Úrazové poistenie

V. 1. 1. Funkcie súčasného úrazového poistenia v SR

V zmysle zákona⁸⁾ je v SR úrazové poistenie začlenené do systému sociálneho poistenia. V rámci neho predstavuje relatívne samostatný systém (fondovo odčlenený od ostatných druhov poistenia) pre osobitne vymedzený okruh osôb a pre osobitne definovaný okruh sociálnych rizík.

Významným poslaním úrazového poistenia je zabezpečiť, aby zamestnanec, ktorý následkom pracovného úrazu, služobného úrazu alebo choroby z povolania utrpí ujmu dostal, (resp. jeho rodina) primeranú kompenzáciu/náhradu, zmyslom ktorej je pomoc pri zvládnutí takejto situácie. Kompenzácia je určená na zmiernenie alebo prekonanie sociálneho dôsledku udalosti, resp. aj na opätovné umožnenie poškodenému sa uplatniť na trhu práce.

Zákonné úrazové poistenie možno teda zaradiť do sféry sociálnej politiky štátu a preto je možné naň aplikovať základné funkcie sociálnej politiky z hľadiska ich významu pre spoločenskú prax.

Súčasná sociálna politika štátu popri ochranej a sanačnej funkcii, ktorá spočíva v opatreniach určených na pomoc pri prekonávaní nepriaznivých dôsledkov určitej situácie je potrebné zdôrazniť aj jej preventívnu a stimulačnú funkciu. Zmyslom preventívnej funkcie je pomocou adekvátnych opatrení jednak zabezpečiť pripravenosť na sociálne udalosti, ale najmä predchádzať nepriaznivým situáciám a to elimináciou možných príčin ich vzniku. V rámci stimulačnej funkcie by sa mali realizovať opatrenia, ktoré by ovplyvňovali správanie a konanie subjektov žiaducim smerom, čo by v súvislosti s pracovnou úrazovosťou znamenalo ich nasmerovanie k aktívnej prevencii.

Už pri príprave zákona⁸⁾ sa v zásade č. 2 – účel sociálneho poistenia uvádza: „**Účelom úrazového poistenia je zabezpečiť fyzické osoby peňažnými a vecnými dávkami pri škode spôsobenej pracovným úrazom alebo chorobou z povolania a pôsobiť na predchádzanie vzniku pracovných úrazov a chorôb z povolania**“.

V odvodnení zásady č. 2 sa konštatuje: „Úrazové poistenie vyplýva zo zodpovednosti zamestnávateľa, ktorú upravuje Zákonník práce. Jeho nepochybne významným prvkom bude i preventívne pôsobenie a vytváranie ekonomického tlaku na zamestnávateľov v oblasti vytvárania bezpečného a zdravotne nezávadného pracovného prostredia“. V sociálno-ekonomickom rozbere sa uvádza: „Ekonomický tlak by mal viesť k situácii, že pre zamestnávateľa by malo byť celkovo výhodnejšie sa o bezpečnosť práce svojich zamestnancov starať ako právne a ostatné predpisy v tejto oblasti porušovať“.

Zákon však neobsahuje žiadne ustanovenie, ktoré by v súčasnom období ekonomicky motivovalo zamestnávateľa na zvýšenie starostlivosti o BOZP. Finančné prostriedky uhradené zamestnávateľom do základného fondu úrazového poistenia sú využívané prioritne na účely úhrady úrazových dávok (§ 13) a na úhradu poistného na starobné poistenie za poberateľov úrazovej renty priznanej podľa tohto zákona (§ 88). Tieto prostriedky v prípade, ak základný fond úrazového poistenia vykazuje prebytok sa v zmysle zákona môžu poskytnúť ako finančná výpomoc do iného základného fondu, v ktorom nie je dostatok finančných prostriedkov na úhradu príslušných dávok. Pre účely prevencie v oblasti BOZP tieto prostriedky využívané nie sú.

Z tohto pohľadu úrazové poistenie v SR v súčasnej podobe, (podľa súčasne platnej právnej úpravy) neplní preventívnu ani stimulačnú funkciu.

V. 1. 2. Úrazové poistenie v SR v medzinárodnom kontexte

Osobitosť úrazového poistenia vyplýva z princípov zakotvených v Dohovore MOP č. 102 o minimálnej norme sociálneho zabezpečenia a v Dohovore MOP č.121 o dávkach pri pracovnom úraze a revidovaného Európskeho kódexu sociálneho zabezpečenia č. 139. V SR je doteraz ratifikovaný iba Dohovor č.102, a to s výnimkou častí IV a VI, pričom časť VI sa vzťahuje na dávky pri pracovných úrazoch a chorobách z povolania, (*ratifikácia v ČSFR v roku 1990, pre SR platný od 1.1.1993*).

Podľa príspevku Š. Brunovského v *Národnom poistení (júl 1997)*, bolo v rámci prípravy zákona o sociálnom poistení úrazové poistenie koncipované tak, aby boli rešpektované základné princípy týchto dohôrov, ktorými sú:

- povinné zákonné platenie poistného na úrazové poistenie zamestnávateľom,
- poisťuje sa zamestnávateľ, ktorý uhrádza poistenie za svojich zamestnancov bez ich finančnej účasti,

- výška poistného musí byť diferencovaná podľa miery ohrozenia zdravia zamestnancov,
- nositeľom úrazového poistenia by mala byť verejnoprávna inštitúcia a malo by byť budované na neziskovom princípe
- nevyhnutnosť preventívneho pôsobenia úrazového pôsobenia,
- vytváranie ekonomického tlaku na zamestnávateľa s cieľom jeho motivácie na zlepšovanie pracovných podmienok s využitím prirážok a úľav,
- garantovanie poskytovania dávok chráneným osobám pri vzniku pracovných úrazov a chorobách z povolania.

V Dohovore č.102 sú stanovené nasledovné zásady, ktorými je členský štát po jeho ratifikácii viazaný:

- garancia definovaných dávok pre poškodených,
- participácia zamestnávateľov a pracovníkov na správe systému,
- všeobecná zodpovednosť štátu za povinné poskytovanie dávok a za náležité vykonávanie činnosti príslušných inštitúcií,
- kolektívne financovanie dávok príspevkami do poistného systému alebo prostredníctvom daní.

Z hľadiska štruktúry úrazového poistenia v SR sú pozoruhodné závery Medzinárodného seminára BOZP poriadaného v SR Subregionálnym úradom MOP pre strednú a východnú Európu v októbri 2004. Na záver seminára organizovaného za spoluúčasti KOZ SR bol prijatý „Podnet účastníkov“, týkajúci sa úrazového poistenia v SR, ktorý vyzýval na vytvorenie nového, samostatného úrazového poistenia. V Podnete sa konštatuje (cit.): „Terajšie riešenie úrazového poistenia nezodpovedá svojmu účelu. Poistenie pracovných úrazov je spojené s dôchodkovým a nemocenským poistením, je neprehľadné, zložité, komplikované, nezrozumiteľné a veľmi náročné pre uplatňovanie jeho ustanovení v praxi. Nesplňa ani požiadavky pre adekvátnu a rýchlu náhradu za stratu života alebo poškodenia zdravia pri práci. V súčasnom úrazovom poistení vykonávanom na základe zákona NR SR č.461/2003 Z. z. o sociálnom poistení úplne absentuje prevencia.“

Účastníci seminára tiež prijali odporúčanie, v ktorom sú vzhľadom na prevenciu úrazovosti a chorôb z povolania aktuálne nasledujúce časti:

- úrazové poistenie by malo byť úplne oddelené od nemocenského a dôchodkového poistenia, malo by mať verejnoprávny, neziskový charakter; spravované by malo byť na bipartitnom základe, paritne zástupcami zamestnávateľov a zamestnancov;

- systém úrazového poistenia by mal mať účinný ekonomicko-stimulačný charakter, s diferencovanými platbami v závislosti na skutočnom riziku a úrovni starostlivosti o BOZP v podniku;
- systém úrazového poistenia by mal obsahovať činnosti s preventívnym charakterom, ktoré by zabezpečili minimálne: výkon poradenstva v oblasti BOZP, podporu vzdelávania a výskumu v oblasti BOZP, intenzívnu podporu preventívnych opatrení a projektov zameraných na zníženie bezpečnostného rizika, zhromažďovanie a analýzu údajov o zdrojoch a príčinách pracovných úrazov a chorôb z povolania s cieľom poskytnutia analýzy praxi, propagáciu BOZP a pozitívne ovplyvňovanie spoločenského povedomia a verejnej mienky o dôležitosti ochrany zdravia pri práci.

V. 1. 3. Preventívna a motivačná funkcia úrazového poistenia v SR

Koncepcia transformácie sociálnej sféry vypracovaná MPSVR SR a schválená vládou SR v r. 1995 v súvislosti s oblasťou úrazového poistenia konštatovala: „Posilní sa tiež prevencia vzniku pracovných úrazov a chorôb z povolania vhodným stimulovaním zamestnávateľov diferencovaným prispievaním do systému na základe subjektívne vzniknutých nepriaznivých dopadov pracovného procesu na zdravie a život zamestnancov. Náklady na ochranu života a zdravia, súvisiace s pracovnou činnosťou sa tak adresne dostanú do ceny práce v konkrétnych pracovných podmienkach daného zamestnávateľa“.

V článku „Osobitosti úrazového poistenia“ (Zborník z XII. Konferencie AOBP, r.1999) JUDr. Š. Brunovský uvádza: „S prihliadnutím na funkciu a štruktúru úrazového poistenia vo vyspelých európskych štátoch a vo väzbe na potreby ekonomického a sociálneho rozvoja a zvyšovania úrovne BOZP bude nepochybne jeho významným prvkom práve preventívne pôsobenie v oblasti starostlivosti o vytváranie bezpečného a zdravotne nezávadného pracovného prostredia. Preventívna činnosť bude zameraná predovšetkým na prevenciu pracovných rizík rôznymi formami, napr. orientáciou na propagačnú činnosť, oblasť výchovy, špecializované výstavy, poradenskú činnosť, podporu výskumu ai.“

Pri príprave zákona o sociálnom poistení v roku 2003 bolo jeho reálnym cieľom aj **ekonomicky stimulovať** zamestnávateľov k zlepšovaniu starostlivosti o pracovné podmienky a úrovne BOZP svojich zamestnancov. Podľa pôvodného znenia zákona bolo jednotné poistné na úrazové poistenie vo výške 0,8 % obmedzené dátumom 31. decembra 2006. Po tomto období sa mal v záujme

zvýšenia zainteresovanosti zamestnávateľov na zlepšovaní starostlivosti o BOZP uplatňovať systém diferencovaných sadziieb poistného uvedené a k nim zákonom stanovené prirážky alebo zľavy.

Nadobudnutie účinnosti predmetných ustanovení sa však dodatkami k uvedenému zákonu viackrát odsunulo, v dôsledku čoho podľa súčasného právneho stavu (do 31.12. 2011):

- všetci zamestnávatelia platia poistné na úrazové poistenie v rovnakej sadzbe - vo výške 0,8 % z vymeriavacieho základu dosiahnutého v rozhodujúcom období;
- zaradenie zamestnávateľa do niektorej z nebezpečnostných tried, v závislosti od bezpečnostného rizika (určovaného v zmysle zákona) pre jednotlivé skupiny ekonomických činností, sa má vykonať prvýkrát až v roku 2011;
- prirážka ani zľava na poistnom, v závislosti od dosiahnutej úrovne bezpečnostného rizika (určovaného v zmysle zákona), sa pre konkrétneho zamestnávateľa nerealizuje.

Pokiaľ ide o **prevenciu v oblasti BOZP**, cieľom ktorej má byť predovšetkým zníženie možného negatívneho pôsobenia pracovného prostredia, pracovných podmienok a pracovnej činnosti na zamestnanca na akceptovateľnú úroveň, a teda aj znižovanie počtu pracovných úrazov a chorôb z povolania, takto nasmerované aktivity a opatrenia sa v systéme úrazového poistenia v SR nenachádzajú. I keď možno pripustiť, že pokiaľ by sa realizovala ekonomická stimulácia zamestnávateľov, môže táto čiastočne obsiahnuť aj prevenciu u konkrétneho zamestnávateľa. Avšak z prostriedkov fondu úrazového poistenia v súčasnej právnej úprave úrazového poistenia nie sú možné a realizovateľné preventívne aktivity. Podpora prevencie cielená na pomoc zamestnávateľom je preto uskutočňovaná len v obmedzenom rozsahu a najmä len zo zdrojov štátneho rozpočtu.

Úrazové poistenie plní najmä funkciu kompenzácie ujmy zamestnancovi v prípade pracovného úrazu alebo choroby z povolania. Je potrebné však zdôrazniť, že **prostriedky z úrazového poistenia vynaložené na prevenciu môžu významne prispievať ku zlepšovaniu úrovne BOZP v podnikoch a tým aj k znižovaniu finančného plnenia**. Systém úrazového poistenia by mal sledovať cieľ a zákon by mu mal na to vytvárať predpoklady, aby vyplácaných rent a iných plnení bolo čo najmenej. Je to možné dosiahnuť iba tým, že nositeľ úrazového poistenia svojou politikou prevencie v oblasti BOZP prispeje k poklesu počtu a závažnosti pracovných úrazov a chorôb z povolania, ktorých dôsledkom je vyplácanie dávok. Tento kontext je známy komerčným poisťovniam, ktoré závislosť ekonomickej prosperity a prevencie vo zvýšenej miere využívajú (napr. znižovanie poistného pri bezškodovom priebehu poistenia, kampane na zvýšenie bezpečnosti na cestách a pod.).

V. 1. 4. Osobitné aspekty úrazového poistenia v SR

V súvislosti sú súčasťou štruktúrou úrazového poistenia v SR je aktuálne uviesť nasledujúce aspekty:

- Z individuálneho pohľadu poškodeného zamestnanca, ale aj z celospoločenského hľadiska možno pozitívne hodnotiť, že zákon⁸⁾ v porovnaní s predchádzajúcim systémom odškodňovania rozšíril okruh dávok (poskytovaných z úrazového poistenia) o rekvalifikáciu a pracovnú rehabilitáciu. Zo štruktúry kumulatívnych výdavkov na úrazové dávky zverejnených Sociálnou poisťovňou je zrejmé, že prakticky za celé obdobie existencie fondu úrazového poistenia nedošlo v tejto oblasti k čerpaniu prostriedkov.
- Zákon nezabezpečuje aby mimopodnikové náklady, vyvolané poistnými udalosťami uhradili iba tí, ktorí sú za to primárne zodpovední, tzn. zamestnávateľia (nemecky tzv. Verursacherprinzip). Niektoré úrazové dávky majú nadstavbový charakter k nemocenským alebo dôchodkovým dávkam, čo nie je systémové riešenie a predstavuje to aj komplikácie pri vyplácaní dávok. Zamestnanci sa v súčasnosti v určitom rozsahu sami podieľajú na úhrade nákladov, za vznik ktorých sú zodpovední zamestnávateľia, tzn. podieľajú sa na vlastnom odškodnení svojimi príspevkami na poistné nemocenského a dôchodkového poistenia.

Zákonom č. 462/2003 Z. z. o náhrade príjmu pri dočasnej práceneschopnosti zamestnanca a o zmene a doplnení niektorých zákonov bola stanovená povinnosť zamestnávateľa za prvých 10 dní práceneschopnosti vyplácať zamestnancovi náhrady z vlastných prostriedkov. Táto povinnosť len čiastočne rieši problém spomenutého nesúladu, nakoľko priemerná doba pracovnej neschopnosti pre pracovné úrazy sa v ostatných rokoch pohybuje v rozsahu 45 až 50 dní.

Pozn.:

Zákon č.462/2003 Z. z. je hodnotený aj ako stimulačný nástroj, ktorý ovplyvňuje zamestnávateľa smerom na vykonávanie prevencie, na realizáciu opatrení na zlepšovanie pracovných podmienok, aby chorobnosť jeho zamestnancov bola nižšia a tým boli nižšie aj jeho náklady na náhrady. Skutočnosťou je, že po nadobudnutí platnosti tohto zákona sa celkový počet prípadov ochorení zárobkovo činných osôb znížil (cca na polovicu predchádzajúceho počtu), čo však môže byť dôsledkom skôr iných vplyvov, napr. správania sa zamestnancov v prípade ochorenia, resp. zníženia počtu osôb zneužívajúcich systém falošnými PN-kami. V akej miere tento zákon stimuloval zamestnávateľov k zlepšovaniu pracovného prostredia a pracovných podmienok nie je možné vyhodnotiť

- Zákon nebude vytvárať ani po uplatnení stanovených prirážok a úľav na poistnom v závislosti na dosiahnutej úrovne bezpečnostného rizika dostačujúcu motiváciu zamestnávateľov k vyššej starostlivosti o BOZP. Nízka hladina prirážok a úľav stanovená zákonom (prirážky 1% až 4% a zľavy 1% až 2%) pri priemernej výške poistného 0,8% z vymeriavacieho základu vytvára nízky prah účinnosti ekonomickej motivácie.

Priklad:

V podniku s počtom 60 – 70 zamestnancov pri priemernej mesačnej mzde 750 € je vymeriavací základ cca 50 000 €. Výška mesačného poistného predstavuje 400 €. Pri vzornej starostlivosti o BOZP dosiahne podnik zľavu na poistnom max. 2%, tzn. 8 €. Prirážka k poistnému môže predstavovať max.4%, tzn. 16 €. Finančný rozdiel max. 24 € zrejme nebude podnik tejto veľkosti motivovať k nákupu bezpečnejšej technológie či kvalitnejších prostriedkov individuálnej ochrany.

V. 1. 5. Úrazové poistenie samostatne zárobkovo činných osôb.

Samostatne zárobkovo činné osoby (ďalej len „SZČO“) nie sú v zmysle zákona⁸⁾ zahrnuté do systému úrazového poistenia

Ak SZČO zamestnáva ďalšie osoby, má ako zamestnávateľ povinnosť odvádzať poistné na úrazové poistenie, avšak na jeho osobu sa v prípade, že aj on osobne v rámci svojej živnosti vykonáva pracovnú činnosť, toto poistenie ako na poškodeného nevzťahuje. Pokiaľ nezamestnáva iné osoby, poistné na úrazové poistenie neodvádza.

Úrazové poistenie – v zmysle nároku na dávky v prípade pracovného úrazu alebo choroby z povolania – sa tak na živnostníka nevzťahuje lebo:

- SZČO nie sú zahrnuté do osobného rozsahu úrazového poistenia; v tomto rozsahu sú jeho zamestnanci uvedení ako osoby s nárokom na úrazové dávky z poistenia zamestnávateľa (resp. nárok majú aj ďalšie osoby v zákone určené),
- „poškodeným“ na účely poskytovania úrazových dávok je zamestnanec, ak utrpel pracovný úraz alebo sa u neho zistila choroba z povolania,
- v prípade úmrtia SZČO v dôsledku úrazu pri výkone jeho práce nemajú nárok na dávky ani pozostalí – manžel, manželka, nezaopatrené deti, resp. iné vyživované osoby.

Závažnosť absencie úrazového poistenia SZČO je potrebné posudzovať z nasledujúcich hľadísk:

- v štruktúre ekonomických subjektov⁴¹⁾ v SR, na závere roka 2009 (v 12. mesiaci) bol počet fyzických osôb – podnikateľov 413 867, z toho bolo 387 876 živnostníkov, 17 979 osôb v slobodných povolaniach a 8 017 samostatne hospodáriacich roľníkov;
- v štruktúre pracujúcich podľa postavenia⁴²⁾, v III. štvrtroku 2009 z celkového počtu pracujúcich v SR samozamestnaní predstavovali cca 16% - 380 tisíc osôb a zamestnanci cca 94% - 2 mil. osôb;
- štatistický vývoj za obdobie rokov 1993 až 2009 ukazuje nárast počtu samozamestnaných, ktorý je v tomto období takmer 3-násobný; je predpoklad, že počet SZČO bude naďalej narastať, aj ohľadom na dopady súčasnej hospodárskej krízy (nezamestnanosť, snahy zamestnávateľov zabezpečovať svoju hospodársku činnosť obchodnými zmluvami so SZČO);
- v kontexte odvetví ekonomickej činnosti najviac fyzických osôb - živnostníkov na konci roka 2009 podnikalo vo veľkoobchode a maloobchode - 109 096 osôb, čo je cca ¼ z celkového počtu; na druhom mieste je stavebníctvo s počtom 88 444 osôb; na treťom mieste odvetvie priemyselnej výroby s počtom 63 859;
- v štatistike závažných pracovných úrazov majú dlhodobo najvyšší podiel odvetvia stavebníctva a priemyslu a na treťom mieste sa striedajú veľkoobchod a maloobchod, s poľnohospodárstvom a lesným hospodárstvom, resp. s dopravou a skladovaním⁴³⁾. Táto štatistika sa síce týka zamestnancov, t.j. závislej činnosti, ale súčasne je indikátorom nebezpečnosti pracovných činností v danom odvetví.

Na základe uvedeného možno konštatovať, že takmer 400 000 osôb vykonávajúcich pracovnú činnosť, nie je zahrnutých do systému, ktorý by im poskytol ochranu v prípade poškodenia zdravia úrazom alebo závažným ochorením pri ich pracovnej činnosti.

---

41) Údaje sú z databázy SLOVSTAT ŠÚ SR a vychádzajú z registra organizácií ŠÚ SR, ktorý je priebežne aktualizovaný údajmi z obchodného registra, živnostenského registra a zo štatistických zisťovaní.

42) Údaje sú z databázy SLOVSTAT ŠÚ SR a boli získané výberovým zisťovaním pracovných síl na základe priameho zisťovania vo vybraných domácnostiach.

43) Rozbor pracovných úrazov, prevádzkových nehôd a chorôb z povolania z organizácií v pôsobnosti NIP za 1. polrok 2009, za rok 2008, za rok 2007.

V. 1. 6. Preventívna a motivačná funkcia úrazového poistenia v krajinách EÚ

Prevenčia

Sociálny zákonník SRN z roku 1996 – VII. kniha: „Úlohou úrazového poistenia je o i. zabraňovať všetkými vhodnými prostriedkami pracovným úrazom, chorobám z povolania a iným ohrozeniam zdravia prácou“

Cit. (www.auva.at): „Prevenčia je najdôležitejšia úloha úrazovej poisťovne, lebo predchádzať niečomu je výhodnejšie ako dodatočne liečiť a uzdravovať.“

Cit. (Dipl. Ing. Norbert Schulz – Fleischerei Berufsgenossenschaft Mainz, Nemecko): „Ako jediná súčasť sociálneho poistenia má zákonné úrazové poistenie ako primárnu úlohu nie rehabilitáciu a kompenzáciu strát postihnutých, ale predovšetkým prevenciu. Prevenčia má prednosť pred rehabilitáciou a odškodňovaním.“

Výkon a stimulovanie dobre fungujúcej prevencie spočíva v rozhodujúcej miere v tom, že svojim pôsobením ovplyvňuje veľkosť vzniknutých škôd tak, aby sa náklady na rehabilitáciu a kompenzáciu minimalizovali“.

Cit. (Dr. J. Rapecki, CIOP PIB, Varšava, Poľsko): *Moderné systémy úrazového poistenia, ktoré účinne realizujú nielen výplatu peňažných dávok poškodeným a ich rodinám, ale pôsobia i v oblasti prevencie, prinášajú všestranný úžitok ako poisteným, tak i zamestnávateľom i celej spoločnosti. V konečnom dôsledku dosahujú zníženie výšky percenta poistného úrazového poistenia, čo znamená zmenšenie zaťaženia hospodárstva nákladmi tohto poistenia. V týchto systémoch závisí veľkosť poistného od nákladov vyvolaných dôsledkami nežiadúcich udalostí, tzn. od ich počtu a závažnosti v jednotlivých odboroch ekonomickej činnosti i v podnikoch“.*

Prevenčia je uskutočňovaná prakticky všetkými dostupnými prostriedkami. Rozsah činností poisťovní, vykonávaných v rámci prevencie je v súhrne orientovaný na nasledovné oblasti:

- organizovanie kampaní a súťaží (v podnikoch i školách),
- poskytovanie zdravotno-pracovnej a bezpečnostno-technickej služby najmä pre malé a stredné podniky,
- výkon preventívneho pracovného lekárstva, ochranné očkovanie, profylaktika chorôb z povolania,
- príprava (organizačná, metodická a vecná) a vytváranie predpokladov pre poskytovanie prvej pomoci na pracovisku,

- výkon posttraumatického ošetrovania,
- poskytovanie pracovnej rehabilitácie a rekvalifikácie,
- vydávanie vlastných bezpečnostných predpisov, vypracúvanie predpisov pre podnikové riadenie BOZP,
- výskum BOZP – vlastné výskumné inštitúcie, podpora výskumu,
- osvetová a edičná činnosť - vydávanie odborných časopisov a iných prostriedkov (videá, CD nosiče ai.),
- bezpečnostné poradenstvo, organizované konzultácie, tvorba a regulácia informačných fondov,
- bezpečnostno-technické skúšobníctvo, laboratórne testovanie (akreditované skúšobné, kontrolné a certifikačné pracoviská),
- poskytovanie servisných služieb,
- vykonávanie vzdelávania (príprava rôznych odborných profesií, odborné semináre), vlastné tréningové centrá,
- tvorba a vydávanie podkladov pre vyučovanie BOZP v školách,
- vydávanie inštruktážnych a propagačných materiálov – návody, príručky,
- vypracúvanie štatistických prehľadov,
- podpora (subvencia) projektov, ktorých cieľom je zvýšenie kvality BOZP (napr. Francúzsko, Švajčiarsko poskytujú priamu finančnú pomoc malým a stredným podnikom),

O objeme prostriedkov využitých na preventívne pôsobenie úrazových poisťovní nie sú k dispozícii exaktné informácie. Z prostriedkov akumulovaných vo fonde úrazového poistenia v krajinách EÚ náklady na prevenciu vrátane výskumu bezpečnosti práce predstavujú 5 až 10%.

Motivácia – stimulácia

Z poznatkov vo vybraných krajinách EÚ jedným z hlavných cieľov úrazového poistenia je motivovať zamestnávateľov k starostlivosti o bezpečnosti a ochrane zdravia pri práci.

V. 2. Duálny systém požiadaviek BOZP v SR

Základné požiadavky BOZP deklarované právom Európskej únie¹²⁾ boli Slovenskou republikou transponované najmä zákonom o BOZP⁵⁾ a zákonom o ochrane, podpore a rozvoji verejného zdravia⁷⁾.

Stanovenie základných požiadaviek BOZP v dvoch slovenských zákonoch nie je v súlade s holistickým (celostným) prístupom, uplatňovaným v legislatíve Európskej únie a je to reliktom vývoja legislatívy v bývalom Československu.

Holistický prístup riešenia základných otázok BOZP akceptuje človeka v jeho interakcii a jednote s pracovnými prostriedkami v podmienkach pracovného prostredia. Smernica 89/391/EHS v snahe akcentovať holistický princíp integruje ochranu zdravia pri práci a pracovnú bezpečnosť do jedného nedeliteľného systému. Na problémy pri presadzovaní požiadaviek BOZP vyplývajúcich z jedného európskeho predpisu, ktoré sú transponované dvomi zákonmi, poukázala aj záverečná správa v rámci projektu „Pracovný život a rozširovanie EÚ“⁴⁴⁾. V období realizácie projektu boli požiadavky smernice 89/391/EHS aplikované zákonom o BOZP⁹⁾ a zákonom o ochrane zdravia ľudí¹³⁾. V záverečnej správe z projektu je taktiež konštatované, že „ďalším vážnym problémom, ktorý by mohol vážne ohroziť skutočnú situáciu na pracoviskách je, že budú veľké problémy s implementáciou a presadzovaním takejto legislatívy. Pre zamestnávateľov i zamestnancov bude veľmi ťažké nájsť, pochopiť a aplikovať príslušné pravidlá platné pre špecifické pracoviská. Platí to najmä pre malé a stredné podniky“.

Zamestnávatelia sú legislatívou zviazaní plniť povinnosti v oblasti BOZP minimálne v rozsahu uvedených dvoch zákonov, v ktorých sú niektoré povinnosti podobné (napr. posudzovanie a hodnotenie rizík, poskytovanie osobných ochranných pracovných prostriedkov, zabezpečovanie lekárskeho preventívneho prehliadok, oznamovanie choroby z povolania alebo ohrozenia chorobou z povolania a ďalšie), avšak niektoré, ktoré sa dotýkajú bezpečnosti a aj zdravia pri práci sú uvedené len v zákone č. 355/2007 Z. z. (napr. povinnosť vypracovať prevádzkový poriadok, povinnosť dodržiavať pracovné a technologické postupy a ďalšie).

---

44) Melin, B.: Projekt: „Pracovný život a rozširovanie EÚ. Podprojekt: Posilnenie výkonu inšpekcie práce v Slovenskej republike“. Záverečná správa. Bratislava, 2003, s.6

Ďalším otvorenou otázkou, ktorú zdôrazňuje záverečná správa projektu, je uplatňovanie tejto legislatívy, to zn. členenie zodpovedností a kompetencií na dva dozorné/inšpekčné orgány (inšpekcia práce, orgány na ochranu zdravia). Podľa zahraničných participantov projektu (Švédsky úrad pre pracovné prostredie a Švédsky národný výbor pre trh práce) „existencia niekoľkých dozorných (inšpekčných) orgánov znižuje účinnosť dozoru a môže znásobovať inšpekciu, ktorá je pre štát drahá a pre zamestnávateľa náročná na čas“.

V záverečnej správe sa odporúča „Zaviesť novú legislatívu v oblasti bezpečnosti a ochrany zdravia pri práci. Legislatíva musí transponovať smernice EÚ jedným zákonom a súvisiacimi predpismi. Legislatíva v oblasti bezpečnosti a ochrany zdravia pri práci musí byť oddelená od legislatívy v oblasti ochrany zdravia ľudí“ (obyvateľstva).

Ďalej je v uvedenej záverečnej správe konštatované, že v rámci Európskej únie bezpečnosť a ochrana zdravia pri práci je regulovaná systémom smerníc, ktoré sú oddelené od systému ochrany zdravia ľudí.

Na potrebu zjednodušenia a skvalitnenia legislatívy bez zníženia existujúcej úrovne ochrany zamestnancov pri práci vyzýva aj Komisia EÚ v stratégii spoločenstva v oblasti zdravia a bezpečnosti pri práci na obdobie rokov 2007/2012⁴⁵⁾.

Legislatívny proces, ktorého cieľom by malo byť odstránenie duálnych požiadaviek na ochranu zdravia pri práci v dvoch uvedených zákonoch je zdôrazňovaný aj Programovým vyhlásením vlády Slovenskej republiky⁴⁶⁾. Vláda sa vo vyhlásení zaviazala presadzovať opatrenia na zlepšenie podmienok života a práce zamestnancov. Pri regulácii týchto vzťahov sa bude rešpektovať podstata a zmysel dohovorov Medzinárodnej organizácie práce, Európskej sociálnej charty, ako aj pracovného práva Európskej únie. Zároveň vo vyhlásení vláda SR prijala záväzok „prehodnotiť normy v oblasti bezpečnosti a ochrany zdravia pri práci“.

Potreba zjednodušiť a zvýšiť prehľadnosť legislatívy vyplýva aj z Koncepcie BOZP¹⁸⁾ a to z priority č. 8 - Zodpovedajúca legislatíva, ktorá stanovuje: „Na podporu podnikateľského prostredia a uľahčenie rozvoja najmä malých a stredne veľkých zamestnávateľov je potrebná jednoduchá a prehľadná právna úprava BOZP, ktorá je aktuálna so zreteľom na dosiahnutý vedecko-technický a spoločenský vývoj“.

---

45) Oznámenie Komisie Európskemu parlamentu, Rade, Európskemu hospodárskemu a sociálnemu výboru a Výboru regiónov: Zlepšenie kvality a produktivity práce: stratégia Spoločenstva v oblasti zdravia a bezpečnosti pri práci na obdobie rokov 2007 – 2012, čl. 4.3

46) Programové vyhlásenie vlády Slovenskej republiky, schválené uznesením vlády Slovenskej republiky č.660 z 31. júla 2006. časť 3.2 Pracovné vzťahy a sociálny dialóg, s.24

V. 3. Koordinácia systému riadenia BOZP

Riadiacim dokumentom štátnej politiky BOZP je „Konceptia bezpečnosti a ochrany zdravia pri práci v Slovenskej republike na roky 2008 až 2012 prijatá uznesením vlády SR č. 114 z. 20. februára 2008 a program jej realizácie“.

Vláda na svojom rokovaní 9. septembra 2009 prerokovala vyhodnotenie plnenia tejto koncepcie za rok 2008 a návrh na jej aktualizáciu⁴⁷⁾. Z uvedeného materiálu, ako aj z prijatého uznesenia č. 624 je zrejmé, že úlohy vyplývajúce z koncepcie nie sú dostatočne zabezpečované a plnené a to tak zo strany jednotlivých rezortov, ako aj zo strany sociálnych partnerov. Ku zvýšeniu zodpovedného prístupu by prispelo posilnenie nástrojov na presadzovanie úloh. Účinným regulačným opatrením by mohla byť zmena kompetenčného postavenia koordinačnej rady BOZP zo súčasného „poradného orgánu MPSVR SR“ na „poradný orgán vlády SR“ na tripartitnom zastúpení. Nové kompetenčné postavenie by sa premietlo i do personálnej štruktúry rady (zastúpenie štátnymi tajomníkmi ministerstiev, resp. predsedami ostatných ústredných orgánov štátnej správy a vrcholovými predstaviteľmi ústredných zamestnávateľských a zamestnaneckých organizácií). Na obdobných princípoch je založená v Českej republike Rada vlády pre bezpečnosť a ochranu zdravia pri práci⁴⁸⁾.

Rada vlády ČR pre BOZP podľa schváleného Štatútu (príloha uznesenia vlády č. 858+P) pripravuje a schvaľuje návrhy a odporúčania na vykonávanie a pravidelné hodnotenie plnenia Národnej politiky bezpečnosti a ochrany zdravia pri práci.

IV. 4. Vyšetrovanie príčin úrazov na pracoviskách

Stratégia Spoločenstva v oblasti zdravia a bezpečnosti na obdobie rokov 2007 – 2012¹⁷⁾ zdôrazňuje, že niektoré nové výzvy v oblasti zdravia a bezpečnosti s postupujúcim časom získavajú na význame. K nim patria nové trendy v zamestnanosti, vrátane rozvoja samostatnej zárobkovej činnosti. Zároveň Komisia ES sa v stratégii zaviazala posúdiť opatrenia prijaté na

---

47) Vyhodnotenie plnenia Koncepcie bezpečnosti a ochrany zdravia pri práci v Slovenskej republike na roky 2008 až 2012 za rok 2008 a návrh na aktualizáciu Koncepcie bezpečnosti a ochrany zdravia pri práci v Slovenskej republike na roky 2008 až 2012 (<http://www.vlada.sk/>)

48) Rada vlády pre bezpečnosť a ochranu zdravia pri práci, schválená uznesením vlády ČR č. 858+P dňa 3. septembra 2003 (<http://www.vlada.cz/cz/jednani-vlady/default.htm>)

základe odporúčaní o samostatne zárobkovo činných pracovníkoch v zmysle odporúčania Rady č. 2003/134/ES⁴⁹⁾.

Európsky parlament prijal 15. januára 2008 uznesenie⁵⁰⁾ k stratégii Spoločenstva v oblasti zdravia a bezpečnosti na obdobie rokov 2007 – 2012¹⁷⁾, kde „žiada Komisiu a členské štáty, aby zvážili všetky dostupné možnosti na rozšírenie ustanovení EÚ o ochrane zdravia a bezpečnosti pri práci pre samostatne zárobkovo činné osoby“.

Podľa zákona o BOZP⁵⁾ povinnosti a opatrenia ustanovené týmto zákonom sa v rozsahu nevyhnutnom na zaistenie BOZP vzhľadom na povahu činnosti vzťahujú aj na fyzickú osobu, ktorá je podnikateľom a nie je zamestnávateľom, a na jeho príbuzných v priamom rade, súrodenca a manžela, ak sa podieľajú na plnení jej podnikateľských úloh. V súlade so zákonom sa povinnosti a práva zamestnancov primerane vzťahujú aj na fyzickú osobu, ktorá je podnikateľom a nie je zamestnávateľom. Taktiež zamestnávateľ je povinný starať sa o bezpečnosť a ochranu zdravia všetkých osôb, ktoré sa nachádzajú s jeho vedomím na jeho pracoviskách alebo v jeho priestoroch.

Konkrétne povinnosti zamestnávateľov a fyzických osôb, ktoré sú podnikateľmi a nie sú zamestnávateľmi ustanovuje zákon aj v rámci spolupráce zamestnávateľov na spoločných pracoviskách, ako aj nariadenie vlády SR č. 396/2006 Z. z.⁵¹⁾

V prípade úrazu fyzickej osoby, ktorá je podnikateľom a nie je zamestnávateľom, prípadne inej fyzickej osoby, ktorá sa nachádza s jeho vedomím na jeho pracoviskách alebo v jeho priestoroch, je takáto udalosť podľa zákona klasifikovaná ako „iný úraz ako pracovný úraz alebo smrť, ku ktorej nedošlo následkom pracovného úrazu“.

V takomto prípade, aj keby v dôsledku iného úrazu došlo k ťažkej ujme na zdraví alebo smrti, zamestnávateľ nemá povinnosť tento úraz oznámiť príslušnému inšpektorátu práce alebo príslušnému orgánu dozoru, pritom príčinou takéhoto úrazu môže byť porušenie predpisov na zaistenie BOZP aj zo strany zamestnávateľa. Zároveň nedostatky v oblasti bezpečnosti a zdravia, ktoré spôsobia iný úraz ako pracovný, potenciálne ohrozujú aj samotných zamestnancov pri práci.

Podľa v súčasnosti platného zákona o BOZP, nemá zamestnávateľ povinnosť nemeniť stav pracoviska do príchodu vyšetrovacích orgánov (Policajný zbor v prípade ťažkej ujmy na zdraví alebo smrti), ani povinnosť zaslať príslušnému inšpektorátu práce alebo príslušnému

---

49) Odporúčanie Rady 2003/134/ES o zlepšení ochrany zdravia a bezpečnosti pri práci samostatne zárobkovo činných pracovníkov

50) Uznesenie Európskeho parlamentu z 15. januára 2008 o stratégii Spoločenstva v oblasti ochrany zdravia a bezpečnosti pri práci na obdobie 2007 – 2012 (2007/2146(INI)),s.8

51) Nariadenie vlády SR č. 396/2006 Z. z. z 24. mája 2006 o minimálnych bezpečnostných a zdravotných požiadavkách na stavenisko

orgánu dozoru správu o vyšetrení príčin a okolností vzniku iného úrazu ako pracovného, ak pri ňom došlo k ťažkej ujme na zdraví alebo smrti, tak ako je tomu v prípade závažného pracovného úrazu.

V. 5. Uplatňovanie rodovej rovnosti

Právo na rovnaké zaobchádzanie je zakotvené v dokumentoch Organizácie spojených národov a Medzinárodnej organizácie práce, ako aj v legislatíve Európskej únie.

Európska zmluva predstavuje primárne právo, vrátane jej zmien vykonaných Amsterdamskou zmluvou, Zmluvou z Nice a Lisabonskou zmluvou⁵²⁾. Ustanovenie konsolidovaného znenia Zmluvy o EÚ podporuje rovnosť príležitostí a rovnaké zaobchádzanie s mužmi a ženami na trhu práce a zakotvuje princíp rovnakej odmeny pre mužov a ženy za rovnakú prácu alebo prácu rovnakej hodnoty. Toto znenie poskytuje právny základ pre prijímanie opatrení Spoločenstva na zabezpečenie uplatňovania zásady rovnosti príležitostí a rovnakého zaobchádzania s mužmi a ženami vo veciach zamestnania a povolania.

K významným dokumentom patrí Stratégiu Spoločenstva v oblasti zdravia a bezpečnosti pri práci na obdobie rokov 2007 – 2012¹⁷⁾, ktorá k problematike rodovej rovnosti uvádza: „V snahe zlepšiť zamestnateľnosť žien a mužov a kvalitu pracovného života treba zároveň pokročiť v oblasti rodovej rovnosti. Nerovnosti v pracovnej sfére i mimo nej môžu ovplyvniť zdravie a bezpečnosť žien pri práci, a teda ovplyvniť ich produktivitu. Podiel žien na zamestnanosti sa stále zvyšuje a zamestnanosť žien často sprevádza segregácia na trhu práce na základe pohlavia. Preto treba lepšie zohľadniť zdravotné a bezpečnostné aspekty špecifické pre ženy. Charakter rizík spojených s výkonom povolania sa mení podľa zrýchľovania inovácií, rozvoja nových rizikových faktorov (násilie v práci vrátane sexuálneho a morálneho obťažovania, závislosť) a transformácie práce (viac segmentovaný pracovný život).“

Uznesenie Európskeho parlamentu k stratégii Spoločenstva⁴⁹⁾ zdôrazňuje potrebu brať pri riešení otázok týkajúcich sa zdravia a bezpečnosti pri práci väčší ohľad na problematiku rodu a víta iniciatívu Komisie za prípravu špecifických metód hodnotenia vplyvu v oblasti bezpečnosti a ochrany zdravia pri práci so zreteľom na rodové aspekty; kritizuje však Komisiu, pretože vo svojom oznámení ani v „Cieľoch stratégie Spoločenstva na obdobie 2007 – 2012“ primerane

---

52) Konsolidované znenie Zmluvy o Európskej únii a Zmluvy o fungovaní Európskej únie

nezohľadnila rodové hľadisko. Ďalej vyzýva členské štáty, aby platné smernice o ochrane zdravia a bezpečnosti pri práci implementovali rodovo citlivejším spôsobom a aby vykonali hodnotenie vplyvu týchto smerníc z rodového hľadiska.

Zákonník práce⁴⁾ zásady rodovej rovnosti vyplývajúce z Ústavy Slovenskej republiky a medzinárodných dokumentov špecifikuje nasledovne: „Ženy a muži majú právo na rovnaké zaobchádzanie, ak ide o prístup k zamestnaniu, odmeňovanie a pracovný postup, odborné vzdelávanie a o pracovné podmienky. Ženám sa zabezpečujú pracovné podmienky umožňujúce im účasť na práci s ohľadom na ich fyziologické predpoklady a s ohľadom na ich spoločenskú funkciu v materstve a ženám a mužom s ohľadom na ich rodinné povinnosti pri výchove detí a starostlivosti o ne“. V zmysle týchto princípov Zákonník práce ukladá zamestnávateľom povinnosť rešpektovať v pracovnoprávných vzťahoch zásadu rovnakého zaobchádzania a zakazuje rodovú diskrimináciu.

Zákonom o BOZP sú stanovené povinnosti vo vzťahu ku všetkým zamestnancom bez ohľadu na ich rod a najmä k niektorým osobitným skupinám zamestnancov (tehotné ženy, matky do konca deviateho mesiaca po pôrode, dojčiace ženy, mladiství a zamestnanci so zdravotným postihnutím) a to tak pri ich prijatí do zamestnania, ale najmä počas plnenia pracovných úloh.

Vytváranie rodovo-neutrálnych pracovných podmienok umožňujúcich ženám rovnocennú účasť na pracovnom procese kontrolovali inšpektoráty práce sústavy NIP v rámci projektu IS EQUAL „Pracovné podmienky ako determinanty rodovej nerovnosti práce v rokoch 2006 – 2007⁵³⁾“. Kontrolami bolo zistených 1 545 nedostatkov a to najmä porušením ustanovení Zákonníka práce, zákona o BOZP, NV SR č. 201/2001 Z. z. resp. č. 391/2006 Z. z. (požiadavky na pracovisko), NV SR č. 204/2001 Z. z., resp. č. 281/2006 Z. z. (manipulácia s bremenami) a NV SR č. 272/2004 Z. z., resp. č. 396/2006 Z. z. (požiadavky na stavenisko).

Najčastejšie bolo zistené porušenie zákona o BOZP (1 413 nedostatkov) v tom, že zamestnávatelia nezisťovali nebezpečenstvá a ohrozenia, neposudzovali riziko a nevypracovali písomný dokument o posúdení rizika u všetkých zamestnancov, najmä pri osobitných skupinách zamestnancov.

Ďalším najčastejšie zisteným porušením boli ustanovenia Zákonníka práce, a to v počte 49 prípadov, v tom, že zamestnávatelia zamestnávali ženy prácami, ktoré sú pre ne fyzicky neprimerané alebo škodia ich organizmu, najmä prácami, ktoré ohrozujú ich materské poslanie.

---

53) Kasana, A., Nováková, T.: *Poznatky orgánov inšpekcie práce, získané kontrolami u zamestnávateľov*, s. 99. In: Perichtová, B. a kol.: *Pracovné podmienky a rodová rovnosť* Bratislava: IVPR, 2008, ISBN 978-80-7138-127-3

Zamestnávateľa nemali v rozpore s NV SR č. 272/2004 Z. z.⁵⁴⁾ vypracovaný zoznam prác a pracovísk, ktoré sú zakázané tehotným ženám, matkám do konca deviateho mesiaca po pôrode a dojčiacim ženám.

V 20 prípadoch bolo zistené, že zamestnávateľ nevytvoril pre tehotné ženy a dojčiace matky oddychové miestnosti v súlade s NV SR č. 391/2006 Z. z. o minimálnych bezpečnostných a zdravotných požiadavkách na pracovisko. Zamestnávateľa porušili ustanovenie Zákonníka práce v tom, že zamestnávali prácou v noci 28 žien bez posúdenia ich zdravotnej spôsobilosti na prácu v noci.

Previerky orgánov inšpekcie práce potvrdili rozdielne zaobchádzanie s mužmi a ženami v práci (najmä v oblasti odmeňovania, pracovných podmienok, čiastočne odborného vzdelávania a aj v oblasti prijímania do pracovného pomeru).

Zohľadnenie rodovej rovnosti, avšak len z hľadiska zdravia pri práci, je upravené v zákone o ochrane, podpore a rozvoji verejného zdravia⁷⁾, kde je stanovená povinnosť „zabezpečiť primeraný zdravotný dohľad pre zamestnancov s ohľadom na špecifické riziká vrátane rešpektovania špecifických požiadaviek vyplývajúcich z rodových príslušností tak, aby muži a ženy mali rovnakú možnosť výkonu práce“. Uvedená právna úprava nie je v súlade s požiadavkami jednoty bezpečnosti práce a ochrany zdravia pri práci (holistický prístup).

---

54) Nariadenie vlády Slovenskej republiky č.272/2004 Z. z., ktorým sa ustanovuje zoznam prác a pracovísk, ktoré sú zakázané tehotným ženám, matkám do konca deviateho mesiaca po pôrode a dojčiacim ženám

V. 6. Vykonávanie bezpečnostno-technickej služby

Pôsobnosť a úlohy bezpečnostno-technickej služby sú deklarované zákonom o BOZP⁵⁾ a sú viazané na ustanovenia zákona týkajúce sa preventívnych a ochranných služieb. Ich význam je zdôraznený strategickými dokumentmi EÚ. V rámci kapitoly: „Posilnenie implementácie právnych predpisov Spoločenstva“ stratégie Spoločenstva v oblasti zdravia a bezpečnosti na obdobie rokov 2007 – 2012¹⁷⁾ sa predpokladá, že vnútroštátne stratégie majú predovšetkým zabezpečiť implementáciu sústavy nástrojov, zaručujúcej vysokú mieru dodržiavania právnych predpisov najmä v malých a stredných podnikoch a vo vysoko rizikových sektoroch a to:

- šírením osvedčených postupov,
- vzdelávaním manažérov a ostatných pracovníkov,
- šírením informácií a lepším prístupom k poradenským službám,
- prístupom k externým vysokokvalitným preventívnym službám za prijateľné ceny.

Rada EÚ svojim uznesením²⁴⁾ k novej stratégii Spoločenstva v oblasti BOZP na r. 2007 – 2012 vyzvala Komisiu, aby s podporou Poradného výboru pre bezpečnosť a ochranu zdravia pri práci zlepšila vykonávanie ustanovenia smernice Rady 89/391/EHS, pokiaľ ide o kvalitu, rozsah a dostupnosť preventívnych služieb.

Úlohy bezpečnostno-technickej služby sú vo výraznej väčšine zabezpečované odbornými pracovníkmi pre BOZP a to bezpečnostným technikom (ďalej len „BT“), resp. autorizovaným bezpečnostným technikom (ďalej len „ABT“).

Žiadateľ o osvedčenie ABT musí pred skúšobnou komisiou ustanovenou NIP preukázať potrebné vedomosti v oblasti BOZP a schopnosť ich prakticky uplatňovať.

Overenie odbornej spôsobilosti uchádzača o získanie osvedčenia BT vykonáva skúšobná komisia ustanovená inštitúciou oprávnenou na výchovu a vzdelávanie v tejto oblasti. Podľa zákona o BOZP v trojčlennej skúšobnej komisii musí byť najmenej jeden ABT, na ostatných členov komisie zákon nestanovuje žiadne požiadavky na odbornú spôsobilosť. Podľa poznatkov orgánov inšpekcie práce tieto komisie spravidla pozostávajú z organizačného pracovníka vzdelávacej inštitúcie, jedného lektora a prizvaného ABT. Termín a miesto skúšky nie je oprávnená organizácia povinná vopred oznamovať orgánom inšpekcie práce⁶⁾ alebo iným orgánom dozoru³⁵⁾ a preto sa týmto orgánom nevytvárajú možnosti priamo overovať priebeh a odbornú úroveň skúšok uchádzačov o osvedčenie BT.

V porovnateľnej oblasti – oblasť ochrany pred požiarmi – sú taktiež zákonom⁵⁵⁾ stanovené požiadavky na odbornú prípravu, zloženie skúšobnej komisie a priebeh skúšok osobitných kategórií odborníkov, akými sú špecialista požiarnej ochrany, technik požiarnej ochrany a preventívár požiarnej ochrany obce.

Vychádzajúc z analógie v postavení, poslaní a štruktúre práce orgánov inšpekcie práce a ochrany pred požiarmi možno konštatovať výraznú podobnosť požiadaviek na odbornú spôsobilosť osôb pôsobiacich v týchto oblastiach (vzdelanie, prax, odborná príprava), avšak spôsob overovania ich vedomostí sú odlišné.

V systéme ochrany pred požiarmi po absolvovaní odbornej prípravy odbornú spôsobilosť overuje a príslušné osvedčenie vydáva:

- špecialistom požiarnej ochrany Ministerstvo vnútra SR,
- technikom požiarnej ochrany krajské riaditeľstvo hasičského a záchranného zboru,
- preventívárom požiarnej ochrany okresné riaditeľstvo hasičského a záchranného zboru.

Fyzické osoby s odbornou spôsobilosťou technika požiarnej ochrany alebo špecialistu požiarnej ochrany sa musia v súlade so zákonom⁵⁵⁾ podrobiť raz za päť rokov pravidelnému overovaniu odbornej spôsobilosti orgánmi štátneho požiarneho dozoru po absolvovaní ďalšej odbornej prípravy.

Podľa zákona o BOZP je každý BT a ABT povinný absolvovať každých päť rokov od vydania osvedčenia aktualizáciu odbornú prípravu, avšak bez overenia vedomostí. Z hľadiska rozsahu predpisov aktuálnych v oblasti BOZP sú požiadavky na BT, resp. ABT diverzifikovanejšie, než na technika požiarnej ochrany avšak spôsob overovania a aktualizácie spôsobilosti nie je porovnateľný.

V Českej republike je problematika odborného riadenia BOZP regulovaná zákonom č. 309/2006 Sb.⁵⁶⁾ V súlade s uvedeným zákonom musí byť odborná problematika týkajúca sa BOZP zabezpečovaná prostredníctvom tzv. „osoby odborne spôsobilej v prevencii rizík“, predtým nazývanej „bezpečnostný technik“.

---

55) Zákon č. 314/2001 Z. z. o ochrane pred požiarmi v znení neskorších predpisov

56) zákon č. 309/2006 Sb., ktorým sa upravujú ďalšie požiadavky bezpečnosti a ochrany zdravia pri práci v pracovnoprávných vzťahoch a o zaistení bezpečnosti a ochrany zdravia pri činnosti alebo poskytovaní služieb mimo pracovnoprávných vzťahov

Predpokladom odbornej spôsobilosti tejto osoby je

- stredné odborné vzdelanie s maturitou a odborná prax najmenej tri roky, alebo
- vysokoškolské vzdelanie v bakalárskom alebo magisterskom študijnom programe v oblasti BOZP a odborná prax najmenej jeden rok.
- doklad o úspešne vykonanej skúške z odbornej spôsobilosti.

Za odbornú prax sa považuje doba činnosti vykonávanej v odbore, v ktorom fyzická osoba bude vykonávať úlohy v prevencii rizík alebo činnosť v odbore BOZP.

Skúška z odbornej spôsobilosti sa musí opakovaním absolvovať každých päť rokov.

V. 7. Výkon trhového dohľadu

S ohľadom na nejednotný prístup orgánov členských štátov v oblasti akreditácie a výkonu dohľadu a množiace sa prípady, kedy určené výrobky po ich uvedení na trh alebo do prevádzky sa stali zdrojom úrazov, bolo prijaté Nariadenie Európskeho parlamentu a Rady (ES), ktorým sa stanovujú požiadavky akreditácie a dohľadu nad trhom v súvislosti s uvádzaním výrobkov na trh⁵⁷⁾

Cieľom uvedeného nariadenia je „zabezpečiť, aby výrobky požívajúce výhodu voľného pohybu tovaru v rámci Spoločenstva spĺňali požiadavky poskytujúce vysokú úroveň ochrany verejných záujmov, napríklad v oblasti zdravia a bezpečnosti vo všeobecnosti, zdravia a bezpečnosti pri práci, ochrany spotrebiteľov, ochrany životného prostredia a bezpečnosti, a zároveň zaručujúce, aby voľný pohyb výrobkov nebol obmedzený nad rámec toho, čo povolujú harmonizačné právne predpisy Spoločenstva“.

Z uvedených dôvodov EÚ týmto nariadením stanovila rámec pravidiel a zásad vo vzťahu k akreditácii a dohľadu nad trhom. Tento rámec by nemal mať dosah na ustanovenia, platných právnych predpisov, ktoré treba v záujme ochrany verejných záujmov dodržiavať, ako je zdravie, bezpečnosť a ochrana spotrebiteľov a životného prostredia, ale mal by mať za cieľ zlepšiť ich pôsobenie.

---

57) Nariadenie Európskeho parlamentu a Rady č. 765/2008, ktorým sa ustanovujú požiadavky akreditácie a dohľadu nad trhom v súvislosti s uvádzaním výrobkov na trh a ktorým sa zrušuje nariadenie č. 339/93

Týmto nariadením sa:

- 1) stanovujú pravidlá organizácie a zabezpečovania akreditácie orgánov posudzovania zhody, ktoré vykonávajú činnosti posudzovania zhody,
- 2) stanovuje rámec dohľadu nad trhom výrobkov, aby sa zabezpečilo, že tieto výrobky spĺňajú požiadavky poskytujúce vysokú úroveň ochrany verejných záujmov, ako je zdravie a bezpečnosť vo všeobecnosti, zdravie a bezpečnosť pri práci, ochrana spotrebiteľov, ochrana životného prostredia,
- 3) stanovuje rámec pre kontroly výrobkov z tretích krajín,
- 4) stanovujú všeobecné zásady označenia CE.

Nariadenie nadobudlo účinnosť dňom 2.9.2008 a uplatňuje sa od 1. januára 2010.

V záujme naplniť požiadavky uvedeného nariadenia prijala Slovenská republika v oblasti akreditácie zákon č.505/2009 Z. z.⁵⁸⁾ ktorý nadobudol účinnosť 1. januára 2010. Zákon rieši najmä postup žiadateľa o udelenie akreditácie, práva a povinnosti akreditovanej osoby, postavenie a pôsobnosť Slovenskej národnej akreditačnej služby (ďalej len „SNAS“) a jej orgány, výkon dohľadu nad činnosťou SNAS, priestupky a iné správne delikty.

Zosúladenie slovenskej legislatívy (najmä zákona č. 264/1999 Z. z.) s novou legislatívou EÚ si vyžaduje urýchlenú novelizáciu viacerých predpisov. ÚNMS SR preto pripravil návrh zákona, ktorým sa mení a dopĺňa zákon č. 264/1999 Z. z..

Pripravované zmeny by mali reagovať na poznatky aplikačnej praxe a zároveň mali by prispieť k zosúladeniu uvedeného zákona s legislatívou EÚ.

Ustanovenia nariadenia č. 765/2008 si vyžadujú (najmä z hľadiska ich vymožitelnosti) úpravy v slovenskej legislatíve. Odporúčania na úpravy proklamované orgánmi inšpekcie práce sú uvedené v časti VI.

V. 8. Výkon inšpekcie práce

Účinný systém inšpekčných a dozorných orgánov je významným cieľovým opatrením Koncepcie BOZP v SR na roky 2008 až 2012¹⁸⁾. Koncepcia zdôrazňuje:

---

58) Zákon č. 505/2009 Z. z. o akreditácii orgánov posudzovania zhody

- účinné štátne inšpekčné a dozorné orgány ako inštitucionálne prvky pôsobiace v oblasti BOZP významne ovplyvňujú a podporujú prevenciu v tejto oblasti,
- prehĺbenie procesu dôsledného uplatňovania predpisov na zaistenie BOZP sa dosiahne zvýšením účinnosti štátnych inšpekčných a dozorných orgánov,
- na zvýšenie kvality a účinnosti inšpekčných a dozorných orgánov a v záujme rozvoja ich preventívnych praktík je potrebné odborne i početne posilniť ľudské zdroje na výkon inšpekcie práce a štátneho dozoru v oblasti BOZP na štandardy dosiahnuté v členských štátoch EÚ,
- efektívne využívanie existujúcich finančných, technických a personálnych zdrojov štátnych inšpekčných a dozorných orgánov možno dosiahnuť účinnou vzájomnou spoluprácou a koordináciou a postupným vytváraním podmienok na vhodnú inštitucionálnu integráciu súčasných inšpekčných a dozorných orgánov pôsobiacich v oblasti BOZP, tak ako to predpokladajú štandardy a zaužívaná prax Spoločenstva a MOP. Zvýši sa tým účinnosť pôsobenia týchto orgánov a súčasne sa zníži zaťaženie kontrolovaných subjektov vyplývajúce z prebiehajúcich sa kontrol viacerých štátnych orgánov.
- v záujme prevencie a dodržiavania bezpečnostných predpisov je potrebné zvýšiť preventívne aktivity inšpekčných a dozorných orgánov aj tým, že inšpekcia bude vykonávaná najmenej v 1/3 novo vzniknutých zamestnávateľov do jedného roka od ich vzniku,
- zvýšiť časový podiel výkonov inšpekcie BOZP v prospech preventívnych činností, tak aby tvorili najmenej 70 % z celkových výkonov,
- pri výbere kontrolovaných subjektov uprednostňovať malých a stredne veľkých zamestnávateľov tak, aby najmenej 50 % z nich tvorili subjekty, v ktorých ešte nebola v predchádzajúcom období vykonaná inšpekcia práce,
- pri výkone inšpekcie sa orientovať na uplatňovanie riadenia BOZP u zamestnávateľov a na implementovanie účinných preventívnych opatrení,
- prehĺbiť kontrolu s cieľom zvýšiť kvalitu činnosti preventívnych a ochranných služieb vnútropodnikových i vykonávaných dodávateľsky

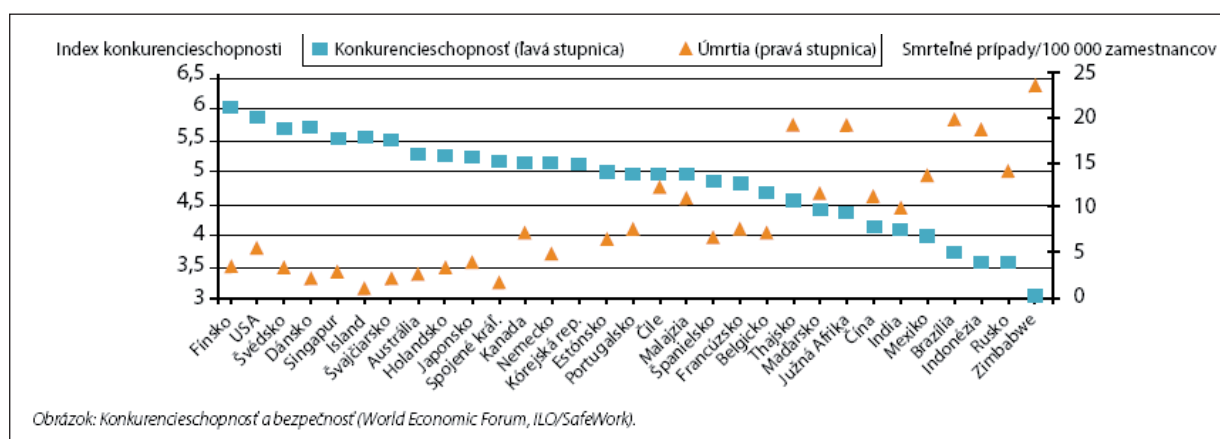
Z prehľadu o výkonoch orgánov inšpekcie práce za obdobie rokov 2005 – 2008 (príloha č. 6) vyplýva, že v tomto období postupne klesal podiel plánovaných previerok BOZP a to tak v absolútnych počtoch previerok, ako aj v percentuálnom pomere k ostatným inšpekčným výkonom čo nie je v súlade so zámermi Koncepcie.

V. 9. BOZP a ekonomická výkonnosť

Prípadové štúdie najmä z tzv. „starých“ členských krajín EÚ potvrdzujú, že BOZP môže zvyšovať ekonomickú výkonnosť viacerými spôsobmi:

- znižovaním strát, obmedzením prestojov, vyššími výťažkami z procesov a pod. sa môže zvyšovať produktivita zdrojov,
- výrobou kvalitnejších výrobkov,
- podnietením firiem k tomu, aby hľadali produktívnejšie pracovné metódy z dôvodov potreby staré postupy,
- podporou nahrádzania staršej a menej produktívnej technológie a zariadení.

Medzinárodná organizácia práce podľa hodnotenia Inštitútu pre rozvoj riadenia v Lausane graficky vyjadrila hodnotenie konkurencieschopnosti a úroveň BOZP vo vybraných členských štátoch vo forme nasledujúceho grafu⁵⁹⁾.

Z uvedeného grafu vyplýva, že vyššia úroveň BOZP (podľa počtu smrteľných pracovných úrazov na 100 000 zamestnancov) priamo podmieňuje vyššiu úroveň konkurenčnej schopnosti ekonomiky jednotlivých štátov. Z európskych krajín je táto súvislosť preukázateľná najmä v severských krajinách (Fínsko, Švédsko, Dánsko, Island). Naopak, nízka úroveň BOZP súvisí aj s nízkou konkurenčnou schopnosťou (Mexiko, Brazília, Indonézia, Rusko).

59) Safety in numbers, International Labour Organization. http://www.ilo.org/public/english/protection/safework/worldday/report_eng.pdf.

Z uvedeného je zrejmé, že ekonomiky s nižšou úrovňou starostlivosti o bezpečnosť práce sú menej konkurencieschopné a že investície do BOZP sú na podporu konkurenčnej schopnosti.

BOZP okrem toho, že je zákonnou a sociálnou povinnosťou zamestnávateľov je aj výhodná pre podnikanie a je nevyhnutným atribútom úspešného podniku.

Pozitívne prínosy BOZP pôsobiace v smere zvyšovania ekonomických výsledkov podniku sú znázornené na nasledujúcom obrázku.

Znižovanie úrazovosti a chorobnosti (náklady na pracovné úrazy a choroby z povolania v pôvodných 15 štátoch EÚ sa pohybujú od 2,6 % do 3,8 % hrubého domáceho produktu⁶¹⁾) a následné zvyšovanie efektívnosti výroby s dopadom na ekonomické prínosy podniku sa dajú dosiahnuť v dôsledku:

- zvyšovania motivácie a úrovne morálky pracovnej sily,
- produktívnejších zamestnancov a efektívnejších pracovných metód,
- znižovania neplánovaných nákladov prostredníctvom efektívneho plánovania kontinuity činností,
- zvyšovania kvality náboru zamestnancov a hľadania ciest ako ich udržať,
- znižovania poistného využívajúceho motivujúce formy (bonus – malus),
- znižovania potenciálnych nákladov v súvislosti s trestnoprávnymi alebo občianskoprávnymi spormi.

Investovaním do kvality BOZP je možné dosiahnuť návratnosť investícií až v pomere 12 :1 (na každé investované 1 € zisk vo výške 12 €).

Podľa publikácie Európskej agentúry pre BOZP⁶⁰⁾, náklady spojené s nedostačujúcou úrovňou BOZP môžu predstavovať značné straty. Napríklad v írskej ekonomike cena za pracovné úrazy a choroby z povolania bola odhadnutá na 3,6 miliárd € alebo cca 2,5% hrubého ročného domáceho produktu (Indecon, 2006).

V Európskej únii v roku 2000 cena za pracovné úrazy sa dosiahla 55 miliárd €, čo predstavuje ekvivalent 0,64 % hrubého domáceho produktu 15-tich európskych krajín. Zároveň z dôvodov zdravotných problémov z práce sa počet aktívnych pracovných dní ročne znižuje v priemere o 1 250 miliónov pracovných dní (EC, 2004).

---

60) Prínosy pre podniky vyplývajúce z vysokej úrovne BOZP. FACTS, 77, Európska agentúra pre bezpečnosť a ochranu zdravia pri práci. 2008. dostupné na: <http://osha.europa.eu>

61) Roxane, L. and all. Occupational safety and health and economic performance in small and medium-sized enterprises: a review. European Agency for Safety and Health at Work, 2009.

Vo V. Británii v rokoch 2001/2002 náklady a straty za pracovné úrazy a zdravotné problémy spojené s prácou predstavovali u zamestnávateľov 5,1 až 10,2 miliárd €, u jednotlivcov 17,1 až 29,0 miliárd € a spoločnosť ako celok 26,1 až 41,5 miliárd €.

Skúsenosti z priemyslovo-vyspelých ekonomík deklarujú, že významnými motivačnými faktormi stimulujúcimi starostlivosť o BOZP sú najmä:

- publicita, že sú sociálne orientovanými a dobre riadenými organizáciami,
- plnenie očakávaní zákazníkov v oblasti BOZP,
- zníženie nákladov na poistenie,
- udržanie produktivity, morálky a zvýšenie schopnosti zamestnávať a udržať kvalifikovaných zamestnancov,
- zníženie práceneschopnosti.

Aj napriek tomu, že niektoré organizácie považujú zavedenie ekonomických analýz a hodnotenie dopadu BOZP na ekonomickú výkonnosť za finančne náročné, objektivizované ukazovatele presvedčajú, že je to žiadúce najmä s ohľadom na obmedzené zdroje a potrebu udržať sa v náročných trhových podmienkach (Rydlewska – Liszkowska)⁶². Pritom uvedené ekonomické výsledky neodzrkadľujú nepriame náklady súvisiace s poškodením zdravia. Dorman⁶³) uvádza, že tieto nepriame straty obsahujú:

- zastavenie produkcie ihneď po úraze,
- znižovanie morálky zamestnancov (spolupracovníkov),
- čas pracovníkov spotrebovaný na podávanie hlásení a vyšetrowanie príčin udalosti,
- nábor a zapracovanie náhradnej pracovnej sily,
- poškodenie zariadení a materiálu,
- zníženie kvality výrobkov v dôsledku nehody,
- zníženie produktivity postihnutých pracovníkov po návrate do práce (vykonávanie menej náročných pracovných činností, atď.)
- ďalšie náklady spojené s redukovaním potenciálneho vplyvu úrazu.

---

62) Rydlewska-Liszkowska, I., 'Models of economic evaluation of health and safety interventions at workplace', *Med Pr.*, 2005b, Vol. 56, No. 5, pp. 411-418.

63) Dorman, P., *The Economics of Safety, Health and Well-Being at Work: An Overview*, In Focus Program on Safe Work, International Labour Organisation, The Evergreen State College, May 2000; <http://www.ilo.org/public/english/protection/safework/papers/ecoanal/ecoview.htm>

Je potrebné tiež zdôrazniť aj neekonomické dôsledky, ako sú sociálne a psychologické dopady úrazov, zranení a iných poškodení zdravia, ktoré (aj keď sú peňažne nevyčísliteľné), môžu mať negatívny vplyv na finančnú situáciu organizácie.

Náklady na BOZP i nedostatočné skúsenosti podnikov môžu pôsobiť proti zvyšovaniu úrovne BOZP. Preto niektoré stimuly by mohli spočívať v kompenzovaní nákladov na BOZP a poskytovaní prístupu k cenovo výhodnému alebo bezplatnému poradenstvu. K takýmto opatreniam patria daňové stimuly, dotácie a granty pre malé podniky a cenovo výhodné poradenstvo. Preto je nevyhnutné systémovo, prostredníctvom úrazového poistenia, podporovať zamestnávateľov v ich preventívnych aktivitách zameraných na zabránenie vzniku poškodenia zdravia, ktoré je následne kompenzované z prostriedkov úrazového poistenia.

V. 10. Ekonomická motivácia

Hmotné stimuly sú účinnými ekonomickými nástrojmi motivujúcimi zamestnávateľov k starostlivosti o BOZP. Prostredníctvom nich štát nepriamym pôsobením ovplyvňuje konanie podnikateľských subjektov vo vzťahu k BOZP. Tieto nástroje sú organickou súčasťou komplexného riadenia hospodárskeho života a dopĺňajú sústavu normatívno-riadiacich nástrojov, ktorými sú všeobecne záväzné právne predpisy, časové a vecné limity atď. K takýmto hmotným stimulom patria napr. grantové systémy EÚ, dotácie zo štátneho rozpočtu a účelových fondov, zľavy z poistného úrazového poistenia, poskytovanie daňových úľav a pod. Ekonomické nástroje najmä:

- podnecujú zamestnávateľov k poskytovaniu finančných prostriedkov na zvyšovanie úrovne BOZP,
- zabezpečujú, aby škody a náklady vzniknuté v súvislosti s nedodržiavaním požiadaviek BOZP hradili zodpovedné (povinné) subjekty,
- hmotne postihujú zodpovedné subjekty za neplnenie normatívnych povinností v oblasti BOZP.

Európsky parlament vo svojom uznesení²³⁾ k stratégii Spoločenstva vyzýva členské štáty, aby zhodnotili zavedenie finančných podnetov na BOZP, najmä daňových úľav, uprednostňovanie

pri výzvach na výberové konanie pre podniky vlastniace certifikát BOZP, zavádzanie systému bonus-malus v rámci poisťovacích politík a príspevkov na sociálne zabezpečenie, a finančných podnetov na výmenu zastaraného či nebezpečného zariadenia.

Pozoruhodným návrhom na zvýšenie motivácie zamestnávateľov je taktiež návrh Európskeho parlamentu, uvedený v tomto uznesení: „Európsky parlament navrhuje, aby členské štáty zvážili, či je možné zahrnúť požiadavky na určité normy v oblasti zdravia a bezpečnosti do udeľovania verejných zákaziek“.

Verejné obstarávanie v SR ustanovené zákonom⁶⁴⁾, neobsahuje žiadne zvýhodnenie zamestnávateľov, ktorí napr. zaviedli certifikovaný systém riadenia BOZP (získali certifikát „Bezpečný podnik“ alebo certifikát podľa OHSAS 18 001). Aj podmienka podľa predchádzajúceho zákona o verejnom obstarávaní (§ 29 ods. 1 písm. i) zákona č. 523/2003 Z. z.), aby uchádzač alebo záujemca o účasť vo verejnom obstarávaní neporušil zákaz nelegálneho zamestnávania bola zákonom č. 25/2006 Z. z. zrušená. Na druhej strane tento zákon zdôrazňuje opatrenia environmentálneho manažérstva. Aj podľa Koncepcie BOZP¹⁸⁾ „súčasnú ekonomickú nástroje v SR nie sú dostatočne účinné pri podpore zamestnávateľov pri vytváraní a uplatňovaní uspokojivých pracovných podmienok vrátane podmienok na zaistenie BOZP. Nie sú právne upravené a využívané základné ekonomické nástroje, ktoré významnou mierou motivujú k zvyšovaniu úrovne starostlivosti o BOZP, napr. zabezpečovať preventívne aktivity v oblasti BOZP prostredníctvom úrazového poistenia a vyčlenenie určitého nevyhnutného objemu finančných zdrojov úrazového poistenia na zabezpečovanie prevencie“.

Absencia týchto ekonomických nástrojov je výrazná najmä pri finančnom krytí vykonávania preventívnych opatrení u malých a stredne veľkých zamestnávateľov.

V. 11. Riadenie pracovných rizík

Riadenie pracovných rizík vytvára dobrú východiskovú základňu. pre všeobecne prijateľnú mieru ohrozenia. Tento proces musí byť vykonávaný plánovane, musí vyplývať z potreby poznania a riadenia všetkých, činností, procesov a oblastí v podniku.

---

64) Zákon č. 25/2006 Z. z. o verejnom obstarávaní a o zmene a doplnení niektorých zákonov v znení neskorších predpisov

Základné predpoklady úspešnosti v súvislosti s efektívnym hodnotením rizík podľa Európskej agentúry pre BOZP⁶⁵⁾ sú:

- Podrobné hodnotenie rizík je logickým a štruktúrnym predpokladom efektívneho odstraňovania, resp. znižovania rizík.
- Silná motivácia významnej a vplyvnej skupiny (napr. oddelenie, riadiaci výbor zamestnancov, zamestnávateľ). Vysoká motivácia iniciátorov opatrenia na riadenie rizík a žiadne výrazné námietky či už z prostredia danej inštitúcie alebo mimo neho.
- Podpora zo strany najvyššieho vedenia. Táto podpora je nevyhnutná na zabezpečenie potrebných zdrojov, ako napr. finančných prostriedkov, ľudských zdrojov, vybavenia a pod.
- Zapojenie príslušných aktérov, napr. samotných zamestnancov, oddelenia ľudských zdrojov, finančného oddelenia, odborníkov na BOZP z praxe atď. Dôležitou skupinou, ktorú je potrebné motivovať a zapojiť hneď od začiatku, sú zamestnanci. Mali by sa podieľať nielen na samotnej analýze rizík, ale aj na hľadaní a zavádzaní možných riešení. Ich praktické a podrobné znalosti a schopnosti sú často potrebné na prijatie účinných preventívnych opatrení.
- Kvalitná analýza/dobré znalosti dostupných potenciálnych riešení, osvedčenej praxe a vedeckých alebo technologických inovácií.
- Atmosféra dôvery a spolupráce medzi kľúčovými aktérmi zapojenými do procesu hodnotenia rizík.
- Neprítomnosť zásadných prekážok brániacich prijatiu preventívnych opatrení, ku ktorým patria:
  - hospodárske prekážky, ako napríklad nedostatok finančných prostriedkov alebo negatívne hodnotenie rentabilnosti,
  - nedostatok dostupných riešení, ako napríklad alternatívne technológie, strojové vybavenie, pracovné postupy,
  - negatívny dosah na iných (zamestnancov, oddelenia) prenesením rizika na inú oblasť.

Dôsledné a podrobné zhodnotenie rizík prináša pre zamestnávateľov najmä tieto prínosy:

- zdravé a bezpečné pracoviská (menej častá práceneschopnosť, nižšia fluktuácia zamestnancov, motivovaná pracovná sila, menej sťažností, lepšie pracovné prostredie, menej ťažkostí zapríčinených vysokou úrovňou hluku, prácou v neprirodzených polohách, vysokými teplotami atď.),

---

65) Európska agentúra pre BOZP: *Hodnotenie, odstraňovanie a výrazné znižovanie rizík pri práci. Zhrnutie správy agentúry*, 2009,

- zníženie nákladov spojených s pracovnými úrazmi a chorobami z povolania,
- vo väčšine prípadov sú celkové náklady na riešenia nižšie než náklady na predchádzajúce riešenie/predchádzajúci stav,
- zavedené zmeny (reorganizácia pracoviska, nové alebo prispôbené strojové vybavenie, nové pracovné postupy) nie sú len bezpečnejšie a prijateľnejšie pre zdravie, ale tiež účinnejšie a produktívnejšie,
- prijaté riešenie umožňuje vykonávanie práce širšiemu spektru zamestnancov (napr. z dôvodu zníženia podielu požadovanej fyzickej sily),

Systematické hodnotenie rizík preto zvyšuje úroveň BOZP na pracovisku a celkovú výkonnosť podniku.

Napriek tomu, že metódam a postupom zisťovania nebezpečenstiev a ohrození a riadeniu rizík sa celosvetovo venuje veľká pozornosť a k dispozícii je značný počet odborných štúdií a publikácií zostáva táto oblasť pre značný počet zamestnávateľov, najmä však pre malé a stredné podniky „veľkou neznámou“. Spôsobené je to aj nedostatkami vo vedomostiach, ale najmä skúsenostiach s aplikáciou jednotlivých metód u odborných pracovníkov BOZP, z ktorých len časť absolvovala v tejto oblasti odbornú prípravu. Širšiemu uplatneniu tohto systému by prispeli praktické návody pre jeho využitie „šité“ na podmienky jednotlivých odvetví, technológií a činností, ktoré by zohľadňovali aj veľkosť podnikov.

Jednou z foriem zabezpečenia väčšej informovanosti najmä odbornej verejnosti bolo zriadenie Informačného centra ochrany práce (ďalej len „ICOP“) pri Národnom inšpektoráte práce Bratislava. V Národnom programe pre prijatie *acquis communautaire* bolo deklarované vytvorenie novej inštitúcie zabezpečujúcej sústredovanie a šírenie informácií z oblasti BOZP. Tento program bol schválený vládou SR a predložený Európskej komisii v Bruseli. Na jeho základe bol vypracovaný projekt PHARE č. SR.99/IB/SO/01 „Zdokonalenie systému ochrany práce v SR“, ktorý v časti riešenej twinningovou spoluprácou so švédskymi a nemeckými expertmi v podprojekte č. 4 „Podpora verejného publikačného a informačného centra ochrany práce“ navrhol vytvorenie proklamovaného ICOP. Centrum bolo zriadené za finančnej pomoci projektu PHARE ako samostatný odbor NIP a svoju činnosť začal 1. 3. 2002. V roku 2004 rozšíril ICOP svoju pôsobnosť na zabezpečovanie zahraničných vzťahov a jeho názov sa upravil na „odbor zahraničných vzťahov a informačné centrum ochrany práce“. Od roku 2005 Z. z. postupne dochádzalo k utlmovaniu činnosti ICOP na NIP a v súčasnosti sa jeho činnosť zameriava na publikovanie vybraných dokumentov Európskej agentúry pre BOZP.

Vzhľadom na spoločenskú potrebu poskytovania informácií, NIP v roku 2008 predložil MPSVR SR „Návrh na zriadenia Informačného centra ochrany práce“, podľa ktorého by sa v modifikovanej forme obnovila činnosť ICOP ako Centra propagácie a prevencie ochrany práce pri NIP (skrátенý návrh na zriadenie centra v pracovnej verzii je v prílohe č. 4).

Jednu z ciest na zlepšenie stavu v oblasti posudzovania a hodnotenia rizika uvádza Majer⁶⁶⁾ a to na základe poznatkov z bývalej Juhoslovanskej republiky Macedónska. Autor uvádza, že v macedónskom zákone o BOZP je stanovená povinnosť vypracovať ku každému pracovnému miestu bezpečnostnú správu a to na základe posúdenie skutočných pracovných rizík. Cieľom je komplexné bezpečnostné posúdenie pracovného miesta.

---

66) Majer, I. *Porovnatelnosť ukazovateľov BOZP – skúsenosti z projektov EÚ* In: Zborník z XXII. Medzinárodnej konferencie „Aktuálne otázky bezpečnosti práce“, 2009, s.101

VI. Návrhy na úpravu systému prevencie

VI. 1. Úrazové poistenie

(návrh legislatívnych úprav s cieľom reštrukturalizácie úrazového poistenia)

VI. 1. 1. Úprava riadenia systému úrazového poistenia

(dve alternatívy)

Alt. č. 1

Organizačne odčleniť úrazové poistenie od súčasného systému sociálneho poistenia zriadením samostatného poskytovateľa úrazového poistenia (obdobný systém ako v Rakúsku, Nemecku ai.). Forma a štruktúra poskytovateľa by mala rešpektovať nasledovné princípy:

- samostatná verejnoprávna inštitúcia,
- hospodárenie na neziskovom princípe,
- spravovanie na bipartitnom základe s paritným zastúpením zamestnancov a zamestnávateľov, resp. na tripartitnom základe i so zastúpením štátu

Alt. č. 2

V rámci súčasného organizačného systému Sociálnej poisťovne

- zabezpečiť úplné odčlenenie fondu úrazového poistenia od ostatných fondov sociálneho poistenia,
- vytvoriť systém presnej regulácie finančných prostriedkov fondu úrazového poistenia,
- hospodárenie s fondom na neziskovom princípe,
- spravovanie fondu na bipartitnom základe s paritným zastúpením zamestnancov a zamestnávateľov, resp. na tripartitnom základe i so zastúpením štátu.

VI. 1. 2. Využitie finančných prostriedkov

Vytvoriť exaktný systém umožňujúci využitie finančných prostriedkov fondu len na účely súvisiace so záujmovou sférou úrazového poistenia, tzn. na:

- plnenie zákonných úloh úrazového poistenia (úhrady, kompenzácie),

- zabezpečenie organizácie, riadenia (spravovanie) poistenia, úhrada prevádzkových nákladov poisťovne (max. 7% z fondu),
- kontrolná činnosť poisťovne (kontrola poistených subjektov),
- výkon prevencie v oblasti BOZP.

VI. 1. 3. Vzťah úrazového poistenia s nemocenským a dôchodkovým poistením (dve alternatívy)

Alt. č. 1.

Zrušiť súčasný atribút „nadstavbovosti“ úrazových dávok k ostatným dávkam sociálneho poistenia. Pri vzniku poistnej udalosti by tieto dávky sociálneho poistenia boli poskytované zo samostatného úrazového poistenia tzn., náklady vzniknuté v dôsledku poistnej udalosti v súčasnosti kryté nemocenským a dôchodkovým poistením, by boli v plnej výške kompenzované fondom úrazového poistenia.

Alt. č. 2.

Nežiadúci účinok súčasnej nadstavbovej pozície úrazového poistenia eliminovať systémovým opatrením, na základe ktorého by z fondu úrazového poistenia v prípade výskytu poistnej udalosti boli fondom nemocenského a dôchodkového poistenia refundované nimi vynaložené náklady.

VI. 1. 4. Prirážky a úľavy na poistnom úrazového poistenia

Upraviť súčasný systém prirážok i úľav na poistnom úrazového poistenia v závislosti od dosiahnutej bezpečnostnej úrovne, s cieľom vytvoriť progresívny ekonomický mechanizmus samočinne pôsobiaci v prospech prevencie nežiadúcich udalostí pracovného procesu. Súčasný systém upraviť nasledovne:

- prirážky zvýšiť na 50 až 100% základného poistného,
- úľavy zvýšiť na 25 až 50% základného poistného.

VI. 1. 5. Účasť úrazového poistenia na prevencii v oblasti BOZP

Deklarovať aktívnu účasť systému úrazového poistenia na prevencii vzniku nežiadúcich udalostí pracovného procesu. Touto účasťou uskutočňovať súbor aktivít zabezpečovaných

poisťovňou v záujme vylúčenia alebo obmedzenia výskytu faktorov podmieňujúcich vznik pracovných úrazov, chorôb z povolania a iných poškodení zdravia z práce.

Rozsah činností poisťovne, vykonávaných v rámci prevencie súhrne orientovať na nasledovné oblasti:

- poskytovanie pracovnej zdravotnej služby a bezpečnostno-technickej služby najmä pre malé a stredné podniky,
- výkon zdravotného dohľadu - preventívneho pracovného lekárstva,
- príprava (organizačná, metodická a vecná) a vytváranie podmienok pre poskytovanie prvej pomoci na pracovisku,
- poskytovanie servisných služieb,
- úhrada nákladov na výskum BOZP, resp. podpora výskumu,
- vykonávanie vzdelávania (príprava odborných profesií, odborné semináre),
- tvorba vzorových podkladov pre vyučovanie BOZP v školách,
- bezpečnostné poradenstvo, tvorba a regulácia informačných fondov,
- vypracúvanie vzorových predpisov pre podnikové riadenie BOZP,
- vydávanie inštruktážnych a propagačných materiálov – osvetová činnosť (videá, CD nosiče ai.),
- bezpečnostno-technické skúšobníctvo, laboratórne testovanie (akreditované skúšobné, kontrolné a certifikačné pracoviská),
- organizovanie kampaní a súťaží (v podnikoch i školách),
- podpora (subvencia) investičných projektov, ktorých cieľom je zvýšenie kvality BOZP.

VI. 1. 6. Prostriedky úrazového poistenia na vykonávanie prevencie v oblasti BOZP

V rámci distribúcie fondu úrazového poistenia vyčleniť na vykonávanie prevencie v oblasti BOZP prostriedky v rozsahu 5 až 10%

VI. 1. 7. Kompetencie nositeľa úrazového poistenia v kontexte analýzy vzniku poistných udalostí

Konštituovať, resp. rozšíriť kompetencie nositeľa úrazového poistenia vo vzťahu k možnosti identifikácie, analýzy a posudzovania príčin a ostatných súvislostí vedúcich ku vzniku poistných udalostí. Výsledky využiť pri regulovaní výšky poistného a pri hľadaní optimálnych foriem preventívneho pôsobenia,

VI. 1. 8. Úrazové poistenie samostatne zárobkovo činných osôb.

Upraviť súčasný systém úrazového poistenia tak, aby do tohto systému boli zahrnuté aj samostatne zárobkovo činné osoby (ďalej len „SZČO“). Za tým účelom ustanoviť aby:

- SZČO za svoju osobu odvádza poistné úrazového poistenia do fondu úrazového poistenia,
- SZČO bola zahrnutá do osobného rozsahu úrazového poistenia s nárokom na úrazové dávky v prípade pracovného úrazu alebo choroby z povolania,
- „poškodeným“ na účely poskytovania úrazových dávok bola aj SZČO, ak utrpela pracovný úraz alebo sa u nej zistila choroba z povolania,
- v prípade úmrtia SZČO v dôsledku úrazu pri výkone jeho práce mali nárok na dávky pozostalí – manžel, manželka, nezaopatrené deti, resp. iné vyživované osoby.

VI. 1. 9. Eliminácia inflačných vplyvov

Zabezpečiť previazaný valorizačný systém na odstránenie inflačných vplyvov a tým uskutočniť primerané odškodnenie poistných udalostí.

VI. 2. Duálny systém legislatívy BOZP

Zabezpečiť holistický prístup pri stanovovaní základných požiadaviek BOZP v súlade s princípmi uplatňovanými v legislatíve Európskej únie. Za tým účelom:

1/ V rámci plnenia Programového vyhlásenia vlády SR a v súlade s úlohami vyplývajúcimi z Koncepcie bezpečnosti a ochrany zdravia pri práci na roky 2008 – 2012 prijatej uznesením vlády SR č. 114 v r. 2008 prehodnotiť v nadväznosti na ďalší návrh uvedený v bode 2/ funkciu, resp. ingerenciu požiadaviek v oblasti ochrany zdravia pri práci, ktoré sú obsiahnuté v zákone č. 124/2006 Z. z. o bezpečnosti a ochrane zdravia pri práci a zákone č. 355/2007 Z. z. o ochrane, rozvoji a podpore verejného zdravia.

2/ Vypracovať návrhy na úpravu zákona č.124/2006 Z. z., s cieľom:

- zabezpečiť jednotu požiadaviek na ochranu bezpečnosti práce a zdravia pri práci (eliminovať duálnosť ustanovení uvedených v oboch zákonoch),
- odčleniť legislatívu bezpečnosti práce od legislatívy na ochranu zdravia ľudí (občanov) v súlade s legislatívou Európskej únie,

- integrovať ochranu zdravia pri práci a pracovnú bezpečnosť do jedného nedeliteľného celku,
- transponovať smernice EÚ v oblasti BOZP jedným zákonom a nadväzujúcimi predpismi,
- vytvoriť predpoklady pre elimináciu súčasného členenia kompetencií v oblasti BOZP na dva štátne dozorné orgány (inšpekcia práce, orgány na ochranu zdravia), s cieľom ich účelnej integrácie.

3/ Obdobne postupovať pri príprave a uskutočňovaní integrácie na banských pracoviskách a v silových rezortoch.

VI. 3. Koordinácia systému riadenia BOZP

S cieľom zvýšiť zodpovedný prístup rezortných orgánov a sociálnych partnerov k plneniu programových zámerov štátnej politiky BOZP prostredníctvom posilnenia nástrojov (regulačných opatrení) na presadzovanie týchto zámerov:

- prehodnotiť činnosť Koordinačného výboru pre BOZP zriadeného pri MPSVR SR,
- pripraviť návrh na jeho inštitucionálnu, personálnu a kompetenčnú transformáciu na poradný orgán vlády SR pre BOZP s tripartitným zastúpením.

Rada ako stály poradný orgán vlády SR by pripravovala, schvaľovala a predkladala vláde návrhy a odporúčania na vykonávanie a pravidelné hodnotenie plnenia opatrení štátnej politiky BOZP. Rada by najmä odporúčala vláde základné koncepcné smery postupu vlády pri presadzovaní väčšej miery koordinácie činnosti a spolupráce všetkých orgánov verejnej správy a ďalších inštitúcií pôsobiacich v oblasti BOZP. Prerokovala by materiály z oblasti BOZP pripravené pre príslušné orgány EÚ a ostatné medzinárodné inštitúcie. Identifikovala by aktuálne problémy BOZP v SR a navrhuje ich riešenia, odporúčala by zmeny rezortných koncepcií BOZP a pod.

VI. 4. Klasifikácia pracovných úrazov

V rámci úpravy zákona č. 124/2006 Z. z. o BOZP v záujme zvýšenia úrovne bezpečnosti a ochrany zdravia všetkých osôb, ktoré sa nachádzajú s vedomím zamestnávateľa na jeho pracoviskách alebo v jeho priestoroch deklarovat', aby v prípade iného úrazu ako pracovného,

ktorý spôsobil ťažkú ujmu na zdraví alebo smrť fyzickej osoby, bola uložená povinnosť zamestnávateľovi vykonať rovnaké opatrenia, ako pri obdobnom úraze, ktorý je v zmysle § 17, zák. č. 124/2006 Z. z. klasifikovaný ako úraz pracovný.

VI. 5. Požiadavky rodovej rovnosti

V rámci úpravy Zákonníka práce v záujme vytvárania podmienok pre uplatňovanie rodovej rovnosti rozšíriť § 13 zákona o odsek s nasledovným obsahom:

„Zamestnávateľ, ktorý zamestnáva 50 (alternatívne 100) a viac zamestnancov je povinný za účasti zástupcov zamestnancov písomne vypracovať program zabezpečenia podmienok rodovej rovnosti. Tento program najmenej raz za rok vyhodnocovať a podľa potreby aktualizovať. S programom a jeho vyhodnotením oboznamovať zamestnancov.“

VI. 6. Požiadavky na výkon bezpečnostno-technickej služby

Vykonať nasledovné opatrenia:

- 1/ Analyzovať úroveň odbornej prípravy a overovania vedomostí bezpečnostných technikov pri získavaní osvedčení o odbornej spôsobilosti.
- 2/ V rámci úpravy zákona č. 124/2006 Z. z. zmeniť ustanovenie § 23 nasledovne :

Alt. I.

Uložiť subjektom oprávneným na výchovu a vzdelávanie povinnosť písomne oznámiť orgánom inšpekcie práce alebo orgánom dozoru termíny overovania vedomostí (skúšok) uchádzačov o získanie osvedčenia bezpečnostného technika,

Alt. II.

Overovanie odbornej spôsobilosti uchádzačov o osvedčenie bezpečnostného technika vykonáva najmenej trojčlenná skúšobná komisia, zriadená osobou oprávnenou na výchovu a vzdelávanie, ktorá je právnickou osobou; členom komisie musí byť najmenej jeden autorizovaný bezpečnostný technik a predsedom komisie zástupca inšpekcie práce alebo orgánu dozoru podľa osobitného predpisu.

VI. 7. Posudzovanie zhody v rámci trhového dohľadu

Vykonať nasledovné opatrenia:

1. V rámci novely zákona č. 125/2006 Z. z. o inšpekcii práce v znení neskorších predpisov¹⁴⁾ stanoviť pôsobnosť orgánov inšpekcie práce pri výkone trhového dohľadu (rámcový návrh je uvedený v prílohe č. 5).
2. V rámci pripravovanej novely zákona č. 264/1999 Z. z. o technických požiadavkách na výroby a o posudzovaní zhody¹⁴⁾ zabezpečiť uplatnenie nasledovných požiadaviek, vyplývajúcich z nariadenia Európskeho parlamentu a Rady (ES) č.765/2008, ktorým sa ustanovujú požiadavky akreditácie a dohľadu nad trhom v súvislosti s uvádzaním výrobkov na trh²⁸⁾ a ktoré zatiaľ nie sú obsahom legislatívy SR:
  - a) uplatnenie požiadavky uvedenej v čl.16 ods. 2 o informovaní verejnosti o ochranných opatreniach u výrobkov, ktoré nevyhovujú platným požiadavkám predpisov,
  - b) uplatnenie požiadavky uvedenej v čl. 18 ods. 4 (zabezpečenie dodržiavania zásady proporcionality pri výkone dohľadu),
  - c) uplatnenie požiadavky uvedenej v čl. 19 ods. 1, 2. časť – oprávnenie orgánov dohľadu odobrať potrebné vzorky výrobkov, a ak to považujú za potrebné, oprávnenie nariadiť zničenie alebo iné znefunkčnenie výrobkov predstavujúcich riziko,
  - d) uplatnenie požiadavky uvedenej v čl. 22 ods. 2 - povinnosť „hospodárskeho subjektu“ oznámiť orgánom dohľadu všetky dobrovoľné opatrenia prijaté u výrobku, ktorý predstavuje vážne riziko a bol sprístupnený na trh,
  - e) uplatnenie požiadavky uvedenej v čl. 29 ods. 2 – opatrenia orgánov dohľadu u výrobkov vstupujúcich na trh Spoločenstva,
  - f) uplatnenie požiadavky uvedenej v čl. 29 ods. 4 – oprávnenie orgánov dohľadu nariadiť zničenie alebo iné znefunkčnenie výrobkov predstavujúci vážne riziko u výrobkov, vstupujúcich na trh Spoločenstva,
  - g) uplatnenie požiadavky, uvedenej v čl. 41 – návrh zákona nevytvára podmienky na zabezpečenie vykonania (vymožiteľnosti) sankcií, uložených hospodárskym subjektom (najmä zahraničným).
3. Vykonať analýzu možnosti posilnenia výkonu inšpekcie práce v oblasti trhového dohľadu s cieľom zabezpečiť požiadavky čl. 18 ods. 3 cit. nariadenia EP a R č. 765/2008 – „člen-ské štáty zabezpečia pre orgány dohľadu nad trhom potrebné zdroje a znalosti na riadne

plnenie úloh“ (v roku 2009 pracovná kapacita – spotrebovaný čas inšpektorátov práce na výkon trhového dohľadu predstavovala 0,9% z celkovej pracovnej kapacity na výkon inšpekcie práce).

Posilnenie výkonu inšpekcie práce orientovať na nasledovné oblasti::

- vyčleniť finančné zdroje na vykonanie skúšok určených výrobkov, ktoré preukazujú nezhodu s predpismi,
- vyčleniť personálne kapacity,
- zabezpečiť odbornú prípravu inšpektorov práce,
- zabezpečiť jazykovú prípravu zamestnancov, ktorí sa budú podieľať na činnosti pracovných skupín EÚ a podieľať sa na poskytovaní, resp. prijímaní informácií v systéme RA-PEX podľa čl. 22 ods. 4 cit. nariadenia.

Na financovanie uvedených aktivít využiť aj možnosti, ktoré poskytuje čl. 32 nariadenia – „Činnosti oprávnené na financovanie Spoločenstvom“.

VI. 8. Výkon inšpekcie práce

Vykonať nasledovné opatrenia:

1. Vypracovať analýzu možnosti (vhodnosti) postupnej integrácie vybraných inšpekčných a dozorných orgánov SR, pôsobiacich v oblasti BOZP. Analýzu vykonať v kontexte Správy VVÚBP z riešenia VÚ č. 2002 – U 022/010 „Návrh opatrení na racionalizáciu dozorných úloh štátu v oblasti ochrany práce a na prevenciu BOZP vo významných inštitúciách“.
2. Pripraviť návrhy novely zákona č. 125/2006 Z. z. v znení neskorších predpisov (okrem návrhov uvedených v časti VI. 6.) v nasledovných ustanoveniach:
  - a) § 2 ods. 3 - doplniť ustanovením, ktorým sa uloží povinnosť zaslať orgánom inšpekcie práce zoznam pracovísk, kde inšpekciu vykonávajú orgány tam uvedených inštitúcií.

Odôvodnenie:

Uvedeným opatrením nedôjde k opomenutiu výkonu inšpekcie práce na niektorom pracovisku, ako tomu bolo vo Vojenskom a opravárenskom podniku Nováky, resp. predídze sa duplicitnému výkonu IP.

- b) § 4 – doplniť o oprávnenie MPSVR SR schvaľovať Národnému inšpektorátu práce ročné plány previerkovej činnosti

Odôvodnenie

Návrh vychádza z ustanovenia § 4 písm. d) zákona, podľa ktorého ministerstvo riadi a kontroluje Národný inšpektorát práce a zodpovedá za výkon inšpekcie práce, ako aj zo zodpovednosti ministerstva za koordináciu a plnenie úloh Konceptie BOZP.

- c) § 6 – doplniť o povinnosť NIP vypracovávať návrhy ročných plánov celoštátnych previerok po prerokovaní s republikovými sociálnymi partnermi a tieto predkladať na schválenie MPSVR SR

Odôvodnenie

Návrhom sa zabezpečí väčšia angažovanosť sociálnych partnerov v prevencii v oblasti BOZP a zodpovednosti za jej stav,

Návrh vychádza z ustanovenia v bode b).

- d) § 10 ods. 3 - za prvú vetu vložiť novú druhú vetu:

„Inšpektor práce vykonávajúci inšpekciu práce (kontrolu) na cestách podľa osobitného predpisu⁶⁷⁾ preukazuje svoju totožnosť preukazom inšpektora práce a príslušnosť k orgánu inšpekcie práce rovnošatou.“

Odôvodnenie

Rovnošata je prostriedkom na preukázanie identity a prehĺbenie autority kontrolného orgánu na ceste – verejného činiteľa, reprezentácie Slovenskej republiky, príslušnosti k inšpekcii práce, jednotnej úpravy výzoru inšpektorov práce – kontrolórov, ďalej má zabezpečiť ochranu inšpektorov práce – kontrolórov pred poveternosťnými vplyvmi. Zároveň má zabezpečiť ochranu a zvýšenie jeho viditeľnosti na ceste a v cestnej premávke.

---

67) zákon č. 462/2007 Z. z. o organizácii pracovného času v doprave a o zmene a doplnení zákona č. 125/2006 Z. z. o inšpekcii práce a o zmene a doplnení zákona č. 82/2005 Z. z. o nelegálnej práci a nelegálnom zamestnávaní a o zmene a doplnení niektorých zákonov v znení zákona č. 309/2007 Z. z.“

e) § 18 ods. 4 - vložiť novú vetu, ktorá znie:

„Uvedené subjekty sú povinné orgánom štátnej správy v oblasti inšpekcie práce poskytovať na požiadanie podklady a informácie potrebné na výkon inšpekcie práce.“

Odôvodnenie

Navrhovaná úprava vyplýva z potreby vytvoriť podmienky najmä pre výkon inšpekcie práce tak, aby vpredu uvedené inštitúcie boli povinné poskytovať potrebné podklady a informácie. Obdobné ustanovenia sú uvedené vo viacerých právnych predpisoch Slovenskej republiky a vyplývajú aj z Dohovorov Medzinárodnej organizácie práce (č. 81, 129).

f) § 19 – bližšie uviesť jednotlivé druhy správnych deliktov a výšku pokút za ne.

Odôvodnenie

Navrhovaná zmena prispeje k objektívnejšiemu ukladaniu pokút a obmedzí subjektívne vplyvy pri ich určovaní.

Obdobné ustanovenia obsahuje aj český zákon č. 151/2005 o inšpekcii práce.

Navrhovaná zmena je v súlade s § 3 ods. 4 zákona č.71/1967 Zb. o správnom konaní v znení neskorších predpisov : „Správne orgány dbajú o to, aby v rozhodovaní o skutkovo zhodných alebo podobných prípadoch nevznikali neodôvodnené rozdiely.“

g) Doplniť nový § 21: „Preukaz inšpektora práce - vzor a vyhotovenie preukazu inšpektora práce podľa § 6 ods. 1 písm. i) ustanoví ministerstvo vyhláškou.“

Súčasné § 21 d) až 24 d) sa označujú ako § 22 až §25.

Odôvodnenie

Navrhovaným ustanovením sa obsah preukazu inšpektora práce stane právne záväzným a oficiálnym dokladom. Zároveň sa zabezpečí, aby preukazy inšpektorov práce mali ochranné prvky obdobne, ako majú iné doklady preukazujúce totožnosť osôb.

VI. 9. Ekonomická motivácia

V súlade s bodom 32 uznesenia Európskeho parlamentu k stratégii Spoločenstva v oblasti ochrany zdravia a bezpečnosti pri práci na obdobie 2007 – 2012 vykonať analýzu možností na zavedenie finančných podnetov na podporu BOZP, (najmä daňových úľav, zvýhodnenie pri verejnom obstarávaní) pre zamestnávateľov, ktorí zaviedli certifikovaný systém riadenia BOZP (Bezpečný podnik, STN OHSAS 18001). Závety analýzy a návrhy na zvýšenie motivácie premietnuť do dokumentu „Vyhodnotenie plnenia Koncepcie bezpečnosti a ochrany zdravia pri práci v Slovenskej republike na roky 2008 až 2012“.

VI. 10. Riadenie pracovných (prevádzkových) rizík

Vykonať nasledovné opatrenia:

1. Vykonať analýzu stavu, ako zamestnávateľia identifikujú, posudzujú, hodnotia a eliminujú riziká, ako jednu z dôležitých úloh prevencie pracovných úrazov a chorôb z povolania, ktorá im vyplýva zo zákona č. 124/2006 Z. z. o BOZP v znení neskorších predpisov.
2. Identifikovať a posúdiť poznatky a skúsenosti s uplatňovaním opatrení v oblasti systémov riadenia rizík vo vybraných európskych štátoch a vypracovať návrhy na ich uplatnenie v praxi SR.
3. V nadväznosti na úlohu č. 4 časti C) Programu realizácie koncepcie BOZP posúdiť návrh Národného inšpektorátu práce z roku 2008 na zriadenie Centra propagácie a prevencie ochrany práce.

VII. Súlad navrhovaných opatrení s pripravovaným programom UNITAS

Systém UNITAS sleduje cieľ optimalizovať výber daní, cla a poistných odvodov. V rámci druhej fáze programu UNITAS sa predpokladá zjednotenie výberu všetkých poistných odvodov, a to poistného na dôchodkové, nemocenské, úrazové poistenie, ako aj poistenie v nezamestnanosti, poistného do rezervného fondu solidarity a garančného fondu, príspevkov na

starobné dôchodkové sporenie a poistného na zdravotné poistenie do jedného miesta výberu.

Návrh systému prevencie poškodení zdravia pri práci v správe deklarovany v časti VI. 1.1: „Úprava riadenia systému úrazového poistenia“, umožňuje organizačne usporiadať tento systém v dvoch alternatívach.

Alternatíva č. 2 akceptuje začlenenie úrazového poistenia do organizačného systému Sociálnej poisťovne. Z uvedeného je zrejmé, že riešenie v rámci alt. č. 2 umožní aplikovať pripravovaný program UNITAS aj na oblasť sociálneho poistenia

Z návrhu vecného riešenia pripravovanej reformy UNITAS vyplýva, že na finančnú správu programu by mal prejsť len výber poistných odvodov vrátane kontroly a následného vymáhania pohľadávok. Využitie fondu by i naďalej bolo v kompetencii Sociálnej poisťovne. Preto tento programový zámer neovplyvní možnosť využitia fondu úrazového poistenia aj pre účely prevencie pracovných úrazov, chorôb z povolania a iných poškodení zdravia z práce vrátane jeho využitia pre účely financovania výskumu bezpečnosti práce.

VIII. Finančné dopady navrhovaných opatrení

VIII. 1. Úrazové poistenie

1. Zavedenie navrhovaného progresívneho systému prirážok a úľav k poistnému úrazového poistenia v súčinnosti s pripravovaným členením hospodárskych subjektov do nebezpečnostných tried (s termínom od 1. I. 2011), vyvolajú vyššiu aktivitu subjektov v oblasti skvalitňovania stavu bezpečnosti a ochrany zdravia pri práci s následným pozitívnym vplyvom na stav vo výskyte pracovných úrazov, chorôb z povolania a iných poškodení zdravia z práce. Táto skutočnosť sa premietne do zníženia finančných objemov potrebných na úhradu dávok a kompenzácií a ďalších platieb krytých fondom úrazového poistenia.
2. Poskytovanie finančných prostriedkov na prevenciu poistných udalostí z fondu úrazového poistenia prispeje k vyššej úrovni BOZP s predpokladaným následným znížením nákladov na úhradu dávok a kompenzácií.
3. Prostriedky vyčlenené na prevenciu by boli využité aj na úhradu výskumu BOZP, ktorý je v súčasnom období financovaný zo štátneho rozpočtu, čím sa zníži zaťaženie štátneho rozpočtu.

4. Zavedenie povinného úrazového poistenia samostatne zárobkovo činných osôb odvodom stanoveného podielu z vymeriavacieho základu (resp. paušálnou sadzbou) do fondu úrazového poistenia by sa premietlo do zvýšeného finančného zaťaženia SZČO. Vytvoril by sa tým systém zabezpečenia týchto osôb (i osôb s vyživovacou povinnosťou) v prípade výskytu poistnej udalosti.
5. Náklady spojené s navrhovaným rozšírením pôsobnosti nositeľa úrazového poistenia vo vzťahu k možnosti vykonávať analýzy a hodnotenie príčin a ostatných súvislostí vedúcich ku vzniku poistných udalostí by boli hradené z prostriedkov vyčlenených z fondu úrazového poistenia na prevenciu.

VIII. 2 Racionalizačné opatrenia v systéme štátneho riadenia BOZP

Uplatnením holistického prístupu k systémom bezpečnosti práce a ochrane zdravia pri práci a inšpekcie práce by došlo k zvýšeniu racionálnosti v systéme štátneho riadenia BOZP.

VIII. 3. Posudzovanie zhody v rámci trhového dohľadu

Posilnenie výkonu inšpekcie práce v oblasti trhového dohľadu nad bezpečnosťou určených výrobkov si bude vyžadovať poskytnúť prostriedky v rozpočte sústavy Národného inšpektorátu práce na úhradu vykonávania skúšok určených výrobkov, u ktorých je predpoklad nehody s bezpečnostnými požiadavkami.

S W O T analýza

S – silné stránky

- podpora zámerov „Programového vyhlásenia vlády SR na roky 2006 2010“
- vecné plnenie programu „Konceptie BOZP v SR na roky 2008 až 2012“ prijatej uznesením vlády SR č. 114 v r. 2008
- podpora programu „Štátnej politiky zdravia v SR“ a „Národného programu podpory zdravia“ prijatých vládou SR
- súlad vnútroštátnej politiky BOZP s nadnárodnými východiskami politiky prevencie pracovných úrazov, chorôb z povolania a iných poškodení zdravia z práce
- akceptovanie Nariadenia Európskeho parlamentu a Rady č. 765/2008, ktorým sa ustanovujú požiadavky dohľadu nad výrobkami uvádzanými na trh
- rešpektovanie základných princípov dohovorov MOP určujúcich systém a funkcie úrazového poistenia
- úspora finančných prostriedkov zo štátneho rozpočtu vynakladaných v súčasnosti na prevenciu
- akceptovanie zámerov „Konceptie transformácie sociálnej sféry schválenej vládou SR v roku 1995“ pre oblasť úrazového poistenia
- využitie finančných prostriedkov fondu úrazového poistenia len na účely súvisiace so záujmovou sférou úrazového poistenia
- vytvorenie progresívneho ekonomického mechanizmu pôsobiaceho v prospech prevencie nežiadúcich udalostí (systém prirážok a úľav na poistnom úrazového poistenia)
- zahrnutie samostatne zárobkovo činných osôb do osobného rozsahu úrazového poistenia s cieľom aby sa poškodenými na účely poskytovania dávok a kompenzácií stali i tieto osoby
- zabezpečenie holistického prístupu k požiadavkám na ochranu bezpečnosti práce a zdravia pri práci a tým eliminácie duálneho systému legislatívy BOZP
- postupná integrácia činnosti vybraných inšpekčných a dozorných orgánov SR, pôsobiacich v oblasti BOZP

W – slabé stránky

- snaha hospodárskych subjektov zatajovaním zužovať štatistický profil pracovných úrazov a chorôb z povolania s cieľom nezvyšovať finančné zaťaženie vyvolané systémom prirážok k poistnému úrazového poistenia
- snaha subjektov zatajovať tzv. „iné pracovné úrazy“ z dôvodov eliminovať mieru zodpovednosti za ich výskyt

O - príležitosti, výzvy

- zvýšiť úroveň BOZP v kontexte nového významového prístupu k tomuto pojmu korešpondujúcemu s princípmi Svetovej zdravotníckej organizácie
- pozitívne ovplyvniť kvalitu a efektívnosť práce s prejavom vo vyššej hospodárskej prosperite
- ustanoviť stály poradný tripartitný orgán vlády SR (Rady vlády SR pre BOZP), ktorý by najmä pripravoval, prerokoval a odporúčal vláde koncepcné smery postupy vlády v oblasti BOZP
- prehĺbiť systém koordinácie rezortných orgánov a sociálnych partnerov v oblasti plnenia zámerov štátnej politiky BOZP
- zohľadniť závery (odporúčania) účastníkov Medzinárodného seminára BOZP poriadaného subregionálnym úradom MOP k súčasnej štruktúre úrazového poistenia v SR
- prispievať politikou prevencie k poklesu pracovných úrazov, chorôb z povolania a iných poškodení zdravia z práce, ktorých dôsledkom je vyplácanie dávok
- realizáciou preventívnych aktivít v rámci úrazového poistenia zvyšovať úroveň BOZP a následne znižovať objem finančného plnenia (vzťah prevencie a ekonomickej prosperity)
- kompenzovať náklady vzniknuté v dôsledku poistnej udalosti v plnej výške fondom úrazového poistenia
- prispieť k vytváraniu rodovo neutrálnych pracovných podmienok zamestnávateľmi s cieľom uplatňovať pri zamestnávaní princípy rodovej rovnosti
- aktívnym vstupom inšpekcie práce do systému overovania vedomostí bezpečnostných technikov zvýšiť ich vedomostnú úroveň
- ustanoviť pôsobnosť orgánov inšpekcie práce pri výkone trhového dohľadu
- zdokonaľiť systém výkonu inšpekcie práce (v etape plánovania inšpekcie, pri preverovaní vyšetřovania podnetov, výkone inšpekcie na cestách, odstraňovaní zistených nedostatkov a i.)
- vykonať analýzu možností na zavedenie finančných podnetov na podporu BOZP (najmä daňové úľavy, zvýhodnenie pri verejnom obstarávaní, dotácie zo štátneho rozpočtu a i.)
- zvýšiť kvalitu riadenia pracovných (prevádzkových) rizík ako významného faktora prevencie v oblasti BOZP
- zriadiť „Centrum propagácie a prevencie ochrany práce“

T - ohrozenia

- zúženie autonómie Sociálnej poisťovne v oblasti redistribúcie prostriedkov fondu úrazového poistenia
- nedostačujúce finančné zdroje zo štátneho rozpočtu

Záver

Zámerom projektu bolo najmä vyšpecifikovať opatrenia, prostredníctvom ktorých by sa prehĺbil a celkove skvalitnil systém prevencie nežiadúcich udalostí pracovného procesu a ďalších aspektov práce prezentovaných Svetovou zdravotníckou organizáciou k významovému obsahu pojmu „bezpečnosť a ochrana zdravia pri práci“.

Opatrenia v kontexte budúcich potrieb na vývoj stavu BOZP sú v práci formulované v odporúčaníach na úpravu všeobecne záväzných právnych predpisov a na systémové, organizačné a inštitucionálne úpravy. Významná časť navrhovaných úprav je orientovaná na oblasť riadenia a výkonu štátneho odborného dozoru nad bezpečnosťou práce.

V závere správy sú vytypované možnosti finančných dopadov navrhovaných opatrení. Z tejto časti je zrejmé, že pri väčšine opatrení sa nepredpokladajú zvýšené finančné prostriedky. Opatrenia by sa uskutočnili v rámci súčasných organizačných štruktúr a finančných podmienok. Pri niektorých zámeroch je možné očakávať v strednodobom časovom horizonte úsporu prostriedkov.

S prihliadnutím na rozsiahlosť a diverzifikovanosť systému prevencie v oblasti BOZP programovanie a špecifikácia ďalších systémových úprav by si vyžiadala vykonať v parciálnych oblastiach ďalšie analýzy s následným syntetickým vyjadrením zámerov.

Zoznam použitých predpisov, dokumentov a iných prameňov

Zákony:

- č. 460/1992 Zb. - Ústava Slovenskej republiky v znení neskorších predpisov
- č. 142/1991 Zb. o česko-slovenských technických normách v znení neskorších predpisov
- č. 330/1996 Z. z. o bezpečnosti a ochrane zdravia pri práci v znení neskorších predpisov
- č. 311/2001 Z. z. Zákonník práce v znení neskorších predpisov
- č. 272/1994 Z. z. o ochrane zdravia ľudí v znení neskorších predpisov
- č. 264/1999 Z. z. o technických požiadavkách na výrobky a o posudzovaní zhody a o zmene a doplnení niektorých zákonov v znení neskorších predpisov
- č. 124/2006 Z. z. o bezpečnosti a ochrane zdravia pri práci a o zmene a doplnení niektorých zákonov v znení neskorších predpisov
- č. 355/2007 Z. z. o ochrane, podpore a rozvoji verejného zdravia a o zmene a doplnení niektorých zákonov v znení neskorších predpisov
- č. 125/2006 Z. z. o inšpekcii práce a o zmene a doplnení zákona č. 82/2005 Z. z. o nelegálnej práci a nelegálnom zamestnávaní a o zmene a doplnení niektorých zákonov v znení neskorších predpisov
- č. 51/1988 Zb. o banskej činnosti, výbušninách a o štátnej banskej správe v znení neskorších predpisov
- č. 314/2001 Z. z. o ochrane pred požiarom v znení neskorších predpisov
- č. 461/2003 Z. z. o sociálnom poistení v znení neskorších predpisov
- č. 513/1991 Zb. z - Obchodný zákonník v znení neskorších predpisov
- č. 270/1995 Z. z. o štátnom jazyku Slovenskej republiky v znení neskorších predpisov
- č. 505/2009 Z. z. o akreditácii orgánov posudzovania zhody a o zmene a doplnení niektorých zákonov
- č. 25/2006 Z. z. o verejnom obstarávaní a o zmene a doplnení niektorých zákonov v znení neskorších predpisov
- č. 82/2005 Z. z. o nelegálnej práci a nelegálnom zamestnávaní a o zmene a doplnení niektorých zákonov v znení neskorších predpisov

- č. 95/2000 Z. z. o inšpekcii práce a o zmene a doplnení niektorých zákonov v znení neskorších predpisov
- č. 174/1968 Zb. o štátnom odbornom dozore nad bezpečnosťou práce v znení neskorších predpisov
- č. 437/2004 Z. z. o náhrade za bolesť a o náhrade za sťaženie spoločenského uplatnenia a o zmene a doplnení zákona Národnej rady Slovenskej republiky č. 273/1994 Z. z. o zdravotnom poistení, financovaní zdravotného poistenia, o zriadení Všeobecnej zdravotnej poisťovne a o zriaďovaní rezortných, odvetvových, podnikových a občianskych zdravotných poisťovní v znení neskorších predpisov
- č. 462/2007 Z. z. o organizácii pracovného času v doprave a o zmene a doplnení zákona č. 125/2006 Z. z. o inšpekcii práce a o zmene a doplnení zákona č. 82/2005 Z. z. o nelegálnej práci a nelegálnom zamestnávaní a o zmene a doplnení niektorých zákonov v znení zákona č. 309/2007 Z. z.
- č. 23/1991 Zb. – FZ ČSFR, ktorým sa uvádza Listina základných práv a slobôd
- č. 577/2001 Z. z. o organizácii štátnej správy
- č. 572/2009 Z. z., ktorým sa mení a dopĺňa zák. č. 461/2003 Z. z. o sociálnom poistení
- č. 83/1990 Zb. o združovaní občanov v znení neskorších predpisov
- č. 309/2006 Sb. – ČR, ktorým sa upravujú ďalšie požiadavky bezpečnosti a ochrany zdravia pri práci v pracovnoprávných vzťahoch a o zaistení bezpečnosti a ochrany zdravia pri činnosti alebo poskytovaní služieb mimo pracovnoprávných vzťahov

Dokumenty MOP

- Dohovor č. 155 o bezpečnosti a zdraví pracovníkov a o pracovnom prostredí z roku 1981 (publikovaný vyhláškou MZV č.20/1989 Zb.)
- Dohovor č. 161 o závodných zdravotných službách (publikovaný vyhláškou MZV č.145/1988 Zb.)
- Dohovor č. 187 o podpornom rámci pre bezpečnosť a zdravie pri práci z roku 2006
- Odporúčanie č. 197/2006 k Dohovoru č. 187
- Dohovor č. 128 o invalidných, starobných a pozostalostných dávkach z 29. júna 1967 (oznámenie Federálneho ministerstva zahraničných vecí č.416/1991)
- Dohovor č. 102 o minimálnej norme sociálneho zabezpečenia z 28. júna 1952 (oznámenie Federálneho ministerstva zahraničných vecí č. 461/1991 Zb.)
- Dohovor č. 159 o pracovnej rehabilitácii a zamestnávaní invalidov z 20. júna 1983 (vyhláška ministra zahraničných vecí č.72/1985 Zb.)
- Dohovor č. 160 o štatistikách práce z 25. júna 1985 (vyhláška ministra zahraničných vecí č.144/1988)
- Dohovor č. 81 o inšpekcii práce v priemysle a obchode z roku 1947
- Dohovor č. 129 o inšpekcii práce v poľnohospodárstve z roku 1969
- Protokol z roku 1995 k Dohovoru č. 81 z roku 1947
- Dohovor č. 87 z roku 1948 o slobode združovania a ochrane práva organizovať sa
- Odborný posudok k Dohovoru o podpornom rámci pre bezpečnosť a zdravie pri práci č. 187 z roku 2006, (<http://www.employment.gov.sk/index.php?SMC=1&id=10305#>)
- Safety in numbers, International Labour Organization
http://www.ilo.org/public/english/protection/safework/worldday/report_eng.pdf.
- Príručka k implementácii smerníc založených na Novom prístupe a Globálnom prístupe
- Oznámenie Komisie Európskemu parlamentu, Rade, Európskemu hospodárskemu a sociálnemu výboru a Výboru regiónov: Zlepšenie kvality a produktivity práce: stratégia Spoločenstva v oblasti zdravia a bezpečnosti pri práci na obdobie rokov 2007 – 2012, čl. 4.3

Dokumenty EÚ

- Európska agentúra pre BOZP: *Hodnotenie, odstraňovanie a výrazné znižovanie rizík pri práci. Zhrnutie správy agentúry*, 2009, FACTS 85, ISSN 1725-7085, <http://osha.europa.eu>
- Európska komisia :*Príručka k implementácii smerníc založených na Novom prístupe a Globálnom prístupe*, 2000, ISBN 92-828-7500-8, 81 s., <http://europa.eu.int/comm/enterprise/newapproach/newapproach.htm>
- Charta základných práv Európskej únie, Ú. v. EÚ C 218 z 14.12.2007, s. 1
- Konsolidované znenie Zmluvy o Európskej únii a Zmluvy o fungovaní Európskej únie (2008/C 115), Ú. v. EÚ z 9.5.2008, s. 388
- 8.6% of workers in the EU experienced work-related health problems, EC, EUROSTAT, Statistics in focus Population and social conditions, n. 63/2009, http://epp.eurostat.ec.europa.eu/cache/ITY_OFFPUB/KS-SF-09-063/EN/KS-SF-09-063-EN.PDF
- Nariadenie Európskeho parlamentu a Rady (ES) č. 765/2008 z 9. júla 2008, ktorým sa stanovujú požiadavky akreditácie a dohľadu nad trhom v súvislosti s uvádzaním výrobkov na trh a ktorým sa zrušuje nariadenie (EHS) č. 339/93, Ú. v. EÚ L 218 z 13.8.2008, s. 30
- Nariadenie Rady (EHS) č. 1408/71 o uplatňovaní systémov sociálneho zabezpečenia na zamestnancov a ich rodiny, ktorí sa pohybujú v rámci spoločenstva, Ú. v. ES L 149/2 z 5.7.1971, s. 35
- Nariadenie Rady (EHS) č. 574/72 z 21. marca 1972, ktorým sa stanovuje postup pri vykonávaní nariadenia (EHS) č. 1408/71 o uplatňovaní systémov sociálneho zabezpečenia na zamestnancov a ich rodiny, ktorí sa pohybujú v rámci spoločenstva, Ú. v. ES L 74 z 27.3.1972, s. 1
- Odporúčanie Rady 2003/134/ES o zlepšení ochrany zdravia a bezpečnosti pri práci samostatne zárobkovo činných pracovníkov, Ú. v. EÚ L 53, 28.2.2003, s.45
- Oznámenie Komisie Európskemu parlamentu, Rade, Európskemu hospodárskemu a sociálnemu výboru a Výboru regiónov: Zlepšenie kvality a produktivity práce: stratégia Spoločenstva v oblasti zdravia a bezpečnosti pri práci na obdobie rokov 2007 – 2012
- Oznámenie MZV č.486/2009 Z. z. o ratifikácii Lisabonskej zmluvy, ktorou sa mení a dopĺňa Zmluva o Európskej únii a Zmluva o založení Európskeho spoločenstva
- Rozhodnutie Komisie č.95/319/ES z 12. júla 1995, ktorým sa zriaďuje Výbor vedúcich predstaviteľov inšpekcie práce, Ú. v. ES L 188 z 9.8.1995, s.11

- Smernica 2004/37/ES Európskeho parlamentu a Rady z 29. apríla 2004 o ochrane pracovníkov pred rizikami z vystavenia účinkom karcinogénov alebo mutagénov pri práci (šiesta samostatná smernica v zmysle článku 16 ods. 1 smernice Rady 89/391/EHS)
Transponovaná nariadením vlády SR č.356/2006 Z. z. o ochrane zdravia zamestnancov pred rizikami súvisiacimi s expozíciou karcinogénnym a mutagénnym faktorom pri práci v znení nariadenia vlády č.301/2007 Z. z.
- Smernica 2000/54/ES Európskeho parlamentu a Rady o ochrane pracovníkov pred rizikami súvisiacimi s vystavením biologickým faktorom pri práci (siedma samostatná smernica v zmysle článku 16 ods. 1 smernice 89/391/EHS)
Transponovaná nariadením vlády SR č.338/2006 Z. z. o ochrane zdravia zamestnancov pred rizikami súvisiacimi s expozíciou biologickým faktorom pri práci
- Smernica 98/24/ES Rady o ochrane zdravia a bezpečnosti pracovníkov pred rizikami súvisiacimi s chemickými faktormi pri práci (štrnásť samostatná smernica v zmysle článku 16 ods. 1 smernice 89/391/EHS)
Transponovaná nariadením vlády SR č.355/2006 Z. z. o ochrane zamestnancov pred rizikami súvisiacimi s expozíciou chemickým faktorom pri práci v znení nariadenia vlády č.300/2007 Z. z.
- Smernica Rady č. 89/391/EHS z 12. júna 1989 o zavádzaní opatrení na podporu zlepšenia bezpečnosti a ochrany zdravia pracovníkov pri práci
- Uznesenie Európskeho parlamentu z 15. januára 2008 o stratégii Spoločenstva v oblasti ochrany zdravia a bezpečnosti pri práci na obdobie 2007 – 2012 (2007/2146(INI)), Ú. v. EÚ, C 41E z 19.2.2009, s.10
- Uznesenie Rady z 25. júna 2007 o novej stratégii Spoločenstva v oblasti bezpečnosti a ochrany zdravia pri práci (2007 – 2012), Ú. v. EÚ 2007 C 145, 30.6.2007, s. 4
- Stratégia Spoločenstva v oblasti bezpečnosti a ochrany zdravia pri práci na roky 2007 – 2012
- Prínosy pre podniky vyplývajúce z vysokej úrovne BOZP. FACTS, 77, Európska agentúra pre bezpečnosť a ochranu zdravia pri práci.2008. dostupné na: <http://osha.europa.eu>
- Európska agentúra pre BOZP: *Hodnotenie, odstraňovanie a výrazné znižovanie rizík pri práci. Zhrnutie správy agentúry*,2009,
- Rezolúcia Rady o globálnom prístupe k certifikácii a skúšaní z roku 1989 podľa Príručky Európskej komisie

Ostatné informačné pramene

- Koncepcia bezpečnosti a ochrany zdravia pri práci v Slovenskej republike na roky 2008 až 2012, schválená uznesením vlády Slovenskej republiky č. 114 z 20. februára 2008
- Nariadenie vlády Slovenskej republiky č.272/2004 Z. z. z 21. apríla 2004, ktorým sa ustanovuje zoznam prác a pracovísk, ktoré sú zakázané tehotným ženám, matkám do konca deviateho mesiaca po pôrode a dojčiacim ženám, zoznam prác a pracovísk spojených so špecifickým rizikom pre tehotné ženy, matky do konca deviateho mesiaca po pôrode a pre dojčiace ženy a ktorým sa ustanovujú niektoré povinnosti zamestnávateľom pri zamestnávaní týchto žien
- Nariadenie vlády Slovenskej republiky č. 396/2006 Z. z. z 24. mája 2006 o minimálnych bezpečnostných a zdravotných požiadavkách na stavenisku vyhláška MDPT SR č. 241/2007 Z. z., ktorou sa ustanovujú podrobnosti o školení a skúške bezpečnostného poradcu, o činnosti skúšobných komisií a o vzore osvedčenia o odbornej spôsobilosti bezpečnostného poradcu
- Rozbor pracovných úrazov, prevádzkových nehôd a chorôb z povolania z organizácií v pôsobnosti NIP za 1. polrok 2009, za rok 2008, za rok 2007.
- Databáza SLOVSTAT Štatistického úradu SR
- Programové vyhlásenie vlády Slovenskej republiky, schválené uznesením vlády Slovenskej republiky č.660 z 31. júla 2006. s.56 (<http://www.vlada.sk/>)
- Rada vlády pre bezpečnosť a ochranu zdravia pri práci, schválená uznesením vlády ČR č. 858+P dňa 3.septembra 2003 (<http://www.vlada.cz/cz/jednani-vlady/default.htm>)
- Vyhodnotenie plnenia Koncepcie bezpečnosti a ochrany zdravia pri práci v Slovenskej republike na roky 2008 až 2012 za rok 2008 a návrh na aktualizáciu Koncepcie bezpečnosti a ochrany zdravia pri práci v Slovenskej republike na roky 2008 až 2012, 169.rokovanie vlády SR, uznesenie vlády SR č. 624 z 9.septembra 2009 (<http://www.vlada.sk/>)
- Zelený, J. *Riziká v priemysle. Vysokoškolská učebnica*, Zvolen :Technická univerzita vo Zvolene, 2006, 321s., ISBN 80-228-1638-8
- Elbel, J. *Dosažený pokrok při snižování úrazů při práci a nemoci z povolání podle Strategie EU na léta 2007 – 2012*, In: Zborník z XXII. Medzinárodnej konferencie „Aktuálne otázky bezpečnosti práce“. Štrbské pleso -Vysoké Tatry, 2009, 217s.ISBN 978-80-553-0220-1

- Hatina, T. a kol. Encyklopedický súbor bezpečnosti a ochrany zdravia pri práci. Inštitút pre výskum práce a rodiny. Bratislava, 2007, 571 s., ISBN: 978-80-7138-124-2
- Kasana, A., Nováková, T.: *Poznatky orgánov inšpekcie práce, získané kontrolami u zamestnávateľov*, s. 99. In: Perichtová, B. a kol.: *Pracovné podmienky a rodová rovnosť*. Bratislava: IVPR, 2008, 225 s., ISBN 978-80-7138-127-3
- Sinay, J. *Kultúra bezpečnosti – predpoklad rozvoja modernej spoločnosti*. In: Zborník z XXII. Medzinárodnej konferencie „Aktuálne otázky bezpečnosti práce“. Štrbské pleso - Vysoké Tatry, 2009, 217s. ISBN 978-80-553-0220-1.
- Správa IVPR z riešenia výskumnej úlohy: Návrh na zvýšenie efektívnosti výskumu BOZP v SR. Identifikácia súčasného výskumu a vypracovanie návrhu koncepcie výskumu BOZP v SR r. 2008
- Správa z riešenia výskumnej úlohy: Návrh systému koordinácie výskumu BOZP v SR a transpozície výsledkov výskumu do praxe, r. 2009
- Majer, I. *Porovnateľnosť ukazovateľov BOZP – skúsenosti z projektov EÚ* In: Zborník z XXII. Medzinárodnej konferencie „Aktuálne otázky bezpečnostpráce“. Štrbské pleso - Vysoké Tatry, 2009, 217s. ISBN 978-80-553-0220-1
- Škvarková a kol. *Profil bezpečnosti a ochrany zdravia pri práci v SR a systém pre bezpečnosť*. Správa z riešenia čiastkovej úlohy VÚ č. 2312, Bratislava 2007, Inštitút pre výskum práce a rodiny, s. s. 397 (<http://www.sspr.gov.sk/>)
- Terek, A. Sociálne poistenie v Európskej únii. Taliansko (2), Národné poistenie Úradný vestník Európskej únie C 115 z 9. mája 2008
- Pastorková, L. Sociálne poistenie v Európskej únii. Švédsko (2), Národné poistenie, september 2008
- Prínosy pre podniky vyplývajúce z vysokej úrovne BOZP. FACTS, 77, Európska agentúra pre bezpečnosť a ochranu zdravia pri práci. 2008. ISSN 1725-7085, dostupné na: <http://osha.europa.eu>
- Rievajová, E. a kol. Sociálne zabezpečenie. EKONÓM, Bratislava, 2008, 234 s., ISBN 978-80-225-2545-9
- Melin, B.: Projekt: “Pracovný život a rozširovanie EÚ. Podprojekt :Posilnenie výkonu inšpekcie práce v Slovenskej republike. Záverečná správa. Bratislava, 2003, s.72
- Dorman, P., *The Economics of Safety, Health and Well-Being at Work: An Overview*, In Focus Program on Safe Work, International Labour Organisation, The Evergreen State College, May 2000, <http://www.ilo.org/public/english/protection/safework/papers/ecoanal/ecoview.htm>.

- Roxane L. and all. Occupational safety and health and economic performance in small and medium-sized enterprises: a review. European Agency for Safety and Health at Work, 2009. ISSN 1830-5954
- Rydlewska-Liszkowska, I., 'Models of economic evaluation of health and safety interventions at workplace', *Med Pr.*, 2005b, Vol. 56, No. 5, pp. 411-418.

<http://epp.eurostat.ec.europa.eu/>

www.employment.gov.sk/index.php?id=12174 (16.1.2010, 22,45 SEČ)

<http://www.unms.sk>

<http://www.vlada.sk>

<http://www.employment.gov.sk>

<http://www.vlada.cz>

<http://www.ilo>

<http://www.sspr.gov.sk>

<http://osha.europa.eu>

Zoznam smerníc EÚ prijatých na základe čl.16 ods.1
smernice 89/391/EHS a ich transpozícia
do právnej sústavy SR

- 1) Smernica Rady č. 89/654/EHS z 30. novembra 1989 o minimálnych požiadavkách na bezpečnosť a ochranu zdravia na pracovisku (prvá samostatná smernica v zmysle článku 16 ods. 1 smernice 89/391/EHS)
Nariadenie vlády Slovenskej republiky č.391/2006 Z. z. z 24. mája 2006 o minimálnych bezpečnostných a zdravotných požiadavkách na pracovisko

- 2) Smernica Rady č. 89/655/EHS z 30. novembra 1989 o minimálnych požiadavkách na bezpečnosť a ochranu zdravia pri používaní pracovných zariadení pracovníkmi pri práci (druhá samostatná smernica v zmysle článku 16 ods. 1 smernice 89/391/EHS)
Nariadenie vlády Slovenskej republiky č.392/2006 Z. z 24. mája 2006 o minimálnych bezpečnostných a zdravotných požiadavkách pri používaní pracovných prostriedkov

- 3) Smernica Rady č. 89/656/EHS z 30. novembra 1989 o minimálnych zdravotných a bezpečnostných požiadavkách na používanie osobných ochranných prostriedkov pracovníkmi na pracovisku (tretia samostatná smernica v zmysle článku 16 ods. 1 smernice 89/391/EHS)
Nariadenie vlády Slovenskej republiky č.395/2006 Z. z. z 24. mája 2006 o minimálnych požiadavkách na poskytovanie a používanie osobných ochranných pracovných prostriedkov

- 4) Smernica Rady č. 90/269/EHS z 29. mája 1990 o minimálnych požiadavkách na bezpečnosť a ochranu zdravia pri ručnej manipulácii s bremenami, pri ktorej pracovníkom hrozí riziko najmä poškodenia chrbta (štvrtá samostatná smernica v zmysle článku 16 ods. 1 smernice 89/391/EHS)
Nariadenie vlády Slovenskej republiky č.281/2006 Z. z. z 19. apríla 2006 o minimálnych bezpečnostných a zdravotných požiadavkách pri ručnej manipulácii s bremenami

- 5) Smernica Rady č. 90/270/EHS z 29. mája 1990 o minimálnych požiadavkách na bezpečnosť a ochranu zdravia pri práci so zobrazovacími jednotkami (piata samostatná smernica v zmysle článku 16 ods. 1 smernice 89/391/EHS)
Nariadenie vlády Slovenskej republiky č.276/2006 Z. z. z 26. apríla 2006 o minimálnych bezpečnostných a zdravotných požiadavkách pri práci so zobrazovacími jednotkami
- 6) Smernica Európskeho parlamentu a Rady č.2004/37/ES z 29. apríla 2004 o ochrane pracovníkov pred rizikami z vystavenia účinkom karcinogénov alebo mutagénov pri práci (šiesta samostatná smernica v zmysle článku 16 ods. 1 smernice Rady 89/391/EHS)
Nariadenie vlády Slovenskej republiky č.356/2006 Z. z. z 29. apríla 2004 o ochrane pracovníkov pred rizikami z vystavenia účinkom karcinogénov alebo mutagénov pri práci (šiesta samostatná smernica v zmysle článku 16 ods. 1 smernice Rady 89/391/EHS)
- 7) Smernica Európskeho parlamentu a Rady č.2000/54/ES z 18. septembra 2000 o ochrane pracovníkov pred rizikami súvisiacimi s vystavením biologickým faktorom pri práci (siedma samostatná smernica v zmysle článku 16 ods. 1 smernice 89/391/EHS)
Nariadenie vlády Slovenskej republiky č.338/2006 Z. z. z 10. mája 2006 o ochrane zdravia zamestnancov pred rizikami súvisiacimi s expozíciou biologickým faktorom pri práci v znení nariadenia vlády SR č. 301/2007 Z. z.
- 8) Smernica Rady č. 92/57/EHS z 24. júna 1992 o zavedení minimálnych bezpečnostných a zdravotných požiadaviek na dočasných alebo lokalitne sa meniacich staveniskách (ôsma samostatná smernica v zmysle článku 16 ods. 1 smernice 89/391/EHS)
Nariadenie vlády Slovenskej republiky č.396/2006 Z. z. z 24. mája 2006 o minimálnych bezpečnostných a zdravotných požiadavkách na stavenisko
- 9) Smernica Rady č. 92/58/EHS z 24. júna 1992 o minimálnych požiadavkách na zaistenie bezpečnostných a/alebo zdravotných označení pri práci (deviata samostatná smernica v zmysle článku 16 ods. 1 smernice 89/391/EHS)
Nariadenie vlády Slovenskej republiky č.387/2006 Z. z. z 24. mája 2006 o požiadavkách na zaistenie bezpečnostného a zdravotného označenia pri práci

10) Smernica Rady č. 92/85/EHS z 19. októbra 1992 o zavedení opatrení na podporu zlepšenia bezpečnosti a ochrany zdravia pri práci tehotných pracovníčok a pracovníčok krátko po pôrode alebo dojčiacich pracovníčok (desiata samostatná smernica v zmysle článku 16 ods. 1 smernice 89/391/EHS)

Nariadenie vlády Slovenskej republiky č.272/2004 Z. z. z 21. apríla 2004, ktorým sa ustanovuje zoznam prác a pracovísk, ktoré sú zakázané tehotným ženám, matkám do konca deviateho mesiaca po pôrode a dojčiacim ženám, zoznam prác a pracovísk spojených so špecifickým rizikom pre tehotné ženy, matky do konca deviateho mesiaca po pôrode a pre dojčiace ženy a ktorým sa ustanovujú niektoré povinnosti zamestnávateľom pri zamestnávaní týchto žien

11) Smernica Rady č. 92/91/EHS z 3. novembra 1992 o minimálnych požiadavkách na zlepšenie bezpečnosti a ochrany zdravia pracovníkov v ťažbovom vrtnom priemysle (jedenásta samostatná smernica v zmysle článku 16 ods. 1 smernice 89/391/EHS)

Nariadenie vlády Slovenskej republiky č.17/2002 Z. z. z 20. februára 2002 o minimálnych požiadavkách na bezpečnosť a ochranu zdravia zamestnancov pri banskej činnosti a pri dobývaní ložísk nevyhradených nerastov

12) Smernica Rady č. 92/104/EHS z 3. decembra 1992 o minimálnych požiadavkách na zlepšenie bezpečnosti a ochrany zdravia pracovníkov v povrchovom a podzemnom ťažbovom priemysle (dvanásta samostatná smernica v zmysle článku 16 ods. 1 smernice 89/391/EHS)

Nariadenie vlády Slovenskej republiky č.17/2002 Z. z. z 20. februára 2002 o minimálnych požiadavkách na bezpečnosť a ochranu zdravia zamestnancov pri banskej činnosti a pri dobývaní ložísk nevyhradených nerastov

13) Smernica Rady č. 93/103/ES z 23. novembra 1993 o minimálnych požiadavkách pre bezpečnosť a ochranu zdravia pri práci na palube rybárskych plavidiel (trinásta samostatná smernica v zmysle článku 16 ods. 1 smernice 89/391/EHS)

14) Smernica Rady č. 98/24/ES zo 7. apríla 1998 o ochrane zdravia a bezpečnosti pracovníkov pred rizikami súvisiacimi s chemickými faktormi pri práci (štrnásta samostatná smernica v zmysle článku 16 ods. 1 smernice 89/391/EHS)

Nariadenie vlády Slovenskej republiky č. 355/2006 Z. z. z 10. mája 2006 o ochrane zamestnancov pred rizikami súvisiacimi s expozíciou chemickým faktorom pri práci v znení nariadenia vlády SR č. 300/2007 Z. z.

- 15) Smernica Európskeho parlamentu a Rady č.1999/92/ES zo 16. decembra 1999 o minimálnych požiadavkách na zlepšenie bezpečnosti a ochrany zdravia pracovníkov potenciálne ohrozených výbušným prostredím (15. samostatná smernica v zmysle článku 16 ods. 1 smernice)

Nariadenie vlády Slovenskej republiky č. 393/2006 Z. z z 24. mája 2006 o minimálnych požiadavkách na zaistenie bezpečnosti a ochrany zdravia pri práci vo výbušnom prostredí

- 16) Smernica Európskeho parlamentu a Rady č.2002/44/ES z 25. júna 2002 o minimálnych zdravotných a bezpečnostných požiadavkách vyplývajúcich z vystavenia pracovníkov rizikám vzniknutým pôsobením fyzikálnych faktorov (vibrácie) (šestnásta samostatná smernica v zmysle článku 16 ods. 1 smernice 89/391/EHS)

Nariadenie vlády Slovenskej republiky č. 416/2005 Z. z. zo 17. augusta 2005 o minimálnych zdravotných a bezpečnostných požiadavkách na ochranu zamestnancov pred rizikami súvisiacimi s expozíciou vibráciám v znení nariadenia vlády SR č. 629/2005

- 17) Smernica Európskeho parlamentu a Rady č.2003/10/ES zo 6. februára 2003 o minimálnych zdravotných a bezpečnostných požiadavkách, pokiaľ ide o vystavenie pracovníkov rizikám vyplývajúcim z fyzikálnych faktorov (hluk) (sedemnásť samostatná smernica v zmysle článku 16 ods. 1 smernice 89/391/EHS)

Nariadenie vlády Slovenskej republiky č. 115/2006 Z. z. z 15. februára 2006 o minimálnych zdravotných a bezpečnostných požiadavkách na ochranu zamestnancov pred rizikami súvisiacimi s expozíciou hluku v znení nariadenia vlády SR č. 629/2005

- 18) Smernica Európskeho parlamentu a Rady č.2004/40/ES z 29. apríla 2004 o minimálnych zdravotných a bezpečnostných požiadavkách týkajúcich sa vystavenia pracovníkov rizikám vyplývajúcim z fyzikálnych činidiel (elektromagnetické polia)(18. individuálna smernica v zmysle článku 16 ods. 1 smernice 89/391/EHS)

Nariadenie vlády Slovenskej republiky č. 329/2006 Z. z. z 10. mája 2006 o minimálnych zdravotných a bezpečnostných požiadavkách na ochranu zamestnancov pred rizikami súvisiacimi s expozíciou elektromagnetickému poľu v znení nariadenia vlády SR č.217/2008 Z. z.

- 19) Smernica Európskeho parlamentu a Rady č.2006/25/ES z 5. apríla 2006 o minimálnych zdravotných a bezpečnostných požiadavkách týkajúcich sa vystavenia pracovníkov rizikám vyplývajúcim z fyzikálnych faktorov (umelé optické žiarenie)(19. samostatná smernica v zmysle článku 16 ods. 1 smernice 89/391/EHS)

Nariadenie vlády Slovenskej republiky č. 410/2007 Z. z. z 15. augusta 2007 o minimálnych zdravotných a bezpečnostných požiadavkách na ochranu zamestnancov pred rizikami súvisiacimi s expozíciou umelému optickému žiareniu

Zoznam smerníc nového prístupu

P. č	Názov smernice nového prístupu (SNP)	Číslo smernice	Gestor	Vymožiteľnosť Národné výkonné opatrenia
1.	Zákon o technických požiadavkách na výrobky a o posudzovaní zhody		ÚNMS SR	Z č. 264/1999 (posudzovanie zhody) Z č. 254/1999 (posudzovanie zhody) Z č. 436/2001 (posudzovanie zhody)
2.	Stavebné výrobky	89/106/EHS doplnená 93/68/EHS	MVRR SR	Z č. 90/1998 (stavebné výrobky) Z č. 413/2000 (stavebné výrobky) Z č. 521/2001 (stavebné výrobky) Z č. 173/2008 (stavebné výrobky) V 512/2001 Z č. 264/1999 (posudzovanie zhody) Z č. 254/1999 (posudzovanie zhody) Z č. 436/2001 (posudzovanie zhody)
3.	Strojové zariadenia	2006/42/ES	ÚNMS SR MPSVR SR	NV 436/2008 Z č. 264/1999 (posudzovanie zhody) Z č. 254/1999 (posudzovanie zhody) Z č. 436/2001 (posudzovanie zhody)
4.	Výt'ahy	95/16/ES zmenená 2006/42/ES	MPSVR SR ÚNMS SR	NV 571/2001 NV 327/2003 NV 235/2008 Z č. 264/1999 (posudzovanie zhody) Z č. 254/1999 (posudzovanie zhody) Z č. 436/2001 (posudzovanie zhody)
5.	Emisie hluku zo zariadení používaných vo vonkajších priestoroch	2000/14/ES zmenená 2005/88/ES	ÚNMS SR	NV 222/2002 NV 26/2006 Z č. 264/1999 (posudzovanie zhody) Z č. 254/1999 (posudzovanie zhody) Z č. 436/2001 (posudzovanie zhody)
6.	Elektrické zariadenia používané v určitom rozsahu napätia (LVD)	2006/95/ES	ÚNMS SR	NV č. 308/2004 NV č. 303/2002 NV č. 149/2002 NV č. 392/1999 Z č. 264/1999 (posudzovanie zhody) Z č. 254/1999 (posudzovanie zhody) Z č. 436/2001 (posudzovanie zhody)
7.	Elektromagnetická kompatibilita elektrických zariadení (EMC)	2004/108/ES	ÚNMS SR	NV č. 194/2005 Z č. 264/1999 (posudzovanie zhody) Z č. 254/1999 (posudzovanie zhody) Z č. 436/2001 (posudzovanie zhody)
8.	Plynové spotrebiče	90/396/EHS zmenená 93/68/EHS	ÚNMS SR	NV č. 393/1999 NV č. 302/2002 NV č. 252/2003 NV č. 148/2002 Z č. 264/1999 (posudzovanie zhody) Z č. 254/1999 (posudzovanie zhody) Z č. 436/2001 (posudzovanie zhody)
9.	Tlakové zariadenia	97/23/ES	MPSVR SR ÚNMS SR	NV č. 576/2002 NV č. 329/2003 Z č. 264/1999 (posudzovanie zhody) Z č. 254/1999 (posudzovanie zhody) Z č. 436/2001 (posudzovanie zhody)

10.	Prepravné tlakové zariadenia	99/36/ES zmenená 2001/2/ES 2002/50/ES	ÚNMS SR	NV č. 176/2003 Z č. 264/1999 (posudzovanie zhody) Z č. 254/1999 (posudzovanie zhody) Z č. 436/2001 (posudzovanie zhody)
11.	Jednoduché tlakové nádoby	87/404/EHS doplnená 90/488/EHS 93/68/EHS	MPSVR SR ÚNMS SR	NV č. 513/2001 NV č. 328/2003 Z č. 264/1999 (posudzovanie zhody) Z č. 254/1999 (posudzovanie zhody) Z č. 436/2001 (posudzovanie zhody)
12.	Teplovodné kotle na kvapalné alebo plynné palivá	92/42/EHS doplnená 93/68/EHS, 2005/32/ES	MH SR ÚNMS SR	NV č. 79/2006 NV č. 433/2000 NV č. 293/2002 NV č. 257/2003 Z č. 264/1999 (posudzovanie zhody) Z č. 254/1999 (posudzovanie zhody) Z č. 436/2001 (posudzovanie zhody)
13.	Ekodizajn výrobkov	2005/32/ES zmenené 2008/28/ES	MH SR ÚNMS SR MŽP SR	Z č. 665/2007 (o ekodizajne) NV č. 79/2006
	Energetická účinnosť žiariviek (od 30.6.2010 platí len ekodizajn)	2000/55/ES doplnená 2005/32/ES 2008/28/ES	ÚNMS SR	NV č. 594/2002 Z č. 264/1999 (posudzovanie zhody) Z č. 254/1999 (posudzovanie zhody) Z č. 436/2001 (posudzovanie zhody)
	Energetická účinnosť chladničiek, mrazničiek (od 30.6.2010 platí len ekodizajn)	96/57/ES doplnená 2005/32/ES 2008/28/ES	ÚNMS SR	NV č. 295/2002 NV č. 253/2003 NV č. 425/2000 Z č. 264/1999 (posudzovanie zhody) Z č. 254/1999 (posudzovanie zhody) Z č. 436/2001 (posudzovanie zhody)
14.	Bezpečnosť hračiek	88/378/EHS 93/68/EHS nahradené 2009/48/ES	ÚNMS SR	NV č. 302/2004 NV č. 395/1999 Z č. 264/1999 (posudzovanie zhody) Z č. 254/1999 (posudzovanie zhody) Z č. 436/2001 (posudzovanie zhody)
15.	Osobné ochranné prostriedky	89/686/EHS doplnená 93/95/EHS 93/68/EHS 96/58/ES 1882/03	MPSVR SR ÚNMS SR	NV č.35/2008 Z č. 264/1999 (posudzovanie zhody) Z č. 254/1999 (posudzovanie zhody) Z č. 436/2001 (posudzovanie zhody)
16.	Váhy s neautomatickou činnosťou	2009/23/ES	ÚNMS SR	NV č. 399/1999 NV č. 150/2002 Z č. 264/1999 (posudzovanie zhody) Z č. 254/1999 (posudzovanie zhody) Z č. 436/2001 (posudzovanie zhody)
17.	Zariadenia a ochranné systémy určené pre použitie v prostrediach s nebezpečenstvom výbuchu (ATEX)	94/9/ES	ÚNMS SR	NV č. 296/2002 NV č. 117/2001 Z č. 264/1999 (posudzovanie zhody) Z č. 254/1999 (posudzovanie zhody) Z č. 436/2001 (posudzovanie zhody)
18.	Výbušniny pre civilné účely	93/15/EHS	ÚNMS SR	NV č. 294/2002 NV č. 179/2001 Z č. 264/1999 (posudzovanie zhody) Z č. 254/1999 (posudzovanie zhody) Z č. 436/2001 (posudzovanie zhody)

9.	Rekreačné plavidlá	94/25/ES doplnená 2003/44/ES	ÚNMS SR	NV č. 86/2006 NV č. 417/2004 NV č. 180/2001 Z č. 264/1999 (posudzovanie zhody) Z č. 254/1999 (posudzovanie zhody) Z č. 436/2001 (posudzovanie zhody)
20.	Vybavenie námorných lodí	96/98/ES zmenená 98/85/ES 2001/53/ES 2002/75/ES 2002/84/ES 2008/67/ES 2009/26/ES	ÚNMS SR	Zákon č. 435/2000 (o námornej plavbe) Zákon č. 581/2003 (o námornej plavbe) Zákon č. 97/2007 (o námornej plavbe) NV č. 243/2001 NV č. 307/2002 NV č. 378/2004 NV č. 297/2009 NV č. 581/2006 (kontrola) Oznámenie 165/2001 NV č. 582/2006 (osobné lode) Z č. 264/1999 (posudzovanie zhody) Z č. 254/1999 (posudzovanie zhody) Z č. 436/2001 (posudzovanie zhody)
21.	Lanové dráhy pre prepravu osôb	2000/9/ES	ÚNMS SR MDPT SR MPSVR SR	NV č. 183/2002 NV č. 78/2004 V č. 718/2002 (BOZP) Z č. 330/1996 (BOZP) Z č. 95/2000 (inšpekcia práce) Z č. 71/1967 (správny poriadok) Z č. 527/2003 (správny poriadok) Z č. 416/2001 (obce) Z č. 164/1996 (živnostenský) Z č. 260/2001 (o dráhach) Z č. 264/1999 (posudzovanie zhody) Z č. 254/1999 (posudzovanie zhody) Z č. 436/2001 (posudzovanie zhody)
22.	Interoperabilita transeurópskeho systému rýchlikových tratí (od 18.7.2010 interoperabilita systému železníc)	96/48/ES nahradená 2008/57/ES	MDPT SR	NV č. 594/2006 Z č. 1/2007 (o dráhach) Z č. 109/2005 (o dráhach) Z č. 260/2001 (o dráhach) Z č. 164/1996 (o dráhach) Z č. 725/2004 (prevádzka vozidiel) Z č. 416/2001 (obce) Z č. 58/1997 (cestný zákon)
	Interoperabilita systému transeurópskych vysokorýchlostných železníc (od 18.7.2010 interoperabilita systému železníc)	2001/16/ES zmenená 2004/50/ES nahradené 2008/57/ES	MDPT SR	Z č. 109/2005 (o dráhach) Z č. 260/2001 (o dráhach) Z č. 164/1996 (o dráhach) Z č. 725/2004 (prevádzka vozidiel) Z č. 416/2001 (obce) Z č. 58/1997 (cestný zákon)
23.	Rádiové zariadenia a koncové telekomunikačné zariadenia	99/5/ES	MDPT SR ÚNMS SR	NV č. 443/2001 Z č. 610/2003 (o elektronických komunikáciách)

24.	Zdravotnicke pomôcky	93/42/EHS zmenená 98/79/ES 2000/70/ES 2001/104/ES 2007/47/ES	MZ SR ÚNMS SR	Z č. 140/1998 (o zdrav. pomôckach) Z č. 488/2001 (o zdrav. pomôckach) Z č. 270/2007 (o zdrav. pomôckach) Z č. 489/2008 (o zdrav. pomôckach) NV č. 572/2001 NV č. 489/2004 NV č. 386/2006 NV č. 582/2008 NV č. 527/2008 (aktívne implan.) Z č. 264/1999 (posudzovanie zhody) Z č. 254/1999 (posudzovanie zhody) Z č. 436/2001 (posudzovanie zhody)
	Diagnostické zdravotnicke pomôcky „in vitro“	98/79/ES	MZ SR ÚNMS SR	Z č. 140/1998 (o zdrav. pomôckach) Z č. 488/2001 (o zdrav. pomôckach) Z č. 270/2007 (o zdrav. pomôckach) Z č. 489/2008 (o zdrav. pomôckach) NV č. 572/2001 NV č. 489/2004 NV č. 386/2006 NV č. 582/2008 NV č. 527/2008 (aktívne implan.) NV č. 569/2001 (in vitro) Z č. 264/1999 (posudzovanie zhody) Z č. 254/1999 (posudzovanie zhody) Z č. 436/2001 (posudzovanie zhody)
	Aktívne implantovateľné zdravotnicke pomôcky	90/385/EHS doplnená 93/42/EHS 93/68/EHS 2007/47/ES	MZ SR ÚNMS SR	NV č. 527/2008 (aktívne implan.) NV č. 570/2001 (aktívne implan.) Z č. 140/1998 (o zdrav. pomôckach) Z č. 488/2001 (o zdrav. pomôckach) Z č. 270/2007 (o zdrav. pomôckach) Z č. 489/2008 (o zdrav. pomôckach) Z č. 264/1999 (posudzovanie zhody) Z č. 254/1999 (posudzovanie zhody) Z č. 436/2001 (posudzovanie zhody)
25.	Obaly a obalový odpad	94/62/ES doplnená 2004/12/ES 2005/20/ES	MŽP SR	V č. 210/2005 V č. 577/2003 V č. 5/2003 Z č. 529/2002 (o obaloch) NV č. 220/2005 (limity)

* A – aproximačné NV

** Z – zákon; V – Vyhláška; NV- nariadenie vlády

Zoznam smerníc EÚ o technických požiadavkách na výrobky a ich transpozícia do právnej sústavy SR

1/ Smernica Európskeho parlamentu a Rady 2006/42/ES zo 17. mája 2006 o strojových zariadeniach a o zmene a doplnení smernice 95/16/ES.

Nariadenie vlády Slovenskej republiky č. 436/2008 Z. z. z 1. októbra 2008, ktorým sa ustanovujú podrobnosti o technických požiadavkách a postupoch posudzovania zhody na strojové zariadenia.

2/ * Smernica Európskeho parlamentu a Rady 95/16/ES z 29. júna 1995 o aproximácii zákonov členských štátov týkajúcich sa výťahov v znení nariadenia (ES) č. 1882/2003 Európskeho parlamentu a Rady z 29. septembra 2003, ktorým sa podľa rozhodnutia Rady 1999/468/ES upravujú ustanovenia týkajúce sa výborov, ktoré pomáhajú Komisii pri výkone jej vykonávacích právomocí ustanovených v nástrojoch, ktoré podliehajú postupu uvedenému v článku 251 Zmluvy o založení ES.

* Smernica Európskeho parlamentu a Rady 2006/42/ES zo 17. mája 2006 o strojových zariadeniach a o zmene a doplnení smernice 95/16/ES (prepracované znenie)

Nariadenie vlády Slovenskej republiky č.571/2001 Z. z. zo 6. decembra 2001, ktorým sa ustanovujú podrobnosti o technických požiadavkách a postupoch posudzovania zhody na výťahy v znení nariadení vlády SR č. 327/2003 Z. z., č. 235/2008 Z. z.

3/ Smernica Európskeho parlamentu a Rady 2006/95/ES z 12. decembra 2006 o harmonizácii právnych predpisov členských štátov týkajúcich sa elektrického zariadenia určeného na používanie v rámci určitých limitov napätia (kodifikované znenie).

Nariadenie vlády Slovenskej republiky č.308/2004 Z. z. z 28. apríla 2004, ktorým sa ustanovujú podrobnosti o technických požiadavkách a postupoch posudzovania zhody pre elektrické zariadenia, ktoré sa používajú v určitom rozsahu napätia v znení nariadenia vlády SR č.449/2007 Z. z.

4/ Smernica Európskeho parlamentu a Rady 2004/108/ES z 15. decembra 2004 o aproximácii právnych predpisov členských štátov vzťahujúcich sa na elektromagnetickú kompatibilitu a o zrušení smernice 89/336/EHS.

Nariadenie vlády Slovenskej republiky č.194/2005 Z. z. z 27. apríla 2005 o elektromagnetickej kompatibilite v znení nariadenia vlády SR č. 318/2007 Z. z.

- 5/ Smernica Európskeho parlamentu a Rady č. 94/09/ES z 23. marca 1994 o aproximácii zákonov členských štátov týkajúcich sa zariadení a ochranných systémov určených na použitie v prostredí s nebezpečenstvom výbuchu.

Nariadenie vlády Slovenskej republiky č.117/2001 Z. z. z 28. marca 2001, ktorým sa ustanovujú podrobnosti o technických požiadavkách a postupoch posudzovania zhody zariadení a ochranných systémov určených na použitie v prostredí s nebezpečenstvom výbuchu v znení nariadenia vlády SR č. 296/2002 Z. z.

- 6/ *Smernica Európskeho parlamentu a Rady 2000/14/ES z 8. mája 2000 o aproximácii zákonov členských štátov týkajúcich sa emisie hluku zariadení používaných vo vonkajšom priestore.

*Smernica Európskeho parlamentu a Rady 2005/88/ES zo 14. decembra 2005 , ktorou sa mení a dopĺňa smernica 2000/14/ES o aproximácii právnych predpisov členských štátov, ktoré sa týkajú emisie hluku v prostredí pochádzajúcej zo zariadení používaných vo voľnom priestranstve.

Nariadenie vlády Slovenskej republiky č.222/2002 Z. z. z 20. marca 2002, ktorým sa ustanovujú podrobnosti o technických požiadavkách a postupoch posudzovania zhody emisií hluku zariadení používaných vo vonkajšom priestore v znení nariadenia vlády SR č. 26/2006 Z. z.

- 7/ Smernica Rady 89/686/EHS z 21. decembra 1989 o aproximácii zákonov členských štátov súvisiacich s osobnými ochrannými prostriedkami v znení smernice Rady 93/68/EHS z 22. júla 1993 v znení smernice Rady 93/95/EHS z 29. októbra 1993, v znení smernice Európskeho parlamentu a Rady 96/58/EHS z 3. septembra 1996 a v znení nariadenia Európskeho parlamentu a Rady (ES) č. 1882/2003 z 29. septembra 2003.

Nariadenie vlády Slovenskej republiky č.35/2008 Z. z. z 19. decembra 2007, ktorým sa ustanovujú podrobnosti o technických požiadavkách a postupoch posudzovania zhody na osobné ochranné prostriedky.

- 8/ Smernica Európskeho parlamentu a Rady Európskej únie č. 2000/9/ES z 20. marca 2000, ktorá sa týka lanovkových zariadení určených na prepravu osôb.

Nariadenie vlády Slovenskej republiky č.183/2002 Z. z. z 13. marca 2002, ktorým sa ustanovujú podrobnosti o technických požiadavkách a postupoch posudzovania zhody na zariadenia určené na osobnú lanovú dopravu v znení nariadenia vlády SR č. 78/2004 Z. z.

9/ Smernica Rady č. 90/396/EHS z 29. júna 1990 v znení smernice č. 93/68/EHS o vzájomnom prispôsobovaní právnych predpisov členských štátov platných pre plynové spotrebiče.

Nariadenie vlády Slovenskej republiky č.393/1999 Z. z. zo 16. decembra 1999, ktorým sa ustanovujú podrobnosti o technických požiadavkách na spotrebiče plynných palív v znení nariadení vlády SR č.148/2002 Z. z., č. 302/2002 Z. z., č. 252/2003 Z. z.

10/ Smernica Európskeho parlamentu a Rady č. 97/23/ES z 29. mája 1997 o aproximácii zákonov členských štátov týkajúcich sa tlakových zariadení.

Nariadenie vlády Slovenskej republiky č.576/2002 Z. z. z 21. augusta 2002, ktorým sa ustanovujú podrobnosti o technických požiadavkách a postupoch posudzovania zhody na tlakové zariadenie a ktorým sa mení a dopĺňa nariadenie vlády Slovenskej republiky č. 400/1999 Z. z., ktorým sa ustanovujú podrobnosti o technických požiadavkách na ostatné určené výrobky v znení neskorších predpisov v znení nariadení vlády SR č. 329/2003 Z. z.

11/ Smernica Rady 1999/36/ES z 29. apríla 1999 o prepravovateľných tlakových zariadeniach.

Nariadenie vlády Slovenskej republiky č. 176/2003 Z. z. zo 7. mája 2003, ktorým sa ustanovujú podrobnosti o technických požiadavkách a o postupoch posudzovania zhody na prepravné tlakové zariadenia.

12/ Smernica Rady č. 87/404/EHS z 25. júna 1987 o aproximácii zákonov členských štátov súvisiacich s jednoduchými tlakovými nádobami v znení smernice Rady č. 90/488/EHS zo 17. septembra 1990 a smernice Rady č. 93/68/EHS z 22. júla 1993.

Nariadenie vlády Slovenskej republiky č. 513/2001 Z. z. z 28. novembra 2001, ktorým sa ustanovujú podrobnosti o technických požiadavkách a postupoch posudzovania zhody na jednoduché tlakové nádoby v znení nariadení vlády SR č. 328/2003 Z. z.

(PRACOVNÝ NÁVRH NIP KOŠICE)

Centrum prevencie a propagácie ochrany práce

(pôvodný názov icop)

Zdôvodnenie:

Uznesením vlády č. 114 z 20. 2.2008 schválila vláda SR koncepciu bezpečnosti a ochrany zdravia pri práci (BOZP) v Slovenskej republike na roky 2008 až 2012. Koncepcia jednoznačne prezentuje záujem štátu o zvýšenie úrovne BOZP a o zlepšovanie pracovných podmienok, ktoré odrážajú spoločenskú vyspelosť štátu a majú podstatný ekonomický význam pri predchádzaní obrovských strát pred nepriaznivými dôsledkami práce a tiež vytvárajú predpoklady pre konkurencieschopnosť výrobkov a služieb slovenských podnikov.

Koncepcia stavia priority na: vykonávaní prevencie, skvalitnení poradenstva, zlepšení informovanosti a propagácie, rozvoji výchovy a vzdelávania, účinnej spolupráci, účinnom inštitucionálnom rámci, adekvátnom výskume, atď.

Konkrétne úlohy Programu realizácie BOZP ukladajú propagovať vo verejnosti informácie z oblasti BOZP a napomáhať uvádzať do praxe nové predpisy s dôrazom na prevenciu pracovných úrazov a chorôb z povolania, zlepšovanie pracovných podmienok, presadzovanie systémového prístupu k BOZP, uplatňovanie podmienok vytvárajúcich pracovnú pohodu zamestnancov na pracoviskách a na zvyšovanie kultúry práce. Na ten účel vydávať propagačno-vzdelávacie materiály, letáky, brožúrky, CD a DVD nosiče, atď.

Ukladajú organizovať kampane, vrátane mediálnych, ktoré pozitívne ovplyvnia verejnú a odbornú mienku vo vnímaní dôležitosti bezpečného a zdravého pracovného prostredia, prispejú k zlepšeniu spoločenského a právneho povedomia k zdravému životnému štýlu, kultúre práce a k dodržiavaniu zásad BOZP. Program obsahuje mnohé ďalšie podobné úlohy nielen z oblasti osvetu, propagácie a poradenstva, ale aj z oblasti výskumu, spolupráce a pod.

Na realizáciu týchto úloh nie sú však k dispozícii žiadne vyhovujúce nástroje. Inšpekcia práce, ktorá sa snažila pri svojej nadmernej preťaženosti aspoň v minimálnej miere zabezpečovať

poradenstvo a suplovať propagáciu, nebude schopná v budúcnosti zabezpečiť aktívnu osvetu a propagáciu v takom rozsahu, ako vyžaduje štátna koncepcia BOZP a nároky Európskej politiky v oblasti BOZP. Chýba jej k tomu nielen materiálne vybavenie, ale aj personálne, organizačné a finančné zabezpečenie.

V súčasnosti sa naskytuje možnosť podporiť rozvíjanie tejto životne dôležitej oblasti aj prostredníctvom Národného projektu „Zlepšovanie bezpečnosti a ochrany zdravia pri práci skvalitnením poradenstva a poskytovania informácií inšpekciou práce“, v rámci Operačného programu Zamestnanosť a sociálna inklúzia a to formou vytvorenia **Centra propagácie a prevencie ochrany práce pri NIP** (ďalej len „CPP OP“, pôvodne ICOP).

Navrhované centrum bude odborným a organizačne pohotovým nástrojom na podporu starostlivosti o život a zdravie zamestnancov, prevenciu pred nepriaznivými dôsledkami práce, zlepšovanie pracovných podmienok a zvyšovanie kvality života občanov SR. Táto podpora musí byť v prvom rade formou osvetu a propagácie ochrany práce v celej šírke ochrany zamestnancov a verejnosti s ohľadom na všetky aspekty súvisiace s prácou. Zahŕňa aj ochranu zdravia pri práci, sociálnu ochranu, pracovno-právne vzťahy, pracovné prostredie a pod.

Vzhľadom na to, že inšpekcia práce má najvyšší potenciál odborných pracovníkov schopných odborne koordinovať túto činnosť a zo zákona jej vyplýva poskytovanie poradenstva a podpora BOZP v najširších súvislostiach, je prirodzené, aby takúto inštitúciu zastrešoval Národný inšpektorát práce.

Zvážiť zaradenie:

Veľkú výhodu poskytuje možnosť spojenia s Technickou univerzitou v Košiciach, ktorá disponuje obrovským odborným a vedecko-výskumným potenciálom nielen v oblasti technickej bezpečnosti, prevencie závažných priemyselných havárií, manažérstva rizika a systémov, ale aj pracovného prostredia, životného prostredia, vzdelávania. ergonómie, rehabilitácie, budovania bezbarierových pracovísk a pod.

Štatút:

1. samostatná rozpočtová, alebo príspevková organizácia podriadená Národnému inšpektorátu práce v pôsobnosti úrazového poistenia

Náplň a úlohy:

- propagovanie informácií z oblasti ochrany práce pre verejnosť, pre zamestnávateľov a zamestnancov, s dôrazom na prevenciu, zlepšovanie pracovných podmienok a pracovných vzťahov a na zvyšovanie kultúry práce,
- organizovanie kampaní, ktoré budú pozitívne ovplyvňovať verejnú a odbornú mienku vo vnímaní dôležitosti bezpečného a zdravého pracovného prostredia, prispievajú k zlepšeniu spoločenského a právneho povedomia k zdravému životnému štýlu, kultúre práce a k dodržiavaniu zásad ochrany práce,
- poskytovanie poradenstva v orientácii na legislatívu a zdroje informácií o ochrane práce,
- zabezpečovať činnosť *Focal Pointu* Európskej agentúry BOZ,
- prevádzkovanie webových stránok ako informačného portálu ochrany práce a *Focal Point*,
- organizovanie spracovávaní, vydávaní a rozširovaní pravidiel dobrej praxe a zásad ochrany práce, letákov a propagačných materiálov na podporu ochrany práce, informácií pre odborníkov aj širokú verejnosť,
- aktívna účasť CPP OP na vyhľadávaní, navrhovaní, spracovávaní a riadení projektov z oblastí, ktoré svojou činnosťou zastrešuje, využívaní zdrojov Európskej únie na projekty a aktivity orientované na zlepšovanie ochrany práce,
- organizovanie seminárov a konferencií, účasť na výstavách v celej oblasti ochrany práce,
- spolupráca s identickými inštitúciami v zahraničí
- implementácia aktivít a projektov EU a ďalších medzinárodných organizácií (MOP, ISSA a pod.) na podporu ochrany práce,
- podpora spolupráce medzi sociálnymi partnermi a inštitúciami pôsobiacimi v oblasti ochrany práce, organizovanie spoločných aktivít,
- spracovávanie rešerše z domácich a zahraničných publikácií z oblasti ochrany práce,
- zabezpečovanie zahraničnej spolupráce v rámci špecializovaných sietí odborníkov a špecializovaných aktivít (EUROSHNET, ENSHPO, ENETOSH a pod.),
- vytváranie a koordinácia špecializovaných sekcií (napr. stavebníctvo, práce vo výškach, chemické látky, ergonómia, a pod.),
- zabezpečenie podpory a organizovania programu „*Bezpečný podnik*“,
- organizovanie mediálnych kampaní, tlačových konferencií a propagácie problematiky ochrany práce v tlačových a elektronických médiách,
- spracovávanie analýz, štatistík a podkladov pre inšpekčnú činnosť sústavy inšpekcie práce a ďalších dozorných orgánov,

**Návrh zákona, ktorým sa mení a dopĺňa zákon
č. 125/2006 Z. z. o inšpekcii práce a o zmene a doplnení
zákonu č. 82/2005 Z. z. o nelegálnej práci a nelegálnom
zamestnávaní a o zmene a doplnení niektorých zákonov
v znení neskorších predpisov**

§ 7a

Výkon dohľadu

Výkon dohľadu podľa osobitného predpisu^{x)} vykonávajú inšpektoráty práce, (ďalej len „orgány dohľadu“).

- (1) Orgány dohľadu vykonávajú dohľad nad určenými výrobkami uvedenými do prevádzky⁶⁸⁾ a to kontrolou vlastností výrobkov prostredníctvom kontroly dokumentácie, kontroly určených výrobkov a podľa potreby prostredníctvom fyzikálnych a laboratórnych skúšok vykonaných na vzorkách výrobkov.
- (2) Pri výkone dohľadu orgány dohľadu zohľadňujú aj protokoly o skúškach alebo osvedčenia potvrdzujúce zhodu, vystavené akreditovaným orgánom posudzovania zhody⁶⁹⁾.

§ 7b

Pôsobnosť orgánov dohľadu

- (1) Pôsobnosť orgánov dohľadu sa vzťahuje na určené výrobky, ktoré zamestnávateľ poskytuje zamestnancom pri výkone práce a ktorých vlastnosti sú upravené osobitnými predpismi⁷⁰⁾.

---

68) § 2 ods. 1 písm. h) zákona č. 264/1999 Z. z. o technických požiadavkách na výrobky a o posudzovaní zhody a o zmene a doplnení niektorých zákonov v znení neskorších predpisov.

69) Nariadenie Európskeho parlamentu a Rady (ES) č. 765/2008 z 9. júla 2008, ktorým sa stanovujú požiadavky akreditácie a dohľadu nad trhom v súvislosti s uvádzaním výrobkov na trh a ktorým sa zrušuje nariadenie (EHS) č. 339/1993.

70) Napr. nariadenie vlády SR č. 308/2004 Z. z., ktorým sa ustanovujú podrobnosti o technických požiadavkách a postupoch posudzovania zhody pre elektrické zariadenia, ktoré sa používajú v určitom rozsahu napätia v znení nariadenia vlády SR č. 449/2007 Z. z., nariadenie vlády SR č. 310/2004 Z. z. ktorým sa ustanovujú podrobnosti o technických požiadavkách a postupoch posudzovania zhody na strojové zariadenia, nariadenie vlády SR č. 35/2008 Z. z. ktorým sa ustanovujú podrobnosti o technických požiadavkách a postupoch posudzovania zhody na osobné ochranné prostriedky, nariadenie vlády SR č. 571/2001 Z. z. ktorým sa ustanovujú podrobnosti o technických požiadavkách a postupoch posudzovania zhody na výťahy v znení neskorších predpisov, nariadenie vlády SR č. 117/2001 Z. z. ktorým sa ustanovujú podrobnosti o technických požiadavkách a postupoch posudzovania zhody ochranných systémov určených na použitie v prostredí s nebezpečenstvom výbuchu v znení nariadenia vlády SR č. 296/2002 Z. z., nariadenie vlády SR č. 576/2002 Z. z., ktorým sa ustanovujú podrobnosti o technických požiadavkách a postupoch posudzovania zhody na tlakové zariadenie a ktorým sa mení a dopĺňa nariadenie vlády Slovenskej republiky č. 400/1999 Z. z., ktorým sa ustanovujú podrobnosti o technických požiadavkách na ostatné určené výrobky v znení neskorších predpisov v znení nariadenia vlády SR č. 329/2003 Z. z.

- (2) Orgány dohľadu kontrolu vlastností určených výrobkov vykonávajú na pracoviskách a v priestoroch v rozsahu § 2 ods. 3 zákona.
- (3) V prípade výrobkov, určených na výkon práce zamestnancami orgány dohľadu vykonávajú v nevyhnutnom rozsahu kontrolu vlastností určených výrobkov aj u
- a) výrobcu⁷¹⁾
  - b) splnomocnenca⁷¹⁾
  - c) dovozcu⁷¹⁾
  - d) distribútora⁷¹⁾
  - e) vystavovateľa na výstavách a veľtrhoch.

§ 7c

Spolupráca s orgánmi verejnej správy

Orgány dohľadu podľa tohto zákona spolupracujú s ostatnými orgánmi verejnej správy, ktoré majú pôsobnosť v oblasti dohľadu podľa osobitných predpisov⁷²⁾.

Odôvodnenie:

1. *Potreba vymedzenia pôsobnosti orgánov inšpekcie práce pri výkone dohľadu, ktorá vychádza z ustanovenia § 1 písm. b) zákona č. 125/2006 Z. z. Súčasné znenie zák. č. 125/2006 Z. z. nevymedzuje pôsobnosť orgánov inšpekcie práce pri výkone dohľadu.*
2. *Potreba zosúladenia zákona č. 125/2006 Z. z. s niektorými ustanoveniami Nariadenia Európskeho parlamentu a Rady (ES) č. 765/2008 z 9. júla 2008, ktorým sa ustanovujú požiadavky akreditácie a dohľadu nad trhom v súvislosti s uvádzaním výrobkov na trh a ktorým sa zrušuje nariadenie (EHS) č. 339/1993*
3. *Predkladaným návrhom sa realizujú úlohy vyplývajúce z Vecného a časového harmonogram plnenia Koncepcie bezpečnosti a ochrany zdravia pri práci v Slovenskej republike na roky 2008 až 2012 zo strany Národného inšpektorátu práce, ktorý bol schválený na porade vedenia MPSVR SR.*

---

71) § 2 ods. 1 písm. b),c),d),e) zákona č. 264/1999 Z. z. o technických požiadavkách na výrobky a o posudzovaní zhody a o zmene a doplnení niektorých zákonov v znení neskorších predpisov

72) § 30 zákona č. 264/1999 Z. z. o technických požiadavkách na výrobky a o posudzovaní zhody a o zmene a doplnení niektorých zákonov v znení neskorších predpisov.

PREHLAD VÝKONOV IP ZA ROKY 2005 – 2008

Tab. 2

PLÁNOVANÉ VÝKONY BOZP Z CELKOVÉHO POČTU VÝKONOV IP

Previerky \ Rok	2005			2006			2007			2008		
	Počet BOZP	Počet IP	% BOZP	Počet BOZP	Počet IP	% BOZP	Počet BOZP	Počet IP	% BOZP	Počet BOZP	Počet IP	% BOZP
A Planované	3658	8001	20,4%	2358	6357	16,1%	1609	5081	12,7%	1270	6169	6,3%
B Mimoriadne	1226	6551	6,8%	542	1350	3,7%	416	1316	3,3%	543	1604	2,7%
F Následné	1525	2847	8,5%	1071	2413	7,3%	737	1402	5,8%	426	686	2,1%
Spolu (A+B+F)	6409	17399	35,7%	3971	10120	27,1%	2762	7799	21,8%	2239	8459	11,1%
Celkovo	17966	37197	100,0%	14643	28590	100,0%	12694	22191	100,0%	20106	40328	100,0%

PLÁNOVANÉ VÝKONY TRHOVÉHO DOHĽADU Z CELKOVÉHO POČTU VÝKONOV IP

Previerky \ Rok	2005			2006			2007			2008		
	Počet TD	Počet IP	% TD	Počet TD	Počet IP	% TD	Počet TD	Počet IP	% TD	Počet TD	Počet IP	% TD
A Planované	133	8001	51,4%	94	6357	30,1%	40	5081	30,1%	219	6169	20,6%
B Mimoriadne	1	6551	0,4%	120	1350	38,5%	55	1316	41,4%	16	1604	1,5%
F Následné	13	2847	5,0%	16	2413	5,1%	15	1402	11,3%	4	686	0,4%
Spolu (A+B+F)	147	17399	56,8%	230	10120	23,8%	110	7799	82,7%	239	8459	22,5%
Celkovo	259	37197	100,0%	312	28590	100,0%	133	22191	100,0%	1062	40328	100,0%

PLÁNOVANÉ VÝKONY PPV Z CELKOVÉHO POČTU VÝKONOV IP

Previerky \ Rok	2005			2006			2007			2008		
	Počet PPV	Počet IP	% PPV	Počet PPV	Počet IP	% PPV	Počet PPV	Počet IP	% PPV	Počet PPV	Počet IP	% PPV
A Planované	1808	8001	19,1%	1370	6357	17,4%	756	5081	17,5%	1008	6169	10,3%
B Mimoriadne	312	6551	3,3%	270	1350	3,4%	262	1316	6,1%	573	1604	5,9%
F Následné	716	2847	7,6%	535	2413	6,8%	411	1402	9,5%	230	686	2,3%
Spolu (A+B+F)	2836	17399	29,9%	2175	10120	27,6%	1429	7799	33,2%	1811	8459	18,5%
Celkovo	9476	37197	100,0%	7868	28590	100,0%	4309	22191	100,0%	9788	40328	100,0%

PLÁNOVANÉ VÝKONY KONTROLY NELEGÁLNEHO ZAMESTNÁVANIA Z CELKOVÉHO POČTU VÝKONOV IP

Previerky \ Rok	2005			2006			2007			2008		
	Počet KNZ	Počet IP	% KNZ	Počet KNZ	Počet IP	% KNZ	Počet KNZ	Počet IP	% KNZ	Počet KNZ	Počet IP	% KNZ
A Planované	2402	8001	25,3%	2535	6357	44,0%	2676	5081	52,9%	3672	6169	39,2%
B Mimoriadne	5012	6551	52,8%	418	1350	7,2%	583	1316	11,5%	472	1604	5,0%
F Následné	593	2847	6,2%	791	2413	13,7%	239	1402	4,7%	26	686	0,3%
Spolu (A+B+F)	8007	17399	84,3%	3744	10120	64,9%	3498	7799	69,2%	4170	8459	44,5%
Celkovo	9496	37197	100,0%	5767	28590	100,0%	5055	22191	100,0%	9372	40328	100,0%

POČET VYŠETRENÝCH UDALOSTÍ Z CELKOVÉHO POČTU VÝKONOV IP

Výkony \ Rok	2005	2006	2007	2008
Počet udalostí	283	3403	1790	2694
Počet výkonov IP	37197	28590	22191	40328
% Udalostí	0,8%	11,9%	8,1%	6,7%